

Europos Sąjungos oficialusis leidinys

C 218

Leidimas
lietuvių kalba

Informacija ir pranešimai

52 tomas
2009 m. rugsėjo 11 d.

<u>Pranešimo Nr.</u>	<u>Turinys</u>	<u>Puslapis</u>
I	<i>Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės</i>	
	NUOMONĖS	
	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas	
	451-oji plenarinė sesija, 2009 m. vasario 25–26 d.	
2009/C 218/01	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos pilietinės tarnybos (tiriamoji nuomonė)	1
2009/C 218/02	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Mokslinių tyrimų organizacijų, pramonės ir MVĮ bendradarbiavimo ir žinių perdavimo – svarbios išankstinės inovacijų sąlygos (nuomonė savo iniciatyva)	8

LT

Kaina:
22 EUR

(Tęsinys antrajame viršelyje)

III Parengiamieji aktai

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas**451-oji plenarinė sesija, 2009 m. vasario 25–26 d.**

2009/C 218/03	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, kuriuo nustatomos darnios statybos produktų rinkodaros sąlygos	15
2009/C 218/04	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui Nanomedžiagų reglamentavimo aspektai	21
2009/C 218/05	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyvų 77/91/EEB, 78/855/EEB ir 82/891/EEB ir Direktyvos 2005/56/EB nuostatos dėl atskaitomybės ir dokumentų teikimo reikalavimų jungiant ir skaidant bendroves	27
2009/C 218/06	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl elektroninių pinigų įstaigų steigimosi, veiklos ir riziką ribojančios priežiūros, iš dalies keičiančią direktyvas 2005/60/EB ir 2006/48/EB ir panaikinančią Direktyvą 2000/46/EB	30
2009/C 218/07	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą dėl Europos viešojo administravimo institucijų sąveikos sprendimų (ISA)	36
2009/C 218/08	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, iš dalies keičiančią Tarybos direktyvą 87/372/EEB dėl dažnių juostų, kurios turi būti paliktos viešajam paneuropiniam koriniam skaitmeniniam antžeminiam judriajam ryšiui suderintai diegti Bendrijoje	41
2009/C 218/09	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos reglamentą dėl žuvininkystės išteklių apsaugos taikant technines priemones	43
2009/C 218/10	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl tvaraus vartojimo bei gamybos ir tvarios pramonės politikos veiksmų plano	46
2009/C 218/11	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Bendrijos ekologinio ženklo sistemos	50

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

NUOMONĖS

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETAS

451-OJI PLENARINĖ SESIJA, 2009 M. VASARIO 25–26 D.

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos pilietinės tarnybos
(tiriamoji nuomonė)**

(2009/C 218/01)

Prancūzijai pirmininkaujant Europos Sąjungai 2008 m. liepos 3 d. laiške Prancūzijos Užsienio reikalų ministras paprašė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto parengti tiriamosios nuomonės projektą šia tema

„Europos pilietinė tarnyba“.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, atsakingas už Komiteto darbo organizavimą šia tema, priėmė savo nuomonę 2009 m. vasario 4 d. Pranešėjas Thomas Janson, bendrapranešėjis Ionuț Sibian.

451-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. vasario 25–26 d. (2009 m. vasario 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 131 nariui balsavus už, 7 – prieš ir 9 susilaikius.

1. Santrauka ir išvados

1.1 EESRK nuoširdžiai džiaugiasi pirmininkaujančios Prancūzijos iniciatyva. Kartu norėtų padaryti nuorodą į 2008 m. lapkričio 20 d. Tarybos rekomendaciją dėl jaunųjų savanorių judumo ES⁽¹⁾. Tačiau atsižvelgiant į jaunuolių aktyvaus dalyvavimo visuomenėje sistemų įvairovę, geriausia sprendžiant šį klausimą Europos iniciatyvą grįžti:

- skirtingų savanoriškos veiklos formų, kurios yra visiems prieinamos, neapmokamos, savo noru atliekamos, ugdomosios (neformalusis mokymosi aspektas) ir turi pridėtinės socialinės vertės, bendradarbiavimo sistema,
- jai būdingas nustatytas veiklos laikotarpis; turi aiškius tikslus, turinį, uždavinius, struktūrą ir sandarą, tinkamą paramą ir teisinę bei socialinę apsaugą,
- kai ji taip pat yra europinio ir tarptautinio pobūdžio.

1.2 Aktyvus dalyvavimas visuomenės gyvenime, įskaitant tarptautinį keitimąsi savanoriais, yra labai naudingas asmeni-

niam tobulėjimui, ypač jaunuolių, taip pat ir organizuotos pilietinės visuomenės vystymui Europoje. Savanoriams tai yra nepriylgstama formalaus mokymosi ir savišvietos galimybė bei galimybė įgyti socialinių ir kalbos įgūdžių. Tai gali ugdyti Europos pilietiškumą ir sustiprinti ketinimą tęsti savo išsipareigojimus ateityje. Taip vyresni asmenys galėtų ir toliau dalyvauti visuomenės gyvenime, pasinaudoti savo gyvenimo patirtimi ir jaustis naudingi. Tai taip pat turėtų teigiamą poveikį jų sveikatai ir gyvenimo kokybei. Jei savanoriškoje veikloje kartu dirbtų jauni ir seni, tai galėtų skatinti kartų tarpusavio supratimą, jie galėtų keistis patirtimi ir vieni kitus remti.

1.3 EESRK nuomone Sąjunga turėtų siekti ambicingų tikslų įtraukti vis daugiau žmonių į pilietinę visuomenę. Pradžioje reikėtų atsižvelgti į EESRK rekomendacijas, pateiktas ankstesnės nuomonės⁽²⁾.

1.4 Taigi, EESRK pritartų, jei valstybės narės imtųsi iniciatyvos pradėti savanoriškos veiklos organizatorių bendradarbiavimą, padėsiantį esamoms savanoriškos tarnybos formoms įgauti tarptautinį pobūdį.

⁽²⁾ EESRK nuomonė dėl savanoriškos veiklos, jos vaidmens Europos visuomenėje ir jos poveikio, pranešėja Erika Koller (OL C 325, 2006 12 30).

⁽¹⁾ 14825/08, JEUN 101

1.5 ES galėtų skatinti Europos pilietiškumo iniciatyvą⁽¹⁾, apjungiančią mainų programų politiką ir veiklą, skirtą ne tik į jaunimui. Vienas tikslų galėtų būti indėlis į Europos integraciją. EESRK atrodo suprantama, jog Europos Sąjunga šioms programoms turėtų skirti daugiau finansinių lėšų. Tai sudarytų galimybę iš pradžių du kartus padidinti dalyvavimą jaunimo mainų programose ir užtikrintų ženklų kitų amžiaus grupių dalyvavimo rodiklių augimą.

1.6 EESRK mano, kad yra būtina orientuotis į labiau nuskriaustus jaunuolius, ypač į jaunuolius, turinčius mažiau galimybių.

1.7 Būtina užtikrinti geresnę esamų nacionalinių ir Europos programų bendradarbiavimą, siekiant sumažinti technines kliūtis, taip pat spręsti su nelaimingų atsitikimų draudimu susijusius klausimus. Šiuo tikslu Europos Sąjunga galėtų pagalvoti apie mainų programų, atitinkančių Sąjungos kokybės standartus, prekės ženklo sukūrimą. Savanoriškos veiklos kokybė, kokios ji bebūtų formos, yra svarbi ir turi būti užtikrinta atitinkamomis priemonėmis.

1.8 EESRK mano, kad yra svarbu skatinti trečiųjų šalių aspektą, kad savanoriai prisidėtų prie ES darbo įgyvendinant Tūkstantmečio tikslus, Europos vystomąją ir humanitarinės pagalbos politiką.

1.9 ES turi vertinti šią veiklą inicijuodama ir remdama tyrimus bei sukurti statistinius komponentus.

1.10 Taip pat turi būti išspręsti ir draudimo, sveikatos bei saugos klausimai. Savanoriams reikėtų užtikrinti deramą socialinę apsaugą jų tarnybos metu, tačiau tai sunku padaryti, kai savanoriai yra iš kitų šalių, nes įvairių valstybių socialinio draudimo nuostatos skiriasi. Todėl EESRK norėtų paraginti Komisiją propaguoti bendrą šių klausimų suvokimą ir ragina valstybes nares bei atitinkamas institucijas išspręsti šiuos svarbius klausimus.

1.11 EESRK supranta, kad šiam klausimui reikia nuolat skirti dėmesio, pavyzdžiui, būtų galima rengti konferencijas. Jose turėtų dalyvauti visų nacionalinių tarnybų organai, Europos Komisija ir nevyriausybinės organizacijos, veikiančios jaunimo arba savanoriškos tarnybos srityse, siekiant skatinti Europos pilietiškumo iniciatyvos sistemos vystymą.

⁽¹⁾ EESRK, norėdamas išvengti painiavos dėl to, kad skirtingos valstybės narės įvairiai aiškina „pilietinės tarnybos“ sąvoką, šioje nuomonėje vartoja sąvoką „pilietiškumo iniciatyva“.

2. Atskaitos taškai

2.1 EESRK nuoširdžiai dėjuojasi Europos Sąjungai pirmininkaujančios Prancūzijos iniciatyva paprašyti parengti tiriamosios nuomonės projektą dėl Europos pilietinės tarnybos.

2.2 Tačiau turint omenyje jaunuolių aktyvaus dalyvavimo visuomenės gyvenime sistemų įvairovę, ar tai būtų pilietinė tarnyba, savanorių tarnyba ar kita kuri dalyvavimo forma, Europos iniciatyva privalo turėti aiškią sistemą ir apibrėžtį. EESRK mano, jog sprendžiant šį klausimą Europos lygmeniu geriausia neapsiriboti tradicine pilietine tarnyba ir Europos iniciatyvą grįsti:

- skirtingų savanoriškos veiklos formų, kurios yra visiems prieinamos, neapmokamos, savo noru atliekamos, ugdomosios (neformalusis mokymosi aspektas) ir turi pridėtinės socialinės vertės, bendradarbiavimo sistema,
- jai būdingas nustatytas veiklos laikotarpis, turi aiškius tikslus, turinį, uždavinius, struktūrą ir sandarą, tinkamą paramą ir jai taikoma teisinė bei socialinė apsauga,
- kai ji taip pat yra europinio ir tarptautinio pobūdžio.

2.3 Tai galėtų būti vadinama Europos pilietybės iniciatyva ir apimti didelę savanoriškos veiklos tradicijų ir praktikos įvairovę, įskaitant pilietinę tarnybą skirtingose valstybėse narėse.

2.4 Jau ir Europos ekonominės bendrijos steigimo sutartyje buvo numatytos sąlygos jaunų darbuotojų mainams, siekiant skatinti ir plėtoti europiečių solidarumą.

2.5 Anksčiau parengtoje EESRK nuomonėje dėl savanoriškos veiklos⁽²⁾ buvo pateikta daug rekomendacijų, įskaitant šias:

- paskelbti Savanorių metus ir išleisti Baltąją knygą dėl savanoriškos veiklos ir aktyvaus pilietiškumo Europoje,
- skatinti valstybių narių vyriausybes parengti šalies savanoriškos veiklos politiką,
- valstybės narės turėtų parengti teisinę sistemą, kuri garantuotų teisę vykdyti savanorišką veiklą nepriklausomai nuo asmens teisinio ar socialinio statuso,
- būtini patikimi ir palyginami statistiniai Europos mąsto duomenys šia tema,

⁽²⁾ SOC/243. EESRK nuomonė dėl savanoriškos veiklos, jos vaidmens Europos visuomenėje ir jos poveikio, pranešėja Erika Koller (OL C 325, 2006 12 30).

— ES finansavimas, politika ir programos turėtų labiau nei ligi šiol propaguoti savanorišką veiklą ir todėl visoje Europoje turėtų būti sukurta infrastruktūra savanoriškai veiklai remti,

— padaryti europines savanoriškos veiklos programas priimamas visiems gyventojams.

2.6 EESRK mano, kad, nors padaryta didelė pažanga, daugelis jo rekomendacijų ir pasiūlymų dar neįgyvendinti. Šia nuomone Komisija dar kartą pabrėžia, jog reikia įgyvendinti ankstesnės nuomonės rekomendacijas ir dar ambicingiau siekti savanorių veiklos, o konkrečiau, savanorių tarnybos, užtikrinimo.

2.7 EESRK mano, kad pilietinė visuomenė turi aktyviau dalyvauti Europos integracijos procese. Toli siekianti Europos pilietybės iniciatyva, prieinama visų amžių žmonių grupėms gali padėti užpildyti eilinio piliečio pasitikėjimo Europos Sąjunga trūkumą. Aktyvaus pilietiškumo skatinimas prisideda prie Europos Sąjungos laisvės, demokratijos, žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių, moterų ir vyrų lygybės bei nediskriminavimo principų.

2.8 EESRK pabrėžia, kad visi žmonės turi kuo aktyviau įsitraukti į pilietinę tarnybą, o ypač jaunimas ir (arba) socialiai nuskriausti asmenys tam, kad sustiprėtų jų pilietiškumo ir solidarumo jausmas. Valstybės narės, Europos Komisija ir EESRK turi dar glaudžiau bendradarbiauti pilietinės tarnybos srityje.

2.9 Dabartinės Sutarties 149 ir 151 straipsniai yra jaunimo politikos ir pilietiškumą skatinančios veiklos teisinis pagrindas, kuriuo nesiekama suderinti teisės aktų, bet Europos Sąjungai suteikiama galimybė skatinti valstybių narių bendradarbiavimą ir jaunimo mainus. Lisabonos sutartis iš dalies praplečia jaunimo politiką, į ją įtraukdama jaunuolių dalyvavimą demokratiame Europos gyvenime.

2.10 Lisabonos sutartis (kai ji įsigalios) sukurs struktūrą – Europos savanoriškos humanitarinės pagalbos korpusą, kuri leis jauniems europiečiams bendrai prisidėti prie Sąjungos humanitarinės pagalbos operacijų.

2.11 Šiuo metu savanorių veikla yra vykdoma iš esmės taikant atvirą koordinavimo metodą, vadovaujantis Europos Sąjungos Jaunimo politika trimis pagrindinėmis kryptimis:

— jaunuolių skatinimas būti aktyviais piliečiais ir dalyvauti pilietinės visuomenės veikloje,

— savanoriškos veiklos propagavimas tarp jaunimo,

— didinti jaunimui skirtos informacijos, propaguojančios savanorišką veiklą ir padedančios geriau suprasti ir pažinti jaunimą, kiekį ir esamas informacijos paslaugas.

2.12 Yra keletas priežasčių, dėl kurių reikėtų pagalvoti apie aktyvų dalyvavimą visuomenės gyvenime Europoje. Europos Sąjunga prisiima didesnę nei bet kuris žemynas atsakomybę, siekdama įgyvendinti Tūkstantmečio tikslus. Ji – viena didžiausių pasaulyje pagalbos teikėjų. Europos piliečių įtraukimas, priimant didžiausius pasaulio iššūkius, padėtų ne tik vystytis asmeniškai, bet ir skatintų supratimą bei sukurtų reikiamus globalizuoto pasaulio tinklus.

2.13 Nacionalinė civilinė tarnyba kartais taikoma kaip alternatyva karinei tarnybai. Valstybėms narėms palaipsniui naikinant privalomąją karinę tarnybą ir didinant armijos profesionalizaciją, mažėja ir civilinės tarnybos atvejų. Kita vertus, jaunimo savanorių tarnybos vystymas galėtų būti patraukli alternatyva jaunimui įtraukti į visuomenės gyvenimą net kai karinė/visuomeninė tarnyba tampa vis retesnė.

2.14 Savanoriška veikla ir kitos pilietinės visuomenės iniciatyvos susilaukia vis daugiau dėmesio. 2004 m. pirmininkaujant Italijai pakvietus, Europos Sąjungos valstybių narių, šalių kandidačių ir Europos Komisijos atstovai susitiko Romoje pirmojoje konferencijoje „Pilietinės tarnyba ir jaunimas“. Konferencijai pirmininkaujanti Italija, be kitų pastebėjimų, konferencijos išvadose patarė:

— sistemiškai ir reguliariai keisti informacija ir gera praktika bei sustiprinti bendradarbiavimą pilietinės tarnybos ir jaunimo politikos srityje,

— skatinti jaunuolių dalyvavimą pilietinėje tarnyboje tam, kad jie taptų pilietiškesni ir solidaresni,

— valstybėms narėms, šalims kandidatėms ir Europos Komisijai tvirčiau bendradarbiauti jaunimo pilietinės tarnybos srityje.

3. Esamos mainų programos

3.1 Europa

3.1.1 Viena iš programos Veiklus jaunimas dalių yra Europos savanorių tarnyba (EST). 18–30 metų savanoriai nuo dviejų iki 12 mėnesių praleidžia užsienyje. Jie gali naudotis specialaus mokymo privalumais ir jų mokymasis oficialiai pripažįstamas išduodant Youthpass. 1996–2006 m. Europos savanorių tarnybos veikloje dalyvavo 30 000 savanorių.

3.1.2 Nuo 2009 m. vyresnio amžiaus žmonės bus priimami į institucionalizuotą Europos savanorių tarnybą, tai bus daroma vykdančią Grundtvig programą. Nors šie mainai iš pradžių bus nedidelės apimties, verta atkreipti dėmesį į tą aplinkybę, kad Europos Komisija ieško būdų, kaip tinkamai paremti savanorišką veiklą, kurią vykdo įvairių amžiaus grupių asmenys. Be to, realias galimybes vykdyti įvairių šalių ir įvairaus amžiaus savanorių mainus sukuria ir priemonės, kurios numatytos EK programoje „Europa – piliečiams“.

3.1.3 Jau daugelį metų tūkstančiai organizacijų valstybėse narėse vykdo dvišalį bendradarbiavimą; svarbi jo dalis yra savanorių mainai. Šie mainai yra decentralizuoti, todėl nėra jokių duomenų apie jų apimtį. Tačiau atsižvelgiant vien tik į pasaulinių struktūrų vykdomus mainus, akivaizdu, kad jose dalyvauja daug europiečių, ypač jaunimo.

3.1.4 Pagrindinės EST vertybės ir kokybės standartai nustatyti EST chartijoje. Tam, kad organizacijos, pageidaujancios siūsti arba priimti EST savanorius ar koordinuoti EST projektą, apsaugotų ir laikytųsi šių standartų, jos pirmiausiai turi būti akredituotos.

3.1.5 Europos Erasmus programa labai sėkmingai padidino universiteto studentų mobilumą ir padėjo aukštojo mokslo institucijoms bendradarbiauti. Apie 90 proc. Europos universitetų dalyvauja Erasmus programoje, o nuo jos sukūrimo 1987 m. joje dalyvavo 1,9 mln. studentų. Šia programa ateityje siekiama dar labiau padidinti mobilumą, o iki 2012 m. joje dalyvaujančių Erasmus studentų skaičių padidinti iki 3 mln.

3.1.6 Leonardo da Vinci programa apima keletą mobilumą skatinančių iniciatyvų, skirtų pirminio profesinio lavinimo ir mokymo studentams, darbuotojams ar savarankiškai dirbančioms asmenims, bei profesinio lavinimo ir mokymo specialistams.

3.2 Valstybės narės

3.2.1 EESRK pripažįsta įvairias valstybių narių pilietinės tarnybos formas ir tradicijas, siekiančias aktyvaus pilietiškumo, solidarumo ir socialinio plėtojimo. Jis pabrėžia jaunimo darbo arba savanoriškos tarnybos srityje dirbančių nevyriausybinių organizacijų svarbą ir jų indėlį. Taip pat žino, jog yra mažai informacijos apie valstybių narių pilietinės tarnybos ar savanoriškos veiklos programas.

3.2.2 Tokiose valstybėse narėse kaip Vokietija, Italija ir Prancūzija jau yra įgyvendinta jaunimui skirta pilietinė tarnyba (privaloma ar savanoriška). Kai kurios kitos šalys tokią tarnybą įgyvendina šiuo metu arba planuoja įgyvendinti.

4. Europos pilietybės iniciatyva

4.1 Esamos politikos iniciatyvos

Komitetas pritaria Tarybos rekomendacijai, kurios tikslas skatinti jaunų savanorių mobilumą Europoje. EESRK taip pat pritaria 2008 m. balandžio 22 d. Europos Parlamento rezolucijai dėl savanoriškos veiklos naudos ekonominei ir socialinei sanglaudai. Joje pabrėžiama būtinybė sutelkti išteklius savanoriškai veiklai ir padaryti programas prieinamas ne tik jaunimui.

EESRK taip pat pritaria Komisijos kvietimui įgyvendinti Amicus parengiamąjį veiksmą tam, kad būtų skatinamas jaunimo savanorių tarnybos ir savanoriško darbo tarptautinis pobūdis, būtų sukurta Europos sistema ir pradėtas bandomasis bei vertinimo etapas.

4.1.1 Taigi, EESRK pritarė, jei valstybės narės, kuriose stiprios šios srities tradicijos ir interesai, imtųsi iniciatyvos pradėti bendradarbiavimą, kuriame esamos pilietinės ir (arba) civilinės tarnybos formos galėtų gauti tarptautinį pobūdį.

4.1.2 EESRK sutinka, kad koordinuotų veiksmų tarp skirtingų šalių sistemų ir informacijos stoka riboja EST galimybes ir verčia susirūpinti. Komitetas taip pat pritaria pastangoms pasiekti platesnį EST pavadinimo pripažinimą, panašiai kaip yra pripažįstamas ERASMUS programos pavadinimas.

4.2 Kokie turėtų būti tikslai?

4.2.1 EESRK nuomone Sąjunga turėtų siekti ambicingų tikslų įtraukti vis daugiau žmonių į pilietinę visuomenę. Pradžioje reiktų atsižvelgti į EESRK rekomendacijas, pateiktas ankstesnės nuomonės (žr. 2.5 punktą).

4.2.2 ES turėtų viešinti Europos pilietybės iniciatyvą, apimančią mainų politiką ir programas, kuriose ne tik pagrindinis dėmesys skiriamas jaunimui, bet kurios taip pat užtikrina stipresnį europinį aspektą. Idealiu atveju visa tarnyba turėtų būti atlikta kitoje nei dalyvio šalyje. EESRK mano, jog Europos Sąjunga šioms programoms turėtų skirti daugiau finansinių lėšų.

4.2.3 Tai sudarytų galimybę apskritai du kartus padidinti jaunų savanorių dalyvavimą mainų programose. Tai būtų įmanoma, turint omenyje, kad dabartiniu metu *Erasmus* programoje dalyvauja daugiau kaip 100 000 studentų, kai tuo tarpu kitose jaunimo mainų programose Europoje dalyvauja labai nedaug Europos jaunimo. Ilgalaikėje perspektyvoje šios programos galėtų siekti, jog jose dalyvautų panašūs skaičiai dalyvių kaip ir *Erasmus* programoje.

4.2.4 EESRK mano, jog būtina šias programas labiau orientuoti į nepalankioje padėtyje esančius jaunuolius. Ši grupė turėtų daugiausia naudoti iš dalyvavimo pilietinės visuomenės gyvenime, tačiau dažnai tam neturi finansinių galimybių ir (arba) tinkamo išsilavinimo.

4.2.5 Ši iniciatyva turėtų įtraukti ne tik jaunus žmones. Europa sensta, bet vyresni asmenys yra aktyvesni nei anksčiau ir nori aktyvesnio vaidmens visuomenėje. EESRK nuomone kitų žmonių grupių, tokių kaip pensininkai, įtraukimas į veiklą galėtų prisidėti prie „aktyvaus senėjimo“ idėjos ir suartinti skirtingų šalių naujas žmonių grupes. Taip vyresni asmenys galėtų ir toliau dalyvauti visuomenės gyvenime, pasinaudoti savo gyvenimo patirtimi ir jaustis naudingais. Tai taip pat turėtų teigiamą poveikį jų sveikatai ir gyvenimo kokybei. Jei savanoriškoje veikloje kartu dirbtų jauni ir seni, tai galėtų skatinti kartų tarpusavio supratimą, jie galėtų keistis patirtimi ir vieni kitus remti.

4.2.6 Svarbu užtikrinti geresnę esamų nacionalinių ir Europos programų bendradarbiavimą. Tai sumažintų technines kliūtis, tokias kaip abipusio pilietinės tarnybos patirties ir jaunimo kvalifikacijos pripažinimo, bei kliūtis, susijusias su sveikatos ir nelaimingų atsitikimų draudimu. Šiuo tikslu Europos Sąjunga turėtų pagalvoti apie mainų programų, atitinkančių Sąjungos kokybės standartus, prekių ženklo (ang. *brand*) sukūrimą.

4.2.7 Šiais laikais valstybė savo parama daug prisideda prie programų vystymo ir kokybės standartų užtikrinimo. Tačiau nė viena šalis nepadengia visų savanorių veiklos projektų sąnaudų. Ypač tarptautiniams projektams finansuoti dažnai ieškoma privačių finansavimo šaltinių. Taigi Europos Sąjunga, siekdama skatinti mainus ir plėtoti EPI, turi gerokai padidinti savanoriškai veiklai (įskaitant mainus) skirtą biudžetą tam, kad, pvz., padengtų koordinavimo išlaidas, taikytų paskatas ir kryžmines valstybių subsidijas. EESRK taip pat skatina valstybes nares padidinti šiai veiklai skirtą finansavimą.

4.2.8 Komitetas mano, kad yra svarbu skatinti trečiųjų šalių aspektą tam, kad savanoriai galėtų atlikti tarnybą užsienyje ir

taip prisidėtų prie Tūkstantmečio tikslų, Europos vystymo ir humanitarinės pagalbos politikos įgyvendinimo. Lisabonos sutartyje numatyto Europos savanoriškos humanitarinės pagalbos korpuso struktūroje taip pat turėtų būti koordinuojama iniciatyva, skatinanti platesnę struktūrą ir didesnę mainų skaičių. Ilgainiui korpuso veikloje taip pat turėtų dalyvauti ne tik jaunimas, bet ir kitos žmonių grupės. Šiame kontekste svarbu užtikrinti, kad ES vizų politika nedarytų kliūčių tokiems mainams.

4.2.9 Galiausiai ES turi vertinti šią veiklą, inicijuodama ir remdama tyrimus bei sukurti statistinius komponentus. Apie esamų pilietinių tarnybų bendradarbiavimą reikia toliau diskutuoti bei vykdyti jo stebėseną atitinkamoje institucinėje struktūroje.

4.3 Privalumai ir iššūkiai

4.3.1 Be pagrindinių laisvių ir teisinės valstybės, EPI taip pat padėtų remti visuotines ir Europos laisvės, demokratijos ir žmogaus teisių apsaugos vertybes. Be to, ji taip pat turėtų siekti ugdyti socialinius, kalbų ir tinklaveikos įgūdžius, prisidėti prie ES kūrimo ir veikimo, padėti įgyti patirties ir ja dalintis. Noras įgyti žinių arba geresnė saviprata ir savo gebėjimų pažinimas vis dažniau tampa motyvais dalyvauti savanoriškoje veikloje, taip pat padeda tenkinti žinių visuomenės keliamus reikalavimus.

4.3.2 EESRK mano, kad yra daug tarptautinio bendradarbiavimo ir savanorių mainų taikymo sričių (pvz., socialinė integracija, žmonių poreikiai, vaikai ir jaunuoliai, sportas, informacija, paveldo apsauga, kultūra ir menas, aplinka, civilinė sauga ir kt.), galinčių sustiprinti Europos pilietiškumą.

4.3.3 EESRK mano, kad Europos pilietybės iniciatyva galėtų taip pat sustiprinti valstybių narių, į ES stojančių šalių ir Europos kaimynystės politikos instrumento šalių bendradarbiavimą, skatindama jų aktyvų pilietiškumą ir solidarumą.

4.3.4 Savanoriai gali kryptingai kaupti svarbią darbo rinkoje reikalingą patirtį ir žinias bei kurti kontaktų tinklą. Savanoriai taip pat gali įgyti tokių sričių, kaip reklama, komunikacija, savi-raiška, gebėjimas bendrauti, vadovavimo ir profesinio mokymo įgūdžių ir žinių. Taigi savanoriška veikla gali tapti svarbia šių žmonių biografijos ir profesinės karjeros dalimi. Tačiau turi būti garantuotas jaunimo savanoriškos veiklos ir jų neformalaus mokymosi poreikių pripažinimas.

4.3.5 Vis dėlto, yra ir iššūkių. Vienas iš jų – teisinio savanorių statuso nebuvimas. Nacionalinė sistema apibrėžia savanorių ir organizacijų statusą šalyje ir, kiek mažiau, užsienyje. Bet nėra nacionalinių teisės aktų, kurie suteiktų tokį patį teisinį statusą, pvz., EST savanoriams.

4.3.6 Taip pat turi būti išspręsti ir draudimo, sveikatos bei saugos klausimai. Savanoriams reikėtų užtikrinti deramą socialinę apsaugą jų tarnybos metu, tačiau tai sunku padaryti, kai savanoriai yra iš kitų šalių, nes įvairių šalių socialinio draudimo nuostatos skiriasi. Todėl EESRK norėtų paraginti Komisiją propaguoti bendrą šių klausimų suvokimą ir ragina valstybes nares bei atitinkamas institucijas išspręsti šiuos svarbius klausimus.

4.3.7 Reikia dėti visas pastangas, kad būtų išvengti bet kokie galimi prieštaravimai tarp to, kas laikoma apmokamu darbu, o kas savanoriška tarnyba. Todėl prireikus turi būti aiškiai apibrėžti skirtumai tarp apmokamų darbuotojų ir savanorių. Savanoriška veikla nebandoma pakeisti apmokamo darbo. Dėl to svarbu bendradarbiauti su socialiniais partneriais.

5. EESRK vaidmuo ir organizuota pilietinė visuomenė

5.1 Organizuota pilietinė visuomenė yra esminis savanoriškos veiklos sektorius. Daugelis pilietinės visuomenės organizacijų jau dalyvauja EST ir kitose Europos programose. Savanorių organizacijos turėtų atlikti svarbų vaidmenį taip pat ir platesnėje mainų programoje.

5.2 Iš tikrųjų, Europoje įvairių socialinių paslaugų teikėjai dažnai yra nepelno ir savanoriškos organizacijos. Tuo pačiu dalyvavimas visuomeniniuose judėjimuose daugeliu atvejų mažėja. Šiomis aplinkybėmis Europos pilietybės iniciatyva galėtų ne tik padidinti žmonių dalyvavimą organizuotos pilietinės visuomenės gyvenime, bet ir šių organizacijų vystymosi galimybes. Nepelno organizacijų vaidmens ir padėties visuomenėje apžvalga ir aptarimas gali pakeisti šių organizacijų indėlį ir suteikti daugiau informacijos apie jų teikiamą pridėtinę vertę visuomenei.

5.3 EPI taip pat gali sustiprinti ir padaryti pilietinę visuomenę energingesnę. Tai taip pat atneštų ir socialinio kapitalo, tokio kaip pasitikėjimas, mažesnė korupcija ir dalyvavimas savanoriškose asociacijose.

5.4 Organizacijų akreditacija ir mainų kokybės klausimas dažnai atsiliepdavo pilietinės visuomenės organizacijai. EESRK ragina valstybių narių organizuotą pilietinę visuomenę bendradarbiauti Europos lygiu tam, kad būtų nustatyti bendri akreditacijos principai ir kokybės reikalavimai. Tai, kai galima, galėtų būti atlikta kartu su atsakingomis viešojo valdymo institucijomis.

5.5 EESRK supranta, kad šiam klausimui reikia nuolat skirti dėmesio, pavyzdžiui, būtų galima rengti konferencijas. Jose turėtų dalyvauti visų nacionalinių tarnybų organai, Europos Komisija ir nevyriausybinės organizacijos, veikiančios jaunimo arba savanoriškos tarnybos srityse, siekiant skatinti Europos pilietiško iniciatyvos sistemos vystymą.

Briuselis, 2009 m. vasario 25 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

PRIEDAS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonės priedas

Toliau pateikiamas diskusijų metu atmestas pakeitimas, kuriam pritarė daugiau nei ketvirtadalis balsavusiųjų.

2.11 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„Šiuo metu savanorių veikla yra vykdoma iš esmės ~~taikant atvirą koordinavimo metodą~~, vadovaujantis Europos Sąjungos Jaunimo politika trimis pagrindinėmis kryptimis:

- jaunuolių skatinimas būti aktyviais piliečiais ir dalyvauti pilietinės visuomenės veikloje,
- savanoriškos veiklos propagavimas tarp jaunimo,
- didinti jaunimui skirtos informacijos, propaguojančios savanorišką veiklą ir padedančios geriau suprasti ir pažinti jaunimą, kiekį ir esamas informacijos paslaugas.“

Balsavimo rezultatai

Už: 49 Prieš: 69 Susilaikė: 19

4.3.7 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„Reikia dėti visas pastangas, kad būtų išvengti bet kokie galimi prieštaravimai tarp to, kas laikoma apmokamu darbu, o kas savanoriška tarnyba. Todėl turi būti aiškiai apibrėžti apmokamų darbuotojų ir savanorių santykiai bei savanorių pareigos. Savanoriška veikla nebandoma pakeisti apmokamo darbo. ~~Dėl to svarbu bendradarbiauti su socialiniais partneriais.“~~

Balsavimo rezultatai

Už: 48 Prieš: 77 Susilaikė: 23

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Mokslinių tyrimų organizacijų, pramonės ir MVĮ bendradarbiavimo ir žinių perdavimo – svarbios išankstinės inovacijų sąlygos (nuomonė savo iniciatyva)

(2009/C 218/02)

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2008 m. liepos 10 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

„Mokslinių tyrimų organizacijų, pramonės ir MVĮ bendradarbiavimo ir žinių perdavimo – svarbios išankstinės inovacijų sąlygos“.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. vasario 3 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Gerd WOLF.

451-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. vasario 25–26 d. (vasario 26 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 158 nariams balsavus už ir 1 susilaikius.

1. Santrauka ir rekomendacijos

1.1 Šioje nuomonėje aptariamas mokslinių tyrimų organizacijų (angl. *research performing organisations*), pramonės ir MVĮ bendradarbiavimas ir žinių perdavimas, nes toks bendradarbiavimas labai svarbus, kad mokslinių tyrimų rezultatai taptų naujoviškais produktais ir procesais.

1.2 Komitetas rekomenduoja pramonės ir MVĮ darbuotojus sistemingai informuoti apie ES universitetų ir mokslinių tyrimų organizacijų sukauptas žinias ir technologijas ir apie tai, kaip užmegzti atitinkamus ryšius. Be to, Komitetas rekomenduoja Komisijai pasirūpinti visos Europos (internetine) paieškos sistema, kurioje būtų sujungtos ir papildomos esamos informacijos sistemos, kad geriau nei iki šiol būtų patenkintas tam tikros informacijos poreikis.

1.3 Komitetas remia pastangas užtikrinti atvirą internetinę prieigą prie mokslinių publikacijų. Tačiau dėl to kaip paprastai išaugs viešosios išlaidos. Todėl reikėtų siekti abipusių susitarimų tarp ES valstybių narių ir su ne Europos valstybėmis. Neturėtų būti ribojama mokslinių tyrimų organizacijų ir jų mokslininkų laisvė savo rezultatams skelbti pasirinkti tą leidinį ar forumą, kuris geriausiai tinka, kad rezultatai būtų platinami ir pripažįstami visame pasaulyje.

1.4 Komitetas rekomenduoja išsamiau apsvaistyti atvirą prieigą prie mokslinių tyrimų duomenų, tačiau kartu reikėtų nustatyti šios iniciatyvos ribas. Tai neturėtų tapti skubotu visų

duomenų, kurie gaunami atliekant mokslinius tyrimus, įskaitant neapdorotus duomenis, atskleidimu. Komitetas rekomenduoja, kad Komisija šį procesą vykdytų apdairiai ir palaiptai bei įtrauktų su tuo susijusius tyrėjus.

1.5 Komitetas rekomenduoja užtikrinti deramą interesų pusiausvyrą, turint omenyje skirtingą mokslinių tyrimų organizacijų ir pramonės darbo kultūrą. Kalbama apie per greito rezultatų paskelbimo ir būtino konfidencialumo sankirtą ir apie intelektinės nuosavybės teises, įskaitant ir patentus.

1.6 Todėl Komitetas džiaugiasi, kad Komisija, pateikdama rekomendaciją dėl intelektinės nuosavybės valdymo, paaiškino, jog ji jokių būdu nenori trukdyti laisvam bendradarbiaujančių partnerių apsisprendimui sudaryti sutartis, net jei kalbama apie mokslinius tyrimus pagal sutartį. Komisijos rekomendacijos turi padėti, o ne varžyti.

1.7 Komitetas pakartoja savo rekomendaciją įdiegti Europos bendrijos patentą ir nustatyti tinkamą laikotarpį, per kurį išankstinis paskelbimas nepakenktų naujovės statusui (angl. *grace period*).

1.8 Kuriant mokslinių tyrimų infrastruktūrą, pavyzdžiui, grei-tintuvus, spinduliuotės šaltinius, palydovus ir antžeminę astronominę įrangą arba branduolių sintezės įrenginius, mokslinių tyrimų organizacijos pirmiausia yra ne naujų žinių teikėjai, o užsakovai ir pirkėjai. Komitetas rekomenduoja atidžiai išnagrinėti iki šiol sukauptą esamų ES ir valstybių narių taisyklių dėl

valstybės pagalbos, biudžeto, viešojo pirkimo ir konkurencijos taikymo patirtį ir išsiaiškinti, ar jos padeda siekti tikslo – kuo geriau išsaugoti ir panaudoti igūdžius ir specialiąsias žinias, įgytas pramonės vykdant tokius užsakymus, Europos konkurencingumo labui, taip pat vykdant vėlesnius užsakymus, ir ar reikalingos naujos atitinkamos pramonės politikos priemonės.

2. Įžanga

2.1 Komitetas yra paskelbęs daug nuomonių mokslinių tyrimų politikos klausimais ⁽¹⁾ ir jose ypatingą dėmesį atkreipęs į tai, kad siekiant Lisabonos ir Barselonos tikslų labai svarbu, kad būtų vykdoma pakankamai mokslinių tyrimų ir vystomos technologijos.

2.2 Ypač svarbus šių rekomendacijų aspektas susijęs su mokslinių tyrimų organizacijų, įskaitant universitetus (angl. *public research organisations (PRO)* arba *research performing organisations*), pramonės ir MVĮ bendradarbiavimu ir tam reikalingu žinių perdavimu siekiant kurti naujoviškus procesus ir rinkai tinkamus produktus. Į šį aspektą nuomonėje žvelgiama giliau ir daugiausia dėmesio skiriama 3–5 skyriuose išdėstytoms šioms temoms: a) publikacijos ir informavimas, b) bendradarbiavimas kuriant rinkai tinkamus produktus ir procesus ir c) bendradarbiavimas plėtojant mokslinių tyrimų infrastruktūrą ⁽²⁾.

2.3 Šios temos susijusios su pusiausvyra ir priešprieša tarp bendradarbiavimo ir konkurencijos. Viena vertus, bendradarbiavimas būtinas norint išlaikyti ir sustiprinti Europos pramonės konkurencingumą ne ES valstybių atžvilgiu. Kita vertus, neturi būti iškreipiama konkurencija tarp Europos bendrovių; tai reguliuoja taisyklės dėl valstybės pagalbos (Europos teisės aktai dėl valstybės pagalbos), užtikrinančios vienodas veiklos sąlygas bendrojoje rinkoje.

2.4 Taigi, dėl susidarancios priešpriešos toliau nuomonėje svarstomi klausimai ir teikiamos rekomendacijos, visų pirma dėl intelektinės nuosavybės teisių ir su tuo susijusių problemų dėl nevaržomo informacijos perdavimo.

2.5 Komisija ir Taryba taip pat nagrinėjo bendradarbiavimo klausimą. Be kitų rezultatų, Komisijos rekomendacija dėl intelektinės nuosavybės valdymo žinių perdavimo veikloje ir universitetų bei kitų viešųjų mokslinių tyrimų organizacijų praktikos kodekso ⁽³⁾. Rekomendacija siekiama paskatinti valstybes nares ir mokslinių tyrimų organizacijas imtis labiau suderintų veiksmų. Tačiau nepaisant iš esmės gerai apsvartytų tikslų ir

pasiūlymų, pateiktų rekomendacijose, jos iškėlė naujų klausimų, ir atitinkamoms organizacijoms kilo rimtų abejonių dėl intelektinės nuosavybės teisių vykdant bendrus mokslinius tyrimus ir mokslinius tyrimus pagal sutartį. Nuomonėje nagrinėjami šie klausimai ir Komisijos pateiktas jų paaiškinimas.

3. Mokslinių tyrimų veiklos ir išvadų skelbimas

3.1 **Mokslinės publikacijos.** Tradiciškai moksliniai rezultatai skelbiami – po dalykinio įvertinimo procedūros (ang. *peer review*) – spausdintiniuose specializuotuose žurnaluose, kartais mokslinių tyrimų įstaigos juos paskelbia kaip mokslinio dokumento projektą arba techninį pranešimą ir pan. Be to, apie tai informuojama specializuotose konferencijose ir paskelbiama jų protokoluose.

3.1.1 **Nauja plotmė – internetas.** Internetas atvėrė naujas komunikacijos ir žinių perdavimo galimybes. Taigi leidėjai dabar daugumą mokslinių žurnalų taip pat publikuoja elektroniniu formatu internete.

3.1.2 **Bibliotekos ir išlaidų klausimas.** Universitetai ir mokslinių tyrimų organizacijos sudarė sąlygas susipažinti su spausdintinėmis ir elektroninėmis publikacijomis. Tačiau universitetai ir mokslinių tyrimų organizacijos turi būti finansiškai pajėgūs – o tai yra rimta problema ⁽⁴⁾ – apmokėti su tuo susijusias išlaidas (publikacijų ir prenumeratos).

3.1.3 **Nemokama prieiga prie mokslinių publikacijų.** Kadangi iki šiol prieiga prie mokslinių publikacijų internete buvo susijusi su išlaidomis, kurias patirdavo arba bibliotekos ir (arba) jas remiančios institucijos arba tiesiogiai vartotojai, jau kuri laiką dedamos pastangos tokią prieigą padaryti nemokamą (angl. *free open access* – nemokama atvira prieiga) visiems vartotojams ⁽⁵⁾. Šioje srityje nagrinėjami įvairūs verslo modeliai ir mokėjimo sąlygos, kuriomis remiantis tam tikrais atvejais jau buvo sudaryti konkretūs susitarimai. Komitetas palankiai vertina šias pastangas. Tačiau nepavyks pasiekti, kad sudarius susitarimus viešosios išlaidos išliktų nepakitusios. Todėl Komitetas rekomenduoja siekti abipusių susitarimų tiek tarp ES valstybių narių, tiek ir su ne Europos valstybėmis.

3.1.3.1 **Neapribota pasirinkimo laisvė.** Be jokios abejonės, neturėtų būti apribota mokslinių tyrimų organizacijų ar mokslininkų pasirinkimo laisvė skelbti savo rezultatus bet kuriame forume ar žurnale, kuris, šių organizacijų vertinimu, geriausiai tinka siekiant rezultatų sklaidos ir pripažinimo pasaulio mastu.

⁽⁴⁾ URL: http://ec.europa.eu/research/science-society/pdf/scientific-publication-study_en.pdf

⁽⁵⁾ Laisva prieiga. Iššūkiai ir galimybės. Vadovas. Europos Komisija / Vokietijos UNESCO komisija, 2008 m. (*Open Access. Opportunities and Challenges – a Handbook. European Commission / German Commission for UNESCO, 2008*).

⁽¹⁾ Žr. 6 punktą.

⁽²⁾ INT/450, CESE 40/2009 (Dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

⁽³⁾ C(2008) 1329, 2008 m. balandžio 10 d.

3.1.4 Atvira prieiga prie mokslinių tyrimų duomenų. Buvo sukurti modeliai ⁽¹⁾, galintys užtikrinti bendrą – t. y. išeinant už savanoriško duomenų keitimosi, kuris jau yra įprastas bendradarbiaujantiems partneriams, ribų – atvirą prieigą internetu ne tik prie mokslinių publikacijų, bet ir prie duomenų, kurių pagrindu jos buvo parengtos. Tačiau kyla organizacinio, techninio bei teisinio pobūdžio (pvz., intelektinės nuosavybės apsauga ir duomenų apsauga) ir kokybės užtikrinimo bei motyvacijos klausimų, į kuriuos daugeliu atvejų atsakymą galima rasti tik atsižvelgiant į kiekvienos disciplinos specifiką. Todėl Komitetas mano, kad tikslinga tęsti tokius svarstymus, tačiau taip pat reikėtų nustatyti tokių veiksmų ribas. Komitetas rekomenduoja Komisijai šioje srityje veikti ypač apdairiai, visų pirma turėtų būti įtraukti tyrėjai, kuriems daromas tiesioginis poveikis.

3.1.5 Teisė į konfidencialumą. Komitetas pabrėžia, kad tai neturi tapti skubotu visų duomenų, kurie gaunami atliekant mokslinius tyrimus, įskaitant vadinamuosius neapdorotus duomenis, atskleidimu. Prieš sutikdami skelbti duomenis tyrėjai pirmiausiai privalo ištaisyti klaidingus matavimus, klaidas, išspręsti interpretavimo klausimus ir pan., įvertinti jų svarbą ir tai apsvarstyti vidaus uždaramame nuomonės formavimo procese. Kitu atveju gali būti pakenkta tyrėjų asmeninėms teisėms ir mokslinio darbo ir duomenų apsaugos pagrindams, o labiausiai mokslinių publikacijų kokybės standartams ir prioritetams.

3.2 Informacija bendrovėms ir MVĮ. Yra daug bendrovių ir MVĮ, kurios suinteresuotos naujovėmis, tačiau nepakankamai gerai informuotos apie ES universitetuose ir mokslinių tyrimų organizacijose sukauptas bei prieinamas žinias ir technologijas ir apie tai, kaip užmegzti atitinkamus ryšius, kad būtų galima pradėti bendradarbiauti. Todėl už siauro ekspertų rato ribų juntamas informacijos poreikis, kuris negali būti patenkintas pirmiau minėtomis priemonėmis.

3.2.1 Plačiąjai visuomenei skirtos publikacijos. Be abejonės, galima rasti ir plačiąjai visuomenei skirtos (vadinamosios populiariosios mokslinės) literatūros mokslinėmis ir technikos temomis. Komisija pastaraisiais metais taip pat dėjo daugiau pastangų viešindama, pavyzdžiui, puikiame žurnale *research*eu* ⁽²⁾ ar interneto portale *CORDIS* ⁽³⁾, savo remiamų mokslinių tyrimų programų mokslinius ir technikos rezultatus. Be to, vis daugiau universitetų ir mokslinių tyrimų organizacijų

pradėjo skelbti apie savo veiklą ir rezultatus internete, kartu siekdamos perduoti žinias ir bendradarbiauti ⁽⁴⁾.

3.2.2 Perdavimo biurai. Nemažai mokslinių tyrimų organizacijų jau turi savo labai naudingus žinių perdavimo biurus ⁽⁵⁾, kuriuose dirba tinkamai parengti specialistai („technologijų perdavimo igaliojiniai“ ⁽⁶⁾). Tačiau jie daugiausia dirba regioniniu arba tam tikros organizacijos lygmeniu, todėl jais naudotis atliekant Europos lygmens paiešką labai sudėtinga.

3.2.3 Remiančiosios organizacijos ir konsultantai specialistai. Kartu su Komisija veikia keletas organizacijų ir tinklų – kai kuriais atvejais komerciniais pagrindais – kurių veikla siekiama patenkinti pirmiau minėtą poreikį Europos lygmeniu. Paminėtini, pavyzdžiui, EARTO, Europos mokslo ir technologijų perdavimo specialistų asociacija ir ProTon ⁽⁷⁾. Tačiau ir pati Komisija teikia paramą savo MVĮ portale ir Europos įmonių tinkle ⁽⁸⁾.

3.2.4 Sisteminė paieška. Kadangi pirmiau minėtos priemonės dar negali tinkamai patenkinti pramonės ir (arba) MVĮ poreikių, Komitetas rekomenduoja, kad Komisija – kai tai įmanoma bendradarbiaujant su viena didžiųjų paieškos sistemų bendrovių – stengtųsi patenkinti **ši poreikį sistemingai naudojant Europos (internetinę) paieškos sistemą**, kurioje vienoda ir suprantama forma glaustai būtų teikiama minėta specifinė informacija. Imantis veiksmų šia linkme, pirmiausia reikalingas nuomonės formavimo procesas, kurio metu būtų tiksliau apibrėžti tokios paieškos sistemos pirmojo etapo tikslai ir aprėptis, kad būtų gauta patirties tiriamuoju etapu.

3.2.5 Darbuotojų mainai. Kadangi veiksmingiausias žinių perdavimas vyksta tarp asmenų, kurie dalyvauja mainuose tarp mokslinių tyrimų įstaigų ir pramonės, Komitetas pakartoja savo rekomendaciją apskritai labiau skatinti tokius darbuotojų mainus, pavyzdžiui, taikant stipendijų sistemą ir (arba) skiriant specialias atostogas, pavyzdžiui, Marie Curie pramonės ir akademinės bendruomenės stipendija

⁽¹⁾ COM(2007) 56, 2007 2 14; C(2008) 1329, 2008 4 10 – II priedas.

⁽²⁾ <http://ec.europa.eu/research/research-eu>

⁽³⁾ <http://cordis.europa.eu/>

⁽⁴⁾ <http://www.ott.csic.es/english/index.html> Ispanijoje arba <http://www.technologieallianz.de> Vokietijoje.

⁽⁵⁾ COM(2007) 182, 2007 4 4.

⁽⁶⁾ C(2008) 1329, 2008 4 10 – II priedo 7 punktus.

⁽⁷⁾ <http://www.earto.org/>; <http://www.astp.net/>; oder <http://www.protoneurope.org/>

⁽⁸⁾ EIT: http://www.enterprise-europe-network.ec.europa.eu/services_en.htm ir MVĮ portalas http://ec.europa.eu/enterprise/sme/index_en.htm

4. Bendradarbiavimas kuriant rinkai tinkamus produktus ir procesus. Derama interesų pusiausvyra

4.1 **Skirtinga darbo kultūra.** Atsižvelgiant į daugelį šiuo klausimu jau pateiktų ir įžangoje nurodytų dokumentų ir rekomendacijų, šiame skyriuje daugiausia dėmesio bus skiriama keliems pasirinktiems klausimams ir problemoms, kurios dažniausiai kyla dėl skirtingos darbo kultūros ir skirtingų mokslinių tyrimų įstaigų bei pramonės interesų. Komitetas kai kuriuos šių skirtumų yra išsamiai išnagrinėjęs savo pirmojoje nuomonėje dėl Europos mokslinių tyrimų erdvės ⁽¹⁾ ir vėliau grįžęs prie šių klausimų. Toliau aptariami esminiai aspektai.

4.2 Skelbimas ir slaptumas

— Mokslinių tyrimų rezultatus būtina skelbti anksti, kad kiti mokslininkai ir tyrėjų grupės galėtų juos patikrinti. Be to, tai padeda kurti sinergijas vykstant tiesioginei komunikacijai tarp mokslinės bendruomenės atstovų, ypač tais atvejais, kai keletas laboratorijų bendradarbiauja vykdydamos bendrą mokslinių tyrimų ir vystymo programą.

— Viešasis sektorius paprastai turėtų reikalauti, kad būtų anksti skelbiami jo finansuojamų mokslinių tyrimų rezultatai siekiant paramos ir konkurencijos požiūriu užtikrinti vienodas sąlygas.

— Vis dėlto šiuo metu netgi viešosiomis lėšomis finansuojamos mokslinių tyrimų organizacijos, prieš skelbdamos rezultatus – kai remiantis tyrimų rezultatais gali būti padarytas išradimas – privalo visų pirma pateikti paraišką patentui, nes kitu atveju būtų pakenkta naujovės statusui ir nebūtų galima išradimo patvirtinti patentu. Ši būtinybė, kuri susijusi ir su atvira prieiga, taip pat pabrėžiama Komisijos rekomendacijoje dėl intelektinės nuosavybės valdymo ⁽²⁾.

— Siekdamas sumažinti dėl to atsirandantį prieštaravimą tarp tikslų, Komitetas pakartotinai rekomendavo valstybių narių patentų teisės aktuose ir būsimuose Bendrijos patentų teisės aktuose nustatyti tinkamą laikotarpį, per kurį išankstinis

paskelbimas nepakenktų naujovės statusui ⁽³⁾ (angl. *grace period*).

— Tačiau bendrovė, atsižvelgdama į savo konkurencinę padėtį, paprastai turi būti suinteresuota, kad jos produktų kūrimo rezultatai išliktų konfidencialūs bent iki tol, kol naujas produktas bus paruoštas pateikti rinkai arba bus patvirtinti reikiami patentai.

4.3 **Ieškojimai atliekant mokslinius tyrimus ir tikslingas vystymas.** Tyrėjo produktas – išvados, gaunamos per sudėtinį ieškojimo ir tyrimo procesą, kurio rezultatas nežinomas. O vystymas yra tikslingas ir suplanuotas procesas, kuris pradedamas tik tuomet, kai galima nustatyti konkretų tikslą ir kelias šio tikslo link yra pakankamai aiškus. Nepaisant to, tyrimai ir vystymas dažnai persidengia, sąveikauja ir tarp jų susidaro sinergijos, net nebūtina šių procesų linijinė seka.

4.4 **Skirtingi vertinimo kriterijai.** Apie tyrėjus ir „jų“ mokslinių tyrimų organizacijas sprendžiama iš jų publikacijų ⁽⁴⁾ ir išvadų kokybės, kiekio ir poveikio, vis dažniau – pagal patentų kiekį. O vadovai pirmiausia vertinami pagal „jų“ bendrovės komercinę sėkmę, kuri savo ruožtu priklauso nuo parduotų produktų kiekio, kokybės ir kainos.

4.5 **Santrauka.** Todėl reikia išspręsti šiuos prieštaravimus ir užtikrinti deramą interesų pusiausvyrą, kuri duotų naudos abiem bendradarbiaujantiems skirtingiems partneriams. Jei norime, kad bendradarbiautų pajėgiausi tyrėjai ir jų organizacijos, jie turi būti tinkamai skatinami tai daryti. Tokiam „bendradarbiavimui“ gali būti pakenkta, jei visos teisės į mokslinių tyrimų išvadas bus perduotos užsakovui ⁽⁵⁾. Taip yra todėl, kad „naujos žinios“ (angl. *foreground*) atsiranda ir vystosi iš „esamų žinių“ (angl. *background*), taigi apima esminius „esamų žinių“ aspektus, o tai reiškia, kad pastarosios yra neatskiriama naujų žinių dalis. Todėl susitarimuose dėl intelektinės nuosavybės teisių ir juos svarstant reikalingas lankstumas ir tam tikra veiksmų laisvė, kad būtų galima atsižvelgti į kūrybos proceso specifines aplinkybes ir pobūdį. Lankstumo ir veiksmų laisvės stoka gali netgi atgrasyti mokslo ir verslo atstovus bendradarbiauti.

⁽¹⁾ OL C 204, 2000 7 18, p. 70.

⁽²⁾ C (2008) 1329, 2008 m. balandžio 10 d., Valstybėms narėms skirta rekomendacija Nr. 4 ir I priede – Nr. 7 viešosioms institucijoms.

⁽³⁾ Kaip tai buvo anksčiau, pvz., Vokietijos patentų teisėje.

⁽⁴⁾ Ir pagal žurnalą, kuriame pasirodo publikacijos, prestižą!

⁽⁵⁾ OL C 204, 2000 7 18, p. 70.

4.6 Intelektinė nuosavybė ir Komisijos rekomendacija šiuo klausimu. Todėl Komitetas džiaugiasi tuo, kad Konkurencijos taryba pabrėžė šalių laisvę sudaryti sutartis ir 2008 m. gegužės 30 d. savo sprendime „SKATINA visus universitetus ir kitas viešąsias mokslinių tyrimų organizacijas tinkamai atsižvelgti į Komisijos praktikos kodekso turinį ir įgyvendinti kodeksą atsižvelgiant į savo aplinkybes, įskaitant reikalingą lankstumą, susijusį su moksliniais tyrimais pagal sutartis“. Komitetas visų pirma džiaugiasi tuo, kad tuo tarpu ir Komisija aiškiai nurodė⁽¹⁾, kad ji specialiai šiam klausimui skirta rekomendacija⁽²⁾ jokiu būdu nenori užkirsti kelio laisvei sudaryti sutartis, netgi jei tai sutartys dėl mokslinių tyrimų. Iš tiesų reikėtų suteikti pakankamą lankstumą, jei nėra jokių kitų apribojimų, pavyzdžiui, valstybės pagalbos moksliniams tyrimams, vystymui ir inovacijoms pagrindų ar kitų Europos ar nacionalinių įstatymų.

4.6.1 Papildomas paaiškinimas. Be to, reikėtų aiškiai nurodyti, kad patentuojami išradimai negali būti paprasčiausiai užsakomi, jie yra papildomas kūrybinis laimėjimas⁽³⁾. Išradimų naudojimas ir gaunama finansinė nauda turi būti derybų objektas; be to, užsakanti bendrovė partnerė neturi daryti kliūčių jų naudojimui, darydama žalą ekonomikai. Todėl Komitetas džiaugiasi, kad Komisija rengia paaiškinimą šiuo klausimu. Komisijos rekomendacijos turi padėti, o ne varžyti.

4.7 Bendrijos patentas. Komitetas dar kartą atkreipia dėmesį į (žr. 4.2 punktą) savo jau ne kartą pateiktą rekomendaciją įdiegti Europos bendrijos patentą, nustatant tinkamą laikotarpį, per kurį išankstinis paskelbimas nepakenktų naujovės statusui (angl. *grace period*).

4.8 Dalyvavimo taisyklės ir teisės aktai dėl valstybės pagalbos. Komitetas savo nuomonėje⁽⁴⁾ dėl dalyvavimo taisyklių jau yra rekomendavęs ateityje sutarties šalims suteikti daugiau laisvės sudarant sutartis ir renkantis priemones. Visų pirma tai taikytina teisėms naudotis sutarties partnerių naujomis žiniomis ir teisėmis į apsaugą ir (arba) esamomis žiniomis ir

teisėmis į apsaugą. Kaip galimybė turėtų būti numatytos teisės į nemokamą priegai, tačiau tai neturėtų būti privaloma be išimties, kaip siūloma kai kuriais atvejais. Be to, valstybinėms aukštosioms mokykloms ar mokslinių tyrimų organizacijoms nemokamai perduodant intelektinę nuosavybę įmonėms, kyla pavojus, kad bus nusižengta Europos teisės aktams dėl valstybės pagalbos.

4.9 Viešoji ir privati partnerystė. Todėl 4.6 ir 4.8 punktuose pateikta Komiteto nuomonė ir rekomendacijos turėtų būti naudingos taip pat viešajai ir privačiai partnerystei, kuri yra labai palankiai vertinama mokslinių tyrimų ir vystymo srityje bei atitinkamoms bendroms technologijų vystymo iniciatyvoms.

4.10 Atlyginimas už darbuotojo išradimą. Ypač reikėtų atkreipti dėmesį į kai kuriose valstybėse narėse taikomą įstatymą dėl darbuotojų išradimų. Įstatymu nustatoma patentuoto išradimo autoriaus teisė į deramą užmokestį už išradimo naudojimą, net ir tais atvejais, kai išradėjas jį padarė darbo metu. Jokiu būdu negalima pakenkti šiai teisei.

5. Bendradarbiavimas kuriant mokslinių tyrimų infrastruktūrą. Gebėjimų išsaugojimas

5.1 Visiškai naujos technikos sritys. Vienietiniai produktai. Be minėtos mokslinių tyrimų vykdytojų ir pramonės atstovų bendradarbiavimo rūšies, yra kita, taip pat labai svarbi bendradarbiavimo rūšis, kai mokslinių tyrimų įstaigos yra pirmiausia ne naujų žinių, skirtų kurti naujus serijinius produktus (arba procesus), tiekėjai, bet veikiau užsakovai ir pirkėjai. Visų pirma kalbama apie naujoviškos mokslinių tyrimų infrastruktūros, pavyzdžiui, greitintuvų, spinduliuotės šaltinių, palydovų, antžeminės astronominės įrangos arba branduolių sintezės įrenginių, kūrimą. Šiais atvejais pramonė – dažnai remdamasi prieš tai sudarytomis sutartimis dėl vystymo – kuria ir gamina svarbias naujoviškas sudėtines dalis.

5.2 Specializacija ir rizika. Šioje inovacijų turtingoje srityje bendrovėms reikalingi gabiausi tam tikros srities specialistai ir – dėl galimos nesėkmės – pasirengimas rizikuoti imantis veiklos. Gaunama tiesioginė ekonominė nauda dažniausiai yra nedidelė, nes beveik visuomet būna pagaminamas vienietinis produktas ir bendrovės dažnai nepakankamai įvertina su tuo susijusias išlaidas: paprastai daugelyje sričių reikia peržengti turimos praktinės patirties ribas.

⁽¹⁾ Komisijos rekomendacija dėl intelektinės nuosavybės valdymo žinių perdavimo veikloje ir universitetų bei kitų viešųjų mokslinių tyrimų organizacijų praktikos kodekso, (2008) ISBN 978-92-79-09850-5. Paskutinėje 4.3 dalies pastraipoje teigiama, kad šalys gali derėtis dėl įvairių susitarimų dėl naujų žinių nuosavybės (ir (arba) galimų naudotojo teisių), nes praktikos kodo principai yra tik derybų pradinis taškas.

⁽²⁾ C (2008) 1329, 2008 m. balandžio 10 d., I priedo 17 punktas.

⁽³⁾ Šiuo aspektu taip pat grindžiamas atlygio už išradimą skyrimas darbuotojui, žr. 4.9 punktą.

⁽⁴⁾ OL C 309, 2006 12 16, p. 35.

5.3 **Varomoji techninės pažangos jėga.** Be abejonės, tokie užsakymai atitinkamoms įmonėms sudaro sąlygas gerokai sustiprinti gebėjimus aukštųjų technologijų srityje, kurie ilgalaikėje perspektyvoje padidina jų konkurencingumą artimose srityse ir apskritai prisideda prie techninės pažangos. Tačiau labai dažnai bendrovėms sunku, jei papildomi užsakymai gaunami ne iš karto, išsaugoti savo potencialą, įskaitant atitinkamos specializacijos darbuotojus ir inžinierius, ypač kai labiau apsimoka, kad jie dirbtų ekonominiu požiūriu daug naudingesniuose serijinių produktų kūrimo ir gamybos procesuose.

5.4 **Konkurencijos ir viešojo pirkimo taisyklių taikymas.** Galiojančios konkurencijos ir viešojo pirkimo taisyklės gali dar labiau pabloginti padėtį, pavyzdžiui, ir dėl tokios priežasties: paprastai neleidžiama, kad bendrovė, kurioje buvo užsakyta sukurti produktą, taip pat gautų užsakymą šio produkto gamybai. Tai reiškia, kad gamybos užsakymas gali atitekti mažesnę patirtį turinčiai įmonei, kuri būtent dėl savo nepatyrimo neįvertina visų sunkumų ir todėl pasiūlo mažesnę kainą. Dėl šios problemos kai kurios bendrovės netgi neteikia pasiūlymų tokiems užsakymams gauti arba nepriima tokių užsakymų. „Iki prekybiniai viešieji pirkimai“⁽¹⁾ taip pat negali išspręsti aprašytos problematikos, kadangi vėliau nebus gaminami serijiniai produktai.

5.5 **Problemos ir sprendimų paieška.** Komitetas taip pat negali pasiūlyti idealaus sprendimo. Tačiau jis nori atkreipti dėmesį į rimtą problemą, dėl kurios ne tik padidėja šių didelių projektų išlaidos ir pailgėja jų įgyvendinimas, bet ir optimaliai nepanaudojami sukaupti įgūdžiai ir patirtis, nes labai dažnai vertingi įgūdžiai yra prarandami. Todėl Komitetas rekomenduoja Komisijai suburti aukšto lygio ekspertų grupę⁽²⁾, kuri išnagrinėtų iki šiol įgytą patirtį. Iš to paaiškėtų, ar esamos taisyklės dėl valstybės pagalbos, biudžeto, konkurencijos ir viešojo pirkimo ir jų taikymas atitinka dabartinę padėtį ir ar nereikia naujoviškų atitinkamos pramonės politikos priemonių.

5.6 **ITER.** Komitetui susidaro įspūdis, kad Komisijai labai gerai žinoma, pavyzdžiui, su tarptautiniu ITER projektu susijusi problema, ir kad dabar imamasi atitinkamų priemonių pramonei įtraukti į šį projektą. Jei įmanoma, šis metodas taip pat turėtų būti taikomas kuriamos mokslinių tyrimų infrastruktūros (ESFRI sąrašas) reikalavimams

6. Pateikiamoje nuomonėje atsižvelgiama į šias atitinkamas pastarųjų trejų metų Komiteto nuomones:

— **7-oji MTTP pagrindų programa** (INT/269, CESE 1484/2005 – OL C 65/9, 2006 3 17)

⁽¹⁾ COM(2007) 799 galutinis Komisijos komunikatas „Iki prekybiniai viešieji pirkimai. Naujovių skatinimas siekiant užtikrinti ilgalaikę kokybišką viešąsias paslaugas Europoje“. Taip pat žr. Komiteto nuomonę INT/399 dėl iki prekybinių viešųjų pirkimų, CESE 1658 (2008) (Dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

⁽²⁾ Jei įmanoma įtraukiant *EIROforum* dalyvaujancias mokslinių tyrimų įstaigas.

— **Nanomokslai ir nanotechnologijos** (INT/277, CESE 582/2006 – OL C 185/1, 2006 8 8)

— **Bendrijos mokslinių tyrimų penkerių metų (1999–2003) įvertinimas** (INT/286, CESE 729/2006 – OL C 195/1, 2006 8 18)

— **MTTP: specialiosios programos** (INT/292, CESE 583/2006 – OL C 185/10, 2006 8 8)

— **Moksliniai tyrimai ir inovacijos** (INT/294, CESE 950/2006 – OL C 309/10, 2006 12 16)

— **Įmonių dalyvavimas Septintosios pagrindų programos veiksmuose (2007–2013 m.)** (INT/309, CESE 956/2006 – OL C 309/35, 2006 12 16)

— **Įmonių dalyvavimas – 7-oji pagrindų programa 2007–2011 m. (Euratomas)** (INT/314, CESE 957/2006 – OL C 309/41, 2006 12 16)

— **Investicijos į žinias ir inovacijas (Lisabonos strategija)** (INT/325, CESE 983/2007 – OL C 256/17, 2007 10 27)

— **Europos potencialo išlaisvinimas ir stiprinimas mokslinių tyrimų, vystymo ir naujovių diegimo srityje** (INT/326, CESE 1566/2006 – OL C 325/16, 2006 12 30)

— **Europos technologijos institutas** (INT/335, CESE 410/2007 – OL C 161/28, 2007 7 13)

— **Žalioji knyga – Europos mokslinių tyrimų erdvė. Naujos perspektyvos** (INT/358, CESE 1440/2007 – OL C 44/1, 2008 2 16)

— **Naujoviškų vaistų iniciatyva. Bendrosios įmonės įsteigimas** (INT/363, CESE 1441/2007 – OL C 44/11, 2008 2 16)

— **Įterptųjų kompiuterinių sistemų bendra technologijų sistema – bendrosios įmonės ARTEMIS įsteigimas** (INT/364, CESE 1442/2007 – OL C 44/15, 2008 2 16)

-
- „Švaraus dangaus“ bendrosios įmonės įsteigimas (INT/369, CESE 1443/2007 – OL C 44/19, 2008 2 16)
 - **Kuro elementų ir vandenilio bendroji įmonė** (INT/386, CESE 484/2008 – OL C 204/19, 2008 8 9)
 - **Bendrosios įmonės ENIAC įsteigimas** (INT/370, CESE 1444/2007 – OL C 44/22, 2008 2 16)
 - **Mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros programa, skirta MVĮ** (INT/379, CESE 977/2008 – OL C 224/18, 2008 8 30)
 - **Mokslinio darbuotojams skirta Europos partnerystė** (INT/435, CESE 1908/2008 – dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje)
 - **Moksliniais tyrimais ir inovacijomis grindžiamas Europos regionų konkurencingumas** (INT/383, CESE 751/2008 – OL C 211/1, 2008 8 19)
 - **Europos mokslinių tyrimų infrastruktūra (ERI)** (INT/450, CESE .../2009 – dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje)

Briuselis, 2009 m. vasario 26 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

III

(Parengiamieji aktai)

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

451-OJI PLENARINĖ SESIJA, 2009 M. VASARIO 25–26 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, kuriuo nustatomos darnios statybos produktų rinkodaros sąlygos

COM(2008) 311 galutinis – 2008/0098 (COD)

(2009/C 218/03)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, 2008 m. liepos 1 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, kuriuo nustatomos darnios statybos produktų rinkodaros sąlygos“

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. vasario 3 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Angelo GRASSO.

451-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. vasario 25 d., Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 114 narių balsavus už, 1 – prieš ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK yra įsitikinęs, jog svarbu užtikrinti, kad būtų nevaržomai taikomas Sutartyje įtvirtintas ir 2008 m. liepos mėn. įsigaliojusioje teisinėje sistemoje bei vėlesniuose sektoriaus teisės aktuose išplėtotas laisvo prekių judėjimo principas siekiant, kad vienoje valstybėje narėje teisėtai parduodami gaminiai be kliūčių galėtų būti parduodami visoje ES teritorijoje ir atitiktų saugumo, sveikatos ir aplinkos apsaugos garantijas per visą gaminio gyvavimo ciklą, nuo jo sukūrimo iki galutinio sunaikinimo etapo.

1.2 EESRK pritaria Komisijos iniciatyvai persvarstyti Europos taisykles, išdėstytas Statybos produktų direktyvoje 89/106/EEB (toliau – SPD), siekiant priderinti jas prie dabartinių reikalavimų, atnaujinti jų nuostatas ir nustatyti patikimą bei aiškiai apibrėžtą Europos teisinę sistemą.

1.3 EESRK yra įsitikinęs, kad būtina dar projektavimo etape susieti gyvenamųjų pastatų ir (arba) statinių ekosistemos kokybę su visomis tipologinėmis ir morfologinėmis sąlygomis: taupiai naudoti gamtos išteklius, gerinti žmonių būsto sąlygas, atsakin-

giau taikyti procedūras, veiklos metodus ir praktiką tenkinant darbuotojų ir galutinių vartotojų saugos ir kokybės reikalavimus.

1.4 EESRK nuomone, reikia stiprinti Europos statybos produktų standartizacijos sistemą remiant standartizavimo institucijas, į standartus įtraukiant darbo saugos, gaminio naudojimo ir sunaikinimo aspektus.

1.5 EESRK mano, kad statybos darbuotojai, statybos įmonės ir vartotojai privalo tinkamai atsižvelgti į didžiulį novatoriškų statybos produktų potencialą mažinti neigiamą klimato kaitos poveikį ir gerinti gyvenamąsias sąlygas, kad būtų galima konkrečiai ir veiksmingai prisidėti prie aplinkos apsaugos ir energijos taupymo.

1.6 EESRK pakartoja, kad laisvas prekių judėjimas turi būti pagrindinė konkurencingumo ir Europos bendrosios rinkos ekonominio ir socialinio vystymosi varomoji jėga ir kad sveikatai nekenkiančių ir saugių produktų pardavimo reikalavimų sugriežtinimas ir atnaujinimas yra kokybės garantas Europos piliečiams ir šio sektoriaus veikėjams.

1.7 EESRK mano, kad svarbu užtikrinti **suderintą Europos reguliavimo sistemą**, taikomą statybos produktų pardavimui ir gamybai Europos bendrojoje rinkoje (EEE).

1.8 EESRK itin svarbia laiko būtinybę **atkurti CE ženklo patikimumą ir notifikuotųjų institucijų akreditavimo sistemos kokybę**. Reikia plėtoti tokią teisinę pagrindą, kuris užtikrintų decentralizuotos sistemos nuoseklumą, palyginamumą ir suderinimą, rinkos priežiūros veiksmingumą ir efektyvumą, aiškių ir supaprastintų procedūrų nustatymą.

1.9 EESRK rekomenduoja skirti **pakankamai finansinių išteklių remti Bendrijos mokymo ir informavimo programoms**, skirtoms visiems suinteresuotiems visuomeniniams ir privatiems subjektams – ypač vykdančioms instruktorių mokymo kampanijas – ir lydinčiąjam įgyvendinimo stebėsenos programai.

1.10 EESRK iš esmės svarbiomis laiko teisinėmis nuostatomis, kuriomis **konkrečiai siekiama supaprastinti procedūras, ypač MVĮ ir mikroįmonėms**, sudarant paprastesnes sąlygas naudotis CE ženklo sistema ir nacionaliniuose produktų kontaktiniuose centruose (PKC) įdiegiant SOLVIT tinklą⁽¹⁾, padedančių spręsti problemas.

1.11 Komitetas mano, kad būtų tikslinga naująsias taisykles ir techninius priedus papildyti **techninėmis gairėmis, kaip vystomi pagrindiniai reikalavimai**, taikomi veiklai, susijusiai su aplinkai nežalingų pirminių ir antrinių medžiagų bei novatoriškų produktų naudojimu.

1.12 EESRK pritaria, kad reikia konkrečiai statybos produktų sektoriui pritaikyti Bendrijos skubaus pasikeitimo informacija sistemą (RAPEX), ir mano, jog svarbu **apie nustatytus pažeidimus ir sukčiavimo atvejus skelbti ES oficialiajame leidinyje** ir statybos produktams skirtame Europos interneto portale.

1.13 Komitetas mano, kad **reglamento įgyvendinimo terminai yra pernelyg trumpi**, kad galima jį visiškai ir veiksmingai įgyvendinti, ir kad šiuos terminus reikia atidžiai įvertinti, be kita ko, atsižvelgiant į mokymo ir informavimo reikalavimus, susijusius su prisiderinimu prie privalomai įvestų pokyčių.

1.14 Galiausiai EESRK prašo Komisijos kas dveji metai pateikti Parlamentui, Tarybai ir EESRK reglamento įgyvendinimo ataskaitą, kurioje būtų skyrius, skirtas statybos produktams keliamiems sveikatos ir saugos reikalavimams ir su jais susijusiems pažeidimais bei sukčiavimo atvejais.

2. Įžanga

2.1 Europos statybų rinka sukuria apie 10 proc. Bendrijos BVP. Joje dirba maždaug 7 proc. visos Bendrijos darbo jėgos, o statybos produktų sektoriuje veiklą vykdo daugiau nei 65 000 įmonių, iš kurių 92 proc. – MVĮ ir mikroįmonės.

2.2 Didelis statybos produktų kiekis parduodamas Bendrijos vietoje, neperžengiant Europos ekonominės erdvės ribų – nuo 15 proc. iki 25 proc. visos statybų rinkos atsižvelgiant į sektorių.

2.3 Statybos produktai gali būti pateikti į EEE⁽²⁾ rinką tik tuo atveju, jie atitinka numatytą paskirtį: statybos produktų kokybės lygis turi būti išlaikytas per statinio, kuriame jie naudojami, gyvavimo ciklą ir atitikti pagrindinius mechaninio atsparumo ir stabilumo, saugumo gaisro atveju, higienos, sveikatos ir aplinkos apsaugos, naudojimo saugos, apsaugos nuo triukšmo, energijos taupymo ir šilumos izoliacijos reikalavimus.

2.3.1 Todėl reikia skirti tinkamą dėmesį statybos produktų atitikčiai ir tvarumui, ypač investuojant daug lėšų į pastatų restauraciją, kai siekiama užtikrinti didesnę energetinę efektyvumą.

2.4 EESRK tvirtai tiki, kad „laisvas prekių judėjimas yra pagrindinė konkurencingumo ir Europos bendrosios rinkos ekonominio ir socialinio vystymosi varomoji jėga ir kad saugių ir kokybiškų gaminių pardavimo reikalavimų sugriežtinimas ir atnaujinimas yra labai svarbūs vartotojams, verslo įmonėms ir Europos piliečiams“⁽³⁾.

2.5 Iki šiol daugiau nei 300 statybos produktų kategorijų buvo suteiktas CE ženklas, o nuo 2000 m. Europos standartizacijos komitetas (CEN) nustatė per 380 suderintų standartų⁽⁴⁾. Tuo pačiu laikotarpiu konkretiems produktams buvo atlikta virš 1 100 Europos techninių vertinimų (ETA), kurie vietoje suderintų standartų naudojimo leidžia suteikti CE ženklą.

2.6 EESRK nuomone, jeigu didžiulį novatoriškų statybos produktų potencialą mažinti neigiamą klimato kaitos poveikį, didinti energijos vartojimo efektyvumą ir gerinti būsto sąlygas pripažins ir įvertins architektai ir vartotojai, bus galima konkrečiai ir veiksmingai prisidėti prie aplinkos apsaugos ir energijos taupymo⁽⁵⁾.

⁽²⁾ EEE – Europos ekonominė erdvė.

⁽³⁾ OL C 120, 2007 5 16.

⁽⁴⁾ CEN – http://nan.brcc.be/docs_public/other/cpd_standards_20080730.pdf ir OL C 304, 2006 12 13.

⁽⁵⁾ OL C 162, 2008 6 25.

⁽¹⁾ <http://ec.europa.eu/solvit/>

2.7 Itin svarbu, kad gamintojai laiku imtųsi veiksmų pritaikydami gamybos procesus prie naujų taisyklių. Reikalavimas naudoti bendrąją (techninę) kalbą vertinant produktų eksploatacines savybes, susijusias tiek su išmetamo CO₂ kiekio mažinimu gamybos metu, tiek ir su sveikatai nekenkiančiu pastatų interjeru, galėtų pagerinti gamintojų, jų klientų ir valdžios institucijų santykius ir statinių kokybę.

2.8 Lengvai taikoma, gerai parengta įmonėms skirta teisinė sistema yra vienas svarbiausių konkurencingumo, vystymosi ir užimtumo veiksnių: būtina supaprastinti reglamentavimo aplinką, kad būtų galima skatinti inovacijas, mažinti administracinę naštą, kylančią dėl reglamentavimo reikalavimų, mažinti bendrą *acquis communautaire* apimtį ir skatinti perėjimą prie lankstesnių reglamentavimo būdų.

2.9 EESRK nuomone, reikėtų atsižvelgti ne tik į produktų esmines savybes ir specifikacijas, bet ir į galimybę bei būtinybę numatyti galimas statinių projektavimo, statybos ir ypač valdymo bei priežiūros išlaidas.

2.10 EESRK pakartoja, kad „tobulesnė įstatymų leidyba, įgyvendinimas ir vykdymas yra glaudžiai susiję: geras įstatymas yra įvykdomas ir vykdomas. (...) Tačiau tolesnė veikla yra ribota. Tai susiję su skirtingomis Europos šalių kultūromis, kompetencijos sritimis ir skirtingais dalyvavimo veiksmingai įgyvendinant teisės aktus lygiais“⁽⁶⁾.

2.11 Todėl **EESRK ryžtingai remia sprendimą persvarstyti direktyvą priimti kaip reglamentą (SPR)**, kad būtų išvengta taikymo ir aiškinimo neatitikimų pavojaus, sumažinta našta ir supaprastinta reglamentavimo sistema.

2.12 EESRK dar kartą pabrėžia, kad svarbu „garantuoti aiškumą, skaidrumą ir veiksmingumą prekyboje, panaikinant patikrinimų ir bandymų dubliavimą ir užtikrinant aukštą vartotojų, piliečių ir verslo įmonių apsaugą, ir koordinuoti bei stiprinti rinkos priežiūros veiklą, kad būtų aktyviai ir vienodai taikomi Bendrijos gaminių saugos reikalavimai“⁽⁷⁾.

3. Komisijos pasiūlymas

3.1 Siūlomo reglamento tikslas – užtikrinti patikimą ir aiškia informaciją apie statybos produktų eksploatacines savybes visoje EEE vidaus rinkoje:

— nustatant bendrąją techninę kalbą,

— apibrėžiant tikslus, koncepcijas ir tikslias taisykles visų ūkio subjektų pareigoms nustatyti,

— įvedant eksploatacinių savybių deklaraciją CE ženklui gauti, išduodamą tik gamintojo ar importuotojo atsakomybe,

— gerinant teisinių normų patikimumą, įskaitant techninio vertinimo įstaigų (TVĮ) skyrimo kriterijus,

— supaprastinant procedūras ir mažinant įmonėms tenkančią administracinę naštą,

— sugriežtinant kriterijus, taikomus notifikuotosioms įstaigoms, kurias kontroliuoja valstybių narių skiriama notifikuojančioji institucija,

— stiprinant rinkos priežiūrą, kurią užtikrins valstybių narių rinkos priežiūros institucijos.

4. Bendrosios pastabos

4.1 EESRK pritaria iniciatyvai, kurios tikslas – suderinti Bendrijos teisės aktus svarstomoje srityje, atnaujinti juos ir nustatyti tam patikimą, aiškiai apibrėžtą, lengvai taikomą, skaidrią, subalansuotą Europos teisinę sistemą visiems viešiesiems ir privatiems subjektams, veikiantiems Europos vidaus rinkoje, ir naudoti bendrąją (techninę) kalbą, darniąsias technines specifikacijas (darniuosius Europos standartus (DES) ir Europos vertinimo dokumentus (EVD)) ir esminius statinių reikalavimus (ESR), visiškai integruoti reikalavimus, keliamus darnaus vystymosi, visuomenės sveikatos bei tvaraus gamtos išteklių naudojimo srityse ir supaprastinti MVĮ taikomas procedūras.

4.2 Komisija vertina statybos sektorių kaip pažangiąją Europos rinką, kuri vis dėlto pasižymi nepakankamai koordinuojamu reglamentavimu, ne tik ES lygmeniu. Šio veiksnio ir „dominuojančios vietos verslo sistemos pasekmė – sunki administracinė našta ir didelis tausių statybų rinkos susiskaldymas“⁽⁸⁾.

4.3 EESRK nuomone, persvarstant SPD ir išdėstant ją kaip SPR reikėtų ypač atsižvelgti į šiuos esminius kriterijus:

⁽⁶⁾ OL C 24, 2006 1 31.

⁽⁷⁾ Žr. 3 išnašą.

⁽⁸⁾ COM(2007) 860 galutinis, 2007 12 21, komunikatas „Europos pirmaujančios rinkos iniciatyva“, p. 5.

- **skaidrumas, supaprastinimas, patikimumas, teisinis ir techninis tikrumas, apibrėžčių nuoseklumas, suprantamumas Bendrijos naudotojui**, tiesioginiams ir galutiniams statybos produktų vartotojams, prekybos įmonėms ir perkančiosioms organizacijoms, inžinieriams, architektams ir projektuotojams, valstybiniais bei privatiems užsakovams ir valdžios institucijoms,
- **bendroji (techninė) kalba, pagrįsta darniaisiais standartais ir Europos techniniais vertinimais, kuri būtų suprantama, aiški bei lengva naudotis** ir sektoriaus veikėjams, ir paprastiems piliečiams, kartu su keliamais reikalavimais gyvenamajai ir (arba) supančiai aplinkai, nekenksmingumui sveikatai, energijos efektyvumui ir aplinkos apsaugai, gyvenimo kokybei, higienai ir saugumui,
- **derėjimas su kitais ES tikslais ir politikos sritimis, ypač su bendruoju atsargumo principu, įteisintu Sutartyje** ir priimtu kelete tarptautinių susitarimų bei PPO susitarime dėl sanitarinių ir fitosanitarinių priemonių (SPS susitarimas): ši principą būtina taikyti, kai objektyviais moksliniais tyrimais buvo nustatytas potencialiai pavojingas reiškinio, produkto ar proceso poveikis, ypač susijęs su cheminių medžiagų reglamentavimo sistema REACH⁽⁹⁾, bendra į rinką pateikiamų produktų sauga⁽¹⁰⁾ ir atsakomybe už produktą siekiant užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos lygį nuo žalos, kurią gaminiai su trūkumais gali padaryti jų sveikatai ar turtui⁽¹¹⁾,
- **komunikacija, informacija ir švietimas apie visų Bendrijos suinteresuotų subjektų teises ir pareigas** aiškiai nurodant produktų kontaktinius centrus (PKC). Juose turėtų būti įdiegtas Solvit tinklas, skirtas ginčams spręsti ir sudarantis tarpininkams, galutiniams vartotojams ir įmonėms, ypač MVĮ, galimybę taikyti neteisminę procedūrą,
- **šalinti biurokratiją ir susijusią našą**, ypač tenkančią smulkesniems ir labiau pažeidžiamiems subjektams, pavyzdžiui, tarpiniams ir galutiniams vartotojams, MVĮ ir pavieniems piliečiams, turint omenyje, kad ūkio subjektams nustatyti reikalavimai privalo būti pagrįsti bei proporcingi ir tapti daug kainuojančia biurokratine ir administracine naša,
- **tvarios, sveikatai nekenkiančios ir saugios statybų kultūros sklaida ir vystymas** apimant projektų tyrimus, statybos metodų persvarstymą, geresnių medžiagų gamybą, pateikimą į rinką bei naudojimą statybų procese ir naujus struktūrinius metodus, ugdant visų veikėjų atsakomybės jausmą jau mokyklose, aukštesniosiose technikos mokyklose ir universitetuose,
- **parama Europos standartizacijos įstaigoms**, kad jų veikla būtų veiksmingesnė rengiant statybos produktų techninius standartus, nustatant aiškius, skaidrius ir visiškai pripažintus įgaliojimus ir užtikrinant, kad šios įstaigos plačiau atstovautų visoms atitinkamoms kategorijoms,
- **rinkos priežiūros sistemų stiprinimas ir pažeidimų bei jų vykdytojų viešas skelbimas** tobulinant ir suderinant nacionalines sistemas, statybos produktų sektoriui konkrečiai taikant RAPEX sistemą⁽¹²⁾, Europos interneto portale ir ES oficialiajame leidinyje skelbiant apie statybos produktus, dėl kurių buvo nustatyti pažeidimo ir sukčiavimo atvejai, ir į kas dveji metai Parlamentui, Tarybai ir 4.3 EESRK teikiamą ataskaitą dėl naujojo reglamento taikymo įtraukiant skyrių apie pažeidimus ir sukčiavimo atvejus.

4.4 EESRK sutinka, kad būtina tobulinti notifikuojamų institucijų akreditavimo sistemą ir nustatyti griežtesnius tokių institucijų skyrimo, valdymo ir priežiūros kriterijus vadovaujantis šią sritį reguliuojančiais teisės aktais, kaip nustatyta Sprendimu Nr. 768/2008/EB ir 2008 m. liepos 9 d. reglamentu (EB) Nr. 765/2008.

4.5 Didėjančios globalizacijos sąlygomis rinkos priežiūros sistema turi užtikrinti bendrą reglamentavimo pagrindą, leidžiantį veiksmingai ir nuosekliai taikyti teisės aktus visoje Bendrijos teritorijoje: šiai užduočiai įgyvendinti valstybės narės privalo skirti pakankamai išteklių. Bet kuriuo atveju iš valstybių narių turi būti aiškiai reikalaujama nurodyti įstaigą, kuriai būtų galima teikti skundus, ir užtikrinti visuomenei prieigą prie šios įstaigos.

4.6 EESRK mano, kad reikėtų aiškiai nustatyti įvairių veikėjų atsakomybės ribas ir užtikrinti visišką produktų atsekamumą, ypač medžiagų eksploatacinių savybių per visą produkto gyvavimo ciklą, saugumo ir nekenksmingumo sveikatai – visų pirma darbuotojų ir galutinių vartotojų – ir apskritai integruotos gyvenamosios ir supančios aplinkos apsaugos srityse.

4.7 Būtina atkurti pasitikėjimą atitikties ženklais. Turi būti atstatyta CE ženklo tikroji vertė ir išplėsta galimybė patraukti atsakomybėn už pažeidimus bei garantuoti teisinę priežiūrą. EESRK pažymi, kad perėjimas prie naujos CE ženklo sistemos padidins našą įmonėms, o iš valdžios institucijų pareikalaus didelių pradinių investicijų į standartizavimo ir priežiūros infrastruktūrą, ypač užtikrinant aukštą notifikuojamų institucijų kompetencijos lygį.

⁽⁹⁾ Žr. 2006 m. gruodžio 18 d. Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006.

⁽¹⁰⁾ 2001 m. gruodžio 3 d. Direktyva 2001/95/EEB dėl bendros produktų saugos.

⁽¹¹⁾ 1985 m. liepos 25 d. direktyva 85/374/EEB dėl atsakomybės už gaminių su trūkumais padarytą žalą.

⁽¹²⁾ RAPEX – skubaus pranešimo apie pavojų sistema, taikoma ne maisto produktams.

4.8 EESRK nuomone, kartu su Europos statybos produktų standartizavimo sistemos sustiprinimu turi būti labiau skatinama rengti ir taikyti tarptautinius standartus, taip sudarant geresnes sąlygas patekti į tarptautines rinkas ir užtikrinant prekybos ir statybos produktų rinkoms pasaulinę dimensiją.

4.9 EESRK rekomenduoja nustatyti tinkamesnius nei šiuo metu siūloma įgyvendinimo terminus, kadangi reikia vykdyti didelio masto piliečių informavimo kampanijas ir suteikti reikiamą metodiką, procedūrų ir elgsenos pritaikymo prie pokyčių laikotarpį pereinant nuo SPD prie SPR.

4.10 EESRK mano, kad labai svarbu skirti pakankamai finansinių išteklių remti Bendrijos mokymo, informavimo, paramos ir įgyvendinimo stebėsenos programoms, skirtoms visiems suinteresuotiems visuomeniniams ir privatiems subjektams.

4.11 EESRK rekomenduoja naujas taisykles ir techninius priedus papildyti techninėmis gairėmis, kaip vystomi esminiai statinių reikalavimai (angl. – *basic works requirements*), kad būtų galima:

- ateityje nustatyti įgaliojimus šioje srityje, visų pirma susijusius su aplinkai nežalingu pirminių ir antrinių medžiagų naudojimu,
- užtikrinti didesnę lankstumą, ypač procedūrinių terminų srityje novatoriškiems produktams taikant Europos techninio vertinimo procedūrą, taip pat nustatant įvairių pasiūlyme nurodytų institucijų ir organizacijų vaidmenį ir jas skiriant.

5. Konkrečios pastabos

5.1 Į pasiūlymą turėtų būti įtraukti 2 papildomi skyriai:

- pirmasis turi būti skirtas komunikacijai, informavimui ir mokymams kuriant plataus masto tvarių statybų kultūrą,
- antrajame turi būti nagrinėjamas energijos taupymas, tvarus gamtos išteklių naudojimas ir sveikatos, higienos ir saugos aspektai per visą produkto gyvavimo ciklą – nuo jo sukūrimo iki jo sunaikinimo. Pagrindiniai šios srities reikalavimai išdėstyti 1 priede, tačiau EESRK nuomone, jie turi būti aiškiai nurodyti ir paties reglamento tekste.

5.1.1 Konkrečiai kalbant, įpareigojimas vykdyti su sveikata ir higiena susijusius reikalavimus yra būtinas, kai pavojų sukelia naudojamos perdirbtos medžiagos, kurios yra radioaktyvios⁽¹³⁾ ir (arba) sudarytos iš kenksmingų toksinių komponentų, kurie, panaudoti pastatuose ir statiniuose, gali kelti nuolatinę ir kartais

labai rimtą žalą juose gyvenančių ar juos ilgą laiką naudojančių žmonių sveikatai.

5.2 Apibrėžčių (2 straipsnis) klausimu EESRK itin svarbiomis laiko gaminių pardavimui taikomas nuostatas⁽¹⁴⁾, dėl kurių Komitetas jau pareiškė savo nuomonę⁽¹⁵⁾. Jos turi būti suderintos su kitose srityse taikomais teisės aktais, taip pat reikia apibrėžti nemasinės gamybos statybos produktus (kurie yra itin svarbūs MVĮ), sudėtingus iš dalies suprojektuotus ar surinktus surenkamuosius produktus ir novatoriškus projektus. Darniųjų techninių specifikacijų apibrėžtis turėtų būti susijusi su Europos techniniais vertinimais⁽¹⁶⁾, o ne su Europos vertinimo dokumentais.

5.3 Eksploatacinių savybių deklaracijos klausimu EESRK mano, kad tokia deklaracija turi būti privaloma, išsami ir neribojama nacionalinių standartų, iš karto po to, kai produktas pateikiamas į rinką ir atitinka reikalavimus, susijusius su produkto esminėmis savybėmis, tenkinančias esminių statinių reikalavimus. Šiuo tikslu taip pat būtų galima naudoti IT sistemas ir tinklavietes, prie kurių gali prisijungti klientai.

5.3.1 EESRK nuomone, eksploatacinių savybių deklaracija turėtų būti pateikiama tuo atveju, jei tam tikram produktui taikomas suderintas standartas arba yra jį patvirtinantis Europos techninio vertinimo dokumentas⁽¹⁷⁾.

5.4 Komisijos nurodymu CEN nustatyti darniųjų standartų tikslai turi būti išsamiai ir aiškiai apibrėžti kiekvienam produktui ar produktų grupei nurodant visas jų paskirtis: darnieji standartai privalo visapusiškai atitikti nurodymus.

5.5 EESRK iš esmės svarbiomis laiko teisinės nuostatos dėl supaprastintų procedūrų, kurios atitinka konkretų supaprastinimo įsipareigojimą, ypač MVĮ ir mikroįmonių atžvilgiu, sudarant joms paprastesnes sąlygas naudotis CE ženklavimo sistema. Tačiau šios procedūros privalo užtikrinti atitinkamą vartotojų apsaugos lygį sveikatos, saugumo ir aplinkos apsaugos požiūriu.

5.6 EESRK pabrėžia, kad 46 straipsnio nuostatos yra itin svarbios, ypač kai jos susijusios su rizika darbuotojų sveikatai ir saugai: reikia įvertinti atitinkamą produktą ir visą jo gyvavimo ciklą, į tokį įvertinimą įtraukiant visus siūlomame reglamente išdėstytus reikalavimus, siekiant užtikrinti nelaimingų atsitikimų, kurių priežastis – netinkamos medžiagos arba netinkamas jų naudojimas, prevenciją šiame sektoriuje.

⁽¹⁴⁾ 2008 m. liepos 9 d. Sprendimas Nr. 768/2008/EB dėl bendrosios gaminių pardavimo sistemos ir 2008 m. liepos 9 d. Reglamentą 765/2008/EB, nustatantį su gaminių prekyba susijusius akreditavimo ir rinkos priežiūros reikalavimus.

⁽¹⁵⁾ OL C 120, 2008 5 16.

⁽¹⁶⁾ ETA – *European Technical Assessments*.

⁽¹⁷⁾ 4 straipsnio 1 dalies b punkto tekstas turėtų būti išbrauktas.

⁽¹³⁾ OL C 241, 2002 10 7.

5.7 EESRK mano, kad reikia persvarstyti 53 straipsnyje išdėstytas pereinamojo laikotarpio nuostatas, kuriomis nustatomas 2011 m. liepos 1 d. terminas perėjimui nuo SPD prie ateityje taikytino SPR, ir kad reikia nustatyti tinkamesnius pereinamuosius laikotarpius atsižvelgiant į didelį informavimo, mokymo ir elgsenos pasikeitimo poreikį, taip pat į laikotarpį, reikalingą prisitaikyti prie numatytų metodinių ir procedūrinių pokyčių.

5.8 Reglamento pasiūlymo 51 straipsnyje nurodytų techninių naujovių klausimu EESRK pakartoja savo ankstesnes pastabas⁽¹⁸⁾ apie tai, „jog svarbu, kad šios procedūros būtų kuo skaidresnės ir suprantamesnės ES gyventojams, visų pirma tiems, kurie tiesiogiai susiduria su minėtais dokumentais“.

Briuselis, 2009 m. vasario 25 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

⁽¹⁸⁾ OL C 224, 2008 8 30.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui Nanomedžiagų reglamentavimo aspektai

COM(2008) 366 galutinis

(2009/C 218/04)

Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2008 m. birželio 17 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui „Nanomedžiagų reglamentavimo aspektai““

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. vasario 3 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas A. PEZZINI.

451-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. vasario 25–26 d. (2009 m. vasario 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 170 narių balsavus už, 1 – prieš ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK mano, kad Europa pirmąją atsakingo nanomokslo ir nanomedžiagų (NN) vystymo srityje ir tuo prisideda prie pasaulio ekonominės ir socialinės pažangos.

1.2 EESRK pabrėžia, jog būtina sparčiai ieškoti nanotechnologijų pritaikymo pramonėje ir įvairiuose sektoriuose būdų, gerai apgalvojant:

— ekonominį ir socialinį kontekstą,

— teisinius, mokestinius ir finansinius aspektus,

— tai, kad mokslą pritaikant praktikoje viso taikymo ciklo metu reikia atsižvelgti į etiką, ekologiją, sveikatą ir saugą.

1.3 EESRK pritaria nanotechnologijų kodekse pateiktiems principams ir mano, kad jie taikytini ir persvarstant Europos NN teisinę ir reglamentavimo sistemą.

1.4 EESRK susirūpinimą kelia nanotechnologijų pritaikymo rinkai ir nanomedžiagų poveikio aplinkai, sveikatai ir šių medžiagų toksiškumo tyrimų tempas – šis procesas vis dar vyksta pernelyg lėtai.

1.5 EESRK yra įsitikinęs, kad dėl nanotechnologijų sudėtingumo ir spartaus vystymosi, taip pat jų ryšio su įvairiausiomis mokslo šakomis veikti reikia daugeliu lygmenų (reglamentavimo, etikos ir socialinėje srityse), ypač tų technologijų keliamos rizikos klausimu. Tai svarbu, jeigu norime rasti visiems priimtinių rizikos valdymo sprendimų, kurie turėtų patikimą, visapusišką ir atsakingą pagrindą.

1.6 Geriausia valdymo sistema privalo išlaikyti įvairių atsakingo nanomedžiagų vystymo aspektų pusiausvyrą. EESRK rekomenduoja, kad Europos nanotechnologijų observatorija taptų nuolatiniu organu ir, bendradarbiaudama su kitomis Europos tarnybomis, teiktų tvirtą mokslinį ir ekonominį pagrindą turinčią analizę ir aiškintųsi, kokį poveikį nanotechnologijos daro visuomenei ir kokį pavojų jos gali kelti aplinkai, sveikatai ir saugai.

1.7 EESRK mano, jog reikalinga kompleksinė atskaitai skirta reglamentavimo sistema ir valdymo sistema, kad atsiradus naujiems poreikiams gautume aiškius ir patikimus atsakymus, pirmiausia, dėl bendrų klasifikavimo metodų, metrologijos ir bandymų, galiojančių protokolų tinkamumo patvirtinimo, naujų protokolų, ikinormatyvinių ir norminamųjų tyrimų.

1.8 EESRK mano, kad tarpdalykinio švietimo ir mokymo srityje reikia ryžtingų priemonių, be kita ko, rizikos vertinimo ir prevencijos srityje, ir tas priemones sustiprinti kompetencijos infrastruktūra.

1.9 EESRK mano, kad svarbu sukurti Europos lyginamosios analizės sistemą, skirtą rizikos vertinimo ir prevencijos srityje rengiamoms iniciatyvoms Europoje, JAV, Japonijoje ir besiformuojančios ekonomikos šalyse.

1.10 EESRK mano, kad reikėtų remti, taip pat ir Komisijos suteikiamais aiškiais ir skaidriais įgaliojimais, Europos standartizacijos komiteto (CEN), Europos elektrotechnikos standartizacijos komiteto (CENELEC) ir Europos telekomunikacijų standartų instituto (ETSI) atliekamą techninės ir reglamentavimo standartizacijos darbą, siekiant šio darbo rezultatus panaudoti tarptautiniu lygmeniu (prisidėti prie ISO techninio komiteto ISO/TC 229 veiklos), ir tuo skatinti saugią pasaulinę prekybą nanotechnologijomis, nanomedžiagomis ir dar sudėtingesnėmis NN sistemomis.

1.11 EESRK rekomenduoja sustiprinti struktūruotą dialogą su pilietine visuomene numatant tvirtą ir skaidrų dialogo pagrindą, kad šioje srityje Europa galėtų kalbėti vienu balsu, nes tai gyvybiškai svarbu mūsų ateičiai pasaulyje.

1.12 EESRK siūlo Veiksmų plano 2009 m. ataskaitos atskirame skyriuje aptarti:

- pažangą kuriant reglamentavimo sistemą, įskaitant rizikos vertinimą ir prevenciją,
- bandymų protokolų veiksmingumą ir rezultatus,
- naujus tvarios nanotechnologijų komponentų turinčių produktų gamybos, prekybos ir vartojimo prioritetus, kurie būtų nustatyti Europos ir valstybių narių lygmeniu,
- lyginamosios analizės priemonės, skirtas lyginti rizikos vertinimą ir prevenciją su JAV, Japonija ir besiformuojančios ekonomikos šalimis,
- struktūruotą dialogą su pilietine visuomene, kuris vyktų remiantis tvirtu ir skaidriu pagrindu, kad šioje srityje Europa galėtų kalbėti vienu balsu, nes tai gyvybiškai svarbu mūsų ateičiai pasaulyje.

2. Išanga

2.1 Pastaraisiais metais Komisija tapo didžiausia NN finansuojančia viešąja institucija: pagal mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos šeštąją bendrąją programą šioje srityje buvo išleista 1,4 milijardo EUR, o pirmaisiais mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos septintosios bendrosios programos (2007–2013 m.) metais NN gavo beveik 600 milijonų EUR finansavimą. Iš minėtų 600 milijonų EUR 28 milijonai EUR buvo skirti moksliniams tyrimams NN saugos srityje, taigi NN išleista suma pasiekė apie 80 milijonų EUR ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Žr. Third International Dialogue on Responsible Research and Development of Nanotechnology (Trečiasis tarptautinis dialogas dėl atsakingų nanotechnologijų tyrimų ir vystymo), Tomellini, R; Giordani, J. (red.), 2008 m. kovo 11–12 d., Briuselis.

2.2 Šiuo metu sukurta įvairių Europos technologijų platformų, kurios skirtos nanotechnologijų pritaikymui, pavyzdžiui, nanoelektronikos (ENIAC), nanomedicinos ir tvarios chemijos technologijų platformos.

2.3 2004–2006 m. laikotarpiu visame pasaulyje viešasis ir privatus NN finansavimas pasiekė 24 milijardus EUR. Daugiau kaip ketvirtadalį šių lėšų skyrė Europa, o iš to ketvirtadalio 5–6 proc. ⁽²⁾ finansavo Komisija.

2.4 NN taikomos mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos septintosios bendrosios programos (2007–2013 m.) ⁽³⁾ nuostatos reikalauja, kad būtų laikomasi svarbiausių etikos principų, išdėstytų Pagrindinių teisių chartijoje.

2.5 Ataskaitoje, skirtoje Trečiajam tarptautiniam dialogui dėl atsakingų nanotechnologijų tyrimų ir vystymo, buvo apžvelgta, kas nuveikta šiose srityse:

- nanotechnologijos ir valdymas;
- Šiaurės ir Pietų bendradarbiavimo spragos,
- NN būtinos priemonės (metrologija, standartizacija, apibrėžtys ir intelektinė nuosavybė),
- visuomenės dalyvavimas,
- dialogas su įvairių valstybių visuomene.

2.6 Įvairios tarptautinės organizacijos taip pat domisi šia tema. Paminėtinos šios iniciatyvos:

- Europos bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (OECD) žmonių sveikatos ir ekologinės saugos tyrimų duomenų bazė (Database on Human Health and Environmental Safety Research) ir pagamintų nanomedžiagų saugos tyrimų duomenų bazės (Database of Research into the Safety of Manufactured Nanomaterials) sukūrimas,
- bendra Maisto ir žemės ūkio organizacijos (FAO) ir Pasaulinės sveikatos organizacijos (WHO) Maisto standartų programa, kurios tikslas – tapti nešališku tarptautiniu forumu maisto saugos problemų, susijusių su nanotechnologijomis, klausimams ir siekti bendradarbiavimo susitarimų šioje srityje,

⁽²⁾ Žr. COM(2007) 505 galutinis, 2007 9 6: Nanomokslai ir nanotechnologijos. 2005–2009 m. Europos veiksmų planas. 2005–20087 m. pirmoji ataskaita.

⁽³⁾ Žr. 2006 m. gruodžio 19 d. Tarybos sprendimą 2006/971/EB, (OJ L 400, 2006 12 30).

- OECD projektai: Tipinės pagamintų nanomedžiagų grupės saugos tyrimai (*Safety Testing of a Representative Set of Manufactured Nanomaterials*) ir Pagamintos nanomedžiagos ir bandymų gairės (*Manufactured Nanomaterials and Test Guidelines*),
- OECD projektas: Poveikio vertinimas ir mažinimas (*Exposure Measurement and Exposure Mitigation*),
- OECD projektas: Alternatyvių nanotoksikologijos metodų vaidmuo (*The role of Alternative Methods in Nanotoxicology*),
- OECD projektas: Poveikis ir verslo aplinka (*Impacts and the Business Environment*),
- OECD projektas: Komunikacija ir visuomenės dalyvavimas (*Communication and public engagement*),
- OECD projektas: Pasauliniai iššūkiai: nano ir vanduo (*Global Challenges: Nano and Water*),
- OECD projektas: Bendradarbiavimas rizikos vertinimo srityje (*Cooperation on Risk Assessment*),
- specializuoti centrai, kurie drauge su PSO vertina pavojus sveikatai ir saugai darbe, kylančius gaminant ir naudojant nanotechnologijas,
- PSO ir ES projektas: Plačios strateginės rekomendacijos dėl aplinkos ir sveikatos Europoje: nanotechnologijos (*Enhanced Policy Advice on Environment and Health in Europe – Nanotechnologies*),
- tinkamam cheminių produktų tvarkymui pasauliniu lygmeniu skirtos pasaulinės priemonės, kurias remia Jungtinių Tautų aplinkos programos Technologijų, pramonės ir ekonomikos skyriaus Cheminių medžiagų poskyris,
- skubios priemonės, kurias remia Triesto Tarptautinio mokslo ir aukštųjų technologijų centro Technologijų ir naujųjų medžiagų skyrius (priemonės skirtos įvertinti nanotechnologijas ir galimus pavojus, susijusius su jų kūrimu ir naudojimu),
- nanotechnologijoms skirti Tarptautinės standartizacijos organizacijos (ISO) techninio komiteto TC229 standartai,
- Jungtinių Tautų pramonės vystymosi organizacijos (UNIDO) ekspertų pasitarimas (2007 m. gruodžio mėn.): rekomenda-

cijos ir konkretus veiksmų planas, nanotechnologijų ir su jomis susijusios rizikos įvertinimas, NN analizė etiniu, teisiniu ir visuomeniniu požiūriu.

2.7 Didžiosios Britanijos Karališkosios bendrijos pranešime „Nanomokslas ir nanotechnologijos: galimybės ir abejonės“⁽⁴⁾ rekomenduojama kiek tik įmanoma vengti pagamintų nanodalelių ir nanovamzdelių išleidimo į aplinką, kol nebus geriau žinomas nanodalelių ir nanovamzdelių poveikis aplinkai.

2.8 Nanomedžiagų jau galima rasti mūsų kasdienės aplinkos objektuose⁽⁵⁾, savaime išsivalančiose dangose, kurios mažina ploviklių naudojimą, valymo medžiagose, kurios iš oro pašalina azoto oksidą, naujos kartos fotovoltiniuose elementuose, šiluminės izoliacijos medžiagose, CO₂ surinkimo sistemose, oro ir vandens nanofiltruose, daug nanomedžiagų naudojama medicinos diagnostikoje ir taikant kai kuriuos neinvazinius gydymo būdus.

2.9 Problema kyla ir todėl, kad nanomedžiagoms ir jų kaupimosi ir jungimosi su kitomis medžiagomis ekosistemose, organiniuose audiniuose ir žmonių organizmuose reiškiniams reikia pritaikyti trumpalaikio ir ilgalaikio toksiškumo rizikos vertinimo protokolus.

2.10 Kompleksinėje aplinkoje rizikos vertinimo standartai ir vertinimo kontrolė gali varijuoti atliekant *in vitro* ir *in situ* įvertinimus: tyrimai šioje srityje⁽⁶⁾ neturėtų apsiriboti įprastais apsaugos priemonėmis, pavyzdžiui, filtrais, respiratoriais, apsaugine apranga ir pirštinėmis (šie daiktai buvo išbandyti su 10–50 nanometrų ilgio grafito nanodalelėmis).

2.11 Kaip teigia Komisija ir kaip ne kartą pabrėžė EESRK, „integruotas saugus ir atsakingas požiūris“ tapo ES nanotechnologijų politikos pagrindu. Šių technologijų taikymo sritis yra labai plati ir išsišakojusi, todėl reikia plačios šio dalyko (kuris gali apimti įvairias sritis: branduolių fiziką ir plazmines technologijas, nanomechaniką ir tekstilę) analizės, kuri leistų nustatyti bendrus taškus ir tarpusavio priklausomybę ir tuo pasinaudoti.

2.12 Atsižvelgiant į tai, kad nanoprocesų matmenys yra nanoskopiniai (10-9) ir juos nespecialistams sunku įsivaizduoti, nanomedžiagų srityje nuo pat pradžių reikia konstruktyvaus dialogo su vartotojais, kad būtų galima nustatyti pavojus ir jų išvengti, taip pat išsklaidyti visas galimas nepagrįstas baimes.

2.13 EESRK jau pabrėžė, jog reikia ne tik sparčiau pritaikyti nanotechnologijas pramonėje ir įvairiuose sektoriuose ir sukurti ekonomines, socialines, teises, reguliavimo, fiskalines ir finansines sąlygas, kurios tiktų novatoriškoms naujoms įmonėms ir profesijoms, bet ir ginti etinius, ekologinius, sveikatos ir saugos interesus per visą mokslo pritaikymo laikotarpį⁽⁷⁾.

⁽⁴⁾ The Royal Society, Nanosciences and Nanotechnology: Opportunities and Uncertainties. Londonas, 2004 7 29.

⁽⁵⁾ Pavyzdžiui, teniso raketės, dviračiai, televizorių ekranai, įvairios dervos, kurios naudojamos karinėje, kosminės aviacijos srityje, buitiniame elektronikoje ir elektrinėje medicininėje įrangoje.

⁽⁶⁾ Žr. NANOSAFE2 projektą: pirmoji ataskaita, skirta nanomedžiagų sklaidai laikantis atsargumo principo.

⁽⁷⁾ OL C 157, 2005 6 28, p. 22.

2.14 Kiek naujesnėje nuomonėje⁽⁸⁾ EESRK pakartojo, jog reikia „aiškaus ir skaidraus dialogo su pilietine visuomene, kuris užtikrintų jos pritarimą, paremtą objektyviu nanomokslų ir nanotechnologijų rizikos ir galimybių įvertinimu“ ir „nuolatinio dėmesio klausimams, susijusiems su etikos principų ir aplinkos apsauga, taip pat su darbuotojų ir vartotojų sveikata ir sauga“.

2.15 2008 m. Komisija priėmė rekomendaciją⁽⁹⁾, kuri buvo skirta atsakingiems NN tyrimams. Rekomendacijoje siūlomas septynių principų kodeksas:

- **prasmė:** NN mokslinė tiriamoji veikla turėtų būti suprantama visuomenei. Ji turėtų būti vykdoma gerbiant pagrindines teises bei paisant asmenų ir visuomenės gerovės interesus kuriant, įgyvendinant, platinant ir naudojant NN,
- **tvarumas:** NN mokslinė tiriamoji veikla turėtų būti saugi, etiška ir prisidėti prie tvarios plėtos, padedančios siekti Bendrijos tvarumo tikslų, ir neturėtų kenkti žmonėms, gyvūnams, augalams ar aplinkai,
- **atsargumas:** veikla turėtų būti vykdoma laikantis atsargumo principo⁽¹⁰⁾, numatant galimą NN rezultatų poveikį aplinkai, sveikatai bei saugai,
- **įtrauktis:** NN mokslinė tiriamoji veikla turėtų remtis atvirumu visiems suinteresuotiems subjektams, skaidrumo ir pagarbos pagrindais teisei susipažinti su informacija principais,
- **tobulumas:** NN mokslinė tiriamoji veikla turėtų atitikti geriausias mokslinius standartus, įskaitant mokslinių tyrimų sąžiningumo standartus bei standartus, susijusius su gera laboratorine praktika⁽¹¹⁾,
- **inovacijos:** NN mokslinės tiriamosios veiklos valdymas turėtų skatinti kuo didesnį kūrybingumą, lankstumą ir planavimo įgūdžius siekiant inovacijų bei augimo,
- **atskaitomybė:** mokslininkai ir mokslinių tyrimų organizacijos turėtų išlikti atsakingos už jų atliekamų NN mokslinių tyrimų socialinį poveikį ir poveikį aplinkai bei žmonių sveikatai, kurį gali patirti dabartinė ir ateities kartos.

Rekomendacijoje numatyta, kad valstybės narės kasmet turėtų teikti kodekso taikymo rezultatų ataskaitą ir pranešti apie bet kokią tiems rezultatams pasiekti pasirinktą gerąją praktiką.

⁽⁸⁾ OL C 185, 2006 8 8, p. 1.

⁽⁹⁾ Žr. Komisijos rekomendaciją, C(2008)424, 2008 2 7.

⁽¹⁰⁾ Žr. Europos Sąjungos sutarties 174 straipsnio 2 dalį ir Komisijos komunikatą dėl atsargumo principo (COM(2000) 1 galutinis).

⁽¹¹⁾ Žr. Direktyvą 2004/9/EB ir Direktyvą 2004/10/EB.

2.16 EESRK pritaria šio kodekso principams ir mano, kad juos reikėtų taikyti persvarstant Europos NN teisinę ir reglamentavimo sistemą.

2.17 EESRK susirūpinimą kelia tai, kad nepaprastai lėtai vyksta nanotechnologijų pritaikymas rinkai ir nanomedžiagų poveikio aplinkai, sveikatai, taip pat šių medžiagų toksiškumo tyrimai.

2.18 Esant dabartinėms aplinkybėms poveikio darbuotojams ir visuomenei rizika tarsi yra nedidelė, tačiau EESRK mano, jog būtina ieškoti patikimesnių kanalų dialogui su mokslinių tyrimų ir pramonės sektoriais, ir siekti, kad į minėtus poveikio aspektus būtų atsižvelgiama (numatant reikiamus žmogiškuosius ir finansinius išteklius) atliekant bet kokius nanomedžiagų tyrimus ir jas pritaikant – dar pačioje kūrimo etapo pradžioje ir visais vėlesniais etapais.

2.19 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad ši sritis apima daug dalykų ir sektorių, taigi yra ir nemažai susijusių Bendrijos teisės ir reglamentavimo priemonių (daugiau kaip 90). Bendrijos teisės aktai yra tokie sudėtingi, kad visuomenei jie gali atrodyti neskaidrūs ir nesuprantami.

2.20 Pasistengus teisės aktus išdėstyti paprastesne kalba, sukūrus specialią interaktyvią tinklavietę, užtikrinus dalyvaujimąją demokratiją – pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimą ir skleidžiant geriausios praktikos gaires, reglamentavimo sistema galėtų tapti suprantamesnė, pirmiausia, mažosioms ir vidutinėms įmonėms, vartotojams ir visuomenei.

2.21 Geriausia valdymo sistema bus ta, kuri galės užtikrinti įvairių atsakingo nanomedžiagų kūrimo aspektų pusiausvyrą. EESRK rekomenduoja (galbūt remiantis 2008 m. ES finansuojamu projektu sukurtos Nanotechnologijų observatorijos veiklos rezultatais⁽¹²⁾) sukurti nuolatinę atskaitos struktūrą. Tikslas – užtikrinti patikimą analizę, atliekamą remiantis patikimu moksliniu ir ekonominiu pagrindu, vertinti etines problemas, numatyti galimus pavojus aplinkai, sveikatai ir saugai ir parengti naujus standartus.

2.22 EESRK yra įsitikinęs, kad dėl nanotechnologijų sudėtingumo ir spartaus vystymosi, taip pat jų ryšio su įvairiausiomis mokslo šakomis, reikia veikti daugeliu lygmenų (reglamentavimo, etikos ir socialiniu). Tai būtina, jeigu norime rasti patikimų rizikos valdymo sprendimų, pagrįstų patikima, visapusiška ir atsakinga analize, kurią atliekant tiksliai lyginama, fiksuojama ir skelbiama išsami informacija apie sukurtas nanomedžiagas.

⁽¹²⁾ Žr. Septintosios bendrosios programos projektą „Nanoobservatorija“ („Observatory nano“ FP7 PROJECT).

3. Komisijos pasiūlymai

3.1 Komisija siūlo:

- persvarstyti remiantis dabartiniais teisės aktais patvirtintus dokumentus, kuriais skatinama įgyvendinti šiuos teisės aktus, visų pirma rizikos vertinimo srityje, siekiant užtikrinti, kad juose būtų veiksmingai aptariamas su nanomedžiagomis susijęs pavojus ir reikiamai remiamasi teikiama nauja informacija,
- paprašyti valdžios institucijų ir įstaigų atkreipti ypatingą dėmesį į pavojų, susijusį su nanomedžiagomis, tais atvejais, kai gamybai ir tiekimui rinkai taikoma išankstinė kontrolė,
- ES vykdomiems NN tyrimams taikyti gaires, kurios užtikrintų atsakingą ir skaidrų požiūrį, pasiūlytą atsakingų tyrimų kodekse,
- išnagrinėti galimybę, ar rinkai tiekiamoms medicinos priemonėms, keliančioms su nanomedžiagomis susijusį pavojų, nebūtų galima sistemingai taikyti išankstinės intervencijos į rinką priemones,
- pagerinti nanomedžiagoms skirtą Bendrijos teisinę sistemą, visų pirma bandymų metodų ir rizikos vertinimo metodikos požiūriu,
- sparčiai gerinti mokslinę žinių bazę, pirmiausia, duomenų apie toksinį ir aplinkai kenksmingą poveikį, taip pat bandymų metodų, kuriuos taikant būtų galima kaupti tokius duomenis požiūriu, duomenų apie nanomedžiagų arba jų turinčių produktų naudojimo paskirtį ir poveikį jų naudojimo ciklo metu požiūriu, nanomedžiagų apibūdinimo, vienodų standartų ir nomenklatūros sudarymo požiūriu, taip pat analitinio matavimo būdų, ir darbuotojų sveikatos aspektų požiūriu,
- didinti galimybes naudoti priemones nacionaliniu lygmeniu: apsaugos sąlygos, sveikatos stebėsenos priemonės, maisto, pašarų ir pesticidų tiekimo rinkai kontrolė, oficialūs prieštaravimai dėl standartų, atsargumo priemonės, naujais įrodymais arba esamų duomenų pakartotiniu vertinimu grindžiamos priemonės, budrumo procedūros ir abipusis keitimasis informacija, perspėjimo ir ankstyvojo įspėjimo sistemos ir pan.

4. Bendros pastabos

4.1 Europa pirmąją atsakingo NN ir nanomedžiagų vystymo srityje ir tuo prisideda prie ekonominės ir socialinės pažangos sudėtingoje ir konkurencinėje aplinkoje, kuri šiuo metu yra susiklosčiusi pasaulyje. Jeigu Europa nori išlaikyti šias pozicijas, EESRK nuomone, pačioje šio proceso užuomazgoje reikia veikti daugeliu lygmenų, palaikant nuolatinį dialogą su pilietine visuomene. Šis dialogas – būtina proceso pripažinimo visuomenėje sąlyga.

4.2 Nors EESRK ir vertina Komisijos pastangas išanalizuoti didžiulį galiojančių Bendrijos priemonių kiekį, Komitetas vis dėlto mano, kad šią analizę reikia orientuoti link nuoseklios sistemos, kuri taptų skaidriu ir nesudėtingu struktūruotam dialogui su pilietine visuomene reikalingu pagrindu. EESRK ne kartą ragino pradėti tokią dialogą⁽¹³⁾.

4.3 EESRK mano, kad nanotechnologijų rizikos vertinimui reikalingas išvalgumas, atskaitai skirta kompleksinė reglamentavimo sistema, tarptautiniu lygiu suvienyta valdymo sistema – taip galėsime gauti aiškius, patikimus ir išsamius atsakymus ir išnagrinėti etines problemas, galimą pavojų aplinkai, visuomenės sveikatai ir saugai, taip pat galimą tolesnę raidą šiose srityse.

4.4 Todėl EESRK ragina toliau plėtoti Bendrijos iniciatyvą, siekiant:

- užtikrinti nuoseklią ir nesudėtingą sistemą, kuri apimtų įvairias Bendrijos normas,
- nustatyti naujus rinkos subjektų, priežiūros institucijų, sektoriaus darbuotojų ir galutinių vartotojų poreikius ir į juos atsižvelgti. Tą pasieksime dinamiškai planuodami poreikius ir išsiaiškindami trūkumus, taip pat ES ir valstybių narių lygmeniu nustatydami reikalingus veiksmus poreikiams patenkinti ir trūkumams pašalinti,
- sukurti nuolatinę Europos NN ir nanomedžiagų atskaitos struktūrą, įsteigiant Europos koordinavimo tarnybą⁽¹⁴⁾, kuri dirbtų ir rizikos vertinimo bei prevencijos srityse,
- stiprinti tarpdalykinio švietimo ir mokymo priemones, įskaitant priemones rizikos vertinimo ir prevencijos srityje, taip pat steigti Europos kompetencijos centrus šioje srityje,
- sukurti Europos lyginamosios analizės sistemą, skirtą rizikos vertinimo ir prevencijos iniciatyvoms Europoje, JAV, Japonijoje ir besiformuojančios ekonomikos šalyse,

⁽¹³⁾ Žr. 6 ir 7 išnašas.

⁽¹⁴⁾ Žr. OL C 185, 2006 8 8, p. 1.

- užtikrinti, kad Europos pirmavimas tvaraus ir saugaus nanotechnologijų taikymo srityje remtųsi dar griežtesniais standartais, pirmiausia, metrologijos ir bandymų, galiojančių protokolų bandymo ir tinkamumo patvirtinimo požiūriu, be kita ko, pasinaudojant ikinormatyviniais ir norminamaisiais tyrimais,
 - remti Europos techninių standartų suderinimą suteikiant aiškius ir skaidrius įgaliojimus, siekiant šio darbo rezultatus panaudoti tarptautiniu lygmeniu (prisidėti prie ISO techninio komiteto ISO/TC 229 veiklos), ir tuo skatinti pasaulinę prekybą,
 - sudaryti sąlygas struktūruotam dialogui su pilietine visuomene numatant tvirtą ir skaidrų dialogo pagrindą, kad šioje srityje Europa galėtų kalbėti vienu balsu, nes tai gyvybiškai svarbu mūsų ateičiai pasaulyje.
- 4.5 EESRK prašo, kad 2005–2009 m. veiksmų plane numatytoje 2009 m. ataskaitoje vienas skyrius būtų skirtas rizikos vertinimo ir prevencijos reglamentavimo aspektams, bandymų protokolų efektyvumui ir poslinkiams šioje srityje, taip pat naujiems veiklos prioritetams.

Bruselis, 2009 m. vasario 25 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyvų 77/91/EEB, 78/855/EEB ir 82/891/EEB ir Direktyvos 2005/56/EB nuostatos dėl atskaitomybės ir dokumentų teikimo reikalavimų jungiant ir skaidant bendroves

COM(2008) 576 galutinis – 2008/0182 (COD)

(2009/C 218/05)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 44 straipsniu, 2008 m. spalio 16 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyvų 77/91/EEB, 78/855/EEB ir 82/891/EEB ir Direktyvos 2005/56/EB nuostatos dėl atskaitomybės ir dokumentų teikimo reikalavimų jungiant ir skaidant bendroves“

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. vasario 3 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėja Maria Candela SANCHEZ MIGUEL.

451-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. vasario 25–26 d (vasario 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 104 nariams balsavus už ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK jau keletą kartų prašė supaprastinti Bendrijos teisyną. Įvairių teisės aktų pakeitimų gausa sukuria jų taikymo sunkumų ir pernelyg didelę biurokratinę našta. Tai trukdo sklandžiai veikti reguliuojamoms institucijoms.

1.2 Tačiau Komitetas visada pasisakė už tai, kad dėl šio supaprastinimo proceso nebūtų panaikintas reguliavimas ir nesumažėtų teisinis apibrėžtumas, kuris turi būti užtikrintas visose Europos Sąjungos srityse.

1.3 Vidaus rinkos teisinis reguliavimas ir Europos ekonominės ir socialinės veiklos vykdytojų bendradarbiavimas padėjo suderinti skirtingus teisės aktus ir įgyvendinti laisvą asmenų ir kapitalo judėjimą nesumažinus tiesiogiai susijusių šalių teisių ir pareigų.

1.4 Todėl, ir atsižvelgdamas į reguliavimo ir skaidrumo kai kuriose pagrindinėse vidaus rinkos institucijose trūkumo pasekmes, Komitetas mano, kad Komisija turėtų įvertinti, ar supaprastinimo tikslais siūlomi pakeitimai turės tik teigiamą poveikį ir padės sumažinti ekonomines sąnaudas, ar gali daryti poveikį ir koncentracijos jungiant ir skaidant bendroves teisiškai apibrėžtumui.

1.5 Šiuo požiūriu EESRK mano, kad MVĮ – kurios sudaro pagrindinę Europos vidaus rinkos įmonių dalį – reguliuojančios

nuostatos turėtų būti aiškiai atskirtos nuo didelėms įmonėms (visų pirma įmonėms, kurios savo veiklą finansuoja per vertybinių popierių rinką) taikomų nuostatų. Todėl daugeliui siūlomų nuostatų priimti reikalinga vieningo balsavimo taisyklė gali būti vertinama kaip mažoms ir vidutinėms akcinėms bendrovėms skirta taisyklė, kadangi priešingu atveju ji neveiktų.

1.6 Kol šis atskyrimas nebus padarytas, turi būti išsaugotos teisinės garantijos akcininkams, kreditoriams ir darbuotojams. Beje, turėtų būti rasti paramos MVĮ būdai, kad būtų sumažinta jų ekonominė našta, susidaranti dėl galiojančių teisės aktų laikymosi.

2. Išanga

2.1 Vienas iš Komisijos prioritetų vidaus rinkos klausimais – procedūros Bendrijos nuostatomis supaprastinti nustatymas, visų pirma dėl administracinės naštos, slegiančios Europos įmones, kurių didelė dalis yra MVĮ. Tuo tarpu daugelis bendrovių direktyvose numatytų reikalavimų yra skirti didžiosioms akcinėms bendrovėms, lėšų gaunančioms vertybinių popierių rinkoje.

2.2 2007 m. pavasario Europos Vadovų Taryba ⁽¹⁾ patvirtino veiksmų programą administracinei naštai sumažinti ir palengvinti, kadangi ji be reikalo varžo bendrovių ūkinę veiklą. Buvo užsibrėžtas tikslas iki 2012 m. šią naštą sumažinti 25 proc.

⁽¹⁾ Briuselio Europos Vadovų Tarybai pirmininkavusios valstybės narės išvados (dok. Nr. 7224/07, p. 9).

2.3 Bendrovių teisės klausimu jau įgyvendinti supaprastinimo pasiūlymai dviejose srityse: materialinės teisės srityje priėmus Pirmąją direktyvą dėl ribotos atsakomybės akcinių bendrovių formavimo⁽¹⁾ ir Antrąją direktyvą dėl ribotos atsakomybės akcinių bendrovių formavimo ir jų kapitalo palaikymo bei keitimo⁽²⁾ bei procesinės teisės srityje, visų pirma dėl apskaitos standartų ir informavimo reikalavimų bendrovėms, kurių vertybiniai popieriai yra įtraukti į biržos sąrašus⁽³⁾.

2.4 Dviejų dabar siūlomų keisti direktyvų supaprastinimo pasiūlymai jau buvo pateikti: Trečiosios susijungimų direktyvos ir Šeštosios direktyvos, reguliuojančios bendrovių skaidymą⁽⁴⁾, dėl esminio klausimo – nepriklausomų ekspertų dalyvavimo jungiant ir skaidant ribotos atsakomybės akcines bendroves. EESRK kritiškai įvertino šį klausimą⁽⁵⁾, kadangi mano, kad objektyvus ir nuo įmonės nepriklausomo vertinimo nebuvimas gali pakenkti trečiųjų asmenų, kreditorių ir darbuotojų interesams.

3. Svarbiausi Komisijos pasiūlymo aspektai

3.1 Svarstomas pasiūlymas priimti direktyvą yra tiesiogiai susijęs su trimis direktyvomis: Trečiaja susijungimų direktyva, Šeštąją direktyva dėl skaidymo ir neseniai priimta Tarpvalstybinių susijungimų direktyva⁽⁶⁾. Be to, ji netiesiogiai iš dalies keičia Antrąją direktyvą⁽⁷⁾, kadangi į nuostatas dėl jungimo ir skaidymo įtraukus išimčių dėl reikalavimo, kad nepriklausomas ekspertas parengtų ataskaitą dėl įnašų natūra, ji daro poveikį minėtos direktyvos nuostatomis dėl kapitalo keitimo.

3.2 Visos trijose direktyvose siūlomos supaprastinimo priemonės yra susijusios su:

- reikalavimų dėl informavimo apie jungimo ir skaidymo projektus supaprastinimu,
- akcininkams keliamais reikalavimais dėl pasiūlymų jungtis arba skaidytis dokumentų pateikimo ir informacijos skelbimo,
- nuostatomis dėl kreditorių apsaugos.

3.3 Ir Trečiojoje, ir Šeštojoje direktyvose šiuo metu reikalaujama pateikti tris ataskaitas: vadovybės ataskaitą apie jungimo (skaidymo) teisinės ir ekonomines prielaidas, nepriklausomų ekspertų ataskaitą ir finansinę ataskaitą, kai pateikiamos metinės ataskaitos yra daugiau nei šešių mėnesių senumo. Visas šias

⁽¹⁾ Direktyva 68/151/EEB (OL L 65, 1968 3 14, p. 8), iš dalies pakeista Direktyva 2003/58/EB (OL L 221, 2003 9 4, p. 13).

⁽²⁾ Direktyva 77/91/EEB (OL L 26, 1977 1 31, p. 1), iš dalies pakeista Direktyva 2006/68/EB (OL L 264, 2006 9 25, p. 32).

⁽³⁾ Apskaitos standartai ir skaidrumo reikalavimai emitentams, Direktyva 2004/109/EB (OL L 390, 2004, 12, 31, p. 38).

⁽⁴⁾ Direktyva 2007/63/EB (OL L 300, 2007 11 17, p. 47), iš dalies keičianti Direktyvą 78/855/EEB ir Direktyvą 82/891/EEB dėl reikalavimo, kad, jungiant arba skaidant akcines bendroves, nepriklausomas ekspertas parengtų ataskaitą.

⁽⁵⁾ EESRK nuomonė, OL C 175, 2007 7 27, p. 33.

⁽⁶⁾ Direktyva 2005/56/EB dėl ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi, peržengiančių vienos valstybės ribas (OL L 310, 2005 11 25, p. 1).

⁽⁷⁾ Direktyva 77/91/EB.

ataskaitas turi patvirtinti kiekvienos jungiamos ar skaidomos įmonės visuotinis susirinkimas.

3.4 Pasiūlyme paprastinami reikalavimai dėl rašytinės vadovybės ataskaitos tuo atveju, jeigu jos vieningai atsisako visi akcininkai; finansinei ataskaitai Skaidrumo direktyvos⁽⁸⁾ nuostatos taikomos tik tuomet, kai bendrovių vertybiniai popieriai yra įtraukti į biržos sąrašus.

3.5 Kalbant apie Antrąją direktyvą dėl kapitalo keitimo, svarstomoje direktyvoje siūloma bendrovėms netaikyti reikalavimo pateikti eksperto ataskaitą dėl įnašų natūra.

3.6 Svarbus su informacijos apie jungimą arba skaidymą skelbimu susijęs pasiūlymas – naujų technologijų, pradedant internetu, naudojimas minėtai informacijai paskelbti.

3.7 Kreditorių apsaugos klausimu svarstoma direktyva iš dalies keičia kreditorių teisę prieštarauti jungimo ir skaidymo procedūroms, kol nebus užtikrintas skolinių išpareigojimų vykdymas. Kad tarpvalstybinio susijungimo atveju būtų apsaugoti kreditoriai, turi būti teikiama eksperto ataskaita apie įnašus natūra siekiant skirtingose valstybėse narėse, kuriose yra įsisteigusios bendrovės, užtikrinti tokią vertę, dėl kurios galima kreiptis į teismą.

4. Pastabos dėl pakeitimo pasiūlymo

4.1 EESRK apskritai palankiai vertina Bendrijos teisėkūros supaprastinimą, visų pirma nuostatas dėl bendrovių, ypač atsižvelgiant į administracinę našta, tenkančią Europos įmonėms, visų pirma MVĮ, kurių ES ekonomikos struktūroje yra daugiausia. Vis dėlto, kaip EESRK jau minėjo, šis supaprastinimo procesas jokių būdu neturėtų tapti teisinio neapibrėžtumo priežastimi visiems vidaus rinkos dalyviams.

4.2 EESRK supranta Komisijos rūpestį apsaugoti akcininkus, kurie yra įmonių savininkai, tačiau nereikėtų pamiršti kitų su teisiniais sandoriais susijusių šalių, kurių teisės gali būti pažeistos. Todėl jis pritaria Europos Parlamentui⁽⁹⁾, kuris priminė, kad būtina atsižvelgti į visų suinteresuotų šalių (investuotojų, savininkų, kreditorių ir darbuotojų) interesus, ir remia jo poziciją. EESRK anksčiau jau palaikė šią poziciją⁽¹⁰⁾ ir dar kartą tai patvirtina siekdamas užtikrinti skaidrumą ir pasitikėjimą Europos vidaus rinkos ekonominės ir socialinės veiklos vykdytojais.

⁽⁸⁾ Direktyva 2004/109/EB dėl informacijos apie emitentus, kurių vertybiniais popieriais leista prekiauti reguliuojamoje rinkoje, skaidrumo reikalavimų suderinimo.

⁽⁹⁾ Europos Parlamento ataskaita A6-0101/2008.

⁽¹⁰⁾ EESRK nuomonė, OL C 117, 2004 4 30, p. 43.

4.3 Siūlomas supaprastinimas yra susijęs ir su reikalavimu teikti ataskaitas dėl jungimo ir skaidymo: dokumentų, kuriuos reikia pateikti akcininkams ir kreditoriams, skelbimą registre leidžiama pakeisti paskelbimu internete (įskaitant ir tarpvalstybinio susijungimo atvejus). Tai nusipelno tam tikros kritikos. Visų pirma, šis pakeitimas negali būti laikomas akcininkų ir kreditorių teisių garantija, kadangi panaikinamas registro viešas pobūdis. Antra, netenkama galimybės naudotis juo kaip patikimu įrodymu ginčo atveju. Dėl šios priežasties EESRK laikosi nuomonės, kad vykdant tokio pobūdžio susitarimą skaidrumas turi būti svarbiau už sąnaudų taupymą ir todėl šio principo turi būti laikomasi veiksmingiau.

4.4 Tačiau EESRK pritaria pasiūlymui nedubliuoti finansinių ataskaitų tų bendrovių, kurių vertybiniai popieriai yra įtraukti į biržos sąrašus⁽¹⁾, kadangi jos rengiamos pagal priimtas nuostatas ir jas rengiant taip pat dalyvauja biržas valdančios institucijos. Vis dėlto atrodo, kad šios priemonės taikymas bendrovėms, kurių vertybiniai popieriai nėra įtraukti į biržos sąrašus, kai visi visų susijusių bendrovių akcininkai vieningai sutinka, prieštarauja teisės aktui: jeigu finansinė informacija apie įmonės sąskaitas jau pateikta ir atitinka įstatymus, nebūtina ją dubliuoti. Tačiau to negalima pasakyti apie Trečiosios direktyvos 9 straipsnio ii) b) punktą, kuriame numatyta, kad ataskaita nerenigiama, jeigu akcininkai tai nusprendžia vieningai.

4.5 EESRK nuomone, nerimą kelią pasiūlymas keisti Antrąją direktyvą 77/91/EEB, papildantis anksčiau atliktus pakeitimus.

Siūloma taikyti ne 10 straipsnį dėl įnašų natūra ir nepriklausomo eksperto atliekamo jų vertinimo jungiant ir skaidant bendroves, o specifines nuostatas dėl ekspertų ataskaitų. EESRK mano, kad ataskaitoje nustatoma, kokia kapitalo dalis priklauso kiekvienam akcininkui, ir šis kapitalas nurodo kiekvienos įmonės atsakomybę trečiųjų šalių atžvilgiu. Komitetas laikosi savo pozicijos dėl skaidrumo ir ypač garantijų, kurias privalo turėti visi su jungimo ir skaidymo procedūromis susiję asmenys, svarbos. Be to jis mano, kad numatymas nerengti netgi „objektyvios“ ataskaitos apie įmonės turtą, kurią įkūnija nominali akcijų vertė, yra bloga pradžia.

4.6 Galiausiai kreditorių galimybė prieštarauti bendrovių jungimui ar skaidymui, kol nebus suteiktos mokėjimo garantijos (jeigu jie turėjo įrodymų apie tokio pobūdžio procedūrose dalyvaujančių bendrovių nesumokėtas skolas) buvo viena iš priemonių, padėjusių užtikrinti pasitikėjimą rinkos sandoriais ir sklandžią jų eigą. Dabar kreditorių apsauga sumažinta, kadangi svarstomoje direktyvoje numatoma, kad jie turės kreiptis į „atitinkamą administracinę arba teisminę instituciją“ dėl atitinkamų garantijų ir „įrodyti, kad dėl siūlomo skaidymo kyla grėsmė jų reikalavimų įvykdymui ir kad iš bendrovės nebuvo gauta deramų apsaugos priemonių“ (Direktyvos 82/891/EEB 12 straipsnio 2 dalies pakeitimas). Šis prievolės įrodyti perkėlimas turi mus paskatinti pamąstyti, ar toks pakeitimas yra savalaikis, kadangi jis apsunkins rinkos sandorius, kurie iki šiol buvo paprasti, ir gali padidinti sandorių, susietų su teisiškai privalomomis garantijomis, skaičių.

Briuselis, 2009 m. vasario 25 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

⁽¹⁾ Direktyva 2004/109/EB dėl informacijos apie emitentus, kurių vertybiniais popieriais leista prekiauti reguliuojamoje rinkoje, skaidrumo reikalavimų suderinimo.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl elektroninių pinigų įstaigų steigimosi, veiklos ir riziką ribojančios priežiūros, iš dalies keičiančią direktyvas 2005/60/EB ir 2006/48/EB ir panaikinančią Direktyvą 2000/46/EB

COM(2008) 627 galutinis – 2008/0190 (COD)

(2009/C 218/06)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 47 straipsnio 2 dalies pirmuoju ir trečiuoju sakiniiais ir 95 straipsniu, 2008 m. spalio 30 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl elektroninių pinigų įstaigų steigimosi, veiklos ir riziką ribojančios priežiūros, iš dalies keičiančią direktyvas 2005/60/EB ir 2006/48/EB ir panaikinančią Direktyvą 2000/46/EB“

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. vasario 3 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Peter MORGAN.

451-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. vasario 25–26 d. (2009 m. vasario 26 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 156 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 10 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Teikiant finansines paslaugas duomenys vis dažniau apdorojami elektroniniu būdu, todėl gali pasirodyti, kad jau naudojame elektroninius pinigus. Elektroniniu būdu nuskaitomi ir rūšiuojami čekiai. Debeto ir kredito kortelės elektroniniu būdu nuskaitomos bankomatuose, mokėjimo terminaluose ir kituose mokėjimo aparatuose. Visais minėtais būdais galima atsiskaityti, jei banko sąskaitoje yra pinigų, kurių suma gali priklausyti nuo indėlio dydžio arba nuo banko nustatytos sumos (pavyzdžiui, kredito kortelių atveju). Bankas čekių knygelę ir debeto bei kredito korteles išduoda tik surinkęs informaciją apie kliento kreditingumą ir sąžiningumą. Galimybė naudotis šia elektronine kredito sistema suteikiama atsižvelgiant į kreditingumą. Daug visuomenės grupių negali šia galimybe pasinaudoti – jos neturi prieigos prie bankinių paslaugų arba ta prieiga yra ribota.

1.2 Elektroniniai pinigai – visai kas kita. Jie nepriklauso nuo kredito. Norint jų turėti, reikia išankstinės įmokos. Išankstinė įmoka paverčiama elektroniniu grynųjų pinigų pakaitalu ir saugoma elektroninėse laikmenose, kurias tvarko elektroninių pinigų emitentas. Išankstinių įmokų elektroninės laikmenos gali būti nešiojamos, dažniausiai tai – iš anksto apmokėtos kortelės, tačiau tai gali būti ir internetiniai duomenys, prieinami internetu. Elektroniniai pinigai suteikia galimybę nedidelius mokėjimus (paprastai tai būna nedidelės sumos) atlikti be grynųjų pinigų. Tokie atsiskaitymai vykdomi įvairiais būdais: pavyzdžiui, naudojantis kortelių nuskaitymo aparatais arba internetu per mobiliojo ar internetinio ryšio priemones. Elektroninių pinigų turėjimas nėra tiesiogiai susijęs su kreditingumu. Vienintelis dalykas, kurio reikalaujama, yra atlikti išankstinę įmoką.

1.3 Vargu ar elektroniniai pinigai kada nors galės patenkinti visus tuos poreikius, kuriuos patenkina pinigai. Kojinę su 500 eurų banknotais tikriausiai ir toliau laikysime namuose, tačiau elektroniniai pinigai gali praversti atliekant smulkias operacijas, dėl kurių piniginėje nešiojamės monetos ir banknotus. Vis dėlto kol kas elektroniniai pinigai labai lėtai skinasi kelią. Pasitaiko sėkmingų iniciatyvų, kurios sietinos su informacinės visuomenės raida. Elektroninių pinigų paplitimo procesas turėtų būti lygiagretus informacinės visuomenės raidai. Tai – informacinės visuomenės pinigai. Šių pinigų paplitimas ateityje priklausys nuo verslo iniciatyvų ir techninių inovacijų informacinėje visuomenėje. Direktyvos tikslas – pašalinti išradimų ir inovacijų kliūtis. EESRK pritaria šiam tikslui.

1.4 Praėjusio dešimtmečio pabaigoje Europos Komisija nustatė, kad elektroninių pinigų emitentais yra tik kredito įstaigos, ir nusprendė išplėsti šias paslaugas teikiančių įmonių spektrą. Norėdama išvystyti šią rinką Komisija priėmė Elektroninių pinigų direktyvą (2000/46/EB), kuria buvo siekiama sudaryti palankesnes sąlygas nekredito įstaigoms (elektroninių pinigų įstaigoms) patekti į elektroninių pinigų rinką.

1.5 Elektroninių pinigų direktyva norėta sukurti norminę bazę, kuri atitiktų naujųjų elektroninių pinigų įstaigų rizikos mastą ir kurios laikantis technologijos ir inovacijos suklestėtų. Rezultatas nėra labai džiuginantis. Elektroniniai pinigai toli gražu dar neatnešė visų lauktų rezultatų ir iki šiol nėra laikomi patikima grynųjų pinigų alternatyva.

1.6 Todėl Komisija nusprendė peržiūrėti elektroninių pinigų raidą daugelyje sričių. Komisija padarė išvadą, kad kai kurios Elektroninių pinigų direktyvos nuostatos neleidžia vystyti elektroninių pinigų rinkai ir trukdo diegti technologines naujoves. Po konsultacijų ir vertinimo išryškėjo dvi didžiausios problemos. Pirmoji – neaiški elektroninių pinigų apibrėžtis ir Elektroninių paslaugų direktyvos taikymo sritis. Antroji – teisinė bazė, nustatanti rizikos ribojimo sistemą ir elektroninių pinigų paslaugoms taikomas pinigų plovimo prevencijos taisyklės. Prieita prie išvados, kad daugumą Elektroninių pinigų direktyvos nuostatų reikia koreguoti. Taigi nuspręsta dabartinę direktyvą pakeisti nauja direktyva, kurios projektas (COM(2008) 627 galutinis) ir nagrinėjamas šioje nuomonėje.

1.7 Direktyva siekiama sudaryti sąlygas atsirasti naujoms, novatoriškoms ir saugioms elektroninių pinigų paslaugoms, suteikti galimybę patekti į rinką naujiems dalyviams ir skatinti tikrą ir veiksmingą visų rinkos dalyvių konkurenciją. EESRK nuomone, ši iniciatyva yra savalaikė, nes vartotojų dalyvavimas informacinėje visuomenėje lyginant su praėjusio dešimtmečio pabaiga sparčiai išaugo, taigi dabar jaučiama didžiulė ir nepatenkinta vartotojų patogios elektroninių pinigų infrastruktūros paklausa. Direktyva norima pašalinti kliūtis, kurios trukdo imtis verslo iniciatyvų, galinčių patenkinti šią paklausą.

1.8 Kilus dabartinei bankų krizei ir visuotiniam nepasitenkinimui neefektyviu bankų reguliavimu, naujos reguliavimo tvarkos įvedimas finansų sektoriuje gali būti problematiškas. Nepaisant šių nuogastavimų, EESRK palankiai vertina siūlomą tvarką ir mano, kad ji yra tinkama ir proporcinga. Naujosios taisyklės nebūs taikomos bankams – institucijoms, atsakingoms už kreditų krizę; privalomas pradinis kapitalas mažinamas tik siekiant sumažinti kliūtis, trukdančias patekti į rinką; elektroninių pinigų įstaigų kapitalo rezervai bus proporcingi bankų rezervams; vartotojų reikalavimams numatytos lėšos bus specialiai apsaugotos leidžiant tik tam tikras investicijas; sumos, apie kurias kalbama, yra labai mažos. Jei elektroninių pinigų įstaigos tikrai išgalėtų mokėjimų rinkose, direktyvoje yra numatytos nuostatos, leidžiančios prireikus direktyvą koreguoti.

1.9 EESRK nuogastauja dėl tam tikrų vartotojų apsaugos aspektų ir ragina Komisiją pakeisti direktyvos nuostatas, susijusias su apribojimais nuosavų lėšų (angl. float) investicijoms, neatidėliotinu gautų sumų konvertavimu į elektroninius pinigus, hibridinių įstaigų apyvartinių lėšų apsauga ir mokesčiu už anksčiau nei numatyta pinigų atgavimą pagal elektroninių pinigų sutartis.

1.10 Grynieji pinigai – anonimiški. Paprastos grynųjų pinigų operacijos neatskleidžia mokėjimą atliekančio asmens tapatybės.

Elektroninių pinigų sistemos gali būti anoniminės arba vardinės. Jei laikmenoje saugoma suma būtų padidinta iki 500 EUR, tikriausiai atsirastų daugiau asmenų, norinčių naudotis elektroniniais pinigais, ypač neturinčių prieigos arba turinčių nepakankamą prieigą prie bankinių paslaugų. Nors, logiškai mąstant, ši riba neturėtų sudaryti galimybių neproporcingai dideliame pinigų plovime, koks galimas disponuojant didelėmis grynųjų pinigų sumomis, kyla tam tikrų abejonių dėl siūlomos sumos.

1.11 Monetų ir banknotų gamyba kainuoja, o bankai ir prekybininkai patiria su monetų ir banknotų tvarkymu susijusias išlaidas. Akivaizdu, kad Europos Sąjungos visuomenė yra prisirišusi prie grynųjų pinigų ir juos laiko mokėjimo priemone ir vertingu daiktu. Šiuo netikrumo laikotarpiu į apyvartą išleista labai daug papildomų banknotų.

1.12 Vien tik direktyva šio antplūdžio nesuvaldysi. Direktyva naudinga tuo, kad pašalins verslui ir technologinėms inovacijoms trukdančias kliūtis. Jokia institucija negali priversti plačios visuomenės naudoti elektroninius pinigus. Bankai turi galimybių imtis iniciatyvos, bet išskyrus Belgiją, kur naudojama kortelė „Proton“, jie nepasiekė didelės pažangos. Iš to, kaip naudojamas transporto kortelėmis, telefono kortelėmis ir internetinės prekybos paslaugomis, aiškiai matyti, kad informacinės visuomenės technologijų taikymas paprastai skatina plačiau naudoti elektroninius pinigus. Be to, elektroniniai pinigai dažnai yra kito verslo produktas, todėl neretai emitentas gali būti hibridinė įmonė, užsiimanti ne vien elektroniniais pinigais. Elektroninių pinigų ryšys su kitokio pobūdžio verslo modeliais laikomas labai reikšmingu elektroninių pinigų atsiradimo veiksniumi. Direktyvos projektas skatina tokius poslinkius, todėl EESRK jam pritaria.

1.13 Didelį susirūpinimą keliantis klausimas – kovos su pinigų plovimu taisyklių raida. EESRK nuomone, nepriimtina, kad dviejose direktyvose nustatytos viena kitai prieštaraujantios ribos. Tai sukelia nepageidaujamą teisinę painiavą. Jeigu pirmenybė bus teikiama svarstomoje direktyvoje nurodytoms riboms, būtina pakeisti Pinigų plovimo prevencijos direktyvą.

1.14 EESRK ragina visas valstybes nares įgyvendinant naująją direktyvą laikytis konstruktyvios politikos. Labai svarbu, kad taisyklės būtų rengiamos konsultuojantis su šio sektoriaus atstovais ir kad jos būtų suformuluotos taip, kad nesudarytų didelės naštos nei elektroninių pinigų emitentams, nei jų klientams, kadangi pinigų sumos yra labai mažos. Pagal direktyvos nuostatas nacionalinės valdžios institucijos turi visus reikiamus įgaliojimus paremti šį jauną sektorių arba slopinti jo veiklą. EESRK mano, kad šį sektorių reikėtų remti visose valstybėse narėse.

1.15 Direktyva yra reikšminga. Ji gali turėti įtakos ateičiai. EESRK ragina dabartinius ir potencialius elektroninių pinigų sferos subjektus atsižvelgus į šią direktyvą dar kartą įvertinti savo stipriąsias ir silpnąsias puses, galimybes ir riziką. Rinkai suteikiama dar viena galimybė.

2. Įžanga

2.1 Nuomonės 2.2, 2.3 ir 2.4 dalyse aiškinamos pagrindinės elektroninių pinigų savybės ir jų ryšys su informacine visuomene. Galima pateikti ne vieną pavyzdį, kaip vartotojų dalyvavimas informacineje visuomenėje veda link elektroninių pinigų įsitvirtinimo.

2.2 Radijo dažninio atpažinimo (RDA ⁽¹⁾) kortelė yra vienas iš tokių atvejų. Radijo dažninio atpažinimo luste galima registruoti pinigines vertes. Viena iš labiausiai paplitusių jo paskirčių – mokėjimas už naudojimąsi transporto sistema. 1997 m. Honkonge įvesta kortelė „Octopus“. Tai nekontaktinė išmanioji papildymo kortelė, kurioje saugoma tam tikra suma. Ja atsiskaitoma ne tik beveik visose Honkongo viešojo transporto priemonėse, bet ir maisto parduotuvėse, prekybos centruose, greitojo maisto restoranuose, automobilių stovėjimo aikštelių mokėjimo automatuose, pardavimo automatuose ir pan. Šiomis kortelėmis naudojasi 95 proc. 16–65 metų amžiaus Honkongo gyventojų. Iš šio pavyzdžio matyti, kad vartotojų gebėjimas naudotis informacinės visuomenės technologijomis skatina platesnį elektroninių pinigų naudojimą. Londone įvesta nekontaktinė radijo dažnio atpažinimo kortelė „Oyster“, kuria visi gali susimokėti už viešojo transporto paslaugas. Vartotojai laukia, kada šia kortele bus galima atsiskaityti prie transporto mazgų ir stočių esančiuose laikraščių kioskuose, maisto parduotuvėse ir greitojo maisto įstaigose. Neabejotinai tokių galimybių atsiras ne tik Jungtinėje Karalystėje, bet ir kitose valstybėse narėse, kadangi radijo dažninio atpažinimo kortelės naudojamos vis plačiau.

2.3 Dar vienas kiek plačiau paplitęs pavyzdys – iš anksto apmokėta telefono sąskaita, kuria jau šiandien galima pasinaudoti mokant už įvairiausias paslaugas: kreipiantis į pagalbos linijas susidūrus su kompiuterinėmis problemomis, registruojantis į konkursą, skiriant pinigus labdarai, žaidžiant interaktyvius žaidimus, mokant už suaugusiems skirtas pramogas ir gaunant naujienas bei informacines paslaugas. Kaip ir iš anksto apmokėtas transporto kortelės, iš anksto apmokėtas telefono sąskaitas galima laikyti elektroniniais pinigais tada, kai jose saugoma vertė galima atsiskaityti ne tik su transporto ar telefoninio ryšio operatoriais, bet ir su kitais verslo subjektais.

2.4 Elektroninių pinigų naudojimą skatina ir internetas, nes elektroniniai pinigai gali patenkinti du svarbius poreikius.

⁽¹⁾ RDA – radijo dažninio atpažinimo technologijose naudojamas elektroninis lustas, kurį galima įtaisyti įvairiuose objektuose: prekių etiketėse ar asmens tapatybės kortelėse. Lustas nuskaitomas bevieliu nuskaitymo aparatu – tereikia kortelę jį paliesti. Technologija apibūdinama kaip „nekontaktinė“. Kortelės, leidžiančios patekti į tam tikrą įstaigą, pavyzdžiui, į EESRK, yra RDA kortelės.

Daugeliu internetinės prekybos „verslas vartotojui“ (angl. *Business to Consumer*) atvejų reikalingos kreditinės operacijos. Sąskaitos banke neturintys asmenys automatiškai eliminuojami, nes jie neturi kredito ir debeto kortelių. Interneto teikiamais privalumais jie gali pasinaudoti turėdami elektroninių pinigų kortelę. Be to, labai išaugo internetinių operacijų „vartotojas vartotojui“ (angl. *Consumer to Consumer*) skaičius. Šį procesą paskatino internetiniai aukcionai, pavyzdžiui, E-Bay. Vartotojas negali su kitu vartotoju atsiskaityti kredito ar debeto kortelėmis. Mokėjimas turi būti atliekamas saugiais elektroniniais pinigais. Tai paaiškina kai kurių sistemų, pavyzdžiui, PayPal ⁽²⁾, simbiozinius ryšius susijusių su E-Bay, atsiradimą.

2.5 Iš to, kaip naudojamosi transporto kortelėmis, telefono kortelėmis ir internetinės prekybos paslaugomis, matyti, kad informacinės visuomenės technologijos skatina platesnį elektroninių pinigų naudojimą. Tai taip pat rodo, kad elektroniniai pinigai gali būti šalutinis kito verslo produktas, todėl neretai emitentas gali būti hibridinė įmonė. Elektroninių pinigų ryšys su kitokio pobūdžio verslu neabejotinai laikomas labai reikšmingu elektroninių pinigų atsiradimo veiksniumi. Rengiant direktyvą į tai buvo atsižvelgta.

2.6 Kredito įstaigos, pavyzdžiui bankai, turi visas elektroninių pinigų emitentui reikalingas savybes ir veikia vadovaudamiesi atitinkama reguliavimo sistema. Tam tikra prasme iniciatyvos ėmėsi kredito įstaigos. Belgijoje naudojama kortelė „Proton“ yra bankų konsorciumo produktas. Tai debeto kortelė su grynųjų pinigų kortelės funkcija, kuria naudojasi labai daug Belgijos bankų klientų. Yra perspektyvų, kad apyvartoje pasirodys daugiau tokių kombinuotų kortelių, turinčių nekontaktinę elektroninių pinigų funkciją, naudojančią RDA technologiją. Nepaisant to, tarp elektroninių pinigų ir kitų kredito įstaigų produktų linijų, pavyzdžiui, kredito ir debeto kortelių, esama akivaizdaus interesų konflikto.

2.7 Daugumoje valstybių narių elektroniniai pinigai dar neįsigalėjo: visapusiškai licencijuotų elektroninių pinigų įstaigų yra dar nedaug (20 elektroninių pinigų įstaigų ir 127 įmonės, veikiančios pagal netaikymo sąlygą) arba išleistas nedidelis elektroninių pinigų kiekis (šiuo metu Europos Sąjungoje elektroniniai pinigai iš viso sudarė 1 milijardą EUR – šią sumą galima palyginti su daugiau kaip 600 milijardų grynųjų pinigų). Be to, nuo tada, kai 2002 m. buvo įvestas euras, grynųjų pinigų apyvartoje nuolat daugėja.

2.8 Todėl Komisija nusprendė peržiūrėti elektroninių pinigų raidą daugelyje sričių. Po konsultacijų ir vertinimo išryškėjo dvi didžiausios dabartinės Elektroninių pinigų direktyvos problemos. Pirmoji – neaiški elektroninių pinigų apibrėžtis ir direktyvos taikymo sritis. Antroji – teisinė bazė, nustatanti rizikos ribojimo sistemą ir elektroninių pinigų paslaugoms taikomas pinigų plovimo prevencijos taisykles.

⁽²⁾ PayPal buvo sukurta kaip elektroninių pinigų institucija, kurios veiklą reguliavo Jungtinės Karalystės Finansinių paslaugų įstaiga. Vėliau ji tapo kredito institucija, o jos dabartinė buveinė yra Liuksemburge.

2.9 Be to, iki 2009 m. lapkričio mėn. įsigalios Mokėjimo paslaugų direktyva 2007/64/EB. Ji aktuali tuo, kad mokėjimo įstaigoms nustato specialią tvarką, panašią į tą, kuri yra numatyta elektroninių pinigų įstaigoms. Mokėjimo paslaugų direktyvos nuostatos skiriasi nuo Elektroninių pinigų direktyvos nuostatų, todėl, jei dabartinė Elektroninių pinigų direktyvoje nustatyta tvarka nebus peržiūrėta, laikui bėgant atsiras pagrindas teisiniam netikrumui.

2.10 Dėl visų šių priežasčių daugelį Elektroninių pinigų direktyvos nuostatų reikia koreguoti, todėl dabartinę direktyvą nuspręsta pakeisti nauja direktyva, kurios projektas ir nagrinėjamas šioje nuomonėje.

3. Svarbiausios direktyvos nuostatos

3.1 Direktyva siekiama sudaryti sąlygas atsirasti naujoms, novatoriškoms ir saugioms elektroninių pinigų paslaugoms, suteikti galimybę patekti į rinką naujiems dalyviams ir skatinti tikrą ir veiksmingą visų rinkos dalyvių konkurenciją. Tikimasi, kad inovacijos mokėjimų rinkoje duos apčiuopiamos naudos vartotojams, įmonėms ir visai ekonomikai, o kūrybingi sprendimai paspartins atsiskaitymus, sudarys sąlygas patogiai atsiskaityti ir pasiūlys naujų, 21-ojo amžiaus e. visuomenei reikalingų funkcijų.

3.2 Aiškiau suformuluota elektroninių pinigų apibrėžtis: „elektroniniai pinigai“ – emitentui pateikiamu reikalavimu išreikšta pinigine vertė, kuri saugoma elektroninėse laikmenose ir išleidžiama gavus lėšas (2 straipsnio 2 dalis). Ji netaikoma vienos paskirties iš anksto apmokėtoms priemonėms (uždaras atsiskaitymų ratas, angl. closed loop), kurių naudojimas labai ribotas (1 straipsnio 3 ir 4 dalys).

3.3 Naujosios direktyvos taikymo sritis numato palankesnes sąlygas patekti į rinką, nes ji yra taikoma emitentams, siūlanties daugiafunkcines (atviro atsiskaitymų rato, angl. open loop) elektronines laikmenas: RDA korteles ir mobiliųjų telefonų korteles, ir apima serveryje laikomus elektroninius pinigus.

3.4 Elektroninių pinigų įstaigų veikla plačiau apibrėžiama 8 ir 9 straipsniuose. Esama dviejų aspektų. Pirmasis – gali būti teikiamos įvairesnės mokėjimo paslaugos, kaip apibrėžiama Mokėjimo paslaugų direktyvos priede, tarp jų paskolos, papildomos paslaugos ir mokėjimo sistemų valdymas. Antrasis – pripažįstama, kad elektroninių pinigų emitentai gali užsiimti kita veikla, pavyzdžiui, mažmenine prekyba, teikti telekomuni-

kacijų paslaugas. Tokiais atvejais nebereikės kurti atskiros elektroninių pinigų įstaigos. Reikės tik elektronines lėšas apsaugoti pagal Mokėjimo paslaugų direktyvos nuostatas. Leidimas veikti tokioms hibridinėms elektroninių pinigų įstaigoms turėtų paskatinti išleisti daugiau elektroninių pinigų.

3.5 Teisė susigrąžinti pinigus numatyta siekiant apsaugoti vartotojus. Ši teisė aiškinama 5 straipsnyje: valstybės narės užtikrina, kad, turėtoji paprašius, elektroninių pinigų emitentai bet kuriuo metu nominalia pinigine verte grąžintų turimus elektroninius pinigus. Ši nuostata kelia problemų mobiliojo ryšio operatoriams, kurie buvo numatę išankstinę įmoką už telefono paslaugas su galimybe atsiskaityti už mažmeninės prekybos paslaugas, tačiau nuo šiol jiems galios 5 straipsnio nuostatos.

3.6 Rizikos ribojimo tvarka iš esmės atitinka atitinkamų Mokėjimo paslaugų direktyvos straipsnių nuostatas. Tačiau numatyta konkrečių nuostatų, kad ši tvarka būtų proporcinga rizikai. Esama keleto aspektų.

3.6.1 Elektroninių pinigų direktyvoje buvo numatyta, kad elektroninių paslaugų įstaiga privalo turėti 1 milijono EUR pradinį kapitalą. Dabar ši nuostata vertinama kaip perdėta, nes rizika nėra tokia didelė, o tokio dydžio pradinis kapitalas trukdo elektroninių pinigų erdvėje steigti novatoriškoms mažosioms ir vidutinėms įmonėms. Naujosios direktyvos projekte privalomo pradinio kapitalo suma sumažinta iki 125 000 EUR.

3.6.2 Be pradinio kapitalo elektroninių pinigų įstaigos turi turėti nuosavų lėšų (angl. float), proporcingų jų neįvykdytiems įsipareigojimams. Elektroninių pinigų direktyvoje ši suma sudarė 2 proc. Naujasis reikalavimas – 5 proc. (šis dydis mažėja didėjant apimčiai) nuo didžiausios sumos iš neapmokėtos vertės arba mėnesinių mokėjimų apimties.

3.6.3 Nuosavų lėšų (angl. float), kurias sudaro neapmokėti elektroninės vertės įsipareigojimai, investicijoms taikomi apribojimai, tačiau tik tokiu atveju, kai emitentas užsiima kita nei mokėjimų veikla (9 straipsnis).

3.6.4 Siūlomi trečiaja pinigų plovimo prevencijos direktyva nustatytos tvarkos pakeitimai, susiję su pinigų plovimo prevencija, yra tikrai reikalingi verslui ir sektoriaus veiklai. Nuo šiol vienu kartu už grynuosius pinigus elektroninių pinigų galima įsigyti daugiau – maksimali suma nuo 150 EUR padidinta iki 500 EUR (16 straipsnis).

3.6.5 Elektroninių pinigų direktyva suteikė valstybėms narėms galimybę netaikyti daugelio privalomų reikalavimų, todėl nauji subjektai galės lengviau patekti į rinką ir diegti naujoves. Šias išimtis valstybės narės taikė nenuosekliai, sudarydamos rinkos dalyviams nevienodas konkurencines sąlygas. Pagal naująją tvarką išimtis leidžiamos ir toliau (10 straipsnis), tačiau, atsižvelgiant į atitinkamus Mokėjimo paslaugų direktyvos straipsnius, elektroninių pinigų įstaigos, kurioms taikomos išimtis, negali veikti kitoje valstybėje narėje. Kitaip tariant, ten, kur taikoma išimtis, pasas nenaudojamas.

4. Ekonominė ir socialinė perspektyva

4.1 EESRK labai domisi pažanga, padaryta siekiant Lisabonos projekto tikslų. Direktyva nusipelno mūsų pritarimo todėl, kad remia Lisabonos ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategijos tikslus, kurių reikėtų siekti ir tokiomis priemonėmis kaip technologinės inovacijos, verslo iniciatyva, kūrybingi sprendimai internete ir mažųjų ir vidutinių įmonių, skatinančių 21-ojo amžiaus e. visuomenės vystymąsi, kūrimasis.

4.2 Kilus dabartinei bankų krizei ir visuotiniam nepasitenkinimui neefektyviu bankų reguliavimu, naujos reguliavimo tvarkos įvedimas finansų sektoriuje gali būti problematiškas. Nepaisant šių susirūpinimą keliančių klausimų, EESRK palankiai vertina siūlomą tvarką ir dėl toliau išvardytų priežasčių mano, kad ji yra tikslinga ir proporcinga:

— taisyklės skirtos novatoriškoms mokėjimų bendruomenės mažosioms ir vidutinėms įmonėms. Dabartinė bankų krizė kilo dėl bakų prisiimtoms kredito rizikos. Kad nekiltų rizika, elektroninių pinigų įstaigoms nebus leidžiama teikti paskolas atsižvelgiant į paslaugų naudotojo lėšas.

— Įvedus nuosavų lėšų reikalavimą (šios nuomonės 3.6.1 ir 3.6.2 punktai), 125 000 EUR pradinis kapitalas proporcingai padidėja pakilus nuosavų lėšų (angl. float) dydžiui. Sumažinta privalomo pradinio kapitalo suma tik sumažina kliūtis, kurios trukdo patekti į rinką. Didesniam nuosavų lėšų kiekiui (angl. float) direktyvoje numatyti dideli kapitalo reikalavimai.

— Elektroninių pinigų įstaigos kapitalo rezervai bus proporcingi bankų rezervams, o vartotojų reikalavimams numatytos lėšos bus specialiai apsaugotos leidžiant tik tam tikras investicijas.

— Sumos, apie kurias kalbama, yra labai mažos. Jei elektroninių pinigų įstaigos tikrai išgalėtų mokėjimų rinkose, direktyvoje yra numatytos nuostatos, leidžiančios pririnkus direktyvą koreguoti.

4.3 EESRK kelia susirūpinimą kai kurie vartotojų apsaugos aspektai, todėl Komitetas ragina Komisiją pakeisti direktyvą taip:

4.3.1 Šiuo metu apribojimai investuoti nuosavas lėšas (angl. float) taikomi tik hibridinėms elektroninių pinigų įstaigoms. Klientai būtų saugesni, jei šios nuostatos būtų taikomos visoms elektroninių pinigų įstaigoms.

4.3.1 Elektroninių pinigų įstaigos negali kliento pinigų laikyti indėlio pavidalu. Gautos pinigų sumos turėtų būti iš karto konvertuojamos į elektroninius pinigus. Šios apsaugos priemonės direktyvoje nėra.

4.3.3 Reikėtų iš dalies pakeisti 9 straipsnį ir jame aiškiai išdėstyti reikalavimą, kad visų pirma hibridinės įstaigos turėtų apsaugoti elektroninių pinigų įsipareigojimams skirtas nuosavas lėšas (angl. float).

4.3.4 5 straipsnio 4 punkte numatyta, kad pasibaigus sutarčiai vartotojas turi teisę nemokamai susigrąžinti savo lėšas, tačiau 5 straipsnio 5 punkte numatytas mokestis už susigrąžinimą nepasibaigus sutarties galiojimui. Pastarąją nuostatą reikėtų išbraukti, kadangi nėra skirtumo tarp susigrąžinimo sutarties galiojimo laikotarpiu ir sutarčiai pasibaigus – taip gali susiklostyti sutarčių nutraukimo modelis, kuris prieštarautų riziką ribojančiam reikalavimui pažinti savo klientą.

4.4 Europos Sąjungoje gyvenančių tautų požiūris į grynus pinigus ir į technologijas yra nevienodas. Pasitelkus elektroninio pašto ir interneto naudojimo rodiklius galima susidaryti vaizdą, kaip visuomenėje prigyto elektroniniai pinigai. Kitas veiksnys – mažmeninės prekybos ir paslaugų sektoriaus demografija. Pirmosios elektroninius pinigus tikriausiai pradėtų naudoti didesnės įmonės. Dėl šių ir kitų su valstybių narių gyventojų mąstysena susijusių priežasčių, būtų neprotinga tikėtis, kad elektroniniai pinigai bus tolygiai įsisavinti visoje Europos Sąjungoje.

4.5 Iš apytiksliai dvidešimties iki šiol akredituotų elektroninių pinigų įstaigų apie penkiolika yra akredituotos Jungtinėje Karalystėje. Tam įtakos iš dalies turėjo ir elektroninių pinigų atžvilgiu konstruktyvi Jungtinės Karalystės Finansinių paslaugų institucijos (FPI) politika. Kaip konkretų pavyzdį galima paminėti tai, kad norėdama užtikrinti, kad Jungtinės Karalystės taisyklės būtų galima praktiškai įgyvendinti, FPI konsultavosi su šiuo sektoriumi. Tai davė teigiamų rezultatų. EESRK ragina visas valstybes nares taip pat pasirinkti naujosios direktyvos atžvilgiu konstruktyvią politiką. Tokia politika turėtų prisidėti prie elektroninių pinigų populiarinimo Europos Sąjungoje.

4.6 Didelį susirūpinimą keliantis klausimas – kovos su pinigų plovimu taisyklių raida. Trečiojoje pinigų plovimo prevencijos direktyvoje buvo straipsnis, suteikiantis valstybėms narėms laisvę elektroninių pinigų atveju netaikyti klientų deramo tikrinimo priemonių arba jas atidėti (supaprastintas klientų deramas tikrinimas), kai laikmenoje, kurios negalima papildyti, saugoma suma neviršija 150 EUR, o jei laikmeną galima papildyti – 2 500 EUR per kalendorinius metus. Atitinkamos Mokėjimo paslaugų direktyvos ir siūlomos peržiūrėtos Elektroninių pinigų direktyvos ribos yra 500 EUR ir 3 000 EUR. EESRK nuomone, nepriimtina, kad dviejose direktyvose nustatytos viena kitai prieštaraujančios ribos. Tai sukelia nepageidaujamą teisinę painiavą. Jeigu pirmenybė bus teikiama svarstomoje direktyvoje nurodytoms riboms, būtina pakeisti Pinigų plovimo prevencijos direktyvą.

4.7 Grynieji pinigai – anonimiški. Paprastos grynųjų pinigų operacijos neatskleidžia mokėjimą atliekančio asmens tapatybės.

Elektroninių pinigų sistemos gali būti anoniminės arba vardinės. Valstybės narės, įgyvendindamos Elektroninių pinigų direktyvą, ne kartą priedavo iki kraštutinumo pernelyg uoliai taikydamos principą „pažink savo klientą“. Atlikdami nedidelės vertės operacijas dauguma vartotojų norės išlaikyti anonimiškumą. Pavyzdžiui, Jungtinėje Karalystėje įgyvendinant Elektroninių pinigų direktyvą principas „pažink savo klientą“ buvo taikomas tik tokiais atvejais, kai klientai imdavosi stambesnių operacijų. Jei laikmenoje saugoma suma būtų padidinta iki 500 EUR, tikriausiai atsirastų daugiau asmenų, norinčių naudotis elektroniniais pinigais, ypač neturinčių prieigos arba turinčių nepakankamą prieigą prie bankinių paslaugų. Nors, logiškai mąstant, ši riba neturėtų sudaryti galimybių neproporcingai dideliam pinigų plovimui, koks galimas disponuojant didelėmis grynųjų pinigų sumomis, kyla tam tikrų abejonių dėl siūlomos sumos.

4.8 Elektroniniai pinigai didina finansinę įtrauktį. Visuomenėje, kuri vis giliau įsisąmonina, kad mokėjimai bus atliekami debeto ar kredito kortele, galimybė įsigyti grynųjų pinigų kortelę, kurią bus galima naudoti kreditinėms ir debetinėms operacijoms, gali pasirodyti labai patraukli. Ši galimybė galėtų būti ypač naudinga tam tikroms visuomenės grupėms: imigrantams, asmenims, neturintiems prieigos arba turintiems nepakankamą prieigą prie bankinių paslaugų, o tam tikrais atvejais ir jaunimui bei žmonėms su negalia. EESRK baiminasi, kad šios visuomenės grupės taip pat yra pažeidžiamiausios vartotojų apsaugos požiūriu. Valstybės narės, įgyvendindamos direktyvą, turėtų atsižvelgti į šias pažeidžiamumo problemas.

Briuselis, 2009 m. vasario 26 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą dėl Europos viešojo administravimo institucijų sąveikos sprendimų (ISA)

COM(2008) 583 galutinis – 2008/0185 (COD)

(2009/C 218/07)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 156 straipsniu, 2008 m. spalio 14 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą dėl Europos viešojo administravimo institucijų sąveikos sprendimų (ISA)“

Transporto, energijos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. sausio 29 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Antonello PEZZINI.

451-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. vasario 25 –26 d. (2009 m. vasario 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 130 narių balsavus už ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK pritaria Komisijos iniciatyvai pradėti įgyvendinti ISA programą, ir yra įsitikinęs, kad ji toliau užtikrins ir pagerins naudingą ir veiksmingą Europos bendrojoje rinkoje veikiančių sudėtingų naujų sistemų sąveiką.

1.2 EESRK mano, kad, siekiant praktiškai įgyvendinti Sutartyje numatytas laisves, būtina visiškai įgyvendinti sąveikos mechanizmus, kurie būtų naudingi ne tik administravimo įstaigoms ir institucijoms, bet ir visuomenei bei verslo subjektams, kalbant apskritai – organizuotai pilietinei visuomenei.

1.3 Akivaizdu, kad būtina įgyvendinti konkrečią strategiją, skirtą asmens ir ekonominių duomenų apsaugai. EESRK ne kartą nuomonėse teigė, kad „informacijos saugumas negali būti atsiejamas nuo asmens duomenų apsaugos stiprinimo ir pagrindinių laisvių, kurias užtikrina Europos žmogaus teisių konvencija“⁽¹⁾.

1.4 Komitetas pabrėžia, kad vartotojams būtinos suderintos sistemos, kurios gali būti parduodamos tik užtikrinus asmens, ekonominių ir administracinių duomenų apsaugą. Europoje reikėtų sukurti teisinę patraukimo baudžiamajon atsakomybėn ir sankcijų sistemą, taikomą neteisėtai naudojančiams tinklus ir duomenis asmenims, taip pat siekti teisinių procedūrų suderinimo ES.

1.5 EESRK mano, kad iki šiol vykdytų priemonių nepakanka siekiant išvengti rinkos susiskaidymo ir suteikti tarpusavyje susi-

jusioms, sąveikaujančioms ir prieinamoms viešojo administravimo institucijoms galimybę veiksmingai veikti Europos mastu.

1.6 Komitetas ragina kartu su ISA programa vykdyti svarbią Bendrijos iniciatyvą, kuria valstybės narės ir Komisija įpareigojamos taikyti priemones, kurios įtvirtintų atnaujintą Europos sąveikos sistemą ir jai suteiktų aiškumą.

1.7 EESRK mano, kad labai svarbu, kad naujojoje Europos sąveikos strategijoje kartu su bendrąja sistema būtų nustatyti Bendrijos politiniai prioritetai, kuriais būtų reikalaujama imtis veiksmų sistemos priemonių ir bendrųjų paslaugų srityje, ir aiškios biudžeto prognozės.

1.8 EESRK mano, kad reikia pasiekti skaitmeninį suartėjimą, kuris užtikrintų:

— visišką sąveikai skirtą įrangą, platformas ir paslaugas,

— tapatybės ir teisių valdymą,

— prieigą ir lengvą naudojimąsi,

— kalbos požiūriu neutralias technines struktūras ir IT sistemas,

⁽¹⁾ Žr. EESRK dėl saugios informacinės visuomenės strategijos, pranešėjas A. Pezzini, OL C 97 2007 4 18, p 21.

— didesnes pastangas teikiant pagalbą ir vartotojų, visų pirma pačių silpniausių, tęstinų mokymąsi siekiant išvengti skaitmeninės atskirties ir užtikrinti aukštą patikimumo bei vartotojų ir paslaugų teikėjų tarpusavio pasitikėjimo lygį ⁽¹⁾.

1.9 Komitetas mano, kad reikia geresnio koordinavimo ir bendradarbiavimo su kitomis Bendrijos programomis, kuriomis skatinamos naujos idėjos ir sprendimai paneuropinės sąveikos srityje.

1.10 EESRK pabrėžia, kad svarbu (ypač e. valdžios sektoriuje) užtikrinti programinės įrangos saugumą ir patvarumą, informacijos ar mokėjimų konfidencialumą, priėjimą prie šaltinio kodo, taip pat mano, kad turi būti skatinama naudoti atviro šaltinio programos, nes jos sudaro sąlygas analizuoti, keisti, perskirstyti ir pakartotinai naudoti programinę įrangą, kuri viešojo administravimo institucijoms labai naudinga.

1.11 EESRK mano, kad būtina stiprinti Europos sąveikos orientacinę sistemą laikantis požiūrio, apimančio įvairius aspektus: politinius (viena bendrųjų prioritetų vizija), teisinius (teisėkūros sinchronizavimas) ir techninius, lingvistinius bei organizacinius.

1.12 Komiteto nuomone, reikėtų parengti suderintų paneuropinių e. valdžios paslaugų (angl. PEGS), kurias diegia viešojo administravimo institucijos, europinį sąnaudų ir naudos skaičiavimo metodą.

1.13 EESRK mano, kad šios iniciatyvos sėkmė labai priklauso nuo informavimo ir mokymo kampanijų. Be to, ypač svarbu organizuoti socialinį ir pilietinį dialogą Europos lygiu ir europinės interneto paslaugų konferencijas siekiant skleisti informaciją apie įvairių šalių administravimo institucijų darbą, jį remti ir suteikti kryptį atsižvelgiant į bendrą plėtros programą.

2. Įvadas

2.1 Dėl nuo dešimtojo dešimtmečio pradžios vykstančio spartaus informacijos ir ryšių technologijų tobulėjimo visiškai pasikeitė viešojo administravimo institucijų, įmonių, darbuotojų

⁽¹⁾ Pasakymu „patys silpniausi vartotojai“ turimi omenyje jauni ir vyresnio amžiaus vartotojai, kurie turi nepakankamai išgūdžių naudotis internetu, ir tie, kurie neturi lėšų sumokėti už prieigą prie tinklo.

ir visuomenės sąveikioji aplinka. Europos vidaus rinkoje pasiektas integracijos lygmuo labai paskatino naują e. valdžios paslaugų tarpvalstybinių aspektų plėtrą.

2.2 EESRK neseniai pabrėžė, kad „valdžios institucijos, pereinančios prie skaitmeninių paslaugų, turės tapti modernesnės gerindamos savo teikiamų paslaugų kokybę, lankstumą ir kiekybę, kad būtų efektyviai naudojami viešieji išteklių, mažinamos sąnaudos, vartotojai būtų patenkinti, tarpusavyje koordinuojamas viešųjų administracijų darbas ir būtų mažiau biurokratijos“ ⁽²⁾.

2.3 Konvergencija ir sąveika yra vieni svarbiausių Europos e. valdžios strategijos aspektų – kaip pabrėžta 2005 m. Mančesterio deklaracijoje ⁽³⁾.

2.4 EESRK šiais klausimais, taip pat dėl daugelio teisės aktų iniciatyvų, susijusių su sąveikos struktūromis, pareiškė savo nuomonę, pavyzdžiui, dėl Paslaugų direktyvos (2006/123/EB), Viešųjų pirkimų direktyvos (2004/18/EB), INSPIRE direktyvos (2007/2/EB) ir Viešojo sektoriaus informacijos direktyvos (2003/98/EC) ⁽⁴⁾.

2.5 Be to, EESRK ne kartą reišė paramą ⁽⁵⁾ konkrečioms Komisijos iniciatyvoms, kuriomis pradėtos elektroninio keitimosi duomenimis tarp administravimo institucijų programos: IDA I (1995–1999 m.), IDA II (1999–2004 m.) ir IDABC (2005–2009 m.); šios iniciatyvos yra dabartinio pasiūlymo priimti sprendimą dėl naujos programos – Europos viešojo administravimo institucijų sąveikos sprendimai (ISA) (2010–2015 m.) – pirmtakės.

⁽²⁾ Žr. EESRK dėl saugios informacinės visuomenės strategijos, pranešėjas A. Pezzini, OL C 325, 2006 12 30, p. 78.

⁽³⁾ Žr. <http://archive.Cabinetoffice.gov.uk/egov2005conference/documents/proceedings/pdf/051124declaration.pdf>

⁽⁴⁾ Žr. EESRK dėl programos MODINIS, pranešėjas D. Retureau, OL C 61, 2003 03 14, p. 184; EESRK dėl IRT programos pratęsimo, pranešėjas D. Retureau, OL C 28, 2006 02 03, p. 89; EESRK dėl e. Europos 2002: galutinė ataskaita, pranešėjas Ch. Koryfidis, OL C 220, 2003 09 16, p. 36; EESRK dėl e. Europos 2002: galutinė ataskaita, pranešėjas Ch. Koryfidis, OL C 220, 2003 09 16, p. 33; EESRK dėl i2010 – Europos informacinė visuomenė augimui ir užimtumui skatinti, pranešėjas G. Lagerholm, OL C 110, 2006 05 09, p. 83; EESRK dėl e. prieinamumo, pranešėjas M. Á. Cabra de Luna, OL C 110, 2006 05 09, p. 26; EESRK dėl e. verslas. Go Digital, pranešėjas T. McDonogh, OL C 108, 2004 04 30, p. 23; EESRK dėl ES elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų reguliavimo sistemos persvarstymo, pranešėjas T. McDonogh, OL C 97, 2007 4 28.

⁽⁵⁾ Žr. EESRK dėl elektroninio keitimosi duomenimis IDA), pranešėjas B. Gonçalves, OL C 214, 1998 07 10, p. 33; EESRK dėl IDA pakeitimų, pranešėjas G. Bernabei, OL C 80, 2002 04 03, p. 21; EESRK dėl e. valdžios paslaugų, pranešėjas A. Pezzini, OL C 80, 2004 03 30, p. 83;

2.6 Komitetas pažymėjo, kad siekiant, jog e. valdžios paslaugos būtų aukštos ir užtikrintos kokybės, sąveikios ir orientuotos į vartotoją, būtina informacijos sistemų sąveika, taip pat dalytis informacija, pakartotinai ją naudoti ir sujungti administravimo procesus⁽¹⁾; EESRK visų pirma pabrėžė šiuos aspektus:

- Europos iniciatyvų stiprinimo svarbą – siekiant naudoti ne tik administravimo įstaigoms ir institucijoms, bet ir visuomenei ir verslo subjektams, kalbant bendrai – organizuotai pilietinei visuomenei;
- būtinybę įkurti veiksmingą ES sertifikavimo instituciją, kuri užtikrintų tinkamą prieigą prie informacijos ir keitimosi ja saugumo lygį;
- būtinybę kuo geriau informuoti galutinius tinklų vartotojus, suteikti jiems kuo geresnę prieigą ir užtikrinti kuo geresnę sąveiką su jais;
- būtinybę įvairiais lygmenimis skatinti iniciatyvas nuolatiniam vartotojų mokymui užtikrinti ir pirmiau minėti nuolatiniam mokymuisi skirtai tinklų infrastruktūrai sukurti;
- būtinybę užtikrinti tinklo saugumą (atsižvelgiant į naudojamos informacijos svarbą) centro ir išoriniu lygmeniu naudojant tinkamas apsaugos priemones ir, kur reikia, saugius perdavimo protokolus.

2.7 Be to, darbo dokumentuose, paskelbtuose rengiant 2007 m. lapkričio 20 d. komunikatą „Bendroji rinka XXI a. Europai“ (dėl jo EESRK paskelbė nuomonę⁽²⁾), nurodyta daug sąveikos priemonių elektroniniam keitimuisi duomenimis: tinklas internete SOLVIT; vidaus rinkos informacinė sistema (IMI); skubaus keitimosi informacija apie pavojingus ne maisto gaminius sistema (RAPEX); gyvūnų atsekamumo sistema ir skubaus išpėjimo apie gyvūnų ligas sistema (TRACES).

2.8 Tačiau įvairūs tyrimai⁽³⁾ parodė, kad visiškos tarpvalstybinės ir tarpsektorinės viešojo administravimo institucijų sąveikos siekti trukdo daug kliūčių: koordinavimo ir organizacinio lankstumo trūkumas, institucijų atsakomybės skirtumai, skirtingos teisinės sistemos, skirtingi kultūriniai ir politiniai požiūriai, nepakankamas dialogas su pramonės atstovais, nesugebėjimas pasinaudoti pasiektais rezultatais ir kalbos barjeras

2.8.1 Be minėtų kliūčių reikėtų atkreipti dėmesį ir į problemas, susijusias su saugumu ir teise į privatumą ir į nepakankamai suderintas valstybių narių administravimo procedūras. Be to, kaip Komitetas jau yra ne kartą prašęs, reikėtų stipresnio muitinių sistemų tinklo.

2.9 Todėl EESRK mano, kad, siekiant kuo didesnės naudos iš Europos ekonominės erdvės be sienų, kurioje taikoma nedaug pagrindinių bendrų nuostatų ir sprendimų ir veiksmingai naudojami atviri standartai, reikia gerinti koordinavimą ir skatinti tarpusavio ryšius, sąveiką ir prieinamumą.

3. Komisijos pasiūlymas

3.1 Komisijos pasiūlymu, kuriuo nustatoma Europos viešojo administravimo institucijų sąveikos sprendimų (ISA) programa, siekiama skatinti Europos viešojo administravimo institucijų veiksmingą ir naudingą tarpvalstybinį ir tarpsektorinį elektroninį bendravimą, kuris leistų teikti elektronines viešąsias paslaugas, padedančias įgyvendinti Bendrijos politiką ir vykdyti jos veiklą (ypatingą dėmesį skiriant bendrajai rinkai) ir užkirsti kelią įvairioms elektroninėms kliūtims valstybėse narėse.

3.2 ISA programa siekiama skatinti ir padėti:

- kurti ir tobulinti bendrąsias sistemas sudarant palankesnes sąlygas valstybių ir sektorių sąveikai;
- vertinti siūlomų ar priimtų Bendrijos teisės aktų pasekmes IRT ir planuoti IRT sistemų diegimą, kurios turėtų padėti įgyvendinti šiuos teisės aktus;
- teikti ir tobulinti esamas bendrąsias paslaugas ir kurti, įgyvendinti, teikti ir tobulinti naujas bendrąsias paslaugas;
- tobulinti esamas pakartotinai naudotinas bendrąsias priemones ir kurti, teikti ir tobulinti naujas pakartotinai naudotinas bendrąsias priemones.

3.3 2010–2015 m. ISA programai įgyvendinti skirtas biudžetas yra 164,1 mln. eurų, iš jų 103,5 mln. eurų skirta laikotarpiui iki 2013 m. gruodžio 31 d., kaip numatyta 2007–2013 m. finansinio programavimo plane; 2014–2015 m. skirta 60,6 mln. eurų.

⁽¹⁾ EESRK dėl e. valdžios paslaugų, pranešėjas A. Pezzini, OL C 80, 2004 03 30, p. 83.

⁽²⁾ Žr. EESRK „Bendroji rinka XXI a. Europai“, pranešėjas B. Cassidy, bendrapranešėjai R. Hencks ir C. Cappellini (dar nepaskelbta OL).

⁽³⁾ Žr. www.egovbarriers.org

4. Bendrosios pastabos

4.1 EESRK reiškia tvirtą paramą iniciatyvoms, kuriomis siekiama užtikrinti visavertį ir veiksmingą išsiplėtusios Europos bendrosios rinkos veikimą, ir mano, kad, siekiant praktiškai įgyvendinti Sutartyje numatytas laisves, būtina visiškai įgyvendinti sąveikos mechanizmus, kurie būtų naudingi ne tik administravimo įstaigoms ir institucijoms, bet ir visuomenei ir verslo subjektams, kalbant bendrai – organizuotai pilietinei visuomenei.

4.2 EESRK mano, kad, nepaisant trijų iš eilės įgyvendintų daugiametinių programų IDA I, IDA II ir IDABC, iki šiol taikytų priemonių nepakanka siekiant išvengti rinkos susiskaidymo ir siekiant suteikti tarpusavyje susijusioms viešojo administravimo institucijoms galimybę veikti Europos mastu, kad jos galėtų nekliudomos ir nediskriminuojamos teikti paslaugas, taip išlaikant rinkos vienovę ir visoje ES visiškai įgyvendinant visuomenės ir Bendrijos verslo subjektų teises.

4.3 EESRK pritaria Komisijos iniciatyvai pradėti vykdyti ISA programą, jei joje nebus apsiribota tik nuo 1993 m. iki dabar viena po kitos vykdytų programų finansavimo išplėtimu ir atnaujinimu, bet bus užtikrintas naudingas ir veiksmingas Europos sąveikos strategijos ir Europos sąveikos sistemos įgyvendinimas⁽¹⁾, kuris būtinas kuriant sujungtą bendrąją rinką ir konkurencingą tvarią Europos ekonomiką, kaip numatyta atnaujintoje Lisabonos strategijoje.

4.4 EESRK ragina kartu su ISA programa vykdyti svarbią Bendrijos iniciatyvą, kuria valstybės narės ir Komisija įpareigojamos vykdyti priemones, kurios Europos sąveikos strategijai ir Europos sąveikos sistemai suteiktų aiškumo ir galios; tai viešiesiems ir privatiesiems operatoriams ir šalies bei kitų valstybių vartotojams užtikrintų galimybę naudotis aiškiais ir skaidriomis bendromis procedūromis.

4.5 EESRK mano, kad labai svarbu, kad naujojoje Europos sąveikos strategijoje kartu su bendrąja sistema būtų nustatyti Bendrijos politiniai prioritetai – siekiant užtikrinti, kad siūlomos direktyvos ir rengiamas reglamentas būtų iš tikrųjų taikomi.

4.6 EESRK mano, kad vis dar nepakankamas koordinavimas ir bendradarbiavimas su kitomis Bendrijos programomis, skirtomis kurti naujas idėjas ir sprendimus, susijusius su Europos lygmens sąveika, ypač su Konkurencingumo ir inovacijų bendrąja programa (strateginė rėmimo programa IRT srityje) ir Europos bendrijos septintąja bendrąja mokslinių tyrimų, techno-

logijų plėtros ir demonstravimo veiklos programa, ir pataria įsteigti programų sąveikos komitetą, kuriame visų atitinkamų programų vadybininkai koordinuotų konkursų rengimą.

4.7 EESRK mano, kad viešojo administravimo institucijos tik pradėjusios kurti naujų veiklos sistemų koncepcijas turėtų tikrinti jų suderinamumą su Europos sąveikos principais; galėtų būti naudojami išankstinio pranešimo mechanizmai – pavyzdžiui, tokie, kokie naudojami rengiant naujus techninius standartus⁽²⁾. Didžiausia kliūtis vis dar yra kultūrinio pobūdžio – kai kurios administravimo institucijos dar nepasirengusios ir jas dar reikia įtikinti, kad jos privalo priimti atvirus technologinius ir naujoviškus Europos sąveikos sistemos sprendimus.

4.8 Komitetas mano, kad šios iniciatyvos sėkmė priklausys nuo informavimo ir mokymo kampanijų ir Europos interneto paslaugų konferencijų, kurios, be kita ko, nustatydamos gaires įvairaus lygmens administravimo įstaigoms, užtikrintų nuolatinę darbo programos stebėseną ir persikirstymą.

4.9 Skaitmeniniam suartėjimui būtini: sąveikai skirta įranga, platformos ir paslaugos, saugumo ir patikimumo reikalavimai, tapatybės ir teisių valdymas⁽³⁾, prieiga ir lengvas naudojimas, taip pat kalbos požiūriu neutralios techninės struktūros ir IT sistemos bei didesnės pastangos teikiant pagalbą ir būtinybę užtikrinti vartotojų, visų pirma pačių silpniausių, tęstinį mokymąsi siekiant išvengti skaitmeninės atskirties.

4.10 EESRK primena, kad svarbu (ypač e. valdžios sektoriuje) laisvai prieinama programinė įranga programų saugumui ir patvarumui, informacijos ar mokėjimų konfidencialumui, priėjimui prie šaltinio kodo bei jo priežiūrai, stabilumui ir saugumui užtikrinti net, kai jį paskelbęs subjektas daugiau atitinkama veikla neužsiima⁽⁴⁾.

4.11 Komitetas laikosi nuomonės, kad reikėtų parengti suderintų paneuropinių e. valdžios paslaugų (angl. PEGS)⁽⁵⁾, kurias diegia viešojo administravimo institucijos, europinį sąnaudų ir naudos skaičiavimo metodą. Kuriant šį metodą turėtų būti atsižvelgta ne tik į investicijų grąžą, pelną iš nekilnojamojo turto, lankstumą ir biurokratinės naštos mažinimą, tačiau ir į bendrąją vertę, kuri gaunama visuomenei ir verslo subjektams kuriant laisvą ir patikimą bendrąją rinką.

⁽¹⁾ Žr. pasiūlymo priimti sprendimą COM (2008) 583 galutinis 8 straipsnis.

⁽²⁾ Tarybos 1985 m. gegužės 7 d. rezoliucijos dėl naujo požiūrio į techninį derinimą ir standartus (OL C 136 1985 06 04, p. 1) „sustarimas dėl išankstinių Bendrijos konsultacijų atitinkamu lygmeniu atsižvelgiant į Direktyvos 83/189/EEB tikslus“.

⁽³⁾ Žr. EESRK dėl tinklų ir informacijos saugumo, pranešėjas A. Pezzini, OL C 48, 2002 02 21, p. 33.

⁽⁴⁾ Žr. EESRK dėl su kompiuteriais susijusių išradimų patentabilumo, pranešėjas D. Retureau, OL C 61, 2003 03 14, p. 154.

⁽⁵⁾ PEGS – *Pan-European e-Government Services* – Europinės e. valdžios paslaugos.

4.12 EESRK mano, kad Europos sąveikos sistemos koncepciją sudaro įvairūs aspektai: politiniai (viena bendrų prioritetų vizija), teisiniai (teisėkūros sinchronizavimas) ir techniniai, kalbos bei organizaciniai.

4.13 Komitetas mano, kad socialiniu požiūriu būtų labai pagirtina, jei nacionalinės administravimo institucijos pradėtų dialogą Europos lygiu (tai būtų EUPAN ir TUNED ⁽¹⁾ rengiamo neformalaus dialogo dalis) su suinteresuotų administravimo institucijų darbuotojų atstovais siekiant suteikti piliečiams informaciją, būtiną jų dalyvavimui užtikrinti.

4.14 Kalbant apie naujas ir esamas bendrąsias priemones, susijusias su visuotiniu koncepciniu viešųjų paslaugų modeliu (angl. GPSCM ⁽²⁾), kurį kartu su valstybėmis narėmis nustatė Komisija, pažymėtina, kad:

— naudojant standartizuotą, vienodą ir bendrą metodiką, tarpvalstybiniu lygmeniu turi būti aiškiai nustatyti duomenų savininkų, teikėjų ir vartotojų vaidmenys, teisės ir pareigos;

— viešojo administravimo institucijos šį modelį turi taikyti savo veikloje, įtraukti į savo sąveikos sistemas ir bendras veiklos vertinimo sistemas, kurios gali būti taikomos tarpvalstybiams duomenų srautams;

— valstybės narės turi sukurti tapatybės nustatymo, autentiškumo patikrinimo ir sertifikavimo infrastruktūras ar pagerinti jų veikimą – kad užtikrintų didelį patikimumą ir vartotojų ir paslaugų teikėjų tarpusavio pasitikėjimą.

4.15 EESRK nuomone, turi būti sukurta bendra šios srities atvirų techninių standartų CEN, CENELEC ir ETSI sistema, kuri sudarytų sąlygas visiems norintiems juos taikyti.

4.16 Komitetas mano, kad turi būti skatinama naudoti atviro šaltinio programas, kadangi jos sudaro sąlygas analizuoti, keisti, perskirstyti ir pakartotinai naudoti programinę įrangą, kuri viešojo administravimo institucijoms labai naudinga įvairiais požiūriais: sąnaudų efektyvumo, standartų taikymo tikrinimo, veiklos, kurios nereglamentuoja licencijos ir autorių teisės, tikrinimo, ilgalaikio priimtų sprendimo tvarumo ir prisitaikymo prie vietos poreikių.

Briuselis, 2009 m. vasario 25 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

⁽¹⁾ EUPAN – *European Public Administration Network* – Viešojo administravimo tinklas, t.y. neformalus tinklas, jungiantis ES viešojo administravimo institucijų vadovus; TUNED – *Trade Union Network for European Dialog* – Nacionalinių ir Europos administracijų profsąjungų delegacija.

⁽²⁾ GPSCM – *Generic Public Services Conceptual Model* – Visuotinis koncepcinis viešųjų paslaugų modelis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, iš dalies keičiančią Tarybos direktyvą 87/372/EEB dėl dažnių juostų, kurios turi būti paliktos viešajam paneuropiniam koriniam skaitmeniniam antžeminiam judriajam ryšiui suderintai diegti Bendrijoje

COM(2008) 762 galutinis – 2008/0214 (COD)

(2009/C 218/08)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, 2008 m. gruodžio 5 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, iš dalies keičiančią Tarybos direktyvą 87/372/EEB dėl dažnių juostų, kurios turi būti paliktos viešajam paneuropiniam koriniam skaitmeniniam antžeminiam judriajam ryšiui suderintai diegti Bendrijoje“

2008 m. gruodžio 2 d. Komiteto biuras pavedė Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyriui organizuoti Komiteto darbą šiuo klausimu.

Kadangi darbas skubus, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo 451-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. vasario 25–26 d. (vasario 25 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Bernardo HERNÁNDEZ BATALER ir priėmė šią nuomonę 101 nariui balsavus už ir 1 susilaikius.

1. Išvada

1.1 EESRK dar kartą išreiškia savo pritarimą ir paramą Komisijos pasiūlymui ir mano, kad, norint nustatyti laisvesnes 900 MHz dažnių juostos naudojimo sąlygas, reikalingas Bendrijos lygmens teisės aktas.

2. Aplinkybės

2.1 2007 m. liepos 25 d. Komisija pateikė pasiūlymą dėl direktyvos, iš dalies keičiančios direktyvą 87/372/EEB⁽¹⁾, kuriuo siekta ES valstybėse narėse panaikinti 900 MHz juostos skyrimą GSM ryšiui, įvestą 1987 m. birželio 25 d. Tarybos direktyva 87/372/EEB dėl dažnių juostų, kurios turi būti paliktos viešajam paneuropiniam koriniam skaitmeniniam antžeminiam judriajam ryšiui suderintai diegti Bendrijoje.

2.2 Gerų sklidimo charakteristikų 900 MHz juosta aprėpia didesnius atstumus nei aukštesnio dažnio juostos, todėl ja šiuolaikines balso, duomenų ir įvairialypės informacijos paslaugas galima platinti mažiau gyvenamose ir kaimo vietovėse.

2.3 Pasiūlyme keliamas tikslas turėtų prisidėti prie iniciatyvos „i2010 – Europos informacinė visuomenė augimui ir užimtumui skatinti“⁽²⁾ tikslų ir užtikrinti didesnę konkurenciją naudojant

900 MHz juostą ir kitoms technologijoms – visa tai vartotojams turėtų suteikti didesnę pasiūlyti didesnę paslaugų ir technologijų pasirinkimo laisvę.

2.4 Remdamasi Sprendimu Nr. 676/2002/EB, Komisija pavedė Europos pašto ir telekomunikacijų administracijų konferencijai (CEPT) nustatyti ne tokias griežtas technines sąlygas. Atsižvelgiant į šį įgaliojimą, nustatytos sąlygos, grindžiamos principu, kad UMTS ir GSM technologijos gali kartu funkcionuoti 900 MHz juostoje, visiškai derančioje su jomis.

2.5 EESRK yra pateikęs palankią nuomonę⁽³⁾ dėl šio pasiūlymo, manydamas, kad jo pritarimas paskatins diegti naujoves ir konkurencingumą, padės didinti konkurenciją telekomunikacijų rinkoje ir užtikrinti didesnes vartotojų pasirinkimo galimybes.

2.6 Po diskusijų dėl teisėkūros proceso 2008 m. lapkričio 19 d. Komisija pateikė naują pasiūlymą priimti direktyvą⁽⁴⁾ dėl Direktyvos 87/372/EEB pakeitimo.

(1) Pasiūlymas priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, kuria panaikinama Tarybos direktyva 87/372/EEB dėl dažnių juostų, kurios turi būti paliktos viešajam paneuropiniam koriniam skaitmeniniam antžeminiam judriajam ryšiui suderintai diegti Bendrijoje. COM(2007) 367.

(2) COM(2005) 229 galutinis.

(3) CESE nuomonė „GSM direktyvos panaikinimas“, OL C 151, 2008 6 17, p. 25-27. Nuomonė priimta 2008 m. sausio 16–17 d. plenarinėje sesijoje. Pranešėjas B. Hernández Bataller.

(4) Pasiūlymas priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, iš dalies keičiančią Tarybos direktyvą 87/372/EEB dėl dažnių juostų, kurios turi būti paliktos viešajam paneuropiniam koriniam skaitmeniniam antžeminiam judriajam ryšiui suderintai diegti Bendrijoje, COM (2008) 762 galutinis.

3. Komisijos pasiūlymas

3.1 Dabartinėje direktyvoje reikalaujama, kad valstybės narės visas 890–915 MHz ir 935–960 MHz dažnių juostas paliktų GSM ryšiu. Dėl šio apribojimo minėtų dažnių juostų negalima naudoti kitoms nei GSM europinėms sistemoms, kuriomis galima teikti pažangias sąveikias balso, duomenų ir įvairialypės informacijos paslaugas naudojant didelės spartos plačiajuosčių ryšį. Šios naujos paneuropinės sistemos, pavyzdžiui, UMTS sistema, suteikia didesnes galimybes nei GSM sistema ir per dvidešimt metų nuo GSM direktyvos priėmimo dėl technologijų pažangos tapo perspektyvios.

3.2 Nustačius laisvesnes 900 MHz spektro juostos naudojimo sąlygas, gali būti iškreipta konkurencija, ypač tais atvejais, kai 900 MHz juostoje spektras neskirtas tam tikriems judriojo ryšio operatoriams, todėl išlaidų ir efektyvumo požiūriu tie operatoriai galėtų atsidurti nepalankioje padėtyje, palyginti su operatoriais, galėsiančiais ta juosta teikti 3G paslaugas.

3.3 Pasiūlyme „GSM sistema“ apibrėžiama kaip „elektroninių ryšių tinklas, kuris atitinka ETSI paskelbtus GSM standartus, ypač EN 301 502 ir EN 301 511“, o „UMTS sistema“ – kaip „elektroninių ryšių tinklas, kuris atitinka ETSI paskelbtus UMTS standartus, ypač EN 301 908-1, EN 301 908-2, EN 301 908-3 ir EN 301 908-11“.

3.4 Laikydamosi elektroninių ryšių teisinio reguliavimo pagrindų ir visų pirma 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvos 2002/20/EB⁽¹⁾, valstybės narės gali iš dalies pakeisti ir (arba) persvarstyti spektro naudojimo teises ir turi reikiamų priemonių prireikus kreiptis dėl galimo konkurencijos iškreipimo. Jos taip pat turi taikyti tinkamas priemones ir visų pirma nustatyti, ar įgyvendinant siūlomą direktyvą nebūtų iškreipiama konkurencija atitinkamose judriųjų telekomunikacijų rinkose.

4. Bendrosios pastabos

4.1 EESRK dar kartą patvirtina remias Komisijos pasiūlymą, kadangi, norint liberalizuoti 900 MHz dažnių juostos naudojimą, reikalinga Bendrijos lygmens teisės akto iniciatyva.

4.1.1 Šis pasiūlymas padės padidinti konkurenciją vidaus rinkoje ir sustiprins Europos Sąjungos ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą, kadangi, naudojant tinkamas nešlių atskyrimo vertes, UMTS tinklus bus galima diegti miestuose, priemiesčiuose ir kaimo vietovėse greta GSM/900/1800 tinklų.

4.2 Tai, kad valstybės narės galės priemones naudoti „*ex ante*“ dar nesant elektroninių komunikacijų reguliavimo bazei ir persvarstyti valstybių narių išduodamas spektro naudojimo teises bei jas perskirstyti kovojant su konkurencijos iškreipimu, patvirtina tokių priemonių tinkamumą. EESRK tai jau yra nurodęs nagrinėdamas elektroninių komunikacijų reguliavimo pagrindą. Atsižvelgdamas į skaidrumo reikalavimą, EESRK primena, kad prieš priimant tokio pobūdžio priemones būtina nustatyti visuomenės informavimo terminus.

4.3 Pasiūlyme numatyta tvarka turėtų atnešti naudos visam elektroninių telekomunikacijų sektoriui ir padėti sukurti atvirą ir konkurencingą rinkų sistemą, paspartinti pramonės prisitaikymą prie struktūrinių pokyčių ir skatinti kurti aplinką, palankią iniciatyvumui ir visos Europos Sąjungos įmonių, ypač mažųjų ir vidutinių, vystymuisi.

4.4 Be to, vartotojams turėtų būti naudingas lankstesnis belaidžio elektroninio ryšio radijo dažnių spektro valdymas vadovaujantis Elektroninių ryšių paslaugų belaidės prieigos politikos (angl. WAPECS)⁽²⁾ metodu, kadangi, kaip pabrėžė EESRK, laikantis tokio požiūrio, įtvirtinamas technologijų ir paslaugų neutralumo principas kaip strateginis tikslas siekiant lankstesnio ir veiksmingesnio radijo dažnių naudojimo.

4.5 Galiausiai EESRK tikisi, kad šio pasiūlymo įgyvendinimas padės skatinti užimtumą, gerinti gyvenimo ir darbo sąlygas ir siekti laipsniško jų suvienodinimo, užtikrinti tinkamą socialinę apsaugą, socialinį dialogą ir plėtoti žmogiškuosius išteklius, leisiančius pasiekti ilgalaikį aukšto lygio užimtumą.

Briuselis, 2009 m. vasario 25 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

⁽¹⁾ 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/20/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų leidimo. OL L 108, 2002 4 24, p. 21.

⁽²⁾ Angl. *Wireless Access Policy for Electronic Communications Services* (Elektroninių ryšių paslaugų belaidės prieigos politika).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos reglamentą dėl žuvininkystės išteklių apsaugos taikant technines priemones

COM(2008) 324 galutinis – 2008/0112 (CNS)

(2009/C 218/09)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 37 straipsniu, 2008 m. liepos 16 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Pasiūlymo priimti Tarybos reglamentą dėl žuvininkystės išteklių apsaugos taikant technines priemones“

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. sausio 28 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Gabriel SARRO IPARRAGUIRRE.

451-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. vasario 25 d.–26 d. (2009 m. vasario 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 170 narių balsavus už, 1 – prieš ir 4 susilaikius.

1. Išvados

1.1 Komitetas mano, kad svarstomame pasiūlyme priimti reglamentą numatytas supaprastinimas yra būtinas. Tačiau jis pažymi, kad kalbama ne tik apie supaprastinimą ir kad Komisija, siekdama suderinimo, įtraukė ir pakeitimus dėl taikomų techninių priemonių.

1.2 EESRK mano, kad numatomas suderinimas neišvengiamai lems kai kurių techninių priemonių pakeitimus, todėl prieš tai turi būti atlikti moksliniai (tiek biologiniai, tiek socialiniai ir ekonominiai) tyrimai.

1.3 Atsižvelgdamas į labai techninį pasiūlyme priimti reglamentą numatomų priemonių pobūdį, EESRK mano, kad jis neturėtų reikšti savo pozicijos dėl siūlomų pakeitimų, kol nebus atlikti minėti tyrimai. Jis taip pat mano, kad naujųjų techninių priemonių veiksmingumą iš pradžių turėtų išbandyti žvejybos specialistai laive ir žvejybos plotuose.

1.4 EESRK nuomone, visos techninės priemonės turi būti įtrauktos į svarstomą Tarybos reglamentą, kad dalis jų nebūtų palikta būsimiems Komisijos reglamentams.

1.5 EESRK visiškai pritaria pasiūlymui periodiškai atlikti Komisijos siūlomų techninių priemonių veiksmingumo įvertinimus.

2. Įvadas

2.1 Šio pasiūlymo tikslas – galiojančios žuvininkystės išteklių apsaugos reguliavimo sistemos supaprastinimas ir regionavimas taikant technines priemones.

2.2 Šiuo tikslu numatyta panaikinti Tarybos reglamentus (EB) Nr. 850/98 ir Nr. 2549/2000 juos pakeičiant svarstomu pasiūlymu priimti Tarybos reglamentą.

2.2.1 1998 m. kovo 30 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 850/98 nustato žuvininkystės išteklių apsaugos, taikant technines priemones jūrų gyvūnų jaunikliams apsaugoti, sąlygas.

2.2.2 2000 m. lapkričio 17 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2549/2000 nustato papildomas technines priemones menkių ištekliams atstatyti Airijos jūroje.

2.2.3 Be to, būsimas reglamentas turės įtakos kitiems penkiems reglamentams (Nr. 2056/2001, Nr. 254/2002, Nr. 494/2002, Nr. 2015/2006 ir Nr. 40/2008) bei kasmetinio BSLK (nustatančio bendrą sugauti leidžiamą kiekį) ir kvotų reglamento III priedui.

2.3 Naujasis pasiūlymas dėl Tarybos reglamento Komisijos teikiamas po:

2.3.1 2004 m. birželio mėn. Tarybos Komisijai pateikto prašymo persvarstyti technines priemones, taikomas saugant žuvininkystės išteklius Atlanto vandenyne ir Šiaurės jūroje, siekiant jas supaprastinti ir atsižvelgti į kai kuriuos regioninius ypatumus ir

2.3.2 Komisijos veiksmų plano, Tarybos patvirtinto 2006 m. balandžio mėn., kuriuo siekiama supaprastinti Bendrijos teisės aktus, į vieną reglamentą sudedant visas įvairiuose reglamentuose numatytas technines priemones, įskaitant ir metinį reglamentą dėl tam tikrų išteklių žvejybos galimybių ir atkūrimo planų.

2.4 Taigi Komisijos pateiktame pasiūlyme priimti Tarybos reglamentą nustatomos techninės priemonės, taikytinos šiaurės rytų Atlanto, rytų vidurio Atlanto bei Prancūzijos Gajanos, Martinikos, Gvadalupės ir Rejunjono departamentų priekrantės vandenims, priklausantiems Prancūzijos suverenitetui ar jurisdikcijai. Techninės priemonės Baltijos ir Viduržemio jūroms reglamento projekte nenumatomos, nes jos jau yra nustatytos Tarybos reglamente (EB) Nr. 2187/2005 Baltijos jūrai ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1967/2006 Viduržemio jūrai.

2.5 Šis pasiūlymas priimti Tarybos reglamentą taikomas verslinei ir pramoginei žvejybai, žuvininkystės išteklių laikymui laivuose, perkrovimui ir iškrovimui, kai tokia veikla vykdoma Bendrijos vandenyse ir tarptautiniuose įvairių žvejybos zonų vandenyse, esančiuose Atlanto vandenyne, Bendrijos ir valstybių narių piliečių žvejybos laivais, nepažeidžiant pirminės vėliavos valstybės atsakomybės.

2.6 Į reglamento taikymo sritį taip pat patenka žuvininkystės produktų, sužvejotų šiose žvejybos zonose, sandėliavimas, pardavimas, demonstravimas ar siūlymas parduoti, taip pat žuvininkystės produktų, bet kur sužvejotų trečiųjų šalių laivais, neatitinkančių Tarybos reglamente nustatyto mažiausio iškraunamų gyvųjų vandens išteklių dydžio, importas.

2.7 Be Reglamente (EB) Nr. 850/98 nurodytų techninių priemonių, taikomų siekiant išsaugoti vandens išteklius, į pasiūlymą priimti Tarybos reglamentą įtraukiami visi išteklių atkūrimo planai, valdymo planai bei ilgalaikiai planai, susiję su Bendrijai svarbiais vandens ištekliais, kitaip tariant, su daugeliu rūšių Bendrijos vandenų menkių, dviem jūrinių lydekų išteklių šaltiniais, dviem omarų išteklių šaltiniais, dviem jūrų liežuvių išteklių šaltiniais bei Šiaurės jūros plekšnių ir jūrų liežuvių ištekliais. Todėl iš dalies keičiamos ir (arba) papildomos Reglamente (EB) Nr. 850/98 nustatytos sąlygos.

3. Bendrosios pastabos

3.1 EESRK mano, kad šis pasiūlymas priimti reglamentą yra išskirtinai techninio pobūdžio. Remiantis Komiteto patvirtintomis priemonėmis dėl Bendrijos teisės aktų supaprastinimo veiksmų plano, supaprastinimas yra būtinas. Tačiau kalbama ne vien tik apie supaprastinimą, nes, siekdama suderinimo, Komisija taip pat įtraukė ir galiojančių teisės aktų pakeitimus ir ketina atsižvelgti į regioninius ypatumus, kiekvienam regioninės patariamiosios tarybos (RPT) rajonui numatydamą specialias nuostatas. Šis regionavimas taip pat pareikalaus galiojančių teisės aktų pakeitimų.

3.2 Svarstomame pasiūlyme priimti reglamentą Komisija numato nustatyti bendrąsias gaires visoms žvejybos zonoms, o būsimuose Komisijos reglamentuose, taikant komitologijos procedūrą, apibrėžti išskirtinai techninius regionams būdingus aspektus.

3.3 Komitetas mano, kad, nors ir būtina nustatyti technines priemones atsižvelgiant į įvairių ES regionų ypatumus, pasirinktas būdas nėra pats geriausias, todėl, Komiteto nuomone, visos priemonės turi būti nurodytos svarstomame pasiūlyme priimti Tarybos reglamentą, o ne nustatytos būsimuose Komisijos reglamentuose.

3.4 EESRK mano, kad tokiu būdu techninės priemonės bus labiau pritaikytos tiek prie naujos 2002 metais priimtoms bendrosios žuvininkystės politikos, ypač atsižvelgiant į regioninių

patariamųjų tarybų (RPT) įsteigimą 2004 m. liepos 19 d. Tarybos sprendimu, tiek ir prie aplinkos apsaugos reikalavimų, pavyzdžiui, jūrų buveinių apsaugos ir į jūrą išmetamų žuvų kiekio mažinimo, kadangi visos šios priemonės taikomos konkreitiems regionams, priklausantiems atitinkamoms regioninėms patariamosioms taryboms (RPT).

3.5 Komitetas mano, kad siekiant išvengti praeities klaidų pasikartojimo, prieš priimant siūlomas technines priemones jų veiksmingumą turėtų išbandyti žvejybos specialistai laive ir žvejybos plotuose.

3.6 Atsižvelgdamas į teksto ir siūlomų techninių priemonių sudėtingumą, EESRK mano, kad pasiūlymą priimti reglamentą būtų lengviau suprasti, jei prie jo būtų pridėtas priedas su aiškinamosiomis diagramomis.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Dabartinėje pasiūlymo priimti reglamentą redakcijoje yra numatytos techninės priemonės, apimančios platų spektrą tikslų, tarp jų – jūrų gyvūnų jauniklių apsauga, užtikrinama daugiausia ribojant jų sugavimą taikant žvejybos įrankių selektyvumo gerinimo priemones arba nustatant tam tikrus žvejybos draudimo rajonus (laikotarpius). Kitos priemonės yra skirtos tam tikrų ekosistemų ar rūšių apsaugai ribojant žvejybos pastangas, pavyzdžiui, uždarant žvejybos rajonus. Dar viena didelė priemonių grupė skirta į jūrą išmetamų žuvų kiekiui mažinti.

4.2 Be taikymo srities, pasiūlyme priimti reglamentą perimamos visos nuostatos, susijusios su mažiausiu iškraunamų gyvųjų vandens išteklių dydžiu. Kalbant apie pasiūlymo taikymo sritį ir importo įtraukimą, EESRK mano, kad reikalingas paaiškinimas, kas atsitiks tokiu atveju, kai importuojamų produktų teisėtas mažiausias dydis bus mažesnis nei ES nustatytas mažiausias dydis. Komiteto nuomone, būtų protinga užtikrinti, kad trečiųjų šalių žuvininkystės produktai, kurie yra mažesni nei reglamente numatyto Bendrijoje nustatyto dydžio, negali būti pateikti į ES rinką.

4.3 Pasiūlyme pateikiamas išsamus žvejybos įrankių sąrašas. Kiekvienam iš įrankių yra nustatyti minimalūs tinklo bei tralo maišo matmenys, maksimalus gylis, kuriame jie gali būti naudojami, taip pat draudimas naudoti tralo maišus, kurie neatitinka nustatytų matmenų ir formos, t. y., kai jų tinklinio audeklo vienodo dydžio akių skaičius bet kurioje tralo maišo apskritimo ilgio vietoje didėja nuo priekinio iki galinio krašto arba kai jie yra pagaminti ne iš leidžiamos storio medžiagos.

4.4 Komitetas Europos Komisijos siūlomą supaprastinimą vertina kaip adekvatų ir būtiną. Vis dėlto EESRK mano, kad mėginimas suderinti lems kai kurių techninių priemonių pakeitimus, todėl prieš tai turi būti atlikti moksliniai (tiek biologiniai, tiek socialiniai ir ekonominiai) tyrimai.

4.5 Todėl, atsižvelgdamas į labai techninį pasiūlyme priimti reglamentą numatomų priemonių pobūdį, EESRK mano, kad jis neturėtų reikšti savo pozicijos dėl siūlomų pakeitimų, kol nebus atlikti minėti tyrimai.

4.6 Sugauti gyvieji vandens išteklių, kurie yra mažesni nei nustatyto dydžio, neturi būti nei laikomi laivuose, nei perkraunami, iškraunami, transportuojami, sandėliuojami, parduodami, demonstruojami ar siūloni parduoti, o nedelsiant paleidžiami į jūrą. EESRK norėtų atkreipti Komisijos dėmesį į galimą šios priemonės poveikį į jūrą išmetamų žuvų kiekiui. Atrodo prieštaringa, kad siekiama uždrausti į jūrą išmesti sugautas žuvis, tačiau tuo pat metu draudžiama laive laikyti tam tikras sugautas žuvų rūšis.

4.7 EESRK susirūpinimą kelia galimas vieno tinklo taisyklės poveikis. Komisija turėtų atsižvelgti į tai, kad vykdant keleto žuvų rūšių žvejybą, kai reikia daugiau nei vieno tinklo, žvejai turėtų dažniau nei dabar grįžti į uostą pasikeisti žvejybos įrankių ir jie patirtų papildomų išlaidų, kurios turėtų poveikio jau ir taip sumažėjusiam laivyno pelningumui.

4.8 Pasiūlyme priimti Tarybos reglamentą numatoma, kad jei sugautos žuvis, neatitinkančios nustatyto dydžio, sudaro daugiau kaip 10 procentų viso per bet kurią vieną žvejybos operaciją sugauto kiekio, laivas žvejybą tęsia tik nuo pradinės žvejybos operacijos vietos nuplaukęs mažiausiai 5 arba 10 jūrmilių, atsižvelgiant į leistiną tinklo akies dydį kiekvienai rūšiai, o per kitą žvejybos operaciją laivas turi būti nutolęs ne mažiau kaip 5 arba 10 jūrmilių nuo bet kurios ankstesnės žvejybos operacijos vietos.

4.9 Komitetas reiškia susirūpinimą dėl šios priemonės, kadangi Komisija ją apibendrinama neatsižvelgia į skirtingų zonų ir žvejybos ypatybes, o tai gali būti teisinio neužtikrinimo atvejų atsiradimo priežastis *a fortiori*, jei nėra tiksliai nurodyta, ar kalbama apie rūšinę žvejybą, ar apie priegaudą. EESRK mano, kad kitokių priemonių įgyvendinimas (pavyzdžiui tam tikrų žvejybos draudimo laikotarpių ir (arba) rajonų nustatymas) galėtų daryti didesnę teigiamą poveikį nei šis pasiūlymas.

4.10 Siekiant apsaugoti aplinką, o tai yra svarbiausias tikslas, draudžiama žvejoti, laikyti laive, perkrauti, sandėliuoti, iškrauti,

parduoti, demonstruoti arba siūlyti parduoti jūrų gyvūnus, sugautus tokiais būdais, kai naudojami sprogmenys, nuodingosios arba svaiginamosios medžiagos, elektros srovė ar bet kokios rūšies sviedžiamosios ar iššaunamosios priemonės. Žvejybos laive draudžiama fiziškai arba cheminiu būdu apdoroti žuvis siekiant gaminti žuvų miltus ar žuvų taukus arba šiuo tikslu perkrauti sužvejotas žuvis iš vieno į kitą laivą.

4.11 EESRK palankiai vertina tai, kad šios aplinkos apsaugos priemonės, naudojamos taikant 2002 m. priimtą naują bendrąją žuvininkystės politiką, yra privalomos, ir ragina Komisiją stebėti, kad jų būtų griežtai laikomasi visame Bendrijos žvejybos laivyne.

4.12 Komitetas pritaria Komisijos siūlomoms nuostatomis, įtvirtinančioms valstybių narių priimtas neatidėliotinas apsaugos priemonės, kurios taikomos visiems Bendrijos žvejybos laivams, arba priemonės, taikomas tik žvejybos laivams su valstybių narių vėliavomis. Todėl siekiant išvengti galimo tam tikrų valstybių narių piktnaudžiavimo, suinteresuotiems subjektams arba nepriklausomoms institucijoms turėtų būti suteikta galimybė patikrinti, ar šios priemonės yra tinkamos ir reikalingos.

4.13 EESRK taip pat mano, jog būtų naudinga, kad valstybės narės ir (arba) regioninės patariamąsios tarybos galėtų teikti Komisijai pasiūlymų dėl klausimų, susijusių su į jūrą išmetamų žuvų kiekiu mažinimu arba žuvų išmetimo į jūrą sustabdymu ir žvejybos įrankių selektyvumo gerinimo planų parengimu.

4.14 Komitetas taip pat pritaria tam, kad iš pasiūlymo priimti Tarybos reglamentą taikymo srities būtų pašalintos žvejybos operacijos, vykdomos vien mokslinių tyrimų tikslais, su sąlyga, kad jos vykdomos atitinkamai vėliavos valstybei narei leidus. Tačiau Komitetas nemano, kad mokslinių tyrimų tikslais vykdomos žvejybos operacijos metu žvejybos laive būtinai turi būti pakrantės valstybės narės stebėtojas.

4.15 Galiausiai nuo šiol yra numatytas techninių priemonių veiksmingumo vertinimas, kuriam EESRK be išlygų pritaria. Šis vertinimas bus atliekamas kas penkerius metus ir, atsižvelgdama į šiame dokumente pateiktus duomenis, Komisija Tarybai siūlys visus reikiamus pakeitimus.

Briuselis, 2009 m. vasario 25 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl tvaraus vartojimo bei gamybos ir tvarios pramonės politikos veiksmų plano

COM(2008) 397 galutinis

(2009/C 218/10)

Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2008 m. liepos 16 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl tvaraus vartojimo bei gamybos ir tvarios pramonės politikos veiksmų plano“

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. sausio 28 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Jose Maria ESPUNY MOYANO.

451-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. vasario 25–26 d (2009 m. vasario 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 104 nariams balsavus už ir 2 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK džiaugiasi dėl Komisijos pateikto „Tvaraus vartojimo bei gamybos ir tvarios pramonės politikos veiksmų plano“, kuriame numatyta parengti tam tikras naujas priemones ir iš dalies pakeisti įvairias teisės aktų nuostatas. EESRK jau ne kartą ragino, kad tvaraus vystymosi kelias būtų pasirinktas Europos Sąjungos aplinkos, ekonominiam ir socialiniam vystymuisi plėtoti.

1.2 Komitetas norėtų atkreipti dėmesį į įmonių, ypač mažųjų ir vidutinių, pažeidžiamumą ištikus ekonomikos ir finansų krizei bei į poreikį užtikrinti, kad veiksmų planas būtų įgyvendinamas taip, kad skatintų didesnę veiksmingumą ir konkurencingumą. Šis veiksmų planas taip pat turėtų padėti atgaivinti ekonomiką ir tuo pat metu skatinti tvarią gamybą bei vartojimą.

1.3 Komisijos pasiūlyto veiksmų plano trūkumas – jo turinys ir tikslai nėra pakankamai aiškūs. Minėti aspektai turėtų būti patikslinti, kad būtų sudarytos palankios sąlygos jį įgyvendinti ir kad suinteresuoti ekonominiai sektoriai galėtų atlikti jo vertinimą. Todėl EESRK prašo Komisijos, kad planas būtų įgyvendinamas bendradarbiaujant su suinteresuotais sektoriais nuolat laikantis tvirtų, aiškių ir praktiškai įgyvendinamų mokslinių ir techninių kriterijų.

1.4 EESRK yra tvirtai įsitikinęs, kad būtina taikyti paramos priemones, ypač mokslinių tyrimų, vystymo ir naujovių diegimo srityse, kurios papildytų pastangas, kurias privalės dėti ekonominiai sektoriai, ir primena, kad krizės laikotarpiu tokio pobūdžio veiklą reikėtų vykdyti aktyviau.

1.5 Ypač svarbu, kad Komisija sutiktų, jog sudarant veiksmų planą dalyvautų visi suinteresuoti sektoriai. Todėl EESRK reiškia susirūpinimą dėl mažmeninių rinkų forumo, kurį jis laiko šališka iniciatyva, kurios trūkumus lengva įrodyti, kadangi tiekėjams, net jei jie su tuo ir nesutiktų, tektų laikytis tam tikrų sąlygų vien dėl stiprios padėties rinkoje. Priimtina ir veiksminga išeitis būtų kurti ne mažmeninių rinkų forumą, o visus suinteresuotus subjektus kaip lygiateisius partnerius vienijantį forumą.

1.6 Vertindamas pasiūlymą dėl ekologinio projektavimo, EESRK nori atkreipti dėmesį, kad nustatant aplinkosaugos reikalavimus visų pirma turi būti paisoma užsibrėžtų tikslų, o ne techninių sprendimų, kuriuos reikia rasti. Produktų aplinkosauginės savybės turėtų būti nuolat gerinamos atliekant jų gyvavimo ciklo analizę, kurios metu būtų atsižvelgta į tokius kriterijus kaip šiltnamio dujų išmetimas, sunaudojamas vanduo, neatsinaujinančios energijos naudojimas, biologinės įvairovės mažinimas, oro ir dirvožemio tarša ir kt. Priimtinas sprendimas bus rastas tik tuomet, jei pasitelkus atitinkamą metodologiją ir mokslinę paramą visiems šiems veiksniams bus skirta pakankamai dėmesio.

1.7 Kalbant apie ženklumą, EESRK nori priminti, kad tai yra svarbi, tačiau ne vienintelė priemonė vartotojams informuoti, kad reikėtų suderinti nuostatas šioje srityje tam, kad būtų lengviau siekti tikslų, ir kad tam tikri sektoriai, pavyzdžiui, maisto sektorius, šioje srityje jau laikosi griežtų taisyklių. EESRK nuomone, vartotojų švietimas yra tinkamiausia priemonė vartotojų sąmoningumui didinti ir jų supratimui skatinti bei vartojimo įpročiams pakeisti.

1.8 Galiausiai, EESRK nori priminti, kad visų tų veiksmų, kurių privalo imtis Europos ekonominiai subjektai siekdami įgyvendinti Komisijos veiksmų planą, turi būti imamasi ir dėl importuotų produktų, kad nebūtų sukurta Europos gamintojų jų pačių vidaus rinkoje diskriminuojanti ir jiems brangiai kainuojanti sistema.

2. Svarbiausi Komisijos pasiūlymo aspektai

2.1 Europos Sąjunga ėmėsi reikšmingų žingsnių, kad įgyvendintų Lisabonos strategijos tikslus siekti ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo. Šiuo metu pagrindinis uždavinys – ekonominę pažangą susieti su tvaria plėtra. Komisijos nuomone, ši klausimą būtina spręsti neatidėliojant.

2.2 Taigi, Komisija savo strategiją pristato Komunikate COM(2008) 397 galutinis, kuriame ji pasisako už integruotą Bendrijos lygmens metodą, kuris leistų skatinti tvarų vartojimą bei gamybą ir tvarią pramonės politiką. Ši strategija papildo jau nustatytą energijos vartojimo strategiją, visų pirmą energijos ir klimato paketą, kurį Komisija priėmė 2008 metais.

2.3 Komisijos dokumente pristatytas veiksmų planas, kurio tikslas – gerinti produktų energines ir ekologines charakteristikas ir skatinti vartotojus naudoti tokius produktus. Pagrindinis tikslas – pagerinti produktų ekologiskumą viso jų gyvavimo ciklo metu daugiausia dėmesio skiriant produktams, kurie leistų gerokai sumažinti aplinkai daromą poveikį. Taigi, tikrasis iššūkis – sukurti veiksmingą procesą: gerinti produktų ekologiskumą viso jų gyvavimo ciklo metu, remti ir skatinti geresnių produktų paklausą ir geresnių gamybos technologijų poreikį bei, supaprastinus ženklimą ir padarius jį nuoseklesnį, padėti vartotojams teisingiau pasirinkti. Visa tai būtina siekiant, didesnio Europos ekonomikos konkurencingumo.

2.4 Veiksmų plane numatyti toliau aptariamai aštuoni veiksmi.

2.4.1 **Didesnio produktų skaičiaus ekologinis projektavimas.** Ekologinio projektavimo direktyva šiuo metu nustatomi būtiniausi reikalavimai energiją naudojančioms gaminėms, pavyzdžiui, kompiuteriams, šildytuvams, televizoriams ir pramoniniams oro kondicionieriams. Šiuo veiksmų planu Komisija siekia išplėsti direktyvos taikymo sritį, kad ji apimtų su energijos naudojimu susijusius produktus, kurie patys energijos nenaudoja, bet daro netiesioginį poveikį energijos naudojimui (pvz., langai). Nustatant būtiniausius reikalavimus, direktyvoje taip pat reikės apibrėžti savanoriškus ekologiskumo standartus, kuriuos turės atitikti tikrai ekologiški produktai.

2.4.2 **Energijos suvartojimo ir aplinkosauginio ženklinimo gerinimas.** Ženklimas suteiktų vartotojams aiškumo, t. y. jie gautų informaciją apie produktų sunaudojamą energiją arba jų ekologiskumą. Todėl Komisija siūlo išplėsti nuostatą dėl privalomo ženklinimo, kad ji būtų taikoma didesniams produktų

skaičiui, įskaitant energiją naudojančius ar su energija susijusius produktus. Pirmą, kuriems taikoma Direktyva Nr. 92/75/EEB dėl energijos sunaudojimo ženklinimo, kuria šiuo metu reikalaujama, kad būtų nurodyta buitinių elektros prietaisų sunaudojama energija, sąrašas bus išplėstas, į jį įtraukiant kitus produktus, pavyzdžiui, langus, kad būtų nurodytos jų izoliacinės savybės. Antra, dabartinė savanoriška ekologinio ženklinimo sistema, kuri premijuoja mažiausiai aplinkai kenkiančius produktus, bus supaprastinta ir išplėsta, kad apimtų paslaugas ir tokius produktus, kaip, pavyzdžiui, maistas ir gėrimai.

2.4.3 **Paskatos.** Veiksmų plane siūloma, kad paskatos būtų taikomos tik tam tikrą energijos sunaudojimo ir ekologiskumo lygį turintiems produktams. Juos galėtų pirkti valstybės narės ir ES institucijos, atsižvelgdamos, jei tokių produktų ženklimas privalomas, į jų priskyrimą tam tikrai ženklavimo klasei. Paskatų teikimo nuostatos ir toliau priklausytų valstybių narių kompetencijai.

2.4.4 **Ekologinių viešųjų pirkimų skatinimas.** Valstybės institucijos 16 proc. ES BVP sunaudoja prekių ir paslaugų įsigijimui. Ekologiskų produktų ir paslaugų pirkimas galėtų tapti aiškiu signalu rinkai ir paskatinti paklausą. Todėl Komisija siūlo parengti naują komunikatą dėl ekologinių viešųjų pirkimų, kuriame valstybės institucijoms būtų nubrėžtos gairės, kaip siekti minėto tikslo, ir būtų nurodyti viešųjų pirkimų konkursų bendri kriterijai, tikslai ir techniniai reikalavimai.

2.4.5 **Nuoseklūs duomenys ir metodai.** Tai būtina norint iširti produktų ekologiskumą ir jų išiskverbimą į rinką bei stebėti pažangą.

2.4.6 **Darbas su mažmenininkais ir vartotojais.** Siekiant skatinti tvaresnių produktų pirkimą, sumažinti mažmeninės prekybos sektoriaus ir jo tiekimo grandinės poveikį aplinkai ir geriau informuoti vartotojus bus sukurtas mažmeninių rinkų forumas.

2.4.7 **Išteklių naudojimo efektyvumo ir ekologinių inovacijų skatinimas ir pramonės aplinkosaugos potencialo didinimas.** Kadangi išteklių naudojimo efektyvumas reiškia didesnės vertės sukūrimą naudojant mažiau išteklių, Komisija siūlo dabartines pastangas sustiprinti stebėjimo, skatinimo ir vertinimo veiksmais. To reikėtų imtis ir ekologinių inovacijų srityje, kad jos Europos Sąjungos inovacijų politikoje užimtų svaresnę vietą. Komisija taip pat siūlo sukurti Europos aplinkosaugos technologijų tikrinimo sistemą. Tai būtų savanoriška valstybės finansuojama sistema, kuri padėtų stiprinti pasitikėjimą naujomis rinkoje pasirodančiomis technologijomis. Galiausiai Komisija siūlo persvarstyti dabartinę Bendrijos aplinkos vadybos ir audito sistemą (EMAS) siekiant padėti įmonėms optimizuoti jų gamybos procesus ir efektyviau naudoti išteklius. Šio persvarstymo tikslas – įtraukti daugiau įmonių ir sumažinti MVĮ tenkančias išlaidas.

2.4.8 **Veikla pasauliniu mastu.** Komisijos užmojai yra tarptautinio masto, kadangi jos pasiūlyme numatoma skatinti sektorių susitarimus vykstant tarptautinėms deryboms klimato klausimais, skatinti gerąją praktiką ir bendradarbiavimą šioje srityje bei tarptautinius prekių ir paslaugų mainus.

2.5 Šiuos veiksmų plane išdėstytus tikslus papildo trys teisės aktų pasiūlymai:

- dėl ekologinio projektavimo direktyvos pratęsimo,
- dėl ekologinio ženklo reglamento persvarstymo,
- dėl EMAS reglamento persvarstymo,

ir komunikatas dėl ekologinių viešųjų pirkimų.

3. Bendros pastabos

3.1 EESRK labai palankiai vertina šią plataus užmojo Europos Komisijos iniciatyvą, kuri įkūnija pažangą kuriant ES tvarumo modelį, ir primena, kad ES modelio tvarumo tema jau nagrinėta įvairiuose Komiteto tyrimuose ir nuomonėse, visų pirma:

- Dvimetėje ES tvaraus vystymosi strategijos pažangos ataskaitoje ⁽¹⁾
- Nuomonėje dėl Europos Sąjungos aplinkos apsaugos taisyklių poveikio pramonės permainoms ⁽²⁾
- Nuomonėje dėl ekologiškos gamybos ⁽³⁾.

3.2 Nustatant tvarumo koncepciją reikia susieti tris pagrindinius ramsčius: aplinkos, socialinį ir ekonominį ramstį. EESRK pritaria veiksmų plano tikslui gerinti produktų ekologiškumą viso jų gyvavimo ciklo metu, bet kartu primena, kad negalima užmiršti kitų ramsčių (socialinio ir ekonominio), jei iš tiesų norime padidinti modelio tvarumą.

3.3 Padėtis šiandien

3.3.1 Komisija, keletą metų nagrinėjusi šią temą, 2008 m. liepą nusprendė paskelbti komunikatą dėl tvaraus vartojimo bei gamybos ir tvarios pramonės politikos veiksmų plano.

3.3.2 Europos pramonės ekonomikai neabejotinai iškilo ypatingas iššūkis ir jai reikalingas naujas tvarumu pagrįstas vartojimo ir gamybos modelis. Vis dėlto pasiūlymo siekis neturėtų priversti mus pamiršti, koku metu buvo pasirinkta pateikti

pasiūlymą parengti strategiją ir priimti susijusias teises priemones. Visų pasaulio šalių ekonomika šiuo metu patiria finansų krizę, su kurios padariniais kovojama priimant priemones nacionaliniu, Bendrijos ir daugiašaliais lygmenimis, nors šių priemonių rezultatų dar reikės palaukti.

3.3.3 Atsižvelgdamas į šias sudėtingas aplinkybes, kurios vis dar tęsiasi, Komitetas nori atkreipti įstatymų leidėjų dėmesį į galimus šio priemonių paketo padarinius realiajai ekonomikai, kuriai jis skiriamas, t. y. pramonei ir vartotojams. Pasiūlyme, neatmetant pagirtinų jo tikslų, kurie gali būti pasiekti vidutinės trukmės laikotarpiu, turėtų būti atidžiai atsižvelgiama ir į trumpąjį laikotarpį, nesukuriamas neapibrėžtumas ir pramonės ekonomika neapkraunama papildomomis prievolėmis.

3.4 Vieni svarbiausių tokio masto iniciatyvos aspektų yra aiškumas ir tikslumas. Todėl norėtųsi, kad Komisija pabandytų aiškiau apibrėžti ekonomikos sektorius ir nurodyti konkrečias sritis, kurioms taikomas šis pasiūlymas. Galiausiai, EESRK pabrėžia, kad Komisijos veiksmų plane neskiriamas pakankamas dėmesys metodikai ir moksliniam pagrindimui, aspektams, kurie turėtų padėti sukurti bendrą poveikio vertinimo sistemą ir išvengti schemų daugėjimo, skatinančių abejotimą vidaus rinkos principais ir vartotojų sąmąsą.

3.5 Komitetas džiaugiasi, kad Komisijos pasiūlyme įvairiomis paskatomis siekiama paremti įmonių pastangas prisitaikyti prie naujų aplinkybių. Taigi, vadovaujantis principu „teršėjas moka“, paramos sulauks įmonės, tausojančios aplinką ir ypatingą dėmesį skiriančios tvariai gamybai ir vartojimui.

3.6 Nors Komisijos siūlomas veiksmų planas neišvengiamai pareikalaus Europos gamintojų didelių pastangų prisitaikyti ir tobulėti, EESRK taip pat norėtų atkreipti dėmesį į būtinybę numatyti naujų įpareigojimų vykdymą netaikant jokių išimčių. Taigi, Komisija turi užtikrinti, kad importuoti ir Europoje gaminti produktai būtų laikomi lygiaverčiais Bendrijos rinkoje siekiant išvengti diskriminuojančių situacijų ir lengvatinių sąlygų, dėl kurių Europos gamintojai neteislingai patirtų sunkumų. Todėl EESRK mano, kad šiuo atveju reikėtų atlikti išankstinį ir išsamų tyrimą, kuriame didesnis dėmesys būtų skiriamas vidaus rinkai ir siekiama užtikrinti, kad produktams iš trečiųjų šalių būtų taikomos visiškai tokios pačios sąlygos, kaip ir ES produktams.

3.7 Vienas pagrindinių plano aspektų yra mažmeninių rinkų forumas. Nors Komitetas pritaria nustatytam tikslui, t. y. siekti tvaraus ribotų gamtos išteklių naudojimo, jis mano, kad veikiančio forumo, kuriam vadovautų mažmeninės pramonės atstovai, sukūrimas nėra geriausia priemonė tai pasiekti.

⁽¹⁾ Pranešėjas Lutz Ribbe, OL C 256, 2007 m. spalio 27 d.

⁽²⁾ Pranešėjas Antonello Pezzini, OL C 120, 2008 m. gegužės 16 d.

⁽³⁾ Pranešėja Anna Maria Darmanin, OL C 224, 2008 m. rugpjūčio 30 d.

3.7.1 Todėl, atsižvelgiant į dabartinę padėtį rinkoje (mažai mažmenininkų, kurie vis dėlto turi didelę įtaką, tuo tarpu tarp gamintojų yra daug mažų ir vidutinių įmonių), vienintelis rezultatas bus tiekėjams daromas spaudimas ir skirtingas produktų vertinimas. Siekiant užtikrinti sklandų ir darnų mažmeninių rinkų forumo veikimą, būtų prasminga apibrėžti jo darbo metodus: mažmeninių rinkų forumas turėtų vienodomis sąlygomis suburti visas tiekimo grandinės suinteresuotas šalis (gamintojus, mažmenininkus, logistikos sektorių, vartotojus ir mokslininkus), kurios bendradarbiautų ieškodamos sprendimų.

3.7.2 Šis forumas taip pat turėtų skatinti savanoriškas priemones tokiose srityse kaip vertinimo metodai ir priemonių, skirtų tvariam vartojimui visoje grandinėje gerinti, taikymas.

3.8 Kalbant apie ekologinio projektavimo direktyvą, EESRK nori pareikšti savo susirūpinimą dėl „su energijos tausojimu susijusių produktų“ apibrėžimo netikslumo. Turėtų būti aiškiai nurodyta, ką ši sąvoka reiškia ir kokiems konkrečiai produktams bus taikomas pasiūlymas. Tai vienintelis kelias būtiniausiam teisiniam saugumui ekonominėje grandinėje užtikrinti.

3.9 Komisijos veiksmų plane nėra numatyta naujų produktų ženklinimo nuostatų. Šiuo klausimu EESRK norėtų pabrėžti, kad reikėtų aktyviau skatinti aplinkosauginį ženklinimą siekiant, kad pramonė dažniau jį naudotų. Šiuo klausimu EESRK norėtų

pabrėžti, kad būtina standartizuoti ženklinimo reikalavimus ir sudaryti palankesnes sąlygas siekti užsibrėžtų tikslų.

3.9.1 Be to, kai kuriuose sektoriuose, pavyzdžiui, maisto ir gėrimų pramonės, jau taikomi labai griežti ženklinimo reikalavimai dėl jų produktų, kuriems taikomos specialios taisyklės, savybių.

3.9.2 Komitetas, kaip tai darė ir kitais atvejais, atkreipia dėmesį, kad yra kitų tinkamų priemonių vartotojams informuoti (pvz., interneto svetainės ir nemokami telefono numeriai), kurios taip pat padėtų įgyvendinti Komisijos tikslus. Reikėtų atlikti produktų ženklinimo analizę tiek turinio, tiek formos požiūriu. Be to, reikėtų standartizuoti informacijos etiketėje pateikimą ir produktų ženklinimą, kadangi tai gali paskatinti prekybą, padėti vartotojui ir suteikti tam tikros naudos pačiam gamintojui. Tačiau apskritai EESRK nuomone, vartotojų švietimas yra tinkamiausia priemonė vartotojų sąmoningumui didinti ir jų supratimui skatinti bei vartojimo įpročiams pakeisti.

3.10 EESRK apgailestauja, kad Komisija nesiūlo pakankamos paramos moksliniams tyrimams, vystymuisi ir naujovių diegimui, kaip priemonėms, galinčioms padėti įgyvendinti ir skatinti veiksmų planą. Ypač krizės laikotarpiu reikėtų tęsti mokslinius tyrimus, todėl ragina skirti didesnę dėmesį moksliniams tyrimams, vystymui ir naujovių diegimui visose su tvaria gamyba ir vartojimu susijusiose srityse.

Briuselis, 2009 m. vasario 25 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Bendrijos ekologinio ženklo sistemos

COM(2008) 401 galutinis – 2008/0152 (COD)

(2009/C 218/11)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 175 straipsnio 1 dalimi, 2008 m. rugsėjo 11 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Bendrijos ekologinio ženklo sistemos“

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. sausio 28 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėja S. GAUCI.

451-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. vasario 25–26 d. (vasario 26 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę. 157 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 ES ekologinio ženklo sistema turėtų išlikti savanoriška. Toks sistemos pobūdis leidžia nustatyti aukštus ir griežtus standartus, kurie skatina tik didelio aplinkosauginio veiksmingumo produktus ir paslaugas.

1.2 Komitetas primygtinai reikalauja pagerinti sistemos valdymą, kad ji būtų administruojama dalykiškiau.

1.3 Komitetas pritaria Komisijai, kad turėtų būti gerokai padidintas produktų grupių ir licencijų turėtojų skaičius.

1.4 Komiteto nuomone, visų – šviežių ir perdirbtų – maisto produktų ekologinis ženklavimas taptų pirmuoju žingsniu realaus tiekimo grandinės ekologiškumo didinimo link. Vis dėlto Komitetas mano, kad ekologinis ženklas maisto produktams turėtų būti suteikiamas tik įvertinus visą tų produktų būvio ciklą. Pasiūlyme nepaaiškinama, kokioms maisto produktų grupėms, Komisijos nuomone, turėtų būti taikomas reglamentas.

1.5 Komitetas mano, kad pakuotė gali būti įtraukta į ekologinio ženklo kriterijus tik tada, kai ji yra tiesiogiai susijusi su atskira produktų grupe.

2. Įvadas

2.1 2008 m. liepos mėn. Komisija paskelbė Pasiūlymą priimti reglamentą dėl Bendrijos ekologinio ženklo sistemos. Pasiūlymo tikslas – pakeisti 2000 m. liepos 17 d. Reglamentą (EB) Nr. 1980/2000 dėl pakeistos Bendrijos ekologinio ženklo suteikimo sistemos.

2.2 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui (EESRK) ekologinio ženklo sistema nėra naujas klausimas. Komitetas yra pareiškęs savo nuomonę dėl pradinio pasiūlymo ⁽¹⁾ ir pateikęs nemažai pasiūlymų dėl sistemos plėtojimo ateityje kitose neseniai priimtose nuomonėse ⁽²⁾.

2.3 Rengiant šią nuomonę buvo naudingas su ekologinio ženklo sistema susijusių kompetentingų institucijų, Europos interesų grupių ir bendrovių indėlis. EESRK ypač padėjo įvairių verslo atstovų, nevyriausybinių aplinkosaugos organizacijų ir vartotojų organizacijų, dalyvavusių Komiteto patalpose vykusiame klausyme, pranešimai.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Aplinkos būklė kelia vis didesnę susirūpinimą.

Dėl šiuolaikinių gamybos ir vartojimo modelių reikia vis daugiau energijos ir išteklių (jie naudojami netausiai), todėl sunkiau siekti tikslo mažinti neigiamą žmonių veiklos poveikį aplinkai, sveikatai ir gamtos ištekliams.

3.2 Ekonomikai šiandien iškilęs didelis uždavinys: norint ištaisyti praeities klaidas reikia suderinti ekologinį tvarumą su ekonomikos augimu bei gerove.

⁽¹⁾ OL C 296, 1997 9 29, p. 77.

⁽²⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl ekologiškos gamybos, OL C 224/1, 2008 8 30.

3.3 Viso pasaulio ekonomiką krečiant finansų krizei turime ne mažiau nei iki šiol stengtis sušvelninti klimato kaitos poveikį ir saugoti aplinką. Dar daugiau, tiekimo grandinės ekologiškumo didinimas turėtų tapti atskaitos tašku, kurį pamažu turėtų perimti visi pramonės sektoriai.

3.4 Šiomis aplinkybėmis tausius vartojimas ir gamyba maksimaliai sustiprina įmonių gebėjimą aplinkosaugos iššūkius paversti ekonomine nauda ir užtikrina geresnį rezultatą vartotojams.

3.5 Reikia siekti didesnio bendro produktų aplinkosauginio veiksmingumo per visą jų būvio ciklą, didesnės geresnių produktų bei gamybos technologijų paklausos ir užtikrinti, kad vartotojai produktus rinktųsi turėdami pakankamai informacijos.

3.6 Todėl Komitetas remia daugelį kriterijų apimančio, trečiosios šalies akredituojamo ir „būvio ciklo“ koncepcija⁽¹⁾ grindžiamo ekologinio ženklo sistemą, kuri gali būti viena šios politikos priemonių sudedamųjų dalių⁽²⁾.

3.7 Komitetas tvirtai remia iniciatyvas, kuriomis siekiama sukurti tausios gamybos ir vartojimo Bendrijos politiką, visiškai integruotą į kitose srityse vykdomą Bendrijos politiką. Šios politikos tikslas – sukurti ekologišką rinką, užtikrinant, kad šios paslaugos ir produktai atitiktų tiksliai bendras apibrėžtis ir jų būtų galima iš tiesų įsigyti visose valstybėse narėse.

3.8 Ekologinio ženklo sistemos taikymo laikotarpiu įgyta patirtis rodo, kad galiojančių reglamentų reikia keisti.

Šiuo metu įgyvendinamos sistemos trūkumai gali būti apibendrinti taip:

- i. sistema įgyvendinama lėtai;
- ii. ekologinis ženklas mažai žinomas;

⁽¹⁾ Būvio ciklo koncepcija – tai procesas, kai kiek įmanoma atsižvelgiama į visus su produkto (prekės arba paslaugos) būvio ciklu susijusius išteklius ir jo poveikį aplinkai bei sveikatai, pavyzdžiui, atsižvelgiama į išteklių gavybą, gamybą, naudojimą, transportavimą, perdirbimą ir atliekų apdorojimą bei šalinimą. Šis procesas padeda išvengti „padarinių perkėlimo kitiems“, t. y. produkto poveikio ar išteklių naudojimo padarinių perkėlimo į kitą būvio ciklo etapą, į kitą geografinę vietovę arba problemos (pavyzdžiui, klimato kaitos, vasaros smogo, rūgštaus lietaus ar išteklių išsekimo) perkėlimo iš aplinkosaugos srities į žmonių sveikatos sritį ar atvirkščiai. Būvio ciklo vertinimas (BCV) yra standartizuotas kiekybinis produkto sistemos įeigos, išeigos ir galimo poveikio aplinkai visą jo būvio ciklą kompiliavimo ir vertinimo modelis (ISO 14040 ff).

⁽²⁾ Ekologinio ženklo svarba jau pabrėžta ir ankstesniuose politiniuose dokumentuose: Komisijos komunikate dėl integruotos produktų politikos ir Šeštojoje aplinkosaugos veiksmų programoje.

iii. pramonė nepakankamai įsisavina sistemą;

iv. pernelyg biurokratiškos kriterijų nustatymo ir sistemos valdymo procedūros;

v. dabartinėms produktų grupėms nepriklauso tie produktai ir paslaugos, kurie daro didžiausią poveikį aplinkai ir kurių ekologiškumo didinimo potencialas yra didžiausias;

vi. Bendrijoje susiklosčiusios nevienodos rinkos sąlygos;

vii. daugybės kitų ekologinio ženklinimo sistemų atsiradimas.

Komitetas savo nuomonę dėl šių sistemos trūkumų pateiks skyriuje „Konkrečios pastabos“, kuriame bus aptartos Komisijos pasiūlytos sistemos gerinimo priemonės.

3.9 Baigiant reikėtų paminėti, jog labai svarbu, kad ES ekologinio ženklo sistema būtų įgyvendinta sėkmingai, nes tai – vienintelė savanoriško pobūdžio su produktais susijusi ir nuo paklausos priklausoma politikos priemonė, skirta tausumui skatinti.

4. Konkrečios pastabos

4.1 ES ekologinio ženklo sistema yra savanoriška ir turėtų tokia likti. Toks sistemos pobūdis leidžia nustatyti aukštus ir griežtus standartus, kurie skatina tik didelio aplinkosauginio veiksmingumo produktus ir paslaugas, o ne produktus ir paslaugas, kuriuos gaminant ar teikiant neatsižvelgiama į poreikį mažinti poveikį aplinkai.

Ekologinis ženklas turi suteikti galutiniams vartotojams konkrečią informaciją apie galutinio produkto ekologiškumą, kad vartotojams būtų lengva rinktis produktus ir jie turėtų pakankamai informacijos apie produktų ekologiškumą. Vis dėlto Komitetas pabrėžia, kad ekologinis ženklas neturėtų tapti arba būti naudojamas kaip pretekstas sukurti naujų kliūčių prekybai kitais produktais, atliekančiais tokias pačias funkcijas ir pasižyminčiais tokiomis pačiomis savybėmis.

4.2 Komitetas primygtinai ragina pagerinti sistemos valdymą. Sistemos biurokratinės procedūros turi būti racionalizuotos, kad būtų sudarytos sąlygos sistemą valdyti dalykiškiau.

Kitaip tariant, turi būti aiškiau apibrėžta, kas ką daro.

4.3 Reikėtų siekti, kad pagrindinė nacionalinių institucijų funkcija būtų kuo geriau užtikrinti deramą reglamento vykdymą ir vykdyti rinkos priežiūrą laikantis Komisijos pasiūlymo nuostatų.

4.4 Reikia mažinti biurokratiją, susijusią su kriterijų produktų grupėms rengimu ir jų taikymo tvarka, kartu užtikrinant, kad kriterijai išliktų pakankamai griežti.

Be to, ekologinio ženklo kriterijai taip pat turėtų užtikrinti, kad ekologiniu ženklu („Gėle“) pažymėti produktai nebūtų kenksmingi sveikatos, saugos ar kokių nors kitu socialiniu požiūriu.

4.5 Komitetas ragina visoje vidaus rinkoje tiksliau apibrėžti ekologiškų produktų ženklavimo sistemų kriterijus ir suvienodinti būtiniausius reikalavimus. Tuo siekiama užtikrinti, kad vartotojai galėtų sąžiningomis sąlygomis rinktis ekologiškus produktus, kad visoje ES būtų taikoma vienoda kontrolė ir kad būtų laikomasi laisvo tikrai ekologiškų produktų judėjimo principo. Reikėtų labiau populiarinti Europos ekologinį ženklą („Gėle“), kuris galėtų būti naudojamas drauge su nacionalinėmis ir atskiruose sektoriuose naudojamomis ženklavimo sistemomis, jeigu tik tokie ženklai turi tvirtą mokslinį pagrindą ir neprieštarauja kitiems Europos teisės aktams.

4.6 Be to, medžiagoms taikomi kriterijai turėtų būti grindžiami rizikos įvertinimu.

Paprastas pageidautinų arba nepageidautinų cheminių medžiagų sąrašas, pagrįstas vien tik jų pavojingumo klasifikacija be jokių mokslinių arba teisinių argumentų, labai dažnai sukelia painiavą ir skatina diskriminavimą. Todėl galima ginčytis, ar tokie kriterijai kaip „pavojingos medžiagos“ iš viso turėtų būti įtraukti į ekologinio ženklo sistemą: ekologinis ženklas negali pakeisti oficialių ES teisės aktų, taikomų šioje srityje, pavyzdžiui, Direktyvos 67/548/EEB ⁽¹⁾.

4.7 Be to, Komitetas mano, kad kartais bendriesiems kriterijams įtakos turi vietos sąlygos. Ne visada dabartiniai kriterijai, pagal kuriuos konkrečiu atveju skiriamas ekologinis ženklas ir kurie buvo nustatyti Europos arba nacionaliniu lygmeniu, užtikrina mažiausią poveikį aplinkai vietos lygmeniu.

Pavyzdžiui, vandens naudojimo poveikis gali būti didesnis Pietų Europoje nei Šiaurės Europoje. Todėl Komitetas siūlytų parengti

tokius kriterijus, kuriuos būtų galima taikyti nepaisant didelių poveikio vietos lygmeniu skirtumų.

4.8 Kriterijų dokumentai turi būti gerokai patogesni naudotojams ir standartizuoti. Todėl Komitetas mano, kad Europos Komisija turėtų pasiūlyti standartizuotų ir patogių naudotojams kriterijų dokumentų šablonus, kad bendrovės ir viešieji pirkėjai, rengdami specifikacijas pagal ekologinio ženklo kriterijus, sutauptų laiko ir išteklių.

4.9 Komisija teigia, kad reikėtų gerokai padidinti produktų grupių ir licencijų turėtojų skaičių, pirmiausia tose srityse, kuriose poveikis aplinkai yra didžiausias ir kur yra daugiausia galimybių pagerinti padėtį.

Komitetas iš esmės pritaria šiai minčiai, tačiau mano, kad nereikėtų neribotai didinti ekologinio ženklo taikymo sritis.

4.9.1 Daug Europos pramonės šakų jaučiasi verčiamos teikti suinteresuotiesiems subjektams su aplinkosauga susijusią informaciją. Spaudimas juntamas iš ES ir kai kurių valstybių narių. Šio spaudimo forma – pageidavimas, kad produktai būtų kažkaip paženklinėti arba bent jau būtų nurodyta, kad jie atitinka bendrus ekologiškumo kriterijus. Šios pramonės šakos reaguoja į padidėjusį specialistų ir paprastų vartotojų sąmoningumą ir informacijos apie ekologiškumą poreikį. Ekologinio ženklavimo koncepcija ⁽²⁾ yra tikrai tinkama rinkoms, kurių atveju galima prielaida, jog vartotojai iš esmės yra neinformuoti arba nėra specialistai, ir kuriose gerai žinomi tarpusavyje konkuruojantys produktai.

4.10 Ekologinio ženklo sistemos rezultatai bus geresni visų pirma tada, jeigu gerokai padidės jai populiarinti skirtas biudžetas: bus galima skleisti reikiamą informaciją įmonėms ir vartotojams.

4.10.1 Viena vertus, ekologinio ženklo sistema kenčia dėl mažo vartotojų sąmoningumo – apie tai kalbėta pirmiau.

Vidutinis vartotojas arba nieko nežino apie ekologinio ženklo sistemą, arba nėra pakankamai informuotas apie parametrus, į kuriuos atsižvelgiama šį ženklą suteikiant. Taigi šiuo metu vykdomomis informavimo kampanijomis nepavyksta reikamai paskatinti vartotojų rinktis produktą pagal jo ekologiškumą.

⁽¹⁾ 1967 m. birželio 27 d. Tarybos direktyva 67/548/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių pavojingų medžiagų klasifikavimą, pakavimą ir ženklavimą etiketėmis, suderinimo.

⁽²⁾ Europos ekologinio ženklo sistema yra I tipo sistema. I tipo ISO ekologinio ženklo sistema – tai sistema, kuri tenkina ISO 14024 standarto reikalavimus.

4.10.2 Kita vertus, įmonėms turi būti toliau aiškinama apie ekologinio ženklo sistemos naudojimo privalumus. Tokiu būdu sistema sustiprės, o įmonės sutaupys laiko ir išteklių, kadangi joms nebereikės ieškoti informacijos apie tai, kaip gauti ekologinį ženklą.

4.11 Komitetas vis dar laikosi nuomonės, jog nereikėtų piktintis, kad iki šiol sukurta per mažai patvirtintoms produktų grupėms skirtų kriterijų ar per mažai suteikta ekologinių ženklų – reglamentas galioja palyginti trumpai. Vokietijos „Blue Angel“ (1977 m.) ir „Nordic Swan“ (1989 m.), kurie dabar užtikrintai įsitvirtinę savo nacionalinėse rinkose ir tam tikru mastu užsienyje, iš pradžių taip pat susidūrė su panašiomis nesėkmėmis ir kliūtėmis. Ir šie ženklai lėtai skynėsi kelią.

4.12 Komitetas taip pat yra įsitikinęs, kad atsižvelgus į prekybos kliūtis, susijusias su nacionalinėmis sistemomis, ekologinio ženklinimo ateitis – ES sistemos stiprinimas. Norint tai pasiekti, reikėtų pasistengti kiek įmanoma labiau suderinti minėtų nacionalinių ekologinio ženklinimo sistemų kriterijus.

5. Keletas pastabų dėl reglamento projekto straipsnių

5.1 Kalbant apie vertinimo procedūrą Komitetas mano, kad 7 straipsnio 2 dalis, numatanti „sutrumpintą kriterijų rengimo procedūrą“, gali sudaryti prielaidas lengvesnėmis sąlygomis „prasmukti“ į ES sistemą. Nepaprastai svarbu, kad suinteresuotiesiems subjektams būtų užtikrinti panašaus aukšto lygmens skaidrumo standartai ir konsultavimasis.

5.2 Maistui ir gėrimams (taip pat medikamentams ir medicinos prietaisams) galiojančio Reglamento (EB) Nr. 1980/2000 nuostatos netaikomos, kad būtų išvengta galimo prieštaravimo galiojantiems ES maisto teisės aktams, kurie *inter alia* reglamentuoja maisto saugą, higieną ir maisto produktų ženklinimą.

5.3 Komisija šį kartą siūlo išplėsti Ekologinio ženklo sistemos reglamento taikymo sritį, kad ji apimtų tam tikrą nedidelę maisto produktų ir gėrimų dalį, t. y. perdirbtą maistą, žvejybos ir akvakultūros produktus. Reglamentas ir toliau nebūtų taikomas daugumai maisto produktų ir gėrimų⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Europos Komisijos pasiūlymo 2 straipsnyje (Taikymo sritis) teigiama: „Iš maisto produktų, kaip apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 178/2002 2 straipsnyje, jis taikomas tik perdirbtam maistui ir žvejybos bei akvakultūros produktams“.

5.4 Be to, 7 straipsnio 3 dalyje ir 9 straipsnio 10 dalyje teigiama, kad perdirbto maisto atveju ekologinis ženklas „susijęs tik su produkto perdirbimu, gabenimu ar pakavimo aplinkosauginiu veiksmingumu“. Kitaip tariant, vertinant tų maisto produktų ir gėrimų ekologiškumą apsiribojama tikrai keletu jų būvio ciklo etapų, t. y. perdirbimu, pakavimu ir gabenimu.

5.5 Komitetas dėl dviejų priešasčių nepritaria šiam nevien-tisam Europos Komisijos pasiūlymui.

5.5.1 Pirma, Komitetas susirūpinęs, kad nesilaikant būvio ciklo principo, kuris yra esminis ES ekologinio ženklo teisės aktų ir visų tarptautinių būvio ciklo įvertinimo standartų principas, galimi neobjektyvūs ekologiškumo įvertinimai, taigi klaidinančios informacijos pateikimas vartotojams.

Europos Komisijos užsakymu buvo atlikta nemažai mokslinių tyrimų, įskaitant EIPRO (produktų poveikis aplinkai) ir IMPRO (produktų ekologiškumo didinimas) tyrimus, kurių išvadose teigiama, kad maisto produktų ir gėrimų poveikis aplinkai yra didžiulis ir žemės ūkio gamybos, ir vartojimo etape.

Todėl kyla klausimų, ar pagrįstai į vertinimą neįtraukiami šie labai svarbūs būvio ciklo etapai.

5.5.2 Antra, nesuprantama, kodėl ekologinio ženklo sistemos nuostatos taikomos perdirbtam maistui, bet netaikomos švie-žiam maistui.

5.5.3 Komitetas nuogąstauja, kad vartotojus trikdytų ir klai-dintų toks nenuoseklios informacijos apie maisto produktus ir gėrimus kratinys.

5.5.4 Komitetas mano, kad visų – šviežių ir perdirbtų – maisto produktų ekologinis ženklinimas taptų pirmuoju žingsniu realaus tiekimo grandinės ekologiškumo didinimo link: maisto ir gėrimų gamybos ekologinis pėdsakas yra labai ryškus, o ekologinio ženklo sistemos kriterijai gali padėti šį poveikį aplinkai sumažinti.

Be to, prekybos požiūriu, maisto produktų ekologinis ženklavimas būtų naudingas laisvam ekologinį ženklą turinčių prekių judėjimui. Pasauliniai subjektai, kurie atitiks ekologinio ženklo sistemos kriterijus, galės pateikti į rinką savo produktus nepriklausomai nuo vietos ekologinių ženklo sistemų, kurios gyvuotų drauge su Europos ekologiniu ženklu („Gėlė“). Europos ekologinio ženklo sistema bus tinkama garantija, kad maisto produktas atitinka aplinkosauginio veiksmingumo reikalavimus. Sistema skatintų ES lygmens mažo poveikio aplinkai standartą, tačiau netrukdytų pasirinkimui vietos lygmeniu.

5.5.5 Pasiūlyme nepaaiškinama, kokioms maisto produktų grupėms, Komisijos nuomone, turėtų būti taikomas reglamentas. Nuoroda į Reglamento (EB) Nr. 178/2002 2 straipsnio 2 dalį šio klausimo nepaaiškina, nes straipsnyje neapibrėžiama, kas yra perdirbtas maistas. Perdirbtų ir neperdirbtų produktų apibrėžtis pateikiama Reglamentuose (EB) Nr. 852/2004 ir (EB) Nr. 853/2004. Be to, neaišku, ką reiškia „žvejybos bei akvakultūros produktai“.

Kyla rimtas pavojus, kad šis reglamentas gali susilpninti „Gėlės“ patikimumą, todėl negalime pritarti tokiam maisto produktų įtraukimui, koks yra siūlomas esamame projekte.

5.5.6 Ekologiškų produktų reglamento ir ekologinio ženklo reglamento susiejimas nėra tikslingas. 9 straipsnio 10 dalies

formuluotė gali suklaidinti vartotojus, užuot padėjusi priimti aplinkai optimalų teisingą sprendimą. Kyla realus pavojus, kad susilpnės abiejų ženklo patikimumas. Pvz., nėra prasmės konkretų produktą žymėti 1) ekologiniu ženklu ir „Gėlė“ arba 2) tik ekologiniu ženklu, arba 3) „Gėlė“, pateikiant papildomą informaciją, kad „Gėlė“ taikoma tik perdirbimui, pakavimui ir gabenimui.

5.5.7 6 straipsnio 4 dalyje teigiama, kad nustatant kriterijus reikia atsižvelgti į aplinką, įskaitant sveikatos ir saugumo aspektus. Būtina paaiškinti, ką šiame reglamente reiškia „sveikata“. Maisto produktų atveju, tai gali sukelti daugybę problemų, susijusių su sveikata ir mityba, kurias reikėtų nagrinėti konkrečiai. Be to, svarbu tai, kaip informacija pateikiama vartotojams.

Prieš pateikiant nuomonę apie tai, ar ekologinis ženklas („Gėlė“) turėtų būti taikomas maisto produktams arba kaip jis turėtų būti taikomas, reikėtų išsiaiškinti šiuos klausimus.

5.5.8 Komitetas mano, kad pakuotė gali būti įtraukta į ekologinio ženklo sistemos kriterijus tik tada, kai ji yra tiesiogiai susijusi su atskira produktų grupe. Jos nereikėtų laikyti „produktu“ todėl, kad pakuotė negali būti vertinama atskirai nuo joje esančio produkto.

Briuselis, 2009 m. vasario 26 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl prekybos produktais iš ruonių

COM(2008) 469 galutinis – 2008/0160 (COD)

(2009/C 218/12)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 251 straipsniu, 2008 m. rugsėjo 25 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl prekybos produktais iš ruonių“

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. sausio 28 d. priėmė savo nuomonę (pranešėjas Pedro NARRO).

451-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. vasario 25–26 d. (2009 m. vasario 26 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 95 nariams balsavus už, 59 prieš ir 30 susilaikius.

1. Išvados

1.1 EESRK palankiai vertina Europos Komisijos iniciatyvą suderinti reguliuoti prekybą produktais iš ruonių. Šioje srityje susidariusi padėtis nėra tvari, todėl tarptautiniu lygiu reikėtų skatinti esminius pokyčius.

1.2 Kadangi Sutartyje nenumatyta konkretus teisinis pagrindas gyvūnų gerovės klausimams spręsti, Komitetas mano, kad pasirinktas EB sutarties 95 straipsnis „vidaus rinkos susiskaldymas“ yra tinkamas siekiant šioje srityje imtis teisinių veiksmų. Bendrijos teismų praktika patvirtina šio sprendimo teisėtumą.

1.3 Komitetas siūlo pavėlinti nukrypti leidžiančių nuostatų sistemos įsigaliojimą ir siūlo Komisijai 2012 m. parengti išsamią pažangos ataskaitą dėl teisės aktų, reglamentuojančių ruonių medžioklę, kuri taptų galimo nukrypti leidžiančių nuostatų suteikimo po 2012 m. pagrindu.

1.4 Per pirmuosius trejus naujosios tvarkos taikymo metus turėtų galioti visiškas draudimas, taikant vienintelę išimtį Inuitų bendruomenei, kuriai medžioklė yra pragyvenimo šaltinis.

1.5 Siekiant užtikrinti, kad pasiūlyme dėl teisės akto nustatytos priemonės būtų efektyvios, būtina, kad Komisija galėtų taikyti veiksmingas kontrolės sistemas. Kontrolės negali vykdyti vien tik nukrypti leidžiančią nuostatą prašanti suteikti valstybė narė. Komisija turi užtikrinti, kad šioje srityje būtų tinkamai taikomos atitinkamų teisės aktų nuostatos.

1.6 Komitetas ragina Komisiją atlikti tinkamą galimo klimato kaitos poveikio šių gyvūnų išsaugojimui tyrimą.

2. Ižanga

2.1 Gyvūnų, vadinamų irklakojais, būrys iš viso apima 33 ruonių, jūrų liūtų, kotikų, jūrų lokių, jūrų dramblių ir jūrų vėplių rūšis. Tai skirtingo dydžio žinduoliai, kurie ant žemės arba ledo susiburia į dideles bandas reprodukcijos tikslais.

2.2 Nors aplinkos apsaugos organizacijos ⁽¹⁾ išpėja apie sparčiai mažėjančią ruonių populiaciją dėl, be kitų veiksnių, klimato kaitos, šalių, kuriose ruoniai veisiasi, medžiotojų organizacijos ir vyriausybės neigia grėsmę šių gyvūnų išnykimui. Jos tiesiog nurodo, kad galima sumedžioti apytiksliai 15 milijonų ruonių. Pastaraisiais metais diskutuojant apie ruonių medžioklę daugiausiai dėmesio buvo skiriama gyvūnų gerovei, o su šių gyvūnų išsaugojimu susiję dalykai likdavo antroje vietoje. ES yra parengusi konkrečių teisės aktų dėl ruonių išsaugojimo ⁽²⁾.

2.3 Komeracinė ruonių medžioklė vykdoma Kanadoje, Grenlandijoje, Namibijoje, Norvegijoje ir Rusijoje. Visų šių šalių teisės aktai, reglamentuojantys ruonių medžioklę, yra skirtingi. Europos maisto saugos tarnyba (EFSA) pripažino, kad trūksta patikimų duomenų apie ruonių populiaciją ir kasmet nužudomų gyvūnų skaičių. Remiantis kiekvienos šalies nacionalinių valdžios institucijų pateiktais duomenimis, daugiausiai ruonių sumedžiojama Kanadoje – apytiksliai 300 000 gyvūnų per metus. Remiantis Kanados vyriausybės

⁽¹⁾ Tarptautinio gyvūnų gerovės fondo (IFAW) trumpas techninis pasitarimas 2008/01.

⁽²⁾ 1992 m. gegužės 21 d. Direktyva 92/43/EB.

duomenimis⁽¹⁾ 2008 m. sumedžiota 275 000 ruonių iš viso suteikus 17 000 licencijų. Nuo Kanados toli atsilieka Grenlandija⁽²⁾ ir Namibija⁽³⁾, kur per metus atitinkamai sumedžiojama 160 000 ir 80 000 gyvūnų.

2.4 Europos Sąjungoje ruoniai žudomi ir lupamas jų kailis dviejose valstybėse: Suomijoje ir Švedijoje. Jungtinėje Karalystėje (Škotijoje) gaminami produktai iš ruonių. Bendrijos teritorijoje ši veikla nėra komercinio pobūdžio, kaip Norvegijoje arba Kanadoje, o jos tikslas yra dvejopas – rekreacija ir žuvimi mintančių gyvūnų populiacijų kontrolė.

2.5 Ruoniai žudomi, nes jų oda naudojama apsiaustams siūti, taukai – aliejui gaminti, mėsa – gyvūnų pašarams, o jų genitalijos – vis labiau vertinamos Azijoje – afrodiziakų gamybai.

2.6 Yra keletas ruonių žudymo būdų. Dažniausiai naudojami ginklai ir kirtikliai (lazda su kabliu ir plaktuko galvute). Toks kirtiklis atrodo gana primityviai ir grubiai, tačiau mokslininkai jį laiko veiksmingiausiu ruonių greito apsvaiginimo ir nužudymo įrankiu.

2.7 2007 m. paskelbtoje mokslinėje nuomonėje⁽⁴⁾ EFSA nurodė, kad „ruonius įmanoma žudyti greitai ir veiksmingai be reikalo nesukeliant jiems skausmo ir kančių“. Tačiau pripažįsta, kad ne visada praktiškai pavyksta žudyti humaniškai ir veiksmingai. Įvairiuose nacionaliniuose teisės aktuose nustatomas kirtiklio dydis ir jo naudojimo būdai bei ginklų kalibras ir šaudmenų greitis.

3. Svarbiausi Komisijos pasiūlymo aspektai

3.1 2006 m. rugsėjo 26 d. Europos Parlamentas priėmė deklaraciją⁽⁵⁾, kurioje ragino Europos Komisiją parengti pasiūlymų dėl teisės aktų siekiant sureguliuoti produktų iš dviejų ruonių rūšių (grenlandinių ir pūsliausnukių) importą, eksportą ir pardavimą. Deklaracijoje taip pat buvo raginama taikyti specialias sąlygas tradicinei Inuitų bendruomenės vykdomai medžioklei.

3.2 Europos Tarybos parlamentinė asamblėja priėmė rekomendaciją dėl ruonių medžioklės, raginančią jos nares uždrausti žiaurius žudymo būdus, kurie negarantuoja staigios gyvūnų mirties.

3.3 Pastaraisiais metais Belgija, Nyderlandai ir Slovėnija parengė nacionalines taisykles siekdamos uždrausti gaminti produktus iš ruonių ir jais prekiauti. Kitos ES valstybės taip pat nusprendė reglamentuoti šią sritį. Jų nacionaliniai teisės aktai šiuo metu yra rengiami.

3.4 2007 m. pradžioje Europos Komisija pradėjo konsultacijas su suinteresuotomis šalimis, kurios baigėsi Europos maisto saugos tarnybai (EFSA) parengus mokslinę nuomonę⁽⁶⁾. 2008 m. balandžio mėn. Europos Komisijos aplinkos generalinis direktoratas paskelbė tyrimo dėl galimo produktų iš ruonių draudimo poveikio duomenis.

3.5 2008 m. liepos 23 d. Europos Komisija paskelbė pasiūlymą priimti Reglamentą dėl prekybos produktais iš ruonių⁽⁷⁾. Pasirinktas teisinis pagrindas – Europos bendrijos steigimo sutarties 95 ir 133 straipsniai. 95 straipsnis yra susijęs su vidaus rinkos susiskaldymu, o 133 straipsnyje nagrinėjama bendra prekybos politika. Teisinio pagrindo t. y. 95 straipsnio pasirinkimo kriterijus nustatė Teisingumo Teismo praktika.

3.6 Komisijos pasiūlyme priimti reglamentą draudžiama Bendrijoje pateikti į rinką, importuoti, eksportuoti ir vežti tranzitu produktus iš ruonių. Tačiau sukuriama nukrypti leidžiančių nuostatų sistema, kuri suteiks galimybę taikyti išimtis iš bendros taisyklės, jei laikomasi keleto reglamente nurodytų⁽⁸⁾ gyvūnų gerovės sąlygų. Šiomis sąlygomis siekiama užtikrinti, kad ruoniai būtų žudomi ir jų kailis būtų lupamas išvengiant nereikalingo skausmo, kančių ir kitų kentėjimo formų.

3.7 Europos Komisija suteikia automatinę išimtį tradicinei Inuitų bendruomenei, kuriai medžioklė yra pragyvenimo šaltinis. Įgyvendinančiuose teisės aktuose bus nustatomos tinkamos priemonės produktų iš ruonių kilmei užtikrinti.

3.8 Valstybės narės kas penkerius metus Komisijai pateiks ataskaitą apie veiksmus, kurių buvo imtasi šiam reglamentui įgyvendinti.

4. Bendrosios pastabos

4.1 EESRK labai palankiai vertina Europos Komisijos iniciatyvą suderintai reglamentuoti priimtinus ruonių medžioklės būdus ir atitinkamų produktų pateikimą į rinką.

⁽¹⁾ Ruoniai ir ruonių medžioklė Kanadoje, duomenys apie ruonius 2008 m. (*Seals and sealing in Canada, Facts about seals 2008*).

⁽²⁾ *Groenlandia home Rule 2006*.

⁽³⁾ 2007 m. gruodžio mėn. EFSA ataskaita „Gyvūnų gerovės, susijusios su ruonių žudymu ir jų kailio lupimu, aspektai“.

⁽⁴⁾ 2007 m. gruodžio 6 d. EFSA mokslinė nuomonė, EFSA leidinys (2007) 610, p. 122.

⁽⁵⁾ Europos Parlamento deklaracija 38/2006.

⁽⁶⁾ 2007 m. gruodžio 6 d. EFSA mokslinė nuomonė, EFSA leidinys (2007) 610, p. 122.

⁽⁷⁾ COM(2008) 469 galutinis.

⁽⁸⁾ Pasiūlymo priimti reglamentą 4 straipsnio 1 dalis.

4.2 Pasiūlyme priimti reglamentą daug dėmesio skiriama gyvūnų gerovei ir nesprenžiamas šių gyvūnų išsaugojimo klausimas. Europos aplinkos apsaugos organizacijos pabrėžė būtinybę į teisės akto tekstą įtraukti gyvūnų išsaugojimo aspektus. Tačiau ES turi solidžią teisės aktų bazę išsaugojimo srityje ir konkrečių ruonių išsaugojimo priemonių, kurios papildo pasiūlyme nustatytas priemones.

4.3 Akivaizdu, kad klimato kaita (ypač ledynų tirpimas) darys tiesioginį poveikį ruonių gyvenimo ir reprodukcijos sąlygoms. Todėl Europos Komisija raginama atlikti atitinkamus vertinimus ir mokslinius tyrimus siekiant gauti realių duomenų apie galimą neigiamą klimato kaitos poveikį ruonių populiacijai ir, jei reikia, peržiūrėti Bendrijos lygio priemones išsaugojimo srityje ir jas priimti.

4.4 Europos bendrijos steigimo sutartyje ES nenumatomas konkretus teisinis pagrindas su gyvūnų gerove susijusiems aspektams reglamentuoti. Aiškaus teisinio pagrindo nebuvimas šiam klausimui spręsti paskatino ES užpildyti spragą naudojantis kitu, bet ne mažiau teisėtu, teisiniu pagrindu. Šiuo atveju prieštaringas 95 straipsnis „vidaus rinkos suskaldymas“ ES suteikia galimybę suderinti su gyvūnų gerove susijusius teisės aktus. Bendrijos teismų praktika šią koncepciją apibūdino kaip „visuomenės intereso“ klausimą. EESRK savo nuomonėje dėl kačių ir šunų kailių⁽¹⁾ nurodė, kad tai tinkamas teisinis pagrindas su gyvūnų gerove susijusiems teisės aktams, ir pabrėžė, kad jis atitinka Pasaulio prekybos organizacijos parengtas prekybos taisykles.

4.5 Bendrijos kontrolės nebuvimas šioje srityje, duomenų trūkumas (kurį oficialiai pripažino EFSA) ir susiję ekonominiai interesai trukdo susidaryti aiškų ir neiškreiptą ruonių medžioklės už ES ribų vaizdą. Galimi teisės aktų pakeitimai šalyse, kur žudomi ruoniai, siekiant prisitaikyti prie naujų Bendrijos kriterijų nebūtinai praktiškai iš esmės pagerins ruonių žudymo sąlygas.

4.6 Visiškas draudimas ir nukrypti leidžiančių nuostatų sistema *a posteriori* yra novatoriška priemonė, kuri gali tapti vertingu precedentu ateityje rengiant Bendrijos teisės aktus. Todėl EESRK visiškai neatmeta Bendrijos nukrypti leidžiančių nuostatų sistemos, tačiau ragina pradėti jos įgyvendinimą vėliau, kad pirmuosius trejus reglamento taikymo metus galiotų visiškas draudimas, išskyrus vienintelę Inuitų bendruomenei, kuriai ruonių medžioklė yra pragyvenimo šaltinis, taikomą išimtį. Toks atidėjimas suteiks ES galimybę imtis techninių priemonių konkretesnei ir griežtesnei nukrypti leidžiančių nuostatų

sistamai, nei numatoma pradiniame pasiūlyme, sukurti. Tai taip pat supaprastintų kontrolę ir suteiktų naujų duomenų galimam nukrypti leidžiančių nuostatų suteikimui įvertinti.

4.7 2012 m. Bendrijos ataskaitos dėl nacionalinių teisės aktų dėl ruonių medžioklės pakeitimų, praktinio įgyvendinimo ir kontrolės priemonių pateikimas galėtų labai padėti Bendrijos valdžios institucijoms vėliau įvertinant padarytą pažangą ir sprendžiant, ar suteikti nukrypti leidžiančių nuostatą. Dėl duomenų trūkumo Bendrija turėtų dėti daugiau pastangų visiems tinkamiems ir reikalingiems duomenims surinkti.

4.8 EESRK tikisi, kad Bendrijos pasiūlymas dėl teisės akto taps realia paskata toms šalims, kuriose vykdoma ruonių medžioklė, nacionaliniuose teisės aktuose nustatyti ir praktiškai taikyti humaniškesnius ruonių žudymo būdus. Dabartinė padėtis, susijusi su ruonių žudymu, nėra tvari ir reikia skatinti būtinus pokyčius nepamirštant ES kompetencijos ribų šioje srityje.

4.9 EESRK pabrėžia būtinybę, kad valstybės narės įdiegtų veiksmingų, atgrasančių ir proporcingų sankcijų sistemą siekiant užtikrinti naujų teisės aktų dėl ruonių medžioklės prieinamumą ir veiksmingumą. Efektyvi sankcijų sistema padėtų sustiprinti vidaus rinką ir vartotojų apsaugą.

5. Konkrečios pastabos

5.1 Nors pasiūlyme priimti reglamentą nenagrinėjama ruonių medžioklės pateisinamumo problema, EESRK turėtų pateikti pastabų dėl keleto diskusijose apie ruonių medžioklę dažnai pasitaikančių klausimų. Pirmiausia reikėtų nurodyti, kad be abejonės ruonių medžioklę reikėtų apibūdinti ne kaip žvejybą, o kaip žinduolių medžioklę. Antra, abejotina, ar ruonius galima kaltinti dėl jūrų išteklių mažėjimo, konkrečiai dėl menkės išteklių. Nėra jokio mokslinio tyrimo, kuris galėtų paremti šį teiginį, kuriuo kai kurios valstybės pateisina ruonių žudymą. Jūrų ekosistema yra tokia sudėtinga, kad negalima reikšti tokių kategoriškų argumentų.

5.2 Savo pasiūlyme Komisija neišskiria smulkios ir didelio masto ruonių medžioklės. Toks Komisijos požiūris yra gana teisingas, nes šio pasiūlymo galutinis tikslas yra pagrįstas gyvūnų gerovės principais. Ypatingų išimčių taikymo Europos valstybėms, kuriose vykdoma smulki ruonių medžioklė, negalima pateisinti gyvūnų gerovės požiūriu. Tai gali priversti suabejoti tarptautiniu viso pasiūlymo teisėtumu.

⁽¹⁾ OL C 168, 2007 7 20, p. 42.

5.3 Šioje srityje vykdyti kontrolę yra ypač sunku, sudėtinga, be to, ją reikia vykdyti labai nepalankiomis oro sąlygomis. Vykdam kontrolę reikia nustatyti realų nužudytų gyvūnų skaičių ir atitinkamų šios srities teisinių nuostatų laikymosi lygį. Vien tik valstybės, prašančios suteikti nukrypti leidžiančią nuostatą, vykdoma kontrolė *a priori* nėra tinkamiausia priemonė proceso nepriklausomumui užtikrinti. ES turėtų sudaryti ekspertų grupę, kurie vykdytų kontrolę *in situ* tose šalyse, kurios prašo suteikti nukrypti leidžiančią nuostatą. Šią europinę ekspertų grupę turėtų finansuoti ta šalis, kuri norėtų vykdyti eksportą į Bendrijos rinką. Tokiu būdu ES gautų daugiau informacijos, kad galėtų įvertinti sertifikavimo ir ženklavimo sistemos veiksmingumą.

5.4 Sertifikavimo ir neprivalomo ženklavimo sistemos įdiegimas šalyse, kurios prašo suteikti nukrypti leidžiančią nuostatą, būtų atsakas į Europos piliečių susirūpinimą, kuris buvo pakartotinai išreikštas ir atsispindėjo per viešas Europos Komisijos surengtas konsultacijas. Su sertifikavimu ir ženklavimu susijusios iniciatyvos visada turi būti paremtos bendromis draudimo prie-

monėmis į rinką pateikti produktus iš ruonių. Priešingu atveju mažai tikėtina, kad Komisijos pasiūlyme nustatyti gyvūnų gerovės tikslai bus pasiekti.

5.5 Sertifikavimo reikalavimai turi būti nustatyti reglamentą įgyvendinančiuose teisės aktuose siekiant tiksliai apibrėžti sertifikavimo ir ženklavimo sąlygas. Anksčiau tikslumo trūkumas šioje srityje paskatino netikslų ženklavimą, kuris kėlė sąmyšį ir klaidino vartotojus. Rinkoje dažnai galima rasti produktų, kurių sudėtyje yra produktų iš ruonių ir kurie ženklunami kaip „jūrų žinduolių taukai“ arba „žuvų taukai“. Todėl būtina ant produkto etiketės nurodyti ne tik ruonių, iš kurių jie pagaminti, rūšį, bet ir gyvūno kilmę.

5.6 Komitetas, kuris padės taikyti Europos Komisijai nukrypti leidžiančių nuostatų suteikimo procedūrą, turėtų sudaryti palankesnes sąlygas visų šia procedūra suinteresuotų organizacijų ir subjektų dalyvavimui.

Briuselis, 2009 m. vasario 26 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl organizacijų savanoriško Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos (AVAS) taikymo

COM(2008) 402 galutinis – 2008/0154 (COD)

(2009/C 218/13)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 175 straipsniu, 2008 m. rugsėjo 11 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl organizacijų savanoriško Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos (AVAS) taikymo“

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. sausio 28 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Antonello PEZZINI.

451-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. vasario 25–26 d. (vasario 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 166 nariams balsavus už, 5 – prieš ir 5 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK mano, kad Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos (AVAS) persvarstymas yra puiki galimybė suteikti šiai Bendrijos savanoriškai sistemai naują postūmį ir galutinai nustatyti sistemą kaip lyginamąjį standartą ir kaip komunikacijos bei rinkodaros priemonę, taikomą organizacijoms, gamybai ar gaminių būvio ciklams ir visiškai suderintą su kitomis aplinkos politikos priemonėmis.

1.2 EESRK mano, kad siūlomas teisės aktas vis dar yra pernelyg sudėtingas ir reikalingos tolesnės kūrybinės pastangos siekiant sudaryti būtinas sąlygas, kad rinka pripažintų AVAS didžiulę pridėtinę vertę aplinkosaugos srityje ir jos pranašumus bei finansinę naštą, proporcingą šios sistemos tikslams, ypač mažesnėms organizacijoms ir įmonėms, taip pat visišką tarptautinį jos svarumą. Reikėtų sumažinti ir biurokratiją, technines bei administracines sąnaudas, kurios vis dar yra per didelės.

1.3 EESRK mano, kad tai būtų reikšmingas žingsnis į priekį Bendrijos lygiu tinkamai informuojant apie individualaus vartotojo prievoles ir naštą, patiriama dėl įvairių aplinkos apsaugos taisyklių taikymo, ir apie galimus pranašumus ir mokesčių lengvatas, kurie būtų taikomi priėmus AVAS.

1.3.1 Taip pat svarbu didinti viešosios valdžios institucijų, turinčių sprendimų priėmimo ir priežiūros galias, informuotumą šiuo klausimu.

1.4 Organizacijos, ypač nedidelės, turėtų būti skatinamos dalyvauti AVAS: joms reikia suteikti galimybę lengviau gauti finansavimą, informaciją ir viešųjų valdžios institucijų pagalbą; sukurti ir skatinti techninės paramos priemones; supaprastinti procedūras bei mechanizmus ir mažinti technines registravimo bei valdymo sąnaudas ir naštą.

1.5 EESRK mano, kad AVAS turėtų tapti tikru „lyginamuoju standartu“ ir aplinkos kokybės garantu, kuris, atsižvelgiant į ryšį su Ekologinio ženklo reglamentu, taip pat padidintų gaminių vertę.

1.6 EESRK visiškai pritaria organizacijos arba įmonės individualiai atsakomybei savanoriškai dalyvauti AVAS, išsipareigoti įgyvendinti reikalavimus bei priežiūrą, kuriems reikia daug darbuotojų, ir naudotis galimais sistemos pranašumais. Todėl Komitetas prieštarauja bet kokiai kolektyvinės atsakomybės formai, kai subjektas prisiima atsakomybę arba veikia kitų vardu, tačiau turi būti skatinami branduoliai ir tinklai (ypač tarpvalstybiniai), remiantys ir propaguojantys AVAS.

1.7 EESRK pabrėžia nuolatinio, sisteminio suinteresuotųjų subjektų dalyvavimo Bendrijos, nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis reikšmę AVAS skatinimui kaip būtiną sąlygą siekiant bet kurio AVAS aplinkosaugos tikslo, kurio aiškiai apibrėžti tikslai yra skatinti iniciatyvą, o ne bausti.

1.8 EESRK teigiamai vertina Komisijos nustatytus pagrindinius rodiklius, susijusius su įvairiais veiksniais, pvz.:

- energijos efektyvumu ir taupymu,
- žemės naudojimu ir dirvožemio apsauga,
- vandeniui ir oru,
- tarša,
- atliekų tvarkymu,
- biologinės įvairovės išsaugojimu.

Šie veiksniai turi būti aktyvinami taikant griežtesnę, tačiau vartotojui palankią sistemą, numatančią sąnaudų požiūriu veiksmingą aplinkosauginę atskaitomybę.

1.8.1 EESRK mano, kad nustatant organizacijoms taikomų biurokratinių ir administracinių procedūrų supaprastinimo taisykles, iš valstybių narių galėjo būti reikalaujama, kad sertifikuoti AVAS objektai būtų atleisti nuo aplinkosauginių reikalavimų, nustatytų papildomai prie AVAS ataskaitos, ko vis dar reikalaujama, kartais kaip nereikalinga varžanti priemonė, o kartais tiesiog iš biurokratinės inercijos.

1.8.2 Kadangi AVAS sertifikavimo procedūrose numatytas visais aspektais atidesnis požiūris į aplinką, būtina atsisakyti AVAS sertifikavimo registravimo mokesčio, ypač organizacijoms, veikiančioms srityse, kuriose „ekologinis pėdsakas“ yra didelis ⁽¹⁾, t. y. kur aplinka pramonės ir gamybos požiūriu yra labiau eksploatuojama.

1.9 EESRK mano, kad svarbu aktyviau skatinti AVAS ir teikti jai didesnę paramą Bendrijos lygmeniu, taikant KIBP ⁽²⁾ ir naudojant EIB bei struktūrinių fondų lėšas, o nacionaliniu lygmeniu – taikant mokesčių lengvatas, viešuosius pirkimus, registravimo ir atnaujinimo mokesčius ir atsisakant pakartotinai investuoto pelno apmokestinimo.

1.10 EESRK ragina labiau suderinti siūlomą teisės aktą ir visas aplinkos politikos priemones ir taisykles, su kuriomis šis teisės aktas turi būti vienu metu taikomas ir koordinuojamas, siekiant išvengti sutapimų ir dubliavimo.

⁽¹⁾ Pavyzdžiui, kur pramonės bendroji pridėtinė vertė (BPV) viršija nacionalinį (Bendrijos) vidurkį daugiau negu 10 (?) procentinių punktų. Pavyzdžiui, Italijoje 16-oje iš daugiau kaip 100 NUTS III provincijų pramonės BPV yra daugiau kaip 35 proc., o nacionalinis ir Bendrijos vidurkis yra 22 proc. (EUROSTATO duomenys).

⁽²⁾ Ypač pagal pirmąjį jos ramstį „Verslumas“.

1.11 EESRK yra tvirtai įsitikinęs, kad AVAS sertifikavimas, plačiai paplitęs ir pagrįstas kokybės įvaizdžiu ir laimėjimais, labai padėtų:

- didinti darbuotojų, darbdavių ir visuomenės informuotumą aplinkosaugos klausimais,
- didinti tvarią gamybą,
- skatinti tvarią prekybą,
- skatinti tvarų vartojimą.

1.12 Šiuo klausimu EESRK mano, kad svarbu didinti AVAS užsiregistravusios įmonės vaidmenį propaguojant ir taikant AVAS Europos bendrosios rinkos klientų ir tiekėjų grandinėje, taip sukuriant teigiamą procesą, skatinantį darnaus vystymosi kultūrą ir praktiką.

1.13 Komitetas yra įsitikinęs AVAS sertifikavimo proceso reikalingumu ir pats yra pradėjęs jį diegti, todėl ragina ir kitas Europos institucijas pasekti jo pavyzdžiu.

2. Išanga

2.1 Savanoriškų priemonių plėtojimas turėtų būti laikomas viena svarbiausių Bendrijos aplinkos politikos dalių. Pati Komisija pripažįsta, kad „šių priemonių taikymo galimybės yra didelės, tačiau jos išplėtos ne iki galo“ ⁽³⁾.

2.2 Savanoriškos priemonės aplinkos srityje gali teikti didelę naudą, jeigu jos:

- leidžia įgyvendinti bendros įmonių socialinės atsakomybės vertybes,
- besąlygiškai atsižvelgia į įmonių ir organizacijų skirtumus,
- suteikia įmonėms ir organizacijoms didesnę lankstumą siekiant savo tikslų,
- mažina bendras sąnaudas, kurias jos patiria laikydamosi taisyklių,

⁽³⁾ Žr. COM(2007) 225 galutinis. Tarpinė šeštosios Bendrijos aplinkosaugos veiksmų programos peržiūra.

- supaprastina procedūras ir panaikina biurokratinis apribojimus, nekuriant ir nereikalaujant naujų, sudėtingų, savikontrolės ir priežiūros struktūrų,
- skatina įmonių ir organizacijų technologines naujoves, neteršiančias aplinkos ir didinančias konkurencingumą,
- perteikia rinkai, valdžios institucijoms ir visuomenei aiškių vaizdą ir aiškius tikslus,
- sumažina (pašalina) kitus Bendrijos (nacionalinius) biurokratinis apribojimus,
- yra laikomos naudingomis tarptautinėse rinkose.

2.3 Be AVAS, dėmesio vertos ir kitos savanoriškos priemonės, taikomos ir išplėtos ES: Europos ekologinis ženklas ⁽⁴⁾, Ekologinio gaminio deklaracija (angl. EPD – *Environmental Product Declaration*) ir Būvio ciklo vertinimas (angl. LCA – *Life Cycle Assessment*), Žalieji viešieji pirkimai (ŽVP) ⁽⁵⁾, ženklas „Energy Star“ ⁽⁶⁾ ir savanoriški susitarimai ⁽⁷⁾, Darbotvarkė 21 bei EN ISO 14001 standartas.

2.4 Vis veiksmingesnė sinergija su kitomis aplinkos politikos priemonėmis. Pavyzdžiui, sinergija su Aplinkos vadybos sistema (AVS), apibrėžta ISO 14001 ⁽⁸⁾ – su 35 000 sertifikatų – pagrįsta aukščiausios įmonių vadovybės išsipareigojimu laikyti teisės aktų reikalavimų, užtikrinti nuolatinius patobulinimus ir mažinti taršą.

2.5 Be to, tvaraus vartojimo ir gamybos bei tvarios pramonės politikos veiksmų plano ⁽⁹⁾ – dėl kurio EESRK rengia nuomonę – sąlygomis AVAS pristatoma kaip priemonė, kurios veikla yra pagrįsta sinergija su:

- ekologiniu ženklu,

⁽⁴⁾ Žr. Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 880/92 ir Reglamentą (EB) Nr. 1980/2000.

⁽⁵⁾ Žr. Komisijos komunikatą „Viešieji pirkimai geresnei aplinkai užtikrinti“, COM(2008) 400 galutinis, Direktyvą 2004/18/EB ir Direktyvą 2004/15/EB.

⁽⁶⁾ Žr. Reglamentą (EB) Nr. 106/2008, 2008 1 15, raštinė įranga, tačiau „Energy Star“ yra neprivalomas ženklas.

⁽⁷⁾ Žr. COM(2002) 412 galutinis. Komunikate nustatyti minimalūs reikalavimai, kuriuos turėtų atitikti savanoriški susitarimai „atstovaujant Bendrijos interesams“.

⁽⁸⁾ 1996 m. standarto leidimas buvo peržiūrėtas 2004 m. Naujajame EN ISO 14001 padaryti dideli patobulinimai ir pakeitimai.

⁽⁹⁾ Žr. COM(2008) 397/2008.

- direktyva dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės (IPPC),
- direktyva dėl prekybos apyvartinais taršos leidimais,
- Seveso II direktyva,
- direktyva 2005/32/EB dėl ekologinio projektavimo reikalavimų energiją vartojantiems gaminiams ir sektorių direktyvomis, taikant konkrečius reikalavimus gaminiams pagal LCA ir EPD ⁽¹⁰⁾.

2.6 Nuo pat 1992 m. EESRK laikosi nuomonės, kad Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemai (AVAS) tenka svarbus aplinkosaugos skatinimo ir stiprinimo vaidmuo, ir pritaria „siūlomai sistemai tobulinti aplinkos apsaugą, ypač kai aplinkosaugos tikslų siekiama įmonės lėšomis, taikant lengvatas, skatinančias rūpestingą tvarkymą“, ir geresnei informacijos sklaidai ⁽¹¹⁾, taip pat tam, kad būtų įtraukti visi darbuotojai.

2.7 2001 m. kovo 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 761/2001 pakeitė 1993 m. reglamentą, išplečiantį sertifikavimo galimybę visoms „laikymo ir naudojimo vietoms“ po persvarstymo „remiantis (...) Bendrijos aplinkosaugos politikos tendencija pabrėžti savanoriškas priemones ir visų suinteresuotų dalyvių atsakomybę skatinant tvarų augimą“ ⁽¹²⁾. Dėl šio dokumento EESRK pateikė palankią nuomonę ⁽¹³⁾.

2.8 Konkrečiai EESRK pakartojo, kad pagrindiniai AVAS aspektai turėtų būti:

- savanoriškas dalyvavimas,
- bendra atsakomybė už aplinkos apsaugą,
- nuolatinis, veiksmingas aplinkos poveikio vertinimas,

⁽¹⁰⁾ LCA – tai gyvavimo ciklo įvertinimas (angl. *Life Cycle Assessment*); EPD – tai Ekologinio gaminio deklaracija (angl. *Environmental Product Declaration*).

⁽¹¹⁾ OL C 332, 1992 12 16, p. 44.

⁽¹²⁾ OL C 209, 1999 7 22, p. 14.

⁽¹³⁾ Žr. 3 išnašą.

- patikimi, skaidrūs rezultatai,
- ji papildo kitas aplinkos politikos priemones, skatinančias darnų vystymąsi,
- didžiausias galimas įmonių, organizacijų ir viešosios valdžios institucijų darbuotojų bei visuomenės dalyvavimas.

2.9 Kiti tikslai, kurių leistų pasiekti AVAS:

- sąnaudų, ypač susijusių su atsargomis taupant medžiagas ir energiją bei vandens vartojimą, mažinimas,
- mažesnė rizika darbuotojams ir potencialūs pranašumai draudimo ir pasitikėjimo verslininkais bei investuotojais požiūriu,
- galima teigiama įtaka konkurencingumui, užtikrinant didesnę priimtinumą vartotojams ir rinkai ir didinant sertifikuotų gaminių paklausą,
- didesnės viešųjų pirkimų rinkos, ypač nustatant aplinkos apsaugos kokybės technines specifikacijas,
- didesnis darbuotojų dalyvavimas vidutinės ir ilgalaikės trukmės organizacijos plėtroje,
- didesnis kredito įstaigų dėmesys ir galimybės gauti skubų finansavimą, ypač per kooperatyvus ir garantijų sistemas.

2.10 Todėl EESRK pritaria Komisijos iniciatyvai pradėti galiojančių teisės aktų, reguliuojančių savanorišką dalyvavimą AVAS, persvarstymą tam, kad būtų iki galo išnaudotas AVAS potencialas.

3. Komisijos pasiūlymas

3.1 Siūlomu Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos (AVAS) persvarstymu siekiama naujuoju reglamentu, panaikinančiu Reglamentą (EB) Nr. 761/2001, Sprendimą 2001/681/EB ir Sprendimą 2006/193/EB:

- didinti sistemos teigiamą poveikį aplinkai, gerinti organizacijų, dalyvaujančių AVAS, rezultatus ir padidinti sistemą taikančių organizacijų skaičių,
- griežčiau įpareigoti organizacijas laikytis visų teisinių reikalavimų dėl aplinkos ir aplinkosaugos atskaitomybės vadovaujantis pagrindiniais efektyvumo rodikliais,
- suderinti akreditavimo ir tikrinimo procedūras,
- plėsti geografinę savanoriško sistemos taikymo sritį įtraukiant organizacijas už ES ribų,
- mažinti administravimo našta ir supaprastinti registravimo procedūras,
- mažinti registravimo mokesčius MVĮ,
- atsisakyti reguliavimo, ypač atnaujinant dalyvavimą AVAS,
- įpareigoti valstybes nares svarstyti įvairias paskatas, pavyzdžiui, mokesčių lengvatas,
- supaprastinti AVAS logotipo naudojimo taisykles,
- propaguoti AVAS vykdam ES ir nacionalines informacines kampanijas ir taikant kitus veiksmus, pavyzdžiui, įsteigiant AVAS prizą,
- parengti gerosios praktikos rekomendacijas aplinkosaugos vadybos srityje.

4. Bendrosios pastabos

4.1 EESRK mano, kad Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos (AVAS) persvarstymas yra puiki galimybė suteikti šiai Bendrijos savanoriškai sistemai naują postūmį ir galutinai nustatant šią sistemą kaip lyginamąjį standartą ir kaip komunikacijos bei rinkodaros priemonę, taikomą organizacijoms, gamybai ar gaminių būvio ciklams, visiškai suderintą su kitomis aplinkos politikos priemonėmis.

4.2 EESRK mano, kad siūlomas teisės aktas vis dar yra pernelyg sudėtingas ir reikalingos tolesnės kūrybinės pastangos siekiant sudaryti būtinas sąlygas, kad rinka pripažintų AVAS didžiulę pridėtinę vertę aplinkosaugos srityje, o valdžios institucijos turi supaprastinti visą administravimo sistemą ir skatinti labiau aplinką tausojančių gaminių projektavimą, nustatant naujas apsaugos formas, ypač MVĮ.

4.3 EESRK ragina labiau suderinti siūlomą teisės aktą ir visas aplinkosaugos politikos priemones ir taisykles, siekiant išvengti sutapimų ir dubliavimo.

4.3.1 EESRK ragina į reglamento pasiūlymą įtraukti naują konstatuojamosios dalies punktą, kuriame būtų nurodytos direktyvos ir reglamentai, pagal kuriuos AVAS registracija privalo būti pripažinta galiojančia, kad būtų patenkinti juose nurodyti reikalavimai, bereikalingai nepadidinant didelės finansinės naštos organizacijoms ir įmonėms.

4.4 EESRK pabrėžia nuolatinio, sistemingo suinteresuotųjų subjektų dalyvavimo, kaip išankstinės prielaidos, reikšmę siekiant aplinkosaugos tikslų. Šis dalyvavimas turėtų būti vertinamas plačiu mastu, apimant visus subjektus, kurie priima sprendimus įvairiais proceso etapais, bei visas valdžios institucijų, verslo, profesinių sąjungų, prekybos susivienijimų ir vartotojų bei suinteresuotų piliečių mokymo ir švietimo formas ir priemones.

4.4.1 EESRK mano, kad suteikiant aplinkosaugos aspektams išskirtinę vertę ir skatinant aplinkos apsaugos iniciatyvas, būtų galima sukurti tvaresnę gamybą ir modelius.

4.5 Šiuo klausimu EESRK mano, kad būtina skatinti AVAS vykdančias informacines ir komunikacijos kampanijas, skirtas įvairioms suinteresuotųjų subjektų grupėms, įskaitant centrinės valdžios ir vietos lygio visuomeninėms organizacijoms ir institucijoms, smulkesnėms įmonėms ir organizacijoms, visuomenei, vartotojams ir visais ugdymo sistemos lygmenimis.

4.6 Organizacijoms, ypač mažoms, turėtų būti numatytos paskatos dalyvauti AVAS, sudarant joms geresnes galimybes

gauti informaciją, finansavimą, valstybės institucijų paslaugas ir dalyvauti „žaliuosiuose“ viešuosiuose pirkimuose, nustatant ir skatinant techninės paramos priemones, supaprastinant procedūras ir mechanizmus ir mažinant vertinimo, registravimo ir valdymo naštą ir technines sąnaudas.

4.6.1 EESRK mano, kad Komisijos pasiūlymas šiuo požiūriu vis dar yra nepakankamas.

4.7 EESRK nuomone, AVAS vertinimo, registravimo ir valdymo sąnaudos turėtų būti gerokai mažesnės, ypač smulkesnėms organizacijoms, ir šiuo požiūriu jos turėtų būti finansuojamos pagal Konkurencingumo ir inovacijų bendrąją programą (galimybių įvertinimo projektai) ir iš EIB ir (arba) Europos regioninės plėtros fondo lėšų.

4.7.1 Subjektams, veikiantiems itin išvystytos pramonės srityse arba regionuose, kuriuose yra didelis ekologinis pėdsakas, turėtų būti teikiamos paskatos, pavyzdžiui, nemokamas registravimas arba supaprastintos administravimo procedūros⁽¹⁴⁾ dalyvauti AVAS, o techniniai patikrinimai ir priežiūros etapai turėtų būti tie patys.

4.8 EESRK mano, kad svarbu, jog AVAS taptų pripažintas organizacijos ar įmonės „kokybės standartu“, kuris taip pat padidintų gaminių vertę bendrojoje ir tarptautinėse rinkose, tinkamai atsižvelgiant į sąsajas su Ekologinio ženklo reglamentu.

4.9 EESRK pritaria organizacijos arba įmonės individualiai atsakomybei savanoriškai dalyvauti AVAS, išpareigoti įgyvendinti reikalavimus bei priežiūrą ir naudotis galimais sistemos pranašumais.

4.10 Todėl Komitetas prieštarauja bet kokiai kolektyvinės tvarkai, kai vienas subjektas prisiima atsakomybę arba veikia kitų vardu, kadangi tokia galimybė sumažintų AVAS kokybės standarto lygį, kurį ši sistema privalo išsaugoti, tačiau turi būti skatinami branduoliai ir tinklai (ypač tarpvalstybiniai), remiantys ir propaguojantys AVAS.

⁽¹⁴⁾ Pavyzdžiui, jei tai nėra būtina, nukelti aplinkosaugos ataskaitų galutinę datą nuo vienerių iki trejų metų, padaryti išimtį organizacijos išpareigojimui teikti aplinkosaugos ataskaitas, kurių reikalauja vietos sveikatos priežiūros institucijos, ir mažinti išlaidas, kurias taiko kai kurios pramonės saugos institucijos.

4.11 Šiuo klausimu EESRK mano, kad svarbu nustatyti keletą pagrindinių rodiklių, susijusių su įvairiais veiksniais, pavyzdžiui, energijos efektyvumu ir taupymu, žemės, vandens ir oro naudojimu ir apsauga, tarša, atliekų tvarkymu ir biologinės įvairovės išsaugojimu, kurie būtų naudojami taikant griežtesnę, tačiau vartotojui patogią ir sąnaudų požiūriu veiksmingą aplinkosaugos atskaitomybės sistemą. Ji galėtų tiesiogiai veikti naudojant kompiuterinį ryšį, per interneto portalą, mažinant sąnaudas ir išlaidas, ypač mažesniems subjektams ⁽¹⁵⁾.

4.12 EESRK mano, kad svarbu aktyviau skatinti AVAS ir teikti jai didesnę paramą, Bendrijos lygmeniu taikant KIBP ir naudojant EIB bei struktūrinių fondų lėšas, o nacionaliniu lygmeniu taikant mokesčių lengvatas, įpareigojimą perkančiosioms organizacijoms taikyti *žaliųjų viešųjų pirkimų* (angl. *Green Public Procurement*) parametrus, mažesnius registravimosi ir atnaujinimo mokesčius, kartu neapmokestinant pelno, pakartotinai investuojamo į technologijų naujoves, susijusias su AVAS.

4.13 EESRK nerimą kelia pernelyg didelis nacionalinių ir regioninių struktūrų, kurias skiria ir už kurias atsako valstybės narės, skaičius:

- kompetentingos registravimo įstaigos,
- akreditavimo įstaigos,
- institucijos, atsakingos už reguliavimo kontrolę,
- aplinkos vertintojai.

EESRK mano, kad tikslinga Bendrijos lygmeniu pateikti gaires tokiai padėčiai supaprastinti.

4.14 Pritardamas kompetentingų struktūrų, kurios jau veikia pagal gaminių pardavimo sistemos vidaus rinkoje nuostatas ⁽¹⁶⁾,

naudojimui, EESRK rekomenduoja taikyti esamus CEN-ISO techninio standartizavimo ir pastatų energijos efektyvumo mechanizmus. Tai padėtų išvengti naujai kuriamų, brangiai kainuojančių postų ir struktūrų, kurios tik padidintų visuomenės ir Europos integracijos atotrūkį.

4.15 Bet kuriuo atveju EESRK pripažįsta didelį Bendrijos finansavimo didinimo poreikį nacionalinių ir regioninių valdžios institucijų ir potencialių AVAS naudotojų mokymui ir paramai, kartu teikiant praktines, vartotojui reikalingas rekomendacijas, ypač mažesniems subjektams.

4.16 EESRK mano, kad AVAS sertifikavimo sklaida ir parama taikant plačiai naudojamą, visuotinai pripažįstamą procedūrą padėtų pasiekti:

- tvarią gamybą,
- tvarią prekybą,
- tvarų vartojimą.

4.17 EESRK rekomenduoja taikyti priemones, skirtas AVAS užsiregistravusių įmonių ir organizacijų vaidmeniui skatinti ir remti, propaguojant ir taikant savanorišką dalyvavimą Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemoje horizontaliuose ir vertikaliniuose gamybos sektoriuose, siekiant įtraukti Europos bendrosios rinkos klientus ir tiekėjus, taip sukuriant teigiamą procesą, skatinantį darnaus vystymosi kultūrą ir praktiką.

4.18 EESRK šiuo metu deda daug pastangų, kad išvestų AVAS sertifikavimą, ir ragina kitas Europos institucijas irgi to imtis. Tai būtų geras, ilgam išliekantis pavyzdys visoms ES institucijoms, kurias gali sudominti AVAS sertifikavimo procedūra.

Briuselis, 2009 m. vasario 25 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

⁽¹⁵⁾ Šiuo požiūriu galėtų būti naudinga e. vyriausybės programa.

⁽¹⁶⁾ Žr. 2008 m. liepos 9 d. sprendimą 768/2008/EB dėl bendrosios gaminių pardavimo sistemos, 2008 m. liepos 9 d. reglamentą 765/2008/EB.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos reglamentą dėl gyvūnų apsaugos juos žudant

(COM(2008) 553 galutinis – 2008/0180 CNS)

(2009/C 218/14)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 37 straipsniu, 2008 m. lapkričio 19 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Pasiūlymo priimti Tarybos reglamentą dėl gyvūnų apsaugos juos žudant“

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. sausio 28 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Frank ALLEN.

451-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. vasario 25–26 d. (2009 m. vasario 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 161 nariui balsavus už, 5 – prieš ir 8 susilaikius.

1. Išvados

1.1 EESRK teigiamai vertina šį Komisijos pasiūlymą. Tai svarbus žingsnis teisinga kryptimi, galintis padidinti gyvulių gerovę skerdimo metu.

1.2 Komitetas pritaria pasiūlymui, kad skerdyklas eksploatuojantiems subjektams būtų suteikta visa atsakomybė už gyvūnų gerovę skerdimo metu, nustatant reikalavimą įgyvendinti įprastines veiklos procedūras, įvesti kompetencijos sertifikatus ir numatyti reikalavimą paskirti gyvūnų gerovės specialistą.

1.3 Komitetas pabrėžia, kad oficialiai paskirtas veterinarijos gydytojas turi būti atsakingas už priežiūrą, kad užtikrintų visapusišką teisingų gyvūnų gerovės procedūrų įgyvendinimą skerdimo metu. Oficialiai paskirtas veterinarijos gydytojas turėtų būti nedelsiant informuotas apie visus įprastinių veiklos procedūrų pasikeitimus.

1.4 Pirmiausia oficialiai paskirtas veterinarijos gydytojas turėtų atsakyti už reguliarius patikrinimus siekiant užtikrinti tinkamą stebėsenos skerdimo metu įgyvendinimą.

1.5 Pasiūlymas leisti taikyti leidžiančias nukrypti nuostatas gyvūnų ritualinio skerdimo atvejais visiškai neatitinka skerdžiamų gyvūnų gerovės tikslų, nurodytų šiame siūlomame reglamente.

1.6 Komitetas itin pritaria naujajai naikinimo ir priverstinio žudymo tvarkai. Pirmiausia labai svarbus reikalavimas prieš pradėdant šią veiklą parengti veiksmų planą siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi šiame reglamente nustatytų taisyklių. Labai

geras pasiūlymas paskelbti vertinimo ataskaitą per vienerius metus nuo naikinimo pabaigos.

2. Įžanga

2.1 Svarstymai dėl gyvūnų gerovės tampa vis svarbesni ES ir tai yra itin reikšminga visuomenėje, kuri teigia esanti pažangi ir civilizuota.

2.2 2004 m. ir 2006 m. dviejose mokslinėse Europos maisto saugos tarnybos (EFSA) pateiktose nuomonėse siūloma persvarstyti esamą Direktyvą 93/119/EB.

2.3 Nustatyti konkretūs sunkumai, susiję su ES teisės aktais, pvz., trūksta nuoseklių naujų apsvaiginimo metodų, taip pat aiškumo dėl skerdyklas eksploatuojančių ūkio subjektų ir vadovų atsakomybės. Būtina tinkamai parengti darbuotojus, dalyvaujančius skerdžiant gyvulius.

2.4 Reikalingas didesnis aiškumas dėl gerovės sąlygų gyvūnams, skerdžiamiesiems ligų kontrolės tikslais. Gerovės taisyklės turėtų būti taikomos kuo geriau tais atvejais, kai gyvūnai turi būti skubiai paskersti, kad būtų išvengta delsimo ir gyvūnų bereikalingų kančių.

2.5 Reikia siekti, kad gyvūnų gerovės klausimai taptų suprantamesni ir būtų įtraukti į gyvūnų paruošimą ir priežiūrą prieš juos skerdžiant.

2.6 Direktyva 93/119/EB bus panaikinta ir pakeista siūlomu reglamentu, tačiau teisės akto taikymo sritis liks nepakitusi.

2.7 Direktyvą keičiant reglamentu, pasiūlyme numatyta, kad nuostatos visoje ES bus taikomos vienodai ir vienu metu pagal bendrosios rinkos principus.

3. Komisijos pasiūlymas

3.1 Šiame reglamente nustatomos gyvūnų, laikomų maisto, vilnos, odos, kailio ar kitiems produktams gaminti, žudymo ir susijusių veiksmų taisyklės.

3.2 Bus leista taikyti leidžiančią nukrypti nuostatą vykdant priverstinį žudimą siekiant išvengti gyvūnų bereikalingo skausmo ir kančių, arba tada, kai dėl visapusiško šių nuostatų taikymo kiltų tiesioginis pavojus žmonių sveikatai ir saugai.

3.3 Šis reglamentas netaikomas, kai gyvūnai žudomi:

- a) patvirtintų mokslinių eksperimentų metu,
- b) medžioklės metu,
- c) kultūros ar sporto renginių metu,
- d) veterinarijos gydytojui vykdant profesinę veiklą,
- e) naminiams paukščiams ir kiškiažvėriams, skerdziamiesiems jų savininkų asmeniniam vartojimui.

3.4 Skerdžiant gyvūnus ir atliekant su tuo susijusius veiksmus siekiama jiems nesukelti išvengiamo skausmo, nerimo ar kančių. Ūkio subjektai privalo imtis visų priemonių, būtinų tinkamai pasirūpinti gyvūnais ir paruošti juos, kad prieš skerdimą patirtų kuo mažiau įtampas.

3.5 Pagal 4 straipsnio 1 dalį gyvūnai žudomi tik staigią mirtį užtikrinančiais metodais arba po apsvaiginimo.

3.6 Leidžianti nukrypti nuostata gali būti taikoma, kai gyvūnai žudomi neapsvaiginti tais atvejais, kai tokie metodai būtini pagal religines apeigas, jeigu gyvūnai yra žudomi skerdykloje. Valstybės narės gali nuspręsti netaikyti šios leidžiančios nukrypti nuostatos.

3.7 I priede pateiktas apsvaiginimo metodų sąrašas ir išsamus techninių specifikacijų sąrašas; apsvaiginimas turi būti atlie-

kamas remiantis šiais metodais. Tikrinant apsvaiginimo veiksmingumą, pasirenkama pakankamai reprezentatyvi gyvūnų grupė, kad būtų užtikrintas tinkamas ir nuoseklus procesas.

3.8 Bendrijos geros praktikos kodeksai dėl I priede nurodytų apsvaiginimo metodų gali būti priimti laikantis 22 straipsnio 2 dalyje nustatytos procedūros. Ši procedūra buvo nustatyta 1999 m. Tarybos sprendime, kuriame nustatyta Komisijos naudosimasi jai suteiktais įgaliojimais įgyvendinti teisės aktus pasitelkus reguliavimo komitetą tvarka. Kiekviena valstybė narė komitete turės po narį ir komitetui pirmininkaus Komisijos atstovas.

3.9 Ūkio subjektai parengia ir įgyvendina įprastinės veiklos procedūras, siekdami užtikrinti, kad žudymas ir susiję veiksmai vykdomi laikantis 3 straipsnio 1 dalies nuostatų. Su įprastinės veiklos procedūromis susipažįsta kompetentinga institucija, jei ji to paprašo. Įprastinės veiklos procedūrose dėl apsvaiginimo atsižvelgiama į gamintojo rekomendacijas ir įrangos naudojimo nurodymus. Be to, būtina tinkama atsarginė įranga, jei sugestų apsvaiginimo įranga.

3.10 Žudyme ir susijusiuose veiksmuose skerdyklose dalyvaujantys asmenys privalo turėti kompetencijos sertifikatą, leidžiantį:

- a) gyvūnus paruošti ir prižiūrėti prieš suvaržymą,
- b) gyvūnus suvaržyti apsvaiginimo ar žudymo tikslais,
- c) apsvaiginti gyvūnus,
- d) įvertinti veiksmingą apsvaiginimą,
- e) pančioti ar kelti gyvus gyvūnus,
- f) nuleisti gyviems gyvūnams kraują,
- g) žudyti kailinius gyvūnus.

3.11 Produktai, kuriais prekiaujama kaip suvaržymo ar apsvaiginimo įranga, pateikiami rinkai su jų naudojimo ir priežiūros instrukcijomis, kad būtų užtikrinti aukščiausi gyvūnų gerovės standartai, konkrečiai nurodant gyvūnų kategorijas arba svorį ir tinkamą metodą įrangos veiksmingumui stebėti.

3.12 II priede aiškiai nurodyti skerdyklų konstrukcijos, išplavimo ir įrangos reikalavimai. Šiame reglamente valstybės narės kompetentinga institucija, apibrėžta Reglamento (EB) Nr. 853/2004 4 straipsnyje, patvirtina kiekvieną skerdyklą, atitinkančią nustatytus kriterijus.

3.13 Ūkio subjektai užtikrina, kad būtų laikomasi III priede nustatytų skerdyklų veiklos taisyklių. Nepaisant 3 straipsnio 1 dalies nuostatų, draudžiama taikyti šiuos suvaržymo metodus:

- a) gyvūnus kelti arba tempti už bet kurios kojų dalies,
- b) mechaninėmis priemonėmis veržti bet kurią gyvūnų kojų dalį,
- c) laužyti kojas, pjauti kojų sausgysles arba apakinti gyvūnus,
- d) pažeisti stuburo smegenis, pvz., naudojant įvairius durklus,
- e) naudoti elektros srovę, kuri neapsvaigina ar nenužudo gyvūno valdomomis sąlygomis, visų pirma, elektros srovę, neveikiančią smegenų.

Tačiau a ir b punktai netaikomi naminių paukščių pančiams.

3.14 Ūkio subjektai įgyvendina tinkamą stebėsenos tvarką, skirtą tikrinti ir patvirtinti, kad skersti skirti gyvūnai yra veiksmingai apsvaiginti nuo svaiginimo pabaigos iki mirties patvirtinimo, būtinai nurodant atsakingo asmens pavardę. Kiekviena skerdimų linija, kurioje naudojama skirtinga apsvaiginimo įranga, stebima atskirai.

3.15 Ūkio subjektai kiekvienoje skerdykloje skiria gyvūnų gerovės specialistą, atsakingą už šiame reglamente nustatytų taisyklių laikymosi užtikrinimą toje skerdykloje. Leidžianti nukrypti nuostata taikoma skerdykloms, kuriose skeržiama mažiau kaip 1 000 gyvulių vienetų arba 150 000 naminių paukščių vienetų per metus.

3.16 Pasiūlymu siekiama didesnio kompetentingos institucijos, vykdančios žudymus ligų kontrolės tikslais (pvz., paukščių gripo arba snukio ir nagų ligos atvejais), atskaitingumo visuomenei užtikrinant žudomų gyvūnų gerovę. Konkrečiai pasiūlymu siekiama geresnio planavimo, priežiūros ir atskaitingumo.

3.17 Priverstinio žudymo atveju už atitinkamus gyvūnus atsakingas asmuo imasi visų būtinų priemonių, kad gyvūnas būtų nužudytas kuo greičiau.

3.18 Kiekviena valstybė narė steigia nacionalinius pavyzdinius centrus, teikiančius nuolatinę ir kompetentingą paramą oficialiai paskirtiems inspektoriams bei technines ir mokslines žinias.

4. Konkrečios pastabos

4.1 14 straipsnio leidžianti nukrypti nuostata yra tinkama ir būtina užtikrinti, kad mažos skerdyklos galėtų toliau veikti ir aptarnauti vietos rinkas.

4.2 Turėtų būti išplėsta oficialiai paskirtų veterinarijos gydytojų atsakomybė numatant jiems šiame reglamente nurodytų gyvūnų apsaugos taisyklių laikymosi priežiūrą, ypač didelį dėmesį skiriant gyvūnų gerovės specialisto funkcijų priežiūrai. Oficialiai paskirtas veterinarijos gydytojas turėtų būti nedelsiant informuotas apie visus įprastinės veiklos procedūrų pakeitimus.

4.3 Turėtų būti sudaryta speciali mokslo grupė, kuri turėtų svarstyti ir parengti geros praktikos kodeksus dėl 1 priede nurodytų apsvaiginimo metodų.

4.4 4 straipsnio 2 dalyje pateiktas pasiūlymas dėl leidžiančios nukrypti nuostatos dėl ritualinio skerdimo neatitinka bendro reglamento tikslo, kuriuo siekiama pagerinti skerdžiamų gyvūnų apsaugą. Tokia naujoviška technologija kaip veiksmingo apsvaiginimo stebėseną leidžia asmenims, norintiems gyvūną paskersti iš pradžių apsvaiginus elektros srove pagal Halal taisykles, tiksliai stebėti, kokia elektros iškrova tenka gyvūnui. Tai užtikrina, kad gyvūnas būtų tinkamai apsvaigintas, tačiau prieš skerdžiant būtų gyvas. Monitorius fiksuoja kiekvieną apsvaiginimą ir gyvūnui pritaikytos elektros įtampos dydį. Tai nemenkas indėlis didinant gyvūnų gerovę. Be to, pradėta taikyti ženklinimo sistema nurodant skerdimo būdą, kuri paskatintų taikyti apsvaiginimo užtikrinimo stebėseną. Svarbu, kad Komisija aktyviai remtų sistemų, kuriomis siekiama įtikinti religines grupes dėl būtinybės apsvaiginti, mokslinius tyrimus ir taip saugotų skerdžiamų gyvūnų gerovę.

4.5 Svarbu, kad geros praktikos kodeksai būtų parengti įvairiems suinteresuotiems subjektams susitarus ir gavus komisijos pritarimą.

4.6 Mažos skerdyklos neseniai patyrė didelių išlaidų modernizuodamos savo įrenginius, kad būtų patenkinti „higienos teisės aktų paketo“ reikalavimai. Kad nekiltų grėsmė jų išlikimui, reikėtų skirti finansavimą išlaidoms, susijusioms su minėtų reikalavimų vykdymu, padengti.

4.7 Pavyzdinių centrų steigimas turėtų būti suderintas ir siejamas su esama valstybių narių mokslo ir tyrimų infrastruktūra. Svarbu, kad veikla nesikartotų ir būtų skirtos pakankamai lėšų veiksmingam sistemos veikimui užtikrinti. Mokymo programos turėtų būti suderintos ES lygiu.

4.8 Rengiant praktikos kodeksus dėl gyvūnų paruošimo ir priežiūros, atitinkamas dėmesys turi būti skirtas asmenų, kurie turi ne trumpesnę kaip penkerių metų nepertrauktą praktinę gyvūnų paruošimo ir priežiūros patirtį, nuomonei, kurią reikėtų derinti su mokslinėmis žiniomis, kaip gyvūnai turėtų būti paruošti ir kokia turėtų būti jų priežiūra. Šios srities kompetenciją patvirtinančiuose kursuose taip pat turėtų būti tinkamai atsižvelgta į šį požiūrį.

4.9 Iki 2014 m. gruodžio 31 d. valstybės narės turėtų kompetencijos sertifikatus išduoti nerengdamos oficialių egzaminų asmenims, įrodžiusiems savo penkerių metų nepertrauktą stažą, gavus teigiamą oficialiai paskirto veterinarijos gydytojo įvertinimą.

4.10 Pirmiausia Komitetas pritaria itin svarbiai 4 straipsnio 1 daliai. Šiame straipsnyje nurodoma, kad gyvūnai žudomi tik staigią mirtį užtikrinančiais metodais arba po apsvaiginimo.

4.11 Komitetas palankiai vertina 8 straipsnyje pateiktą pasiūlymą, pagal kurį apsvaiginimo įranga turėtų būti teikiama į rinką tik su atitinkamomis jos naudojimo ir priežiūros instrukcijomis užtikrinant optimalias gyvūnų gerovės sąlygas. Turėtų būti atliekami moksliniai tyrimai siekiant užtikrinti, kad veiktų automatinė stebėsenos sistema. Reglamente nenurodyta kokia licencijavimo tvarka bus taikoma siekiant užtikrinti, kad rinkai pateikta apsvaiginimo įranga būtų nepriklausomai patikrinta gamintojų teiginiams pagrįsti.

4.12 Komitetas laikosi nuomonės, kad importas iš trečiųjų šalių turėtų atitikti tokius pat standartus, kad nebūtų iškreipta konkurencija. Šis klausimas svarstomas 10 straipsnyje, tačiau jis turėtų būti išdėstytas aiškiau ir tvirčiau. Taip pat būtina ketinimų deklaracija šiai politikai įgyvendinti.

4.13 Komitetas pritaria pagrindiniams siūlomame reglamente pateiktiems principams.

Bruselis, 2009 m. vasario 25 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
Pirmininkas
Mario SEPI

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Bendra Europos imigracijos politika. Principai, veiksmai ir priemonės“

COM(2008) 359 galutinis

(2009/C 218/15)

Europos Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2008 m. birželio 17 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui *Bendra Europos imigracijos politika. Principai, veiksmai ir priemonės.*“

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2008 m. gruodžio 10 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS, bendrapranešėja Ana BONTEA.

451-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. vasario 25–26 (2009 m. vasario 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 130 narių balsavus už, 1–prieš ir 4 susilaikius.

1. Išvados: imigracijos valdymas

1.1 EESRK pasiūlė, kad Europos Sąjungos Taryba atsisakytų vieningo balsavimo taisyklės imigracijos politikoje, o sprendimus priimtų pagal kvalifikuotos balsų daugumos principą ir bendro sprendimo su Europos Parlamentu procedūrą. EESRK mano, kad imigracijos teisės aktus reikėtų įtraukti į Lisabonos sutartį pagal įprastą procedūrą. Atsižvelgdamas į susiklosčiusias aplinkybes, dėl kurių Lisabonos sutarties priėmimas gali būti atidėtas, Komitetas norėtų pakartoti savo pasiūlymą, kad Taryba patvirtintų tarpinę procedūrą, kuri paspartintų kvalifikuotos daugumos ir bendro sprendimo procedūros tvarkos įsigaliojimą.

1.2 Savo nuomonėse Komitetas laikėsi nuostatos, kad imigracijos politikoje ir teisės aktuose turi būti gerbiamos visų **žmonių teisės**, lygių galimybių ir nediskriminacijos principai. Siekdamas sustiprinti šį tikslą **EESRK siūlo įtraukti du naujus bendrus principus: pagrindinių teisių bei teisinės valstybės ir pagrindinių laisvių.**

1.3 EESRK pabrėžia, kad Europos Komisijai ir valstybėms narėms būtina parengti ir vystyti priemonę, skirtą **konsultacijoms su visomis suinteresuotomis šalimis**, visų pirma su socialiniais partneriais (profesinėmis sąjungomis ir darbdavių organizacijomis), taip pat su pilietine visuomene, imigrantų asociacijomis, akademine slaugos sfera ir tarptautinėmis organizacijomis. Siekdamas susisteminti šį dalyvavimą ir sustiprinti

EESRK vaidmenį, Komitetas priėmė nuomonę dėl **Europos integracijos forumo įsteigimo** ⁽¹⁾.

1.4 Prieš kelerius metus Komisija pasiūlė sukurti **atvirąjį koordinavimo metodą** (angl. OMC), kuriam pritarė EESRK ⁽²⁾ ir Parlamentas, tačiau jo nepatvirtino Taryba. EESRK remia Komisijos pasiūlymą dėl **bendros metodologijos** ir mano, kad ji yra pirmasis žingsnis siekiant sukurti **atvirąjį koordinavimo metodą**. Komiteto nuomone, bendrieji principai turėtų tapti **bendrais tikslų rodikliais**, kurie būtų integruoti į **šalies imigracijos profilius**. Visos valstybės narės parengs metines ataskaitas, o Komisija pateiks metinę suvestinę ataskaitą ir išsiųs ją Europos Parlamentui. **EESRK mano, kad turi būti konsultuojamasi ir su juo**. Remdamasi Komisijos ataskaita, **pavasario Europos Vadovų Taryba** atliks politinį vertinimą ir pateiks rekomendacijų.

1.5 Rengiant metines ataskaitas valstybėse narėse kiekvienos valstybės nustatyta tvarka dalyvaus socialiniai partneriai, pilietinės visuomenės organizacijos ir nacionaliniai parlamentai. EESRK pabrėžia būtinybę skelbti šias metines ataskaitas, jas propaguoti ir su jomis supažindinti gyventojus.

⁽¹⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl Platformos, skirtos aktyvesniam pilietinės visuomenės dalyvavimui ES lygiu skatinant trečiųjų šalių piliečių integracijos politiką, struktūros, organizavimo ir veikimo aspektų. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 27, 2009 2 3).

⁽²⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl Komunikato Komisijai, Tarybai ir Europos Parlamentui dėl Bendrijos imigracijos politikos atviro koordinavimo metodo ir Komunikato Komisijai, Tarybai ir Europos Parlamentui dėl bendros prieglobsčio politikos, nustatančios atvirąjį koordinavimo metodą. Pranešėja Soscha Eulenburg (OL C 221, 2002 9 17).

1.6 Komitetas mano, kad atvirasis koordinavimo metodas yra tinkama priemonė užtikrinti nacionalinės politikos nuoseklumą ir turėtų būti naudojamas siekiant, kad valstybės narės darytų pažangą kartu įgyvendindamos Tamperėje nustatytus tikslus ir kurdamos Europos laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę. Atvirasis koordinavimo metodas turi būti įgyvendintas **neatidėliojant teisinės sistemos kūrimo**, numatyto Sutartyje ir patvirtinto Tamperės ir Hagos Europos Vadovų Tarybose.

1.7 EESRK norėtų, kad ES teisės aktai būtų tinkami ir gerai suderinti, kad imigracija vyktų pagal teisėtus, lanksčius ir skaidrius procedūras, kurios leistų su trečiųjų šalių piliečiais elgtis sąžiningai ir jiems suteiktų panašias teises ir pareigas, kokias turi ES piliečiai.

1.8 Komiteto nuomone, valdžios institucijų ir socialinių partnerių bendradarbiavimas padėtų daugeliui šiandien neteisėtai dirbančių žmonių sureguliuoti savo administracinę padėtį, jeigu jų darbas būtų įteisintas.

1.9 Reikia gerinti valstybių narių bendradarbiavimą ir stiprinti solidarumą, įskaitant svarbų finansinį elementą. Todėl reikia tinkamai panaudoti Solidarumo ir migracijos srautų valdymo bendrosios programos (2007–2013 m.) lėšas siekiant išskirstyti sąnaudas ir papildyti nacionalinius biudžeto išteklius.

2. Įžanga

2.1 Komunikato tikslas – paskatinti Tarybą priimti bendrus politinius principus, kuriais remiantis ateityje būtų vystoma imigracijos politika. Jis neatsiejamas nuo platesnio politinio proceso, kuriuo siekiama parengti politikos pagrindą naujai daugiametei laisvės, saugumo ir teisingumo politikos programai, kuri pakeis Hagos programą ir bus priimta 2009 m. antroje pusėje pirmininkaujant Švedijai.

2.2 Pirmininkaujanti Prancūzija siekė, kad Taryba patvirtintų Europos imigracijos ir prieglobsčio paktą⁽¹⁾, norėdama suteikti šiai politikai naują politinį postūmį ir pagerinti tarpvyriausybinių bendradarbiavimą.

3. Bendrosios pastabos

3.1 EESRK pritaria šiam Europos Komisijos komunikatui, kuriuo siekiama Europos Sąjungoje pagerinti bendradarbiavimą imigracijos politikos srityje ir jos koordinavimą, ir mano, kad svarbus ne tik aktyvus Komisijos vaidmuo, bet ir bendros Europos imigracijos politikos papildomos naudos didinimas.

3.2 Pirmininkaujanti Prancūzija dėl Europos imigracijos ir prieglobsčio pakto turėjo pasikonsultuoti su Komitetu. EESRK mano, kad Komisijos požiūriu pabrėžiama būtinybė sustiprinti Bendrijos metodą, o Tarybos išvadose pabrėžiamas tarpvyriausybinių bendradarbiavimas. Komitetas pritaria glaudesniai vyriausybių bendradarbiavimui ir siūlo Tarybai paremti Komisijos iniciatyvos teisę vystant imigracijos politiką, o Parlamentą ir EESRK ragina atlikti aktyvesnę vaidmenį.

3.3 Komunikate pažymima, kad bendra imigracijos politika – svarbus ES prioritetas. Ši politika turėtų būti įgyvendinama remiantis koordinuotu, integruotu požiūriu Europos, nacionaliniu ir regionų lygmeniu. Ją kartu ir solidarčiai turėtų vystyti valstybės narės ir Komisija. Komunikate siūloma priimti **bendrus, politiškai privalomus principus**, dėl kurių susitartų Taryba ir kurie būtų įgyvendinami **konkrečiais veiksmais**. Be to, reikėtų taikyti **stebėsenos mechanizmą ir bendrą metodologiją**.

3.4 EESRK iš esmės remia šiuos tikslus.

3.5 EESRK pasiūlė⁽²⁾, kad Europos Sąjungos Taryba atsiskaitytų vieningo balsavimo taisyklės imigracijos politikos srityje, o sprendimus priimtų remdamasi kvalifikuotos balsų daugumos principu ir pagal bendro sprendimo procedūrą.

3.6 Savo nuomonėse Komitetas laikėsi nuostatos, kad imigracijos politikoje ir teisės aktuose turi būti gerbiamos kiekvieno **žmogaus teisės**, laikomasi lygių galimybių ir nediskriminavimo principų, todėl jis pritaria Komisijos požiūriui, kad imigracijos politika „grindžiama **visuotinėmis** asmens orumo, laisvės, lygybės ir solidarumo **vertybėmis**, kurias propaguoja ES, įskaitant visišką pagarbą Pagrindinių teisių chartijai ir Europos žmogaus teisių konvencijai“.

⁽¹⁾ Žr. Europos Vadovų Tarybos išvadas 14368/08.

⁽²⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl Komisijos komunikato Tarybai ir Europos Parlamentui dėl Hagos programos: dešimt prioritetų ateinantiems penkeriems metams. *Partnersystė Europos atsinaujinimo vardan laisvės, saugumo ir teisingumo srityje*. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 65, 2006 3 17).

3.7 Įsigaliojus Lisabonos sutarčiai pirmą kartą Europos integracijos istorijoje Pagrindinių teisių chartija bus oficialiai pripažinta kaip teisiškai privaloma valstybėms narėms ir ES institucijoms priimant ir įgyvendinant Bendrijos teisės aktus. ES institucijos ir valstybės narės turės užtikrinti, kad visose politikos srityse, įskaitant laisvės, saugumo ir teisingumo sritis, būtų gerbiamos pagrindinės teisės.

3.8 Be to, ES sutarties 47 straipsnyje, nustatytame Lisabonos sutartyje, pripažįstama, kad „Sąjunga yra juridinis asmuo“, o tos pačios Sutarties 6 straipsnio 2 dalyje teigiama, kad remdamasi šiuo nauju juridinio asmens statusu „Sąjunga prisijungia prie Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos“.

3.9 EESRK pasiūlė ⁽¹⁾, kad Komisija, Parlamentas ir ES Taryba išorės politikoje skatintų kurti **tarptautinę teisės sistemą migracijos srityje**, pagrįstą Visuotine žmogaus teisių deklaracija, Pilietinių ir politinių teisių paktu ir Ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktu. Į šią tarptautinę teisės sistemą reikėtų įtraukti pagrindines TDO konvencijas ir Jungtinių Tautų tarptautinę konvenciją dėl darbuotojų migrantų ir jų šeimos narių teisių apsaugos, kurios ES valstybės narės dar nėra ratifikavusios, nors EESRK yra priėmusi nuomonę savo iniciatyva ⁽²⁾, kurioje rekomenduoja šią konvenciją ratifikuoti.

3.10 Siekdamas sustiprinti šį tikslą, **EESRK siūlo įtraukti du naujus bendrus principus: pagrindinių teisių bei teisinės valstybės ir pagrindinių laisvių.**

4. Konkrečios pastabos dėl pagrindinių principų

4.1 Komisija siūlo **dešimt bendrųjų principų** bendrai migracijos politikai vystyti. Jie suskirstyti į tris dalis: **gerovė, solidarumas ir saugumas.**

4.2 Vis dėlto EESRK pažymi, kad neminimi principai, susiję su pagrindinėmis teisėmis. Įgyvendinant ES ir jos valstybių narių migracijos politiką ir teisės aktus (leidimas įvažiuoti į šalį, sienos, vizos, grąžinimas, leidimo gyventi sąlygos ir kt.), turi

būti gerbiamas žmogaus orumas ir pagrindinės teisės, todėl EESRK siūlo įtraukti naują dalį „**Žmogaus teisės**“, **kuri apimtų du naujus principus:**

A principas. Pagrindinės teisės

4.3 Įgyvendindamos migracijos politiką ES ir jos valstybės narės turi laikytis ES pagrindinių teisių chartijos nuostatų, siekdamas užtikrinti kovą su rasizmu ir diskriminacija bei stiprinti lygių galimybių principą. Šių principų laikymasis turi tapti ES teisės aktų projektų migracijos srityje rengimo pagrindu.

4.4 Neseniai EESRK pateikė nuomonę ⁽³⁾, kurioje pažymėjo, kad trečiųjų šalių piliečių teisės ir pareigos, kurios nurodytos pasiūlyme priimti Direktyvą dėl vienos procedūros (COM(2007) 638 galutinis) dėl vienodų teisių, susijusių su atlyginimu, darbo sąlygomis, susirinkimų laisve, švietimu ir profesiniu mokymu, – tai puikus atskaitos taškas tolesniems bendriems teisės aktams migracijos srityje.

B principas. Teisinė valstybė ir pagrindinės laisvės

4.5 Atsižvelgdamas į valstybių narių sutarimą, kad ES prisijungtų prie Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos, EESRK mano, kad šioje konvencijoje įtvirtintos teisinės garantijos turi būti įtrauktos į bendruosius migracijos politikos principus siekiant užtikrinti, kad gyvendami ES visi imigrantai galėtų veiksmingai naudotis teisinės valstybės teisėmis ir garantijomis.

5. Bendrieji tolesnio bendros migracijos politikos plėtojimo principai (Europos Komisijos pasiūlymas)

5.1 **Gerovė.** Teisėtos migracijos svarba socialinei ir ekonominei ES plėtrai

5.2 Komunikate pabrėžiama teisėtos migracijos svarba ES socialinei ir ekonominei plėtrai. Atsižvelgdamas į Lisabonos strategijos keliamus uždavinius, EESRK daug kartų nurodė teigiamą migracijos poveikį Europos priimančioms bendruomenėms. Todėl Komitetas tikisi, kad greitai bus išspręstas pereinamojo laikotarpio apribojimų klausimas, svarbus naujųjų ES valstybių narių piliečiams.

⁽¹⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl ES migracijos ir bendradarbiavimo su kilmės šalimis politikos siekiant skatinti vystymąsi. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 44, 2008 2 16).

⁽²⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl Tarptautinės konvencijos dėl darbuotojų migrantų. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 302, 2004 12 7).

⁽³⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą dėl vienos paraiškų dėl vieno leidimo trečiųjų šalių piliečiams apsigyventi ir dirbti valstybės narės teritorijoje pateikimo procedūros ir valstybėje narėje teisėtai gyvenančių trečiųjų šalių darbuotojų vienodų teisių. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 27, 2009 2 3).

5.3 **Gerovės** dalyje pateikti trys principai.

1 principas. Aiškios taisyklės ir vienodos sąlygos

5.4 EESRK norėtų, kad ES teisės aktai būtų tinkami ir gerai suderinti, kad migracija vyktų pagal teisėtus, lanksčius ir skaidrius procedūras, kurios leistų su trečiųjų šalių piliečiais elgtis sąžiningai ir jiems suteikti panašias teises ir pareigas, kokias turi ES piliečiai.

5.5 ES turi bendradarbiauti su kilmės šalimis, kad būtų galima geriau valdyti migrantų srautus. EESRK neseniai priėmė dvi nuomones⁽¹⁾ siūlydamas pagerinti kilmės šalių ir Europos priimančių šalių bendradarbiavimą.

5.6 Bendrą vizų politiką reikėtų taikyti lanksčiau, nes ji dažnai trukdo valdyti teisėtus migrantų srautus.

2 principas. Gebėjimų atitikties poreikiams

5.7 Atsižvelgiant į Lisabonos strategiją, migracija ekonominiiais tikslais turėtų būti paremta bendrais poreikiais pagrįstu ES darbo rinkų vertinimu, kuris aprėptų visus sektorius ir kvalifikacijų lygmenis siekiant sustiprinti Bendrijos pirmenybės principą.

5.8 Vertindamas kvalifikuotų darbuotojų poreikį ES ir valstybėse narėse iki 2020 m. EESRK neseniai parengtoje nuomonėje⁽²⁾ pateikė kelis pasiūlymus, susijusius su „Mėlynosios kortos“ direktyva.

5.9 Rengiant migracijos profilius, kurie suteikia informacijos apie migrantų dalyvavimą nacionalinėje darbo rinkoje, Komiteto nuomone, reikia pagerinti nacionalinius ir ES duomenis apie migracijos srautus ir darbo rinkas. EESRK mano, kad migracijos profilių sąvoką reikia aiškinti lanksčiai ir atsižvelgiant į darbuotojų prisitaikymo galimybes.

(¹) Žr. EESRK nuomones:

- nuomonę dėl ES migracijos ir bendradarbiavimo su kilmės šalimis politikos siekiant skatinti vystymąsi. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 44, 2008 2 16),
- nuomonę dėl Migracijos ir vystymosi galimybių ir iššūkių. Pranešėjas Sukhdev Sharma (OL C 120, 2008 5 16).

(²) Žr. EESRK nuomonę dėl Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę dėl Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo siekiant dirbti aukštos kvalifikacijos darbą sąlygų. Pranešėja Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 27, 2009 2 3).

5.10 EESRK pabrėžia, kad darbuotojams imigrantams svarbus šalies kalbos mokėjimas ir profesinis rengimas (tai būtina norint gauti darbą ir geriau prisitaikyti prie darbo rinkos pokyčių), taip pat svarbu, kad būtų pripažįstama ne ES įgyta profesinė kvalifikacija.

5.11 EESRK pritaria Komisijos tikslui skatinti imigrantų verslumą. Šiuo tikslu būtina pašalinti daugelį kliūčių su migracija susijusiuose nacionaliniuose teisės aktuose.

5.12 Kadangi darbuotojams imigrantams kyla didesnis pavojus netekti darbo, būtina rengti priemones didesnei integracijai į darbo rinką užtikrinti. Išskirtinis dėmesys turėtų būti skiriamas moterims ir ypatingų sunkumų patiriantiems asmenims.

5.13 EESRK mano, kad sprendžiant neteisėto darbo problemą reikia taikyti ne tik Direktyvoje dėl sankcijų darbdaviams numatytas priemones, bet ir paskatas bei aktyvią politiką, skirtą sureguliuoti ir įteisinti imigrantų darbą. Kad šis tikslas būtų pasiektas, nacionaliniai ir ES migracijos teisės aktai turi būti lankstesni ir glaudžiau susieti su darbo rinkos tendencijomis, kadangi labai svarbu vystyti ir stiprinti konsultacijas su socialiniais partneriais bei tinkamą socialinį dialogą.

5.14 Reikia užtikrinti TDO teisės aktų, ypač TDO konvencijų dėl darbuotojų migrantų (C97 ir C143), laikymąsi

3 principas. Integracija – sėkmingos migracijos esmė

5.15 EESRK pateikė keletą nuomonių⁽³⁾ integracijos politikai skatinti, todėl džiaugiasi, kad integracija yra vienas iš pagrindinių migracijos politikos principų. Integracijos politikos

(³) Žr. EESRK nuomones:

- nuomonę dėl Platformos, skirtos aktyvesniam pilietinės visuomenės dalyvavimui ES lygiu skatinant trečiųjų šalių piliečių integracijos politiką, struktūros, organizavimo ir veikimo aspektų. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 27, 2009 2 3),
- nuomonę dėl Migracijos, integracijos ir pilietinės visuomenės organizacijų vaidmens. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 125, 2002 5 27),
- nuomonę dėl Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl migracijos, integracijos ir užimtumo. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 80, 2004 3 30),
- nuomonę dėl Pilietinės visuomenės dalyvavimo kovoje su organizuotu nusikalstamumu ir terorizmu. Pranešėjai: José Isaías Rodríguez García-Caro, Luis Miguel Pariza Castaños ir Miguel Ángel Cabra de Luna (OL C 318, 2006 12 23).

pagrindas turi būti 2004 m. **Tarybos priimti bendrieji pagrindiniai principai**. Pagal pirmąjį principą integracija yra dvipusis arba abipusis procesas (tarp imigrantų ir priimančios visuomenės). Komitetas pritaria Komisijos tikslui, kad Europos visuomenės „turėtų stiprinti savo gebėjimus valdyti su migracija susijusią įvairovę ir skatinti socialinę sanglaudą“.

5.16 Komitetas pritaria Komisijos pasiūlymams ir mano, kad Taryba turės suteikti naują postūmį siekdama sustiprinti ES integracijos sistemą. EESRK pasiūlė pilietinės integracijos koncepciją, palaipsniui suteikiančią imigrantams tokias pat kaip ir visiems likusiems gyventojams teises ir pareigas, prieigą prie prekių, paslaugų ir pilietinio dalyvavimo priemonių, laikantis lygių galimybių ir vienodo požiūrio sąlygų⁽¹⁾. Todėl būtina užtikrinti aktyvesnį imigrantų socialinį ir politinį dalyvavimą vietos, nacionaliniu ir Europos lygiu. Siekdamas suteikti imigrantams daugiau galimybių gauti pilietybę, Komitetas parengė nuomonę dėl Europos konvencijos⁽²⁾, siūlydamas ilgai ES gyvenantiems trečiųjų šalių piliečiams **suteikti Europos Sąjungos pilietybę**.

5.17 Šiuo metu Komisija koordinuoja nacionalinių informacijos centrų tinklo, kuris suteikia daug naudingos patirties, veiklą. EESRK pabrėžia būtinybę keistis valstybių narių valdžios institucijų žiniomis ir gerą patirtimi bei ją analizuoti ir atkreipti dėmesį į tai, kad Taryba parengs **atvirąjį koordinavimo metodą**, todėl reikės vystyti **bendrus rodiklius ir tinkamas statistines sistemas**, kurias valstybės narės turėtų naudoti vertindamos integracijos politikos įgyvendinimo rezultatus.

5.18 Turi būti vystomos *integracijos programos naujai atvykstantiems imigrantams*, įskaitant kalbos aspektą (kalbos mokymąsi), kultūrinį ir pilietinį aspektą (pagrindinių Europos vertybių puoselėjimą), atsižvelgiant į *konkrečią nacionalinę tvarką*, pavyzdžiui, *integracijos programas, aiškius integracijos išpareigojimus, priėmimo programas, šalies pilietybės ir integracijos planus, įvadinius pilietinio švietimo arba orientavimo kursus*.

5.19 Bendradarbiaudamas su Dublino fondu ir socialiniais partneriais, Komitetas išnagrinėjo darbuotojų imigrantų darbo sąlygas⁽³⁾ ir padarė išvadą, kad įvairovė darbo vietoje padidina įmonių ir darbuotojų galimybes, o bendradarbiavimas su socialiniais partneriais turėtų papildyti darbo teisės aktus bei viešąją politiką.

(1) Žr. EESRK nuomonę dėl *Imigracijos, integracijos ir pilietinės visuomenės organizacijų vaidmens*. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños, bendrapranešėjis Melicias (OL C 125, 2002 5 27).

(2) Žr. EESRK nuomonę dėl Europos Sąjungos pilietybės suteikimo, pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 208, 2003 9 3).

(3) Žr. EESRK nuomonę dėl *Imigracijos į ES ir integracijos politikos: regioninės ir vietos valdžios institucijų bendradarbiavimas su pilietinės visuomenės organizacijomis*. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 318, 2006 12 23).

5.20 Kelete nuomonių Komitetas siūlė įtraukti imigrantų teises į Europos teisės aktus ir informuoti imigrantus apie jų teises bei pareigas (laikytis priimančios šalies įstatymų).

5.21 Atsižvelgdamas į tai, kad valstybėse narėse kai kurios imigrantų teisės priklauso nuo jų gyvenimo toje šalyje trukmės, EESRK pritaria Komisijai, kad imigrantams reikėtų sudaryti galimybes nediskriminuojant naudotis sveikatos priežiūra, socialine apsauga, teise į pensiją ir socialinį draudimą. Europos migracijos ir prieglobsčio pakte taip pat nurodoma, kad reikia užtikrinti tam tikras teises, pavyzdžiui, švietimo, darbo, saugos galimybes ir teisę gauti viešąsias bei socialines paslaugas.

5.22 Nuomonėje dėl žaliosios knygos Komitetas pasiūlė pripažinti įvairias teises⁽⁴⁾.

5.23 EESRK kelete nuomonių⁽⁵⁾ siūlė iš dalies pakeisti Direktyvą 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą, kadangi joje daug apribojimų, negerbiamos pagrindinės teisės ir ji trukdo integracijai.

5.24 Be to, iki 2009 m. kovo mėn. reikėtų sukurti EESRK pasiūlytą⁽⁶⁾ ir 2008 m. gegužės mėn. parengiamojoje konferencijoje patvirtintą **Europos integracijos forumą**. Valstybės narės turėtų forumo nariams sudaryti palankias dalyvavimo sąlygas.

(4) Teisė į socialinę apsaugą, įskaitant sveikatos priežiūrą.

— Teisė naudotis prekėmis ir paslaugomis, įskaitant būstą, tokiais pat sąlygomis kaip ir atitinkamos valstybės piliečiai.

— Teisė į švietimą ir profesinį mokymą.

— Diplomų, pažymėjimų ir kvalifikacijos pripažinimas laikantis Bendrijos teisės aktų nuostatų.

— Nepilnamečių teisė į mokslą, įskaitant teisę gauti pašalpas ir stipendijas studijoms. Teisė vykdyti pedagoginę veiklą ir mokslinius tyrimus, kaip apibūdėta pasiūlyme priimti direktyvą.

— Teisė prirėkus gauti nemokamą teisinę pagalbą.

— Teisė naudotis nemokamomis įdarbinimo paslaugomis (viešojo paslauga).

— Teisė į priimančios bendruomenės kalbos mokymą.

— Pagarba kultūrų įvairovei.

— Teisė laisvai judėti ir gyventi valstybės narės teritorijoje.

(5) Žr. EESRK nuomones:

— nuomonę dėl Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl imigracijos, integracijos ir užimtumo. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 80, 2004 3 30),

— nuomonę dėl *Žaliosios knygos dėl ES pozicijos ekonominės migracijos valdymo klausimu*. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 286, 2005 11 17),

— nuomonę dėl *Imigracijos į ES ir integracijos politikos: regioninės ir vietos valdžios institucijų bendradarbiavimas su pilietinės visuomenės organizacijomis*. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 318, 2006 12 23),

— nuomonę dėl *Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo siekiant dirbti aukštos kvalifikacijos darbą sąlygų*. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 27, 2009 2 3).

(6) Žr. EESRK nuomonę dėl *Platformos, skirtos aktyvesniam pilietinės visuomenės dalyvavimui ES lygiu skatinant trečiųjų šalių piliečių integracijos politiką, struktūros, organizavimo ir veikimo aspektų*. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 27, 2009 2 3).

5.25 **Solidarumas.** Koordinavimas tarp valstybių narių ir bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis.

5.26 Komisija siūlo stiprinti politinį solidarumą. Solidarumo ir imigracijos dalis paremta trimis principais:

4 principas. Skaidrumas, pasitikėjimas ir bendradarbiavimas

5.27 Bendra imigracijos politika turėtų būti grindžiama aukšto lygio Europos Sąjungos ir jos valstybių narių politiniu ir veiklos solidarumu, abipusiu pasitikėjimu, skaidrumu, bendra atsakomybe ir pastangomis. EESRK pritaria šiems principams ir pabrėžia, kad būtina neapsiriboti tarpvalstybine sritimi, kad ES institucijos taip pat dalyvautų įgyvendinant bendrą imigracijos politiką.

5.28 Svarbu pagerinti keitimąsi informacija, padidinti abipusį pasitikėjimą ir laikytis labiau koordinuoto požiūrio, stebėti nacionalinių priemonių poveikį už valstybės ribų ir vystyti bendras veiklos sistemas atsižvelgiant į EUROSUR veiklą.

5.29 Neseniai paskelbtoje nuomonėje⁽¹⁾ EESRK parėmė Europos Komisijos iniciatyvas, kuriomis siekiama, kad valstybės narės pagerintų su imigracija susijusią statistiką.

5 principas. Veiksmingas ir nuoseklus turimų priemonių naudojimas

5.30 Solidarumas turėtų apimti aiškų finansinį aspektą, kuriuo būtų atsižvelgiama į ypatingą tam tikrų valstybių narių išorės sienų padėtį. Todėl reikia tinkamai panaudoti Solidarumo ir migracijos srautų valdymo bendrosios programos (2007–2013 m.) lėšas siekiant išskirstyti sąnaudas ir papildyti nacionalinius biudžeto išteklius.

5.31 EESRK pateikė nuomonę⁽²⁾, kurioje kritikuojamas požiūris, kurio laikomasi įgyvendinant migracijos srautų

⁽¹⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl Bendrijos statistikos apie migraciją ir tarptautinę apsaugą. Pranešėjas Sciberras (OL C 185, 2006 8 8).

⁽²⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą dėl 2008–2013 m. Europos pabėgėlių fondo pagal Solidarumo ir migracijos srautų valdymo bendrąją programą steigimo, Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą dėl 2007–2013 m. Išorinių sienų fondo pagal Solidarumo ir migracijos srautų valdymo bendrąją programą steigimo, Pasiūlymo priimti Tarybos sprendimą dėl 2007–2013 m. Europos fondo trečiųjų šalių piliečių integracijai pagal Solidarumo ir migracijos srautų valdymo bendrąją programą steigimo, Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą dėl 2008–2013 m. Europos grąžinimo fondo pagal Solidarumo ir migracijos srautų valdymo bendrąją programą steigimo. Pranešėja An Le Nouail Marlière (OL C 88, 2006 4 11).

valdymo politiką, ir pasiūlė laikytis požiūrio, kuriuo pirmiausia būtų atsižvelgiama į asmenis kaip į pagrindinių žmogaus teisių turėtojus.

5.32 Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas skubiems poreikiams, pavyzdžiui, atsiradusiems dėl masinio imigrantų antplūdžio. Be kita ko, Komitetas pažymi, kad kartais susidaro humanitarinės katastrofos grėsmė, kuriai įveikti reikalingas ES solidarumas.

5.33 EESRK džiaugiasi, kad Europos Parlamento biudžeto komitetas priėmė 2009 m. ES biudžeto pakeitimą, kuriuo skiriama finansinių išteklių solidarumo priemonei sukurti, kad ES valstybės narės galėtų pasidalyti našta. Tai apima ir išteklių skyrimą Europos pabėgėlių fondui, kitų įkurdinimo programų skatinimą bei lėšų ES FRONTEX agentūrai skyrimą, kad ji nuo sausio mėn. Pietų Europoje galėtų nuolat vykdyti daugiau patikrinimų jūroje.

6 principas. Partnerystė su trečiosiomis šalimis

5.34 EESRK parengė dvi nuomones⁽³⁾ siūlydamas vykdyti Europos politiką laikytis naujo požiūrio: imigracijos politiką vykdyti bendradarbiaujant su kilmės šalimis, kad migracija šioms šalims taptų vystymosi veiksmu. Todėl reikėtų iš naujo suformuluoti daugelį šios politikos aspektų, įskaitant aspektus, susijusius su leidimo įvažiuoti į šalį kriterijais ir migrantų judumo galimybėmis.

5.35 Todėl Komitetas remia šį principą, kadangi migracijos srautų valdymui reikalinga partnerystė ir bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis.

5.36 Reikia apriboti „protų nutekėjimą“, pagerinti švietimą ir mokymą ir sustiprinti vietos darbo rinkas. Reikia skatinti padorų darbą, optimaliai naudoti migrantų pervedamus pinigus ir užkirsti kelią neteisėtai imigracijai.

5.37 Kartu su suinteresuotomis valstybėmis narėmis reikėtų vystyti judumo partnerystes su trečiosiomis šalimis, suteikiančias jų piliečiams galimybes teisėtai emigruoti į Europą.

5.38 Pasitelkiant teises ir veiklos priemones reikia sudaryti apykaitinės migracijos galimybes, užtikrinančias teisėtiems imigrantams pirmenybės teisę toliau teisėtai gyventi ES.

⁽³⁾ Žr. EESRK nuomones:

- nuomonę dėl ES imigracijos ir bendradarbiavimo su kilmės šalimis politikos siekiant skatinti vystymąsi. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 44, 2008 2 16).
- nuomonę dėl Migracijos ir vystymosi galimybių ir iššūkių. Pranešėjas Sukhdev Sharma (OL C 120, 2008 5 16).

5.39 Į asociacijos susitarimus reikėtų įtraukti aspektus, susijusius su socialine apsauga, be kitų dalykų, apimančius ir įgytų socialinių teisių perkėlimą, visų pirma teisių į pensiją perdavimą kilmės šaliai.

5.40 **Saugumas.** Veiksminga kova su neteisėta imigracija

5.41 Ankstesnėse nuomonėse ⁽¹⁾ EESRK išpėjo, kad reikėtų paaiškinti neteisėtos imigracijos sąvoką, kai ji taikoma emigruojantiems asmenims. Nors atvykimas į šalį be reikalingų dokumentų ir leidimo yra neteisėtas, atvykstantys žmonės nėra nusikaltėliai. Neteisėtai atvykę imigrantai nėra nusikaltėliai, nors jų padėtis nėra teisėta. Tikrieji nusikaltėliai yra tie, kurie neteisėtai atveža žmones ir tie, kurie išnaudoja neteisėtus imigrantus.

5.42 **Saugumo** dalyje pateikti keturi principai:

7 principas. Europos ir jos partnerių interesus atitinkanti vizų politika

5.43 EESRK norėtų žinoti, ar Komisija turi pakankamai duomenų įvertinti vizų politikos poveikį mažinant neteisėtą imigraciją. Trumpalaikės vizos reikalavimas kai kurių trečiųjų šalių piliečiams gali sumažinti neteisėtų imigrantų iš tų šalių skaičių, bet gali ir padidinti žmonių, nukentėjusių nuo prekybos žmonėmis tinklų ir jų tarpininkų, skaičių. Be to, dėl griežtų asmenų judumo apribojimų vizų politika gali būti diskriminuojanti, todėl konsulinės įstaigos privalo atidžiai spręsti šį klausimą, veikti greitai ir skaidriai bei užkirsti kelią korupcijai.

5.44 Komitetas pritaria vienodų Europos Šengeno vizų taikymui ir bendrų konsulinė centrų, atstovaujančių kelioms valstybėms narėms, steigimui.

8 principas. Integruotas sienų valdymas

5.45 Siekdama išsaugoti Šengeno erdvės be kontrolės prie vidaus sienų vientisumą, Komisija siūlo stiprinti ir vystyti ES išorės sienų kontrolės strategijų integruotą valdymą.

5.46 Reikėtų stiprinti FRONTEX veiklos aspektą; be to, naudojant naujas technologijas ir Komisijos 7-osios bendrosios mokslinių tyrimų programos potencialą, būtina vystyti integruotą pasienio kontrolės sistemą. Svarbiausia, kad FRONTEX

toliau plėtotų ir stiprintų savo kaip koordinatoriaus ir padėjėjo vaidmenį bendrų operacijų metu ir savo gebėjimą greitai reaguoti į valstybių narių poreikius prie išorės sienų. Tačiau ateityje vadovavimas FRONTEX operacijoms ir jų kontrolė priklausys ES kompetencijai ir bus atsižvelgiama į pasekmes nacionalinei ir tarptautinei teisei.

5.47 Reikia stiprinti bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis ir remti jų migracijos valdymo bei kontrolės pajėgumus.

5.48 Komitetas pabrėžia, kad svarbu išsaugoti Šengeno erdvę be kontrolės prie vidaus sienų ir stiprinti valstybių narių bendradarbiavimą bei jų solidarumą ES išorės sienų valdymo srityje.

5.49 EESRK taip pat pritaria „vienos stotelės“ principui, taikomam prie sausumos sienų, kur kiekvieną keliaujantį asmenį vieną kartą patikrina viena valdžios institucija.

5.50 Masinis ir nuolatinis imigrantų antplūdis į konkretų ES regioną – tai visų pirma **humanitarinė problema**, kurią nacionalinės valdžios institucijos turi spręsti bendradarbiaudamos ir stiprindamos solidarumą su ES. Kai kurie Europos regionai, pavyzdžiui, Pietų salos (Malta, Lampedūza, Kanarų salos ir kt.), susiduria su ypatingomis problemomis, kadangi jie yra tarpiniai neteisėtos imigracijos centrai, kartais pritraukiantys daugiau imigrantų nei gali priimti. Todėl Europos Sąjungai būtina turėti solidarumo sistemą, tai susiję su būtinybe dalytis veiklos našta, kad valstybės narės, kurios nuolat susiduria su nelegalių imigrantų masinio atvykimo problema, galėtų gauti paramą sutelkus Europos ir nacionalinius išteklius.

5.51 EESRK norėtų, kad sienų kontrolė būtų veiksminga ir gerbtų teisę į prieglobstį, kadangi daugelis asmenų, kuriems reikia tarptautinės apsaugos, prie ES išorės sienų atsiduria neteisėtai. Komitetas pateiks dar vieną nuomonę dėl bendros Europos prieglobsčio sistemos ⁽²⁾.

5.52 EESRK pritarė ⁽³⁾ FRONTEX ir būsimos Europos pasienio apsaugos sukūrimui bei Europos pasienio apsaugos mokyklos įsteigimui, kadangi sienų kontrolė turi būti patikėta pareigūnams, kurie būtų specialiai parengti darbui su žmonėmis ir turėtų pakankamai techninių žinių.

⁽¹⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl Komisijos komunikato Tarybai ir Europos Parlamentui dėl bendros neteisėtos imigracijos politikos. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 149, 2002 6 21).

⁽²⁾ Žr. 2009 m. vasario 25 d. EESRK nuomonę dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl prieglobsčio politikos plano. Komplexinis požiūris į apsaugą Europos Sąjungoje. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños, bendrapranešėję Ana Bontea (Dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

⁽³⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl Pasiūlymo priimti Tarybos reglamentą, įsteigiantį Europos operatyvaus bendradarbiavimo prie Europos Sąjungos valstybių narių išorės sienų valdymo agentūrą. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 108, 2004 4 30).

5.53 Tokios agentūros užduotis turi būti įtrauktos gelbėjimo tarnybų, ypač gelbėjimo jūroje, koordinavimas, kad būtų išvengta naudojimosi rizikingomis imigracijos sistemomis ir būtų galima padėti žmonėms, atsidūrusiems pavojuje dėl tokių sistemų naudojimo.

9 principas. Kovos su neteisėta imigracija stiprinimas ir visiškas prekybos žmonėmis netoleravimas

5.54 Komisija siūlo kovoti su nedeklaruotu darbu ir neteisėtu įdarbinimu naudojant ir praktiškai taikant prevencines priemones, taikant teisės aktus ir skiriant baudas. Reikia stiprinti prekybos žmonėmis aukų apsaugą bei joms teikiamą paramą ir gerinti bendradarbiavimą su kilmės ir tranzito šalimis.

5.55 Komitetas mano, kad kovoti su neteisėta imigracija turi ne tik pasienio apsaugos tarnyba, bet ir Europos darbo rinkos, kai kuriuose sektoriuose ir kai kuriose šalyse neteisėtiems imigrantams siūlančios nedeklaruotą darbą. EESRK neseniai pateikė nuomonę⁽¹⁾, kurioje pritarė pasiūlymui priimti Komisijos direktyvą dėl sankcijų darbdaviams, įdarbinantiems neteisėtus imigrantus, pabrėždamas socialinių partnerių ir imigrantų darbo sąlygų reikšmę.

5.56 Neteisėta imigracija taip pat sumažės, kai ES ir valstybių narių teisės aktai dėl naujų emigrantų priėmimo taps atviresni ir lankstesni, kaip Komitetas jau siūlė kelete nuomonių.

5.57 Komitetas pritaria Komisijai, kuri nori užtikrinti, kad ES neteisėtai gyvenantys trečiųjų šalių piliečiai galėtų naudotis būtiniausiomis paslaugomis, kad nebūtų pažeistos pagrindinės žmogaus teisės, pavyzdžiui, į švietimą (ypač vaikų) ir pirmąją sveikatos priežiūrą.

5.58 EESRK mano, kad šimtai tūkstančių neteisėtų imigrantų Europos Sąjungoje yra išbandymas ES ir jos valstybėms narėms. Privalomas grąžinimas negali būti vienintelė išeitis, kadangi visada turi būti apsaugotas žmogaus orumas ir užtikrintas humaniškas elgesys, ir finansiškai jis nėra lengvai įgyvendinamas. Todėl kitose nuomonėse⁽²⁾ Komitetas siūlė Komisijai remiantis politikos koordinavimu paraginti valstybes nares parengti įteisinimo priemones siekiant išvengti grėsmės, kad neteisėta imigracija būtų laikoma „užpakalinėmis durimis“ teisėtai imigracijai. Įteisinant susijusių asmenų padėtį turi būti atsižvelgiama, kiek jie įsitvirtinę socialiniu ir užimtumo požiūriu. Komiteto nuomone, valdžios institucijų ir socialinių

partnerių bendradarbiavimas padėtų daugeliui šiandien neteisėtai dirbančių žmonių sureguliuoti savo administracinę padėtį, jeigu jų darbas būtų įteisintas.

5.59 Neveiksminga išorės sienų apsauga dažnai naudojasi nusikaltėlių tinklais, kurie užsiima prekyba žmonėmis ir nedvejodami sukelia grėsmę žmonių gyvybėms, kad padidintų savo neteisėtas pajamas. Kitoje nuomonėje⁽³⁾ EESRK pažymėjo, kad valdžios institucijos tiek pat dėmesio, kiek jo skiria kovai su prekyba žmonėmis ir juos išnaudojančiais nusikaltėlių tinklais, turėtų skirti apsaugoti prekybos žmonėmis aukas (ypač labiausiai pažeidžiamus, pavyzdžiui, vaikus ir seksualinį išnaudojimą patyrusius asmenis).

5.60 Komitetas labai susirūpinęs biometrinių duomenų sistemų naudojimu, kadangi jos gali būti naudojamos diskriminuojamai ir pažeisti asmenų teisę į privatumą.

10 principas. Veiksmingos ir tvarios grąžinimo politikos kryptys

5.61 Komisija mano, kad grąžinimo politika yra neatsiejama ES kovos su neteisėta imigracija politikos dalis ir kad reikėtų vengti didelio masto sistemingo neteisėtai šalyje esančių asmenų įteisinimo ir palikti galimybę įteisinti pavienius asmenis remiantis sąžiningais ir skaidriais kriterijais.

5.62 Komisija siūlo grąžinimo politikai suteikti europinį aspektą ir užtikrinti abipusį sprendimų grąžinti pripažinimą. Savo nuomonėje⁽⁴⁾ EESRK pažymėjo, kad, nepriėmus bendrų imigracijos ir prieglobsčio teisės aktų, abipusis sprendimų grąžinti pripažinimas bus labai sudėtingas užtikrinant teisinės valstybės pripažįstamas pagrindines teises.

5.63 Šioje nuomonėje Komitetas teigė, kad sėkmingesnė savanoriško grąžinimo politika su tinkamomis paskatomis, kuri valdoma bendradarbiaujant su Tarptautine migracijos organizacija ir šioje srityje veikiančiomis NVO.

5.64 Rengiant direktyvą dėl grąžinimo, su EESRK konsultuojamasi nebuvo, tačiau jis pritaria žmogaus teisių organizacijoms, teigiančioms, kad kai kurios šios direktyvos nuostatos (dėl laikymo įkalinimo įstaigose trukmės, teisinės apsaugos trūkumo, netinkamo elgesio su nepilnamečiais ir kt.) **neatitinka pagrindinių teisių ir teisinės valstybės principų.**

(1) Žr. EESRK nuomonę dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, kuria numatomos sankcijos nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių darbdaviams. Pranešėja Metka Roksančić, bendrapranešėjas Pedro Almeida Freire (OL C 204, 2008 8 9).

(2) Žr. EESRK nuomonę dėl Komisijos komunikato Tarybai ir Europos Parlamentui dėl Bendrijos politikos neteisėtai gyvenančių asmenų grąžinimo srityje. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 61, 2003 3 14).

(3) Žr. EESRK nuomonę dėl Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą dėl trumpalaikio leidimo gyventi, išduodamo nelegalios imigracijos ar prekybos žmonėmis veiksnių aukoms, bendradarbiaujančioms su kompetentingomis institucijomis. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 221, 2002 9 17).

(4) Žr. EESRK nuomonę dėl Pasiūlymo priimti Tarybos sprendimą, nustatantį kriterijus ir praktinius būdus kompensuoti finansinį disbalansą dėl Tarybos direktyvos 2001/40/EB dėl abipusio sprendimų dėl trečiųjų šalių piliečių išsiuntimo pripažinimo taikymo. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castaños (OL C 220, 2003 9 16).

5.65 Reikia užtikrinti, kad kilmės šalys vėl priimtų savo piliečius, nes jas tai daryti įpareigoja tarptautinės konvencijos, be to, būtina įvertinti esamus readmisijos susitarimus siekiant pagerinti jų taikymą ir palengvinti derybas dėl būsimų susitarimų.

Briuselis, 2009 m. vasario 25 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Prieglobsčio politikos planas. Kompleksinis požiūris į apsaugą Europos Sąjungoje“

COM(2008) 360 galutinis

(2009/C 218/16)

Europos Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2008 m. birželio 17 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Prieglobsčio politikos planas. Kompleksinis požiūris į apsaugą Europos Sąjungoje““

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2008 m. gruodžio 10 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS Castaños, bendrapranešėja Ana BONTEA.

451-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje vasario 2009 m. vasario 25–26 d. (2009 m. vasario 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 134 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 6 susilaikius.

1. Išvados

1.1 EESRK pritaria Komisijos pasiūlytiems bendriems tikslams, tačiau atkreipia dėmesį į didžiulį atotrūkį tarp tų tikslų ir Europos teisės aktų, taip pat nacionalinių įstatymų ir jų taikymo praktikos.

1.2 Komitetas mano, kad šiuo atveju, kaip ir kitų sričių Europos politikoje, siekius ir vertybes pakeitė retorika, o praktika ir įstatymai dažnai prieštarauja vertybėms.

1.3 EESRK mano, kad antruoju bendros Europos prieglobsčio sistemos (BEPS) kūrimo etapu reikėtų pašalinti pirmojo etapo trūkumus. Todėl prieš prasidedant antrajam etapui derėtų kritiškai apsvarstyti pirmąjį.

1.4 Turint galvoje tai, kad antruoju BEPS kūrimo etapu Europos Vadovų Taryba sprendimus priima taikydama įprastą procedūrą ir bendru sprendimu su EP, EESRK tikisi ir prašo, kad pažanga būtų spartesnė, o teisės aktai – kokybiškesni. Komitetas džiaugiasi, kad šiame komunikate Komisija išsipareigoja ateityje priimti daug politinių ir teisėkūros iniciatyvų.

1.5 EESRK mano, kad derinant Europos prieglobsčio politiką ir kuriant BEPS reikėtų užtikrinti aukštą kokybę nesumažinant tarptautinių apsaugos standartų. Derinant visuomet bus išsaugota tam tikra nacionalinių teisės aktų veiksmų laisvė, tačiau ja jokiū būdu neturi būti pasinaudota dabartiniam valstybių narių apsaugos lygiui mažinti. Atvirkščiai, derinant turėtų būti patobulinti tų valstybių narių, kurių apsauga yra nepakankamo lygio, teisės aktai.

1.6 Naujais teisės aktais prieglobsčio prašytojams turėtų būti suteikta galimybė patekti į darbo rinką ir mokytis.

1.7 EESRK ragina pripažinti prieglobsčio ir pabėgėlių apsaugos srityse veikiančių NVO atliekamą vaidmenį ir joms suteikti laisvą prieigą prie visų su jų veikla susijusių procedūrų ir vietų.

1.8 Komitetas palankiai vertina tai, kad Europos migracijos ir prieglobsčio paktu⁽¹⁾ ES suteikė naują postūmį bendros Europos prieglobsčio sistemos kūrimui.

2. Įžanga

2.1 Bendra Europos prieglobsčio sistema (BEPS) buvo plėtojama dviem skirtingais etapais. Pirmasis prasidėjo **Tamperės Europos Vadovų Tarybos** susitikime (1999 m.) priėmus Amsterdamo sutartį, kuria migracijos ir prieglobsčio politikai suteikta Europos Sąjungos dimensija. Šis pirmas etapas baigėsi 2005 m.

2.2 **Pirmuoju etapu** buvo sėkmingai parengtos tam tikros prieglobsčio direktyvos, pagerintas valstybių narių bendradarbiavimas ir keletas prieglobsčio išorės dimensijos aspektų.

⁽¹⁾ Žr. Tarybos dokumentą 13440/08.

2.3 Svarbiausios teisinės priemonės yra trys: Direktyva 2005/85, nustatanti būtiniausius reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse, Direktyva 2003/9 dėl minimalių prieglobsčio prašytojų priėmimo standartų ir Direktyva 2004/83 dėl priskyrimo pabėgėliams ir jų statuso būtiniausių standartų. Kitose srityse taip pat patobulintos reguliavimo nuostatos, pavyzdžiui, nustatant valstybę, atsakingą už prašymo nagrinėjimą (Dublino konvencija ir reglamentas), taip pat EUODAC ir Direktyvos 2001/55 dėl laikinos apsaugos.

2.4 Valstybių narių bendradarbiavimo srityje veiklą ėmė plėtoti EURASIL – nacionalinių ekspertų grupė, kuriai pirmininkauja Komisija. Be to, įsteigiant ir atnaujinant Europos pabėgėlių fondą, sukurta finansinio solidarumo priemonė.

2.5 Kalbant apie prieglobsčio politikos išorės dimensiją, pažangos pasiekta remiant trečiąsias šalis, kuriose daug pabėgėlių (atskirai paminėti vertėtų regioninės apsaugos programos), ar pabėgėlius apgyvendinant Europos Sąjungoje.

2.6 **Antrasis** BEPS kūrimo **etapas** prasidėjo 2004 m. lapkričio mėn. priėmus **Hagos programą**, kurioje nurodyta, kad iki 2010 m. turi būti pasiekta pagrindinių BEPS tikslų:

- nustatyti bendrą prieglobsčio procedūrą,
- apibrėžti vienodą statusą,
- pagerinti valstybių narių bendradarbiavimą,
- suteikti Europos prieglobsčio politikai išorės dimensiją.

2.7 Prieš imdamasi naujų iniciatyvų, 2007 m. Komisija parengė **žaliąją knygą** ⁽¹⁾ siekdama inicijuoti įvairių institucijų, valstybių narių ir pilietinės visuomenės diskusijas.

2.8 Atsakydamas į Komisijos iškeltus klausimus, EESRK parengė svarbią nuomonę ⁽²⁾ dėl žaliosios knygos, kurioje pateikė nemažai pasiūlymų dėl bendros Europos prieglobsčio sistemos plėtojimo.

⁽¹⁾ COM(2007) 301 galutinis, pateikta 2007 m. birželio 6 d.

⁽²⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl *Žaliosios knygos dėl būsimosios bendros Europos prieglobsčio sistemos* (pranešėja A. Le Nouail-Marlière), OL C 204, 2008 8 9.

2.9 Atsižvelgdama į pastabas dėl žaliosios knygos, Komisija parengė **prieglobsčio politikos planą**. Taigi, šia nuomone papildoma Komiteto parengta nuomonė dėl žaliosios knygos.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Komunikatą dėl prieglobsčio Komisija pateikė tuo pat metu, kaip ir komunikatą dėl migracijos. Komitetas palankiai vertina tai, kad Komisijos Teisingumo, laisvės ir saugumo generalinis direktoratas (JLS) jau kelis mėnesius turi atskiras tarnybas. Tai sudarys sąlygas labiau specializuotis turint omenyje tai, kad prieglobsčio srityje ES valstybės narės privalo laikytis tarptautinių teisės aktų ir konvencijų nuostatų.

3.2 EESRK mano, kad antruoju BEPS kūrimo etapu reikėtų pašalinti pirmojo etapo trūkumus. Todėl prieš prasidedant antrajam etapui derėtų kritiškai apsvarstyti pirmąjį. Komitetas pritaria kritiškam Komisijos požiūriui, tačiau mano, kad Europos Vadovų Taryba ir valstybės narės taip pat turėtų pripažinti pirmojo etapo klaidas ir pašalinti trūkumus.

3.3 Pagrindinė pirmojo etapo problema buvo ta, kad priimtose teisinėse priemonėse buvo numatyta pernelyg didelė jų interpretavimo nacionaliniuose teisės aktuose laisvė, todėl valstybių narių politika ir teisės aktai yra labai skirtingi ir nepasiekiamas būtinas suderinimo lygis.

3.4 Valstybių narių valdžios institucijos, vadovaudamosi nesuderintais nacionaliniais teisės aktais, sprendžia, ar tenkinti, ar atmesti prašymus dėl prieglobsčio, laikosi skirtingų tradicijų prieglobsčio politikos srityje, skirtingai vertina padėtį kilmės šalyse ir trūksta bendros Europos lygio praktikos. Todėl įvairios valstybės narės užtikrina labai skirtingą apsaugos lygį ir toliau vyksta antrinė pabėgėlių migracija Europos Sąjungoje.

3.5 Komisija pažymi, kad „susitartais bendraisiais minimaliais standartais pageidautino lygio užtikrinti nepavyko“ ⁽³⁾. EESRK mano, kad šios nepatenkinamos padėties priežastis yra vieningo sprendimo taisyklė, kurią iki šiol taikė Taryba. Komitetas mano, kad siekiant įveikti Sutarties suvaržymus bendrai prieglobsčio politikai, reikėtų taikyti paprastą ir bendro sprendimo procedūras. Reikia tikėtis, kad antruoju etapu pavyks pasiekti didesnės pažangos vykdant suderinimą.

⁽³⁾ Prieglobsčio politikos plano 3 dalis.

3.6 EESRK pažymi, kad būtina gerinti ES teikiamos apsaugos kokybę. Kaip pareikšta nuomonėje dėl žaliosios knygos, BEPS kūrimą turėtų lemti noras „Europos Sąjungoje sukurti bendrą pabėgėlių apsaugos erdvę, kurioje būtų laikomasi absoliučiai visų Ženevos konvencijos nuostatų ir vadovaujamosi humaniškomis vertybėmis, kurios yra būdingos visoms valstybėms narėms“⁽¹⁾.

3.7 Todėl Komitetas mano, kad Europos prieglobsčio politikos derinimas ir BEPS kūrimas turėtų vykti nekeičiant ir nemažinant tarptautinių apsaugos standartų. ES bendrus teisės aktus turėtų kurti nekeldama jokio pavojaus apsaugos standartams, o tos valstybės narės, kurių apsauga nepakankamo lygio, privalo keisti savo teisės aktus.

3.8 Įgyvendindamos ES prieglobsčio teisės aktus, valstybės narės visuomet turės tam tikrą veiksmų laisvę, tačiau EESRK pritaris tik tiems ES teisės aktams, kuriais užtikrinamas aukštas apsaugos lygis ir sumažinama dabartinė interpretavimo laisvė, trukdanti tinkamai taikyti teisės aktus. Antrojo BEPS kūrimo etapo teisinėmis priemonėmis turėtų būti apibrėžti kokybiški apsaugos standartai, atitinkantys Ženevos konvencijos principus ir visiems, kam to reikia, užtikrinantys prieinamą prieglobsčio sistemą.

4. Konkrečios pastabos dėl naujų teisinių priemonių

4.1 Priėmimo sąlygų direktyva

4.1.1 Šiuo metu galiojanti Priėmimo sąlygų direktyva, kaip pažymėjo Komisija, suteikia valstybėms narėms daug interpretavimo laisvės svarbiose srityse. Tai reiškia, kad priėmimo sąlygos Europos Sąjungoje yra labai skirtingos.

4.1.2 EESRK pritaria Komisijos pasiūlymui siekti didesnio suderinimo, kad būtų išvengta antrinės migracijos. Komitetas šiuos pasiūlymus plačiau paaiškino savo nuomonėje dėl žaliosios knygos.

4.1.3 Komitetas taip pat pritaria tam, kad į naują direktyvą būtų įtraukti papildomos apsaugos prašančių asmenų priėmimo standartai, kad ji apimtų procedūrinę garantijas sulaukytiesiems. Komitetas taip pat ragina nustatyti ir tenkinti pažeidžiamų asmenų poreikius. ES turėtų ypač saugoti asmenis (dažnai moteris ir vaikus), patyrusius kankinimus, žaginimą, prievartą ar kitokias smurto apraiškas.

⁽¹⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl *Žaliosios knygos dėl būsimosios bendros Europos prieglobsčio sistemos* (pranešėja A. Le Nouail-Marlière), OL C 204, 2008 8 9.

4.1.4 Įvairiose nuomonėse⁽²⁾ EESRK siūlė, kad naujaisiais teisės aktais prieglobsčio prašytojams būtų sudarytos sąlygos patekti į darbo rinką ir mokytis. EESRK pabrėžė, kad ypač svarbu nepažeidžiant valstybių narių kompetencijos užtikrinti paprastesnes ir vienodesnes patekimo į darbo rinką sąlygas prižiūrint, kad konkrečios įsidarbinimo galimybės nebūtų varžomos naujais nereikalingais administraciniais apribojimais.

4.1.5 Įvairių sričių socialiniai partneriai taip pat galėtų dirbti su pabėgėliais ir prieglobsčio prašytojais, kad padėtų jiems įsidarbinti ir mokytis. Kooperatyvai ir kitos socialinės ekonomikos formos, švietimo įstaigos ir specializuotos NVO taip pat galėtų prisidėti.

4.1.6 Be to, Komitetas pasiūlė pakeitimų, kurie užtikrintų šeimų susijungimą, geresnes ugdymo (ypač nepilnamečių) sąlygas ir galimybę gauti reikiamas sveikatos priežiūros paslaugas⁽³⁾.

4.1.7 Galiausiai direktyvoje turėtų būti aiškiai nurodyta, kad visiems prieglobsčio prašytojams privalo būti vienodai užtikrintos priėmimo sąlygos neatsižvelgiant į tai, ar jie yra priėmimo centre, ar ne.

4.2 Prieglobsčio procedūros direktyva

4.2.1 Komisija nurodė, kad ji siūlys Prieglobsčio procedūros direktyvos pakeitimus, kadangi valstybėse narėse nepasiektas pageidaujamas suderinimo lygmuo. EESRK pritaria minčiai sukurti vieną bendrą prieglobsčio procedūrą, kad, kaip teigia Komisija, „būtų išvengta skirtingų procedūrinių susitarimų valstybėse narėse“⁽⁴⁾. Komitetas taip pat pritaria privalomų procedūrinių garantijų nustatymui.

4.2.2 Tačiau EESRK mano, kad reikia didesnio užmojo Prieglobsčio procedūros direktyvos pakeitimų. Tai direktyva, kuri valstybėms narėms suteikia ypač didelę interpretavimo laisvę ir kuriai valstybės pritarė aiškiai ketindamos išsaugoti savo esamas sistemas.

⁽²⁾ Žr. šias EESRK nuomones:

— nuomonę dėl *Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą, nustatančią būtiniausių reikalavimus dėl asmenų, prašančių prieglobsčio valstybėse narėse, priėmimo* (pranešėjas P. Mengozzi, bendrapranešėjis L. M. Pariza Castaños), OL C 48, 2002 2 21,

— nuomonę dėl *Pilietinės visuomenės dalyvavimo kovoje su organizuotu nusikalstamumu ir terorizmu* (pranešėjai: J. I. Rodriguez Garcia-Caro, L. M. Pariza Castaños ir M. Cabra de Luna), OL C 318, 2006 12 23,

— nuomonę dėl *Žaliosios knygos dėl būsimosios bendros Europos prieglobsčio sistemos* (pranešėja A. Le Nouail-Marlière), OL C 204, 2008 8 9

⁽³⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl *Sveikatos ir migracijos* (pranešėja A. Cser), OL C 256, 2007 10 27.

⁽⁴⁾ Prieglobsčio politikos plano 3.2 dalis.

4.2.3 BEPS sukurti reikalingi lankstesnes ir didesnę apsaugą suteikiančias procedūras nustatantys teisės aktai, kurie užtikrintų sprendimų nešališkumą ir didesnę saugumą vykstant apeliacinių skundų nagrinėjimo procedūroms.

4.2.4 EESRK pakartoja tai, ką išdėstė savo nuomonėje dėl žaliosios knygos ⁽¹⁾:

- prieglobsčio prašytojams turi būti suteiktos vertėjo žodžiu paslaugos ir,
- jei reikia, nemokama teisinė pagalba,
- administraciniai sprendimai turi būti pagrįsti,
- teismams pateikti apeliaciniai skundai dėl sprendimų išsiųsti privalo turėti sustabdantį poveikį, kad prieglobsčio prašytojai nebūtų išsiųsti vykstant administracinei ar teisminei apeliacinio skundo nagrinėjimo procedūrai,
- NVO visais procedūros etapais be jokių apribojimų gali padėti prieglobsčio prašytojams.

4.2.5 Nepaisant Komiteto pastabų ir NVO prieštaravimų, įvairiose valstybėse narėse prieglobsčio prašytojai vis dar laikomi sulaikymo centruose. EESRK dar kartą patvirtina, kad prieštarauja prieglobsčio prašytojų sulaikymui, kadangi uždarymas sulaikymo centruose turėtų būti išimtinė priemonė. Prieglobsčio prašytojams ir jų šeimoms turėtų būti leidžiama oriai gyventi deramoje socialinėje aplinkoje.

4.2.6 Komitetas reikalauja didesnio skaidrumo sulaikymo centrų klausimu, prašo Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių komisaro valdybą (JTVPKV) informuoti apie sąlygas tokiuose centruose, apie juose gyvenančių sulaikytųjų padėtį ir kad tie sulaikytieji galėtų gauti NVO pagalbą.

4.2.7 Ženevos konvencija užtikrina teisę prašyti prieglobsčio, todėl Komitetas patarė nenaudoti „saugių šalių“ ir „saugių trečiųjų šalių“ sąrašų, kurie gali riboti galimybes kiekvieną prašymą nagrinėti atskirai.

4.2.8 EESRK dar kartą nurodo, kad elgesys su prieglobsčio prašytojais prie sienų ir jiems suteikiamos garantijos privalo būti tokios pačios, kaip ir valstybės narės teritorijoje prašymą pateikiančių prieglobsčio prašytojų atveju.

⁽¹⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl Žaliosios knygos dėl būsimosios bendros Europos prieglobsčio sistemos (pranešėja A. Le Nouail-Marlière), OL C 204, 2008 8 9.

4.3 Statuso priskyrimo direktyva

4.3.1 Priskyrimo direktyva taip pat nepavyko suderinti priimamų sprendimų priėmimo ir apsaugos kokybės. Europos Sąjungoje vis dar esama didelių skirtumų. Tai reiškia, kad kai kurie tokioje pat padėtyje esantys asmenys vienose valstybėse narėse gali būti priimti kaip pabėgėliai, o kitose – ne. Tą patį galima pasakyti ir apie papildomą apsaugą.

4.3.2 Pabėgėlio statusas keičiamas papildoma apsauga. Komiteto nuomone, viena procedūra jokiu būdu neturėtų reikšti, kad papildoma apsauga sumenkina Ženevos konvencijoje įtvirtintą pabėgėlio statusą.

4.3.3 EESRK mano, kad vieno langelio ir vienos procedūros sistemų vystymas galėtų supaprastinti formalumus. Visų pirma reikėtų svarstyti pabėgėlio statuso pripažinimą, o po to galimybę teikti papildomą apsaugą.

4.3.4 Komitetas pritaria, kad būtų parengti būtiniausi ES pabėgėlio statuso ir papildomos apsaugos standartai, kad visose valstybėse narėse būtų užtikrintas būtinas apsaugos kokybės lygis ir sumažinti esami skirtumai.

4.3.5 Papildoma apsauga papildo pabėgėlio statusą, tačiau teisių aprėptis turėtų būti panaši, todėl Komitetas pritaria, kad reikia užtikrinti teisę į šeimų susijungimą, sudaryti sąlygas patekti į darbo rinką ir tenkinti ekonominius poreikius.

4.3.6 Siekiant sumažinti valstybių narių savaveiksmiškumo įgaliojimus, statusas turi būti iš tiesų vienodas visoje ES. Kaip Komisija ir siūlo, būtina aiškiau apibrėžti sąlygas, leidžiančias pasinaudoti papildoma apsauga, kad visoje ES būtų taikomi tie patys kriterijai vienam ar kitam statusui suteikti. Komitetas siūlo vykdyti suderinimą aukščiausiu lygiu ir nepritaria apsaugos lygio mažinimui stipriausias humanistines tradicijas turinčiose valstybėse narėse.

4.3.7 EESRK taip pat pabrėžia, kad svarbu geriau apibrėžti pagalbos pažeidžiamiems asmenims teisinės priemonės. Procedūras būtina pritaikyti, kad būtų nedelsiant nustatyti tokių asmenų poreikiai, greičiau suteikta pagalba ir užtikrinta visapusė teisinė pagalba ir specializuotų NVO parama.

4.3.8 EESRK abejoja dėl galimybės atsakomybę už apsaugą patikėti nevalstybiniais subjektams. Valstybės narės negali išvengti šios atsakomybės ar ją „perduoti“ kitiems. Nevalstybiniai subjektai turėtų veikti ir teikti paramą valstybės narėms prižiūrėti ir priėmus atsakomybę.

4.3.9 Vis dėlto derėtų pripažinti specializuotų NVO ir kitų socialinių subjektų veiklą pabėgėlių ir jų šeimų labui, o valstybės institucijos turėtų jai teikti būtiną paramą. EESRK ragina pripažinti prieglobsčio ir pabėgėlių apsaugos srityje besispecializuojančių NVO vaidmenį ir joms suteikti laisvą prieigą prie visų su jų veikla susijusių procedūrų ir vietų.

5. Sunkumų šalinimas

5.1 Komisija ir žaliojoje knygoje, ir savo komunikate dėl Prieglobsčio politikos plano mini tinkamas sąlygas pasinaudoti galimybe prašyti prieglobsčio. EESRK mano, kad tai pirmą kartą svarbos klausimas. Būtina užtikrinti, kad asmenys, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, prašymą dėl prieglobsčio galėtų pateikti vienoje iš ES valstybių narių.

5.2 Savo komunikate Komisija mini, kad dabar prieglobsčio prašymų skaičius yra istoriškai mažas. Komitetas mano, kad to priežastis – ne pasaulyje sprendžiami konfliktai ir gerinamos žmogaus teisės, o ES sudaromos vis didesnės kliūtys, užkertančios kelią žmonėms, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, pasiekti ES teritoriją.

5.3 Komitetas ragina ES priimti didesnius įsipareigojimus kovojant su nusikalstamais prekybos žmonėmis tinklais, tačiau mano, kad tam tikra politika „kovojant su nelegalia imigracija“ kelia rimtą prieglobsčio krizę Europoje. Vizų sistema, EURODAC, FRONTEX, pervežimų bendrovėms skiriamos nuobaudos, susitarimai su trečiosiomis šalimis dėl grąžinimo ir bendradarbiavimo kovojant su nelegalia imigracija susitarimai – visa tai iš tiesų sudaro papildomų sunkumų asmenims, kuriems reikia apsaugos, pateikti prašymą dėl prieglobsčio. Įvairiose nuomonėse⁽¹⁾ EESRK pabrėžė, kad kova su nelegalia imigracija neturėtų kelti naujų problemų dėl prieglobsčio ir kad už sienų kontrolę atsakingiems pareigūnams reikia suteikti atitinkamų žinių, kad jie užtikrintų teisę į prieglobstį.

(¹) Žr. šias EESRK nuomones:

- nuomonę dėl *Komisijos komunikato Tarybai ir Europos Parlamentui dėl bendros nelegalios imigracijos politikos* (pranešėjas L. M. Pariza Castaños), OL C 221, 2002 9 17,
- nuomonę dėl *Pasiūlymo priimti Tarybos reglamentą, įsteigiantį Europos operatyvaus bendradarbiavimo prie Europos Sąjungos valstybių narių išorės sienų valdymo agentūrą* (pagrindinis pranešėjas L. M. Pariza Castaños), OL C 108, 2004 4 30,
- nuomonę dėl *Pasiūlymo priimti Tarybos sprendimą, iš dalies keičiantį Sprendimą Nr. 2002/463/EB dėl administracinio bendradarbiavimo veiksmų programos išorinių sienų kontrolės, vizų, prieglobsčio ir imigracijos srityse (ARGO programa) patvirtinimo*, pranešėjas L. M. Pariza Castaños, OL C 120, 2005 5 20,
- nuomonę dėl *Žaliosios knygos dėl būsimosios bendros Europos prieglobsčio sistemos* (pranešėja A. Le Nouail-Marlière), OL C 204, 2008 8 9.

5.4 EESRK pritaria Jungtinių Tautų pabėgėlių reikalų vyriausiojo komisaro (JTPRVK) pateiktiems pasiūlymams įsteigti prieglobsčio ekspertų grupes, kurios padėtų visų ES vykdomų sienų kontrolės operacijų metu.

5.5 EESRK nepitaria tam, kad ES ar valstybės narės sudarytų grąžinimo ar sienų kontrolės susitarimus su šalimis, kurios nėra pasirašiusios pagrindinių tarptautinių teisinių priemonių dėl teisės į prieglobstį gynimo. Jis taip pat prieštarauja bet kokiai grąžinimo ar repatriacijos priemonei, kuri įgyvendinama neužtikrinant visiško saugumo ir orumo sąlygų.

5.6 Asmenys, kurių apsaugos poreikių nėra viena valstybė narė nenagrinėjo, neturėtų būti grąžinami ar išsiunčiami, jei neužtikrinama, kad jų poreikiai bus išnagrinėti trečiojoje šalyje taikant teisingą ir tarptautinius apsaugos standartus atitinkančią procedūrą.

6. Europos prieglobsčio paramos biuras

6.1 Norint sukurti BEPS, reikia, kad teisės aktai būtų derinami valstybėms narėms glaudžiai bendradarbiaujant. Šis praktinis bendradarbiavimas pagerės įsteigus Komisijos pasiūlytą **Europos prieglobsčio paramos biurą** (EPPB), kuriam EESRK pritaria.

6.2 EPPB turi gebėti aiškiai nustatyti valstybių narių prieglobsčio praktikos skirtumus, taip pat teisės aktų skirtumus ir pasiūlyti reikiamus pakeitimus. Kaip žaliojoje knygoje siūlė Komisija, jo kompetencijos sričiai turi priklausyti ir prieglobsčio *acquis communautaire* įvairių procedūrinių ir materialinių aspektų interpretavimo ir taikymo bendrų gairių rengimas.

6.3 Biuras galėtų tapti svarbiu gerosios praktikos mainų ir mokymo prieglobsčio klausimais veiklos (visų pirma skirtos pasienio pareigūnams) vystymo centru. Šis biuras taip pat galėtų būti naujų priemonių, kurias ES plėtoja prieglobsčio srityje, stebėsenos ir tyrimo centras. Jis kartu galėtų būti vieta, kur būtų kuriamos ir valdomos bendros prieglobsčio ekspertų grupės.

6.4 EPPB turės sudaryti tinklą, bendradarbiauti su EURASIL ir palaikyti glaudžius ryšius su JTVPKV bei specializuotomis NVO. Europos Parlamentas ir EESRK bus informuojami ir konsultuojami dėl EPPB veiklos.

7. Valstybių narių solidarumas ir išorės aspektas

7.1 Valstybių narių solidarumas

7.1.1 Hagos programoje nurodoma, kad vienas iš BEPS tikslų yra remti valstybes nares, kurių prieglobsčio sistemos patiria didesnę spaudimą. Tai reiškia, kad reikia tobulinti bendradarbiavimo ir solidarumo mechanizmus. Komisija taip pat siūlo tam tikras antrojo Dublino reglamento ir EURODAC pataisus. Būtina siekti didesnės prieglobsčio prašymų pasiskirstymo pusiausvyros ir mažinti antrinę migraciją.

7.1.2 EESRK primena, kad Dublino reglamentas buvo parengtas remiantis prielaida, kad valstybių narių prieglobsčio sistemos yra panašios, tačiau kol kas taip nėra. Prieglobsčio prašytojų nederėtų perkelti iš geresnes procedūrinės garantijas turinčios šalies į šalį, kurioje procedūrinės garantijos prastesnės. Savo nuomonėje dėl žaliosios knygos ⁽¹⁾ Komitetas siūlo, „kad prieglobsčio prašytojas galėtų laisvai pasirinkti šalį, kuriai teikti prašymą, todėl nuo šiol valstybės narės yra raginamos taikyti humanitarinę išlygą, numatytą Reglamento 15 straipsnio 1 dalyje“.

7.1.3 Kaip siūlė JTPRVK, Dublino reglamente turėtų būti įtvirtintos naujos nuostatos dėl šeimos narių apibrėžties, apeliacinių skundų sustabdymo poveikio ir perdavimo terminų. Be to, būtina smarkiai sutrumpinti perdavimo laukiančių prieglobsčio prašytojų galimo sulaikymo trukmę.

7.1.4 Komitetas turi tam tikrų abejonių dėl Komisijos pasiūlymo, susijusio su EURODAC sistema, kad nacionalinių valdžios institucijų turimi duomenys apie pabėgėlius taptų prieinami, kadangi tai prieštarautų teisei į privatumą ir susilpnintų daugiavaliui asmenų reikalingą apsaugą.

7.1.5 EESRK pritaria Komisijos pasiūlymui steigti ekspertų prieglobsčio klausimais grupes, kad jos tam tikromis aplinkybėmis laikinai pagelbėtų valstybėms narėms, ypač nagrinėjant bylas, jei valstybių narių prieglobsčio sistemų darbo krūvis yra pernelyg didelis.

7.1.6 Reikėtų naudoti Europos pabėgėlių fondą, kad būtų pagerinta ES teikiama finansinė parama valstybėms narėms, patiriančioms didelį neteisėtos imigracijos ir prieglobsčio prašytojų spaudimą.

7.1.7 ES valstybių narių solidarumą reikėtų didinti atsižvelgiant į tai, kad kai kurios mažos valstybės (pvz., Malta) sulaukia daugiau prieglobsčio prašytojų, nei jos gali priimti.

7.1.8 Solidarumą galima parodyti taikant pabėgėlių persikirstymo tarp ES valstybių narių politiką, bendradarbiaujant su EPPB ir valdant Europos pabėgėlių fondą.

7.1.9 EESRK remia EP pateiktus bandomuosius projektus, kuriais siekiama skatinti savanorišką pabėgėlių ir prieglobsčio prašytojų persiskirstymą ES.

7.2 Išorės aspektas

7.2.1 Dauguma pabėgėlių gyvena besivystančiose šalyse (iš 8,7 mln. JTVPKV pripažintų pabėgėlių 6,5 mln. gyvena besivystančiose šalyse). EESRK pageidautų, kad Europos Sąjunga priimtų naujus išipareigojimus remti ir padėti besivystančioms šalims bei ugdyti jų gebėjimą apsaugoti žmones.

7.2.2 **Regioninės apsaugos programos** – tai viena iš EESRK nagrinėjamų galimybių, tačiau kol kas tokių programų nedaug ir jos yra eksperimentinio pobūdžio. Įvertinus šias programas turėtų būti pateikti nauji pasiūlymai, kaip jas plėtoti ir paversti nauju mechanizmu, kuris ikūnytų ES išipareigojimą gerinti pabėgėlių padėti visame pasaulyje. Savo nuomonėje dėl žaliosios knygos Komitetas abejoja „dėl priimančių centrų galutinio tikslo kai kuriose šalyse, pvz., naujosiose nepriklausomose valstybėse (Ukraina, Moldova, Baltarusija), kurios, atrodo, dar toli gražu nepasirengusios suteikti visas garantijas prieglobsčio prašytojams. Komitetas pabrėžia, kad šios programos labiau skirtos ne padidinti pabėgėlių apsaugą, o apriboti jų galimybes atsidurti prie Europos Sąjungos sienų.“

7.2.3 Kitas svarbus mechanizmas, kurį taikydama ES privalo pademonstruoti savo išipareigojimą – **pabėgėlių persikėlimas**. Tai asmenų, kuriems trečiosios šalys suteikė pabėgėlio statusą, priėmimas nuolatiniam gyvenimui vienoje iš ES valstybių narių. Pirmą kartą ES persikėlimui pritarė 2004 m. lapkričio mėn. Europos Vadovų Tarybos susitikime. Nuo to laiko įgyvendintos kelios persikėlimo programos, tačiau jų labai nedaug. JTPRVK nurodė, kad tik 5 proc. 2007 m. pasaulyje suteiktų persikėlimo vietų buvo ES teritorijoje ir tik septynios valstybės narės vykdė persikėlimo programas.

⁽¹⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl Žaliosios knygos dėl būsimosios bendros Europos prieglobsčio sistemos (pranešėja A. Le Nouail-Marlière), OL C 204, 2008 8 9.

7.2.4 EESRK ragina visas valstybes nares aktyviai dalyvauti plėtojant persikėlimo programas ir pritaria bendros programos šioje srityje nustatymui, kad pabėgėlių persikėlimas į ES būtų ne vien simbolinė priemonė, o įgytų tokį mastą, kad taptų veiksmingu pabėgėlių persikirstymo pasaulyje mechanizmu. Europos persikėlimo programos turės būti plėtojamos bendradarbiaujant su JTPRVK ir specializuotomis NVO.

7.2.5 Komitetas pritaria, kad asmenims, kuriems reikalinga apsauga, būtina sudaryti palankesnes sąlygas patekti į ES. Taigi, sienos kontrolės sistemos privalo užtikrinti teisę į prieglobstį, o vizų režimą reikėtų taikyti lanksčiai.

7.2.6 Komitetas pažymi, kad bendras už ES ribų, valstybių narių ambasadose arba konsulatuose gaunamų prašymų tvarkymas iš tiesų galėtų būti naudingas, kadangi tai galėtų padėti kovoti su prekyba žmonėmis ir sumažinti dėl to jūroje žūstančių asmenų skaičių. Nors nėra pagrindo manyti, kad prašymus pradėjus tvarkyti bendrai prašymų suteikti prieglobstį tvarkymo standartai taptų ne tokie griežti, tačiau reikėtų rimtai pagalvoti, kaip pašalinti bet kokią riziką, kuri galima tokio prašymų tvarkymo atveju.

Briuselis, 2009 m. vasario 25 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl žaliosios knygos „migracija ir judumas. ES švietimo sistemų uždaviniai ir galimybės“

COM(2008) 423 galutinis

(2009/C 218/17)

Europos Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2008 m. liepos 3 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Žaliosios knygos „Migracija ir judumas. ES švietimo sistemų uždaviniai ir galimybės““

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2008 m. gruodžio 10 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Mário SOARES.

451-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. vasario 25–26 d. (vasario 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 142 nariams balsavus už, 1 prieš ir 6 susilaikius.

1. Įžanga

1.1 Žalioji knyga „Migracija ir judumas. ES švietimo sistemų uždaviniai ir galimybės“ (COM(2008) 423 galutinis) skirta šandienos švietimo sistemai iškilusiam rimtam iššūkiui, susijusiam su reiškiniu, kuris, nors ir nėra naujas, pastaraisiais metais kelia vis daugiau problemų ir plačiai paplito. Tai didelis imigrantų kilmės vaikų, kurių socialinė ir ekonominė padėtis nesaugi, skaičius mokyklose.

1.2 Komisija mano, kad vertėtų surengti konsultacijas su suinteresuotosiomis šalimis imigrantų kilmės vaikų švietimo politikos klausimais. Suinteresuotųjų šalių būtų paprašyta pasidalyti nuomonėmis šiais klausimais:

- politiniai uždaviniai,
- šiems uždaviniams spręsti tinkamos politinės priemonės,
- parama, kurią šiuos uždavinius sprendžiančioms valstybėms narėms galėtų teikti Europos Sąjunga, ir
- Direktyvos 77/486/EEB ateitis.

1.3 EESRK mano, kad tai sudėtingas ir sunkus klausimas, kurį būtų galima nagrinėti daugeliu įvairių būdų, iš kurių visi būtų tinkami ir svarbūs. Tačiau dėl patvirtintos metodikos Komitetas – be kai kurių bendro pobūdžio pastabų – pasistengs atsakyti tik į penkis pateiktus klausimus.

2. Bendros pastabos

2.1 EESRK visiškai sutinka su žaliosios knygos įžangoje pateiktais teiginiais, kad didelis mokinių imigrantų skaičius yra ne problema, bet iššūkis. Žaliojoje knygoje šis klausimas tinkamai įvertintas ir aptarti beveik visi jo aspektai.

2.2 Kadangi vartojamos tokios plačios sąvokos kaip „imigrantų kilmės vaikai“, „imigrantų vaikai“ ir „mokiniai imigrantai“, apimančios ne tik vaikus iš trečiųjų šalių, bet ir ES valstybių narių vaikus, negyvenančius savo kilmės šalyse, kyla pavojus, kad žaliojoje knygoje visiškai skirtingos asmeninės aplinkybės bus suplakamos į vieną.

2.3 Iš tiesų niekas neabejoja, kad būti ES piliečiu yra ne tas pats kaip būti Europos Sąjungai nepriklausančios šalies piliečiu. Komisija, atkreipdama dėmesį į tai, jog skirtingai nei trečiųjų šalių piliečiai, Europos piliečiai Europos Sąjungoje gali judėti laisvai, pati pripažįsta, kad šią apibrėžtį vartoti yra pavojinga. Tačiau savo sprendimą ji, matyt, pateisina taikydama tuos pačius kriterijus, kuriais pagrįsti jos nurodomi duomenų šaltiniai (PIRLS ir PISA) ⁽¹⁾.

2.4 EESRK supranta Komisijos principą, pagal kurį siekiama patenkinti poreikius visų vaikų, kurių tėvų pilietybė nėra priimančiosios šalies, nes vaikams reikalinga jų padėtį atitinkanti parama. Tačiau Komitetas šį klausimą linkęs svarstyti taikant dvejopą požiūrį: vienokį – Europos piliečių vaikams ir kitokį – trečiųjų šalių piliečių vaikams.

⁽¹⁾ PIRLS (angl. *Progress in International Reading Literacy Study*) – Tarptautinės švietimo pasiekimų vertinimo asociacijos (angl. IEA) atliekamas raštingumo tyrimas; PISA: Tarptautinio studentų vertinimo programa, kurią koordinuoja OECD.

2.5 Ši nuomonė nėra specialiai skirta migracijos reiškiniai; dėmesys skiriamas švietimo sistemų vaidmeniui gerinant imigrantų, pirmiausia imigrantų vaikų, integraciją. Tačiau joje atsižvelgiama į nemažai EESRK nuomonių imigracijos klausimais, sudarančių svarbų teorinį pagrindą ⁽¹⁾.

2.6 Sėkminga imigrantų integracija glaudžiai susijusi su imigrantų vaikų galimybėmis mokytis ir jų mokymosi rezultatais. Ši sąsaja nepaneigiama ir gali turėti didelę įtaką sėkmingam Europos socialinės sanglaudos politikos įgyvendinimui, mūsų demokratijos stabilumui ir net ilgalaikiam ekonominiam vystymuisi.

2.7 Kuo ankstyvesnė ir sėkmingesnė vaikų ir jaunuolių imigrantų integracija į mokyklas, tuo geresni jų mokymosi rezultatai mokyklose ir kitose ugdymo įstaigose. Todėl vertėtų pabrėžti ikimokyklinio ugdymo svarbą užtikrinant priemones, reikalingas mokymo ir socialinei sėkmei.

2.8 Nepaisant to, nors duomenys akivaizdžiai rodo, kad imigrantų kilmės vaikų, lankančių mokyklą nuo ankstyvos vaikystės, rezultatai geresni, tai nereiškia, kad tokie mokiniai tikrai stos į universitetus ar susiras tinkamą darbą.

⁽¹⁾ Iš 50 EESRK nuomonių šia tema, didžiausio dėmesio vertos šios: „Komunikatas dėl imigracijos ir prieglobsčio politikos atvirojo koordinavimo metodo“, pranešėja S. Eulenburg (OL C 221, 2002 9 17); „Trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir gyvenimo studijų, profesinio mokymo ar savanoriškos tarnybos tikslais sąlygos“, pranešėjas L. M. Pariza Castaños (OL C 133, 2003 6 6); „Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, nustatančio finansinės ir techninės pagalbos programą trečiosioms šalims migracijos ir prieglobsčio srityse“, pranešėja Cassina (OL C 32, 2004 2 5); „Komunikatas dėl imigracijos, integracijos ir užimtumo“, pranešėjas L. M. Pariza Castaños (OL C 80, 2004 3 30); „Galimybė naudotis Europos Sąjungos pilietybe“, pranešėjas L. M. Pariza Castaños (OL C 208, 2003 9 3); „Tarptautinė konvencija dėl darbuotojų imigrantų“ (nuomonė savo iniciatyva), pranešėjas L. M. Pariza Castanos (OL C 302, 2004 12 7); „Imigracija į ES ir integracijos politika: regionų ir vietos valdžios institucijų bei pilietinės visuomenės organizacijų bendradarbiavimas“, pranešėjas L. M. Pariza Castaños (OL C 318, 2006 12 23); „ES ir bendradarbiavimo su kilmės šalimis politika siekiant skatinti vystymąsi“ (nuomonė savo iniciatyva), pranešėjas L. M. Pariza Castaños (OL C 44, 2008 2 16); „Platformos, skirtos aktyvesniam pilietinės visuomenės dalyvavimui ES lygiu skatinant trečiųjų šalių piliečių integracijos politiką, struktūra, organizavimo ir veikimo aspektai“ (tiriama nuomonė), pranešėjas L. M. Pariza Castaños (OL C 27, 2009 2 3); „Mažumų integracija - romai“, pranešėja A.-M. Sigmund, bendrapranešėja M. Sharma (OL C 27, 2009 2 3); „Bendra Europos imigracijos politika. Principai, veiksmai ir priemonės“, pranešėjas L. M. Pariza Castaños, CESE 342/2009, 2009 2 25 (Dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

2.9 Be to, kuo laisviau ir turint daugiau informacijos priimami sprendimai dėl būsimos profesinės veiklos ir kuo daugiau investuojama siekiant užtikrinti vaikų ir jaunuolių imigrantų sėkmingą mokymąsi, tuo geresnių galima tikėtis socialinių, ekonominių ir politinių rezultatų.

2.10 Mokykla yra geriausia vieta integracijai, nes joje užmezgami pirmieji socialiniai ryšiai už šeimos ribų. Jei mokyklos ne padeda sušvelninti imigrantų šeimų socialinės ir ekonominės kilmės įtakos, bet atstumia, diskriminuoja arba atskiria, sėkmingai integruoti bus labai sunku ir dėl to kentės visa visuomenė.

2.11 Todėl idėja steigti daugiausia arba vien vaikams imigrantams skirtas mokyklas, turėtų būti atmesta, nors iš pirmo žvilgsnio galėtų pasirodyti, kad motyvai pagirtini. Mokyklos turėtų atspindėti jų bendruomenės socialinę sudėtį, o ne tapti kurių nors grupių getais. Imigrantų kilmės mokinių fizinis ir socialinis skirstymas į atskiras mokyklas, paprastai neatsiejamas nuo izoliuoto gyvenimo būdo arba jis lemia tokių gyvenimo būdą.

2.12 Ugdymo institucijos ypatingą dėmesį turėtų skirti mokytojams, nes jie – svarbiausi švietimo dalyviai – tiesiogiai atsako už mokinių mokymosi rezultatus. Patraukli, gerai apmokama profesinė veikla ir visų pirma pirminis ir tęstinis profesinis mokymas, kurio metu atsižvelgiama į šią naują padėtį, yra labai svarbūs siekiant gerų rezultatų ⁽²⁾.

2.13 Todėl vertėtų didinti įvairesnės etninės ir kultūrinės kilmės mokytojų skaičių, kadangi jų pavyzdys galėtų padrąsinti mokinius ir padėti didinti jų savigarbą. Todėl reikėtų persvarstyti mokytojų priėmimo į darbą kriterijus bei tvarką ir skirti lėšų.

2.14 Valstybinės kalbos mokėjimas – būtina sėkmingo mokymosi sąlyga. Šis klausimas dar nėra pakankamai išnagrinėtas, nes kalbos mokėjimas buvo painiojamas su gebėjimu bendrauti. Tikslinė parama šioje srityje – veiksmai, užtikrinantys kuo ankstyvesnę mokinių integraciją į mokyklą (nuo ankstyvosios vaikystės), mokyklos ir mokinių tėvų bendravimas, valstybinės kalbos pamokų tėvams rengimas – tai keletas strategijų, kurias verta priimti sprendžiant šią vieną sudėtingiausių šių dienų problemų.

⁽²⁾ Žr. EESRK nuomonę „Mokytojų rengimo kokybės gerinimas“, pranešėjas Mário Soares, CESE 75/2008 (OL C 151, 2008 6 17).

2.15 Jei tėvai imigrantai įtraukiami į visą ugdymo procesą, užtikrinamas jų bendravimas su vietos bendruomenės šeimomis ir įvertinamos jų žinios bei patirtis, mokinius, ir apskritai imigrantų bendruomenes, lengviau integruoti tiek į mokyklą, tiek į bendruomenę. Todėl svarbu, kad mokyklose būtų pagalbino mokymo personalo ir kultūros tarpininkų⁽¹⁾.

3. EESRK indėlis

3.1 Žaliojoje knygoje iškeliamos 4 temos, kuriomis pagrįsti tolesni klausimai:

„A. Politinis uždavinys:

Kokie yra svarbūs politiniai iššūkiai, susiję su gero išsilavinimo suteikimu imigrantų kilmės vaikams? Ar yra kitų, šiame dokumente nenustatytų uždavinių, į kuriuos reikėtų atsižvelgti?

B. Politinės atsakomosios priemonės:

Kokiomis politinėmis priemonėmis tiktų spręsti šiuos uždavinius? Ar yra kitų, šiame dokumente neišvardytų, politinių priemonių ir metodų, į kuriuos reikėtų atsižvelgti?

C. Europos Sąjungos vaidmuo:

Kokių priemonių būtų galima imtis pagal Bendrijos programas, kad būtų pasiekta teigiamų poslinkių imigrantų kilmės vaikų ugdymo srityje? Kaip šie klausimai turėtų būti sprendžiami taikant atvirąjį koordinavimo metodą ugdymo ir mokymo srityje? Ar, Jūsų nuomone, vertėtų apsvarstyti galimybę nustatyti rodiklius ir (arba) etalonus, kaip priemonę sutelkti politines pastangas į mokymosi rezultatų atotrūkio mažinimą?

D. Direktyvos 77/486/EEB ateitis:

Kokiu būdu Direktyva, atsižvelgiant į jos įgyvendinimo patirtį ir į migracijos srautų pobūdžio pokyčius nuo jos priėmimo, gali remti valstybių narių šioms klausimams spręsti skirtą politiką? Ar patartumėte ją palikti tokią, kokia yra dabar, pritaikyti, ar panaikinti? Ar galėtumėte pasiūlyti kitų būdų valstybių narių politikai, susijusiais su klausimais, kuriems spręsti skirta Direktyva, remti?“

⁽¹⁾ Šios ir kitos mintys išdėstytos 2008 m. balandžio mėn. pranešime „Švietimas ir migracija. Strategija integruoti vaikus migrantus į Europos mokyklas ir visuomenę. Mokslinių tyrimų rezultatų, skirtų politikos rengėjams, sintezė“, parengė NESSE ekspertų tinklas (ekspertų švietimo ir mokymo aspektais tinklas, kurį remia Europos Komisija) http://www.nesse.fr-nesse-nesse_top-activites-education-and-migration.

3.2 Politinis uždavinys

3.2.1 Tikriausiai didžiausias politinis iššūkis, su kuriuo šiandien susiduria Europa, – sukurti integruojančią švietimo sistemą visuomenėje, kuri vis mažiau integruojanti, nes arba didėja atotrūkis tarp vargšų ir turtingųjų ir su tuo susijusi socialinė atskirtis, arba imigracijos srityje taikomos vis griežtesnės migracijos politikos priemonės. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas imigrantų kilmės žmonių socialinei ir ekonominei padėčiai, nes galimybėms mokytis didelę įtaką turi padėtis, kai žmonės yra socialiai nuskriausti.

3.2.2 Neįmanoma išanalizuoti milžiniško uždavinio - integruoti milijonus imigrantų per švietimą – neatsižvelgus į šiuos aspektus: užsienio piliečių teisinį statusą, kuris daro įtaką jų galimybėms naudotis privalomo švietimo sistema⁽²⁾; dokumentų neturinčių imigrantų padėties įteisinimo tvarką; kliūtis šeimai susijungti; ir vizų suteikimo kriterijus, kurie kartais pažeidžia pagrindines žmogaus teises (pvz., reikalavimas atlikti DNR tyrimus šeimoms ryšiams įrodyti), ir kitas priemones.

3.2.3 Priimant milijonams imigrantų kilmės vaikų ir jaunuolių įtakos turinčius švietimo politikos sprendimus, negalima nekreipti dėmesio į šiuos globalius klausimus. Neįmanoma steigti arba plėsti mokyklų neatsižvelgiant į jas supančią socialinę sistemą. Jos atspindi visuomenę, bet taip pat gali iš esmės padėti ją keisti.

3.2.4 Kalbant konkrečiau, švietimo reformos, kurios švietimą laiko tokiu pačiu verslu kaip ir bet kuris kitas verslas, verslo kalbą perkelia į mokyklas (mokinius ir tėvus vadina „vartotojais ir (arba) naudotojais“, o mokytojus – „paslaugų teikėjais“), ir kurios propaguoja vertinimą, kuris remiasi tik mokinių asmeniniais rezultatais ir nepadeda sėkmingai vaikų integracijai. Todėl švietimą reikėtų apibrėžti iš naujo kaip pagrindinę visų vaikų ir jaunimo žmogaus teisę.

3.2.5 Atsižvelgiant į tai, kad už švietimą vis dar atsako nacionalinės vyriausybės, sudėtingiau bus nustatyti, ar Europos Sąjunga iš esmės sugeba koordinuoti politiką, būtiną kiek įmanoma didesnei integracijai pasiekti. Paradoksas tarp pripažinimo, kad imigracijos reiškinys turi pasekmių Bendrijos mastu, ir fakto, kad ši politikos sritis vis dar rengiama nacionaliniu lygiu, išnyks, kai atsiras politinė valia ją glaudžiau koordinuoti.

⁽²⁾ Vokietijoje „užsienio piliečio“ teisinis statusas dažnai suteikia galimybę taikyti visuotinės prievolės reguliariai lankyti mokyklą išimtį. Pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 14 straipsnį „Kiekvienas asmuo turi teisę į švietimą, (...) ir (...) galimybę gauti nemokamą privalomą išsilavinimą“.

3.2.6 Todėl Europos Sąjungai tenka pripažinti faktą, kad problemos masinės migracijos reiškiniai valdyti bus sunku išspręsti atskiroms valstybėms, ir jai teks įgyvendinti politines priemones, būtinas šiam tikslui pasiekti, kad įveiktų studentų iš ES nepriklausančių šalių, besimokančių Europos švietimo sistemoje, skaičiaus didėjimo problemą.

3.2.7 Nepalanki imigrantų kilmės žmonių padėtis persikelia ir į suaugusių žmonių švietimą. Tokie žmonės nelinkę aktyviai dalyvauti tęstiniame mokyme ir dažniausiai jiems siūlomi kursai yra skirti kalbos įgūdžiams įgyti. Švietimo įstaigos, pagrindinį dėmesį skiriančios suaugusiųjų švietimui, turėtų stengtis, kad jų kursai būtų prieinami visai tikslinei gyventojų grupei. Į imigrantų kilmės žmones turi būti atsižvelgiama įvairiuose siūlomuose kursuose. Todėl suaugusiųjų ugdymo samprata turi būti išplėsta, kad apimtų tokias sritis kaip kultūra, politika, šeimos planavimas sveikata, bendravimo įgūdžiai ir kt.

3.2.8 Kitas sprendimams įtakos galintis turėti politinis iššūkis – dabartinė ekonominė krizė. Didėjantis nedarbas, problemos, su kuriomis susiduria socialinės apsaugos sistemos, dėl kurių kai kurių šalių socialinės apsaugos modeliams kyla pavojus, galėtų paskatinti rasizmą ir ksenofobiją, kurie visiškai prieštarauja demokratinės Europos vertybėms. Tiek mokyklos, tiek ir bendruomenė, kuriai jos priklauso, turėtų atidžiai stebėti šiuos reiškinius ne tik tam, kad galėtų jiems užkirsti kelią, bet ir kad galėtų imtis veiksmų, jei ir kai prireiks.

3.3 Politinės atsakomosios priemonės

3.3.1 Svarbiausia valstybių narių užduotis yra laikytis savo įsipareigojimo užtikrinti, kad imigrantai būtų integruoti į visuomenę. Kalbant apie vaikus ir jaunimą, tai reiškia, kad reikėtų ne tik sudaryti kiekvienam asmeniui galimybę patekti į švietimo sistemą užtikrinant, kad nebūtų taikomi jokie atrankos kriterijai, pagrįsti socialiniu statusu, bet ir siekti, kad sėkmingas mokymasis būtų pripažintas mokinių (vaikų) imigrantų teise.

3.3.2 Tuo tikslu švietimo atsakas turi būti grindžiamas:

- visiems atvira ir nemokama aukštos kokybės švietimo sistema,
- politika, kuri, be kita ko, atsižvelgia į etninius, socialinius ir kultūrinius, ekonominius ir lyčių skirtumus ir gali pasinaudoti esamu potencialu,
- pagarba konkrečioms kiekvienos imigrantų bendruomenės ypatumams, į kuriuos būtų atsižvelgiama sudarant mokymo programas siekiant išplėsti mokyklų kultūrinį akiratį,

- į kitų šalių mokinių poreikius atsižvelgti sugebantys mokytojai, kuriems būtų teikiama parama ir sudaromos tęstinio mokymosi galimybės, būtinos siekiant švietimo tikslų, ir kuriems padėtų etninių bendruomenių, kurioms atstovaujama mokyklose, kalbas mokantys ir kultūrą išmanantys padėjėjai. Todėl vertėtų aktyviau kurti skirtingų sričių specialistų grupes mokyklose (pavyzdžiui, parengti plačias mokyklų socialines programas),

- geresnės prieigos prie žiniatinklio (World Wide Web) galimybės kaip mokymosi parama vaikams imigrantams, nes tai esminė priemonė sėkmingai mokytis ES. Todėl vertėtų pasiūlyti steigti jaunimo klubus ir bendruomenių centrus, turinčius interneto prieigą, kurti partnerystes su vietos bibliotekomis vietos valdžios institucijoms jas paremiant, arba partnerystes su įmonėmis, norinčiomis dovanoti senus kompiuterius, kt.,

- „nuosekli“ švietimo sistema: kalbos propagavimas neturėtų vykti tik ankstyvuojų vaikystės tarpsniu arba ikimokyklinėse ugdymo įstaigose. Jis turėtų vykti visą vaikų ugdymo laikotarpį ir neturėtų apsiriboti priimančiosios šalies kalba. Siekiant įsisavinti techninę ir profesinę kalbą, reikalingas įvairias sritis apimantis požiūris ir tinkamas visų dalykų mokytojų rengimas. Be priimančiosios šalies kalbos kursų, turi būti rengiami kalbos, kuria kalba mokinių šeimos, kursai. Daugiakalbystės išsaugojimas ir propagavimas turėtų tapti kiekvienos mokyklos pagrindinės mokymo programos dalimi,

- „vadovo – mokinių padėjėjo“ programos, pagal kurią mokiniai raginami susirasti vyresnius ir labiau patyrusius mokinius, propagavimas;

- platformos, skirtos imigrantų vaikų dialogui su vietiniais vaikais, sukūrimas, nes ji galėtų padėti griauti prietarus ir stiprinti integraciją,

- vaikų imigrantų tėvų dalyvavimas: tėvams tenka itin svarbus vaidmuo ir todėl jie turėtų geriau susipažinti su švietimo sistema ir profesinio mokymo galimybėmis. Jie taip pat turėtų būti raginami pareikšti savo nuomonę,

- dėl pirmiau nurodytų priežasčių⁽¹⁾, įvairūs suaugusiųjų mokymo kursai, skirti imigrantų kilmės žmonėms, nepaisant to, ar jie būtų mokinių tėvai, ar ne, ir

⁽¹⁾ Žr. 3.2.7 punktą.

— žinių apie kitas kultūras skatinimas, kuris apimtų stipendijas studijoms ir finansinės paramos skyrimą, kad sumažėtų klūčių mokytis (priemonės, kurios turi būti taikomos ne tik imigrantų kilmės mokiniams).

3.3.3 Be bendro pobūdžio priemonių, kuriomis turėtų būti atsižvelgta į konkrečius imigrantų ypatumus, pavyzdžiui, galimybes pasinaudoti sveikatos priežiūros sistemomis, darbo rinka ir tinkamu būstu, turėtų būti pabrėžta į sektorius orientuotų priemonių švietimo srityje būtinybė, pavyzdžiui, persvarstyti mokomąją medžiagą, kad informacija apie imigrantus nebūtų neigiamo pobūdžio, užmokyklinė veikla turėtų padėti integruotis, galimybė pasinaudoti švietimo sistema būtų užtikrinta nuo ankstyvos vaikystės, būtų skiriami išteklių, būtini pradiniam ir tęstiniam mokytojų rengimui ir kvalifikuotų padėjėjų, jeigu įmanoma, iš mokinių kilmės šalies, įdarbinimui, kt.

3.3.4 Pilietinės visuomenės dalyvavimas yra ne tik pageidautinas, bet ir patikimas socialinės ir švietimo demokratijos kokybės rodiklis, taip pat svarbus imigrantų integracijos veiksnys. Tėvų asociacijos ir socialiniai dalyviai gali padėti ugdyti tokią visuomenę ir pilietybės formą, kuri būtų integruojanti, gerbtų skirtumus ir suprastų tvirtos socialinės sanglaudos vertę.

Reikėtų remti ir skatinti daugelyje šalių priimtą politinį sprendimą suteikti imigrantams teisę balsuoti vietos rinkimuose, nes taip pripažįstama imigrantų integracija į priimančią bendruomenę ir stiprinamas priklausymo bendruomenei jausmas.

3.4 Europos Sąjungos vaidmuo

3.4.1 Priimdama ir įgyvendindama naująją Lisabonos sutartį, Europos Sąjunga turėtų užtikrinti, kad valstybės narės ir toliau vykdytų imigrantų integravimo politiką užtikrindamos vaikų teisę į mokslą, gimtosios kalbos mokymąsi ir mokinių imigrantų tėvų teisę tobulinti savo įgūdžius ir paremti savo vaikus, kai jie priima su jų švietimu susijusius sprendimus ir dalyvauja procedūrose.

3.4.2 Europos Sąjunga galėtų skatinti valstybes nares taikyti atvirąjį koordinavimo metodą ir esant tokioms sąlygoms rengti lyginamąsias analizes ir mokslinių tyrimų programas, kad būtų lengviau nustatyti ir skleisti gerą praktiką, taip pat paremti naujoviškas iniciatyvas atkreipiant dėmesį į atsirandančias Europos lygmens problemas, kurias kartais būna sunkiau nusta-

tyti tik nacionaliniu lygmeniu. Toliau pateikiama nemažai praktinių pasiūlymų, kaip pasiekti šiuos tikslus:

3.4.3 Ypač praverstų politinė priemonė – nustatyti rodiklius ir etalonus, skirtus padėti šalinti ne tik mokyklines nesėkmes, bet ir objektyvius sunkumus, kurių mokiniai imigrantai gali patirti konkrečiomis asmeninėmis aplinkybėmis. Kad būtų užkirstas kelias mesti mokyklas ir nereguliariai jas lankyti, būtinos programos, padedančios vystyti mokyklose visuomeninę veiklą.

3.4.4 Pasiūlymai dėl etalonų, taikomų pagal atvirąjį koordinavimo metodą, apima atitinkamų mokinių socialinę ir ekonominę padėtį, nepaisant to, ar jie yra imigrantų kilmės, ar ne; mokinių, nepaisant to, ar jie yra imigrantų kilmės, ar ne, mokyklos baigimą (privalomas švietimas); imigrantų kilmės mokytojų santykinę dalį; mokytojų žinias apie kultūrą; švietimo sistemos gebėjimą sudaryti sąlygas socialiniam judumui; daugialkalbystės skatinimą valstybinėje švietimo sistemoje; ir kokiu mastu švietimo sistemos yra prieinamos visiems vaikams ir jaunimui, kt.

3.4.5 Taip pat labai svarbu užtikrinti, kad Europos Parlamentas tiesiogiai dalyvautų rengiant, stebint ir vertinant atskirties ir marginalizacijos šalinimo Europos Sąjungoje priemones.

3.5 Direktyvos 77/486/EEB ateitis

3.5.1 Direktyva 77/486/EEB žengtas svarbus žingsnis į priekį įtraukiant visų vaikų imigrantų teisę į švietimą į politinę darbotvarkę. Nepaisant to, nors ši nuostata teisinga ir ją reikėtų pripažinti, negalima paneigti, kad direktyva buvo taikyta tik Europos piliečių vaikams ir pagrįsta principu integruoti tik vartojamos kalbos pagrindu. Be to, direktyvos įgyvendinimas vyko fragmentiškai ir, praėjus trisdešimčiai metų nuo jos įsigaliojimo, ji vis dar nėra visiškai perkelta į dabartinių ES valstybių narių teisės aktus.

3.5.2 Kadangi Direktyva 77/486 yra ir istoriškai, ir politiškai pasenusi ir neatitinka šiandieninių integracijos poreikių, ją būtina iš esmės pakeisti atsižvelgiant į paties migracijos reiškinio raidą. Nors ES ir valstybės narės turi nepamiršti kalbų mokymosi klausimo, EESRK mano, kad direktyva šiuo klausimu turėtų apimti ir kitus aspektus, jeigu siekiama, kad ji taptų priemone siekti socialinės, ekonominės ir politinės imigrantų ir jų vaikų integracijos.

3.5.3 Būsimoje direktyvoje turėtų būti atsižvelgta į tai, kad imigrantų integravimas į priimančiąją bendruomenę yra sudėtingas dar ir todėl, kad jų vaikai ne tik integruojami į švietimo sistemą, bet dar ir dėl to, kad pastarasis procesas yra labai svarbus sėkmingam pirmojo proceso įgyvendinimui.

3.5.4 Bet kuriuo atveju būsimoje direktyvoje turėtų būti svarstomi ne tik su kalba susiję klausimai (nors jis lieka svarbiausi), bet ir vaikų ir jaunimo išsamesnė ir nuoseklesnė integracija į švietimo sistemas.

Briuselis, 2009 m. vasario 25 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyriaus nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos rekomendaciją dėl Europos retųjų ligų srities veiksmų

COM(2008) 726 galutinis – 2008/0218 (CNS)

(2009/C 218/18)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2008 m. lapkričio 28 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Pasiūlymo priimti Tarybos rekomendaciją dėl Europos retųjų ligų srities veiksmų“

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. vasario 4 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėja Ágnes CSER.

451-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. vasario 25-26 d. (vasario 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 162 nariams balsavus už, 4 – prieš ir 8 susilaukusių.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK palankiai vertina Tarybos rekomendacijos projektą ir pritaria suderintiems Europos veiksams nustatant, apibrėžiant ir klasifikuojant retąsias ligas.

1.2 EESRK pritaria tam, kad su retosiomis ligomis susijusiems klausimams spręsti būtų nustatyti nacionaliniai ir regioniniai pavyzdiniai centrai ir kad būtų skatinamas ir propaguojamas jų dalyvavimas įvairiuose Europos informacijos tinkluose.

1.3 EESRK palankiai vertina paramą koordinuotiems moksliniams tyrimams, šiuo metu vykdomiems retųjų ligų srityje, ir jų propagavimui, taip pat pritaria suderinimo projektą, kuriais siekiama optimaliai panaudoti turimus ribotus išteklius, skatinimui ir tarptautinio bendradarbiavimo stiprinimui.

1.4 Siekiant Europos lygiu bendrai panaudoti patirtį, sukauptą retųjų ligų srityje, EESRK taip pat rekomenduoja tinkamai atsižvelgti į intelektinės nuosavybės teises ir pasiūlyti atitinkamas garantijas.

1.5 EESRK pritaria nacionalinių planų rengimui, bet mano, kad 2011 m. yra pernelyg ankstyva data šiems planams tinkamai parengti.

1.6 EESRK palankiai vertina tai, kad iki 2011 m. turėtų būti nustatyti nacionaliniai ir regioniniai pavyzdiniai centrai, tačiau nereikėtų pamiršti, kad tai vis dėlto priklauso nuo adekvataus nacionalinių planų parengimo.

1.7 EESRK rekomenduoja skatinti informacijos srautus ir koordinavimą Europos lygiu ir parengti bendrą standartinę tech-

ninę terminologiją. Jis taip pat rekomenduoja parengti praktinį vadovą, kuris atspindėtų šios srities ypatybes ir padėtų bendrauti įvairių kultūrų specialistams.

1.8 EESRK rekomenduoja sukurti specialią komunikavimo ir pranešimo sistemą, kuri leistų informacijos tinklui ir „mobiliosioms paslaugoms“ veikti taip, kad kiekvienas asmuo, kuriam reikia pagalbos, galėtų rasti tinkamos informacijos.

1.9 EESRK pritaria tam, kad didelis dėmesys būtų skiriamas socialinių mokslų tyrimams sprendžiant klausimus, susijusius su retųjų ligų srityje atsirandančiais poreikiais.

1.10 EESRK rekomenduoja visoms valstybėms narėms įsteigti savo retųjų ligų centrus, kurie galėtų atlikti koordinatoriaus vaidmenį tarp mokslinių tyrimų ir medicinos institutų, sveikatos priežiūros įstaigų ir valdžios institucijų.

1.11 EESRK rekomenduoja, kad valstybių narių retųjų ligų centrai atliktų užduotis, susijusias su duomenų rinkimu, akreditavimu, metodologijos rengimu ir koordinavimu.

1.12 EESRK rekomenduoja, kad nacionalinės strategijos, susijusios su retosiomis ligomis, būtų neatsiejama nacionalinių visuomenės sveikatos programų dalis.

1.13 EESRK rekomenduoja, kad vietoje konkreitiems projektams skiriamo finansavimo būtų parengta ilgalaikė finansavimo priemonė, siekiant veiksmingai ir rentabiliai panaudoti išteklius ir efektyviai užtikrinti pacientų teises.

1.14 EESRK rekomenduoja išnagrinėti, kaip šiuos klausimus sprendžiant dalyvauja pacientų asociacijos, profesinės organizacijos, pilietinės visuomenės organizacijos ir socialiniai partneriai, išanalizuoti ir įvertinti kai kuriose valstybėse narėse veikiančių informacijos centrų naudingumą atsižvelgiant į pacientų interesus ir teises.

1.15 EESRK taip pat rekomenduoja išsamiau išnagrinėti sveikatos srities specialistų judumo klausimą pasitelkiant profesines organizacijas, pilietinės visuomenės organizacijas ir socialinius partnerius ir siekiant užtikrinti, kad yra suteikiamos reikalingos garantijos.

1.16 Kad būtų galima sumažinti skirtumus sveikatos apsaugos srityje, EESRK rekomenduoja išnagrinėti, kokios sąlygos padeda proporcingai naudoti išteklius, kadangi svarstoma rekomendacija siekiama suteikti galimybę naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis visiems pacientams, sergantiems retosiomis ligomis.

1.17 EESRK pritaria Europos Sąjungos retųjų ligų patariamojo komiteto (EUACRD) įsteigimui ir rekomenduoja, kad greta valstybių narių, sveikatos pramonės, ekspertų ir pacientams atstovaujančių organizacijų atstovų, į jį būtų pakviesti socialiniai partneriai ir kitos pilietinės visuomenės organizacijos, kadangi be jų neįmanoma parengti nacionalinių strategijų, kurios yra viena svarstomos rekomendacijos įgyvendinimo sąlygų.

1.18 EESRK rekomenduoja, kad tarptautinė sveikatos apsaugos politika paremtų Europos retųjų ligų dienos iniciatyvą ir kad ji taptų pasaulinė retųjų ligų diena.

1.19 EESRK pritaria, kad praėjus 5 metams po rekomendacijos priėmimo reikėtų parengti ataskaitą dėl jos įgyvendinimo, tačiau pabrėžia, kad reikia užtikrinti, jog ją įgyvendinant bus padaryti reikalingi pakeitimai, kuriais atsižvelgiama į pacientų teises. EESRK norėtų dalyvauti atliekant rekomendacijos įgyvendinimo nuolatinį vertinimą.

2. Bendrosios pastabos

2.1 Papildoma informacija

2.1.1 Apie retąsias ligas, įskaitant ir genetines ligas, kalbama Bendrijos veiksmų programoje, apimančioje laikotarpį nuo 1999 m. sausio 1 d. iki 2003 m. gruodžio 31 d. [1999m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1295/1999/EB dėl Bendrijos veiksmų programos dėl retųjų ligų priėmimo vykdant veiklą visuomenės sveikatos srityje (1999–2003 m.)], pagal kurią retąja liga yra laikoma liga, kuria Europos Sąjungoje iš 10 000 gyventojų serga ne daugiau nei 5 asmenys. Šia apibrėžtimi remiamasi ir 1999 m. gruodžio 16 d. priimtame Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 141/2000 dėl retųjų vaistų.

2.1.2 Kadangi retosios ligos yra mažai paplitusios ir specifinės, joms būtina nagrinėti kompleksiskai, įgyvendinant konkrečius, bendromis veiksmais, kuriais siekiama išvengti didelio sergamumo ir pirmalaikio mirtingumo bei pagerinti sergančių asmenų gyvenimo kokybę ir jų socialinį bei ekonominį potencialą.

2.1.3 Europos Komisijos įsteigta darbo grupė dėl retųjų ligų informacijos tinklų turės Europos informacijos centrams nustatyti pagrindinius darbo principus, gydymo galimybes ir kriterijus. Šie klausimai numatyti ir šeštojoje bei septintojoje bendrosiose mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos programose.

2.1.4 2014 m. Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) planuoja patvirtinti Tarptautinės ligų klasifikacijos 11-ąją redakciją, į kurią įtraukiamos ir retosios ligos. PSO pakvietė Europos Sąjungos retųjų ligų darbo grupę patarti ir padėti šių ligų kodavimo ir klasifikavimo klausimais.

2.1.5 Jei visose valstybėse narėse būtų taikoma bendra retųjų ligų apibrėžtis, Europos Sąjungos bendradarbiavimas su PSO būtų žymiai stipresnis, be to tai padėtų ES atlikti svarbesnį vaidmenį sprendžiant sveikatos problemas kituose pasaulio kraštuose.

2.1.6 Vienas iš pagrindinių 2007 m. priimtose Europos sveikatos strategijos prioritetų – retosiomis ligomis sergantiems pacientams užtikrinti kokybišką diagnozę, gydymą ir informaciją.

3. Konkrečios pastabos

3.1 Retųjų ligų apibrėžtis ir paplitimas

3.1.1 Retąsias ligas būtina vertinti kompleksiskai, įgyvendinant konkrečius, bendrus veiksmais, kuriais siekiama išvengti didelio sergamumo ir pirmalaikio mirtingumo bei pagerinti sergančių asmenų gyvenimo kokybę ir jų socialinį bei ekonominį potencialą.

3.1.2 Duomenys apie šių ligų paplitimą rodo, kad yra 5 000–8 000 įvairių retųjų ligų, kuriomis serga apie 6 proc. visų ES gyventojų. Kitaip tariant, 29–36 mln. europiečių serga ar sirgs retąja liga.

3.1.3 Daug retųjų ligų yra labai retos ligos, kuriomis serga tik vienas ar mažiau žmonių iš 100 000 gyventojų. Labai retomis ligomis sergantys pacientai ir jų šeimos yra ypatingai izoliuoti ir pažeidžiami.

3.1.4 Pirmieji šių ligų simptomai atsiranda labai įvairaus amžiaus žmonėms: pusei retosiomis ligomis sergančių žmonių pirmieji simptomai atsirado nuo gimimo ar vaikystėje, kitai pusei – suaugus. Daugumą retųjų ligų sudaro genetinės ligos, bet retosios ligos gali būti susijusios ir su aplinkos veiksnių poveikiu nėštumo metu ar vėliau, dažnai žmogui turint genetiškai paveldėtą polinkį. Kai kurios ligos yra reta bendrųjų ligų forma ar komplikacijos.

3.2 Retųjų ligų pripažinimo ir informacijos apie jas stoka

3.2.1 Retosios ligos labai skiriasi savo sunkumu ir išraiška. Labai sutrumpėja retosiomis ligomis sergančių pacientų gyvenimo trukmė. Daug retųjų ligų yra sudėtingos, degeneracinės ir chroniškai sekinančios, tuo tarpu kitos – suderinamos su įprastu gyvenimo būdu, jeigu laiku diagnozuojamos ir tinkamai gydomos. Vis dėlto dažnai vienu metu žmogų kamuoja keletas negalių, o tai turi nemažai funkcinį pasekmių. Šios negalios sustiprina izoliuotumo jausmą ir gali būti diskriminacijos šaltinis bei sumažinti švietimo, profesines ir socialines galimybes.

3.3 Retųjų ligų politikos nebuvimas valstybėse narėse

3.3.1 Retosios ligos labai padidina žmonių sergamumo ir mirtingumo lygį, tačiau jų nėra informavimo apie sveikatos priežiūrą sistemose, kadangi nėra tinkamų kodavimo ir klasifikavimo sistemų. Nesant šioms ligoms skirtos sveikatos politikos ir trūkstant patirties, vėluojama šias ligas diagnozuoti ir susidaro sunkumų dėl galimybių gauti priežiūrą. Valstybėse narėse pasiūlos ir kokybės požiūriu labai skiriasi šių ligų diagnostika, gydymas ir pacientų reabilitacija. Skirtingų valstybių narių ir (arba) skirtingų tos pačios valstybės regionų gyventojai turi nevienodas galimybes naudotis specializuota priežiūra ir gauti retuosius vaistus.

3.3.2 Išteklių, skiriami retųjų ligų moksliniams tyrimams, diagnostikai ir gydymui, skirtingose valstybėse narėse labai skiriasi, o dėl šių išteklių išsisklaidymo sumažėja efektyvumas, todėl kai kuriems pacientams gydymas suteikiamas per vėlavimą arba iš viso nesuteikiamas.

3.3.3 Retųjų ligų diagnostikai ir gydymui reikia specialaus išsilavinimo. Trūkstant išteklių labai skiriasi ir specialistų galimybės, todėl daug pacientų nukenčia dėl klaidingos ar net nepakankamos diagnozės.

3.3.4 Atsižvelgiant į retųjų ligų specifiką – ribotą pacientų skaičių ir žinių bei kompetencijos šioje srityje stoką – reikalingas tarptautinis bendradarbiavimas, kuris suteikia papildomą naudą. Turbūt nėra kitos visuomenės sveikatos srities, kurioje 27 valstybių narių, taikančių skirtingus metodus, bendradarbiavimas

galėtų būti toks veiksmingas ir naudingas, kaip retųjų ligų srityje. Šį faktą pripažino Europos ir valstybių narių politinius sprendimus priimančios asmenys ir visi tiesiogiai susiję subjektai. Bendrai naudojant turimus ribotus išteklius būtų galima pasiekti geresnių rezultatų. Valstybėse narėse skiriasi duomenų rinkimo praktika (renkamų duomenų ir laiko požiūriu), taip pat nevienodi keliami reikalavimai informuoti. Vienose valstybėse toks reikalavimas taikomas visiems gyventojams, kitose šalyse numatytas tik atsitiktinis duomenų rinkimas. Nuoseklus duomenų ir informacijos rinkimas turi lemiamos reikšmės rengiant ir įgyvendinant sveikatos politiką, kuri yra veiksminga prevenciniu požiūriu ir perspektyvi finansiškai. Tai taip pat naudinga moksliniams tyrimams ES lygiu ir valstybėse narėse. Be to, labai svarbu susijusiems asmenims užtikrinti galimybę gauti reikalingus duomenis ir informaciją.

3.3.5 Itin svarbu gerinti retosiomis ligomis sergančių pacientų ir jų šeimos narių gyvenimo kokybę, užtikrinti tinkamą jų integraciją į visuomenę ir profesinį gyvenimą. Jų gyvenimas iš tiesų yra nuolatinė kova siekiant įveikti savo skirtumus nuo kitų žmonių bei fizinius ir moralinius išbandymus.

3.3.6 Europos Sąjungos valstybėse narėse yra nemažai nevyriausybinė organizacijų ir pilietinės visuomenės judėjimų, kurie informuoja retosiomis ligomis sergančius pacientus, skleidžia turimas mokslines ir kliniškes žinias, ieško ligoniams galimybių gydytis ir įsigyti įperkamus bei tinkamus vaistus, kitaip tariant, visa tai galiausiai gerina sergančių asmenų socialinę ir ekonominę integraciją. Šioms pilietinės visuomenės iniciatyvoms labai trūksta lėšų, jos negauna suderintos ir subalansuotos vyriausybės paramos, jos neveikia kaip organizuotas tinklas, o visa tai nuolat kenkia pacientų teisėms. Neužmegztas joks sisteminis bendradarbiavimas tarp pacientų, jų šeimų, pilietinės visuomenės organizacijų, specialistų ir socialinių partnerių. Galima konstatuoti, kad padėtis labai skiriasi ir yra daug sunkumų, susijusių su teikiama priežiūra ir galimybėmis ją gauti.

3.3.7 Retųjų ligų diagnostika ir gydymas kainuoja nepaprastai brangiai. Būtina, kad visos valstybės narės nustatytų ir taikytų kiek įmanoma pačią aukščiausią finansavimo ribą retųjų ligų gydymui, kuriam naudojamos naujosios technologijos arba kurio metu patiriama daug specialiųjų išlaidų.

3.3.8 2008 m. Europos Komisija paskelbė komunikatą dėl retųjų ligų, o jį rengdama atliko plataus masto konsultacijas su visuomene, kurios baigėsi tų pačių metų vasario mėn.

3.3.9 Šių konsultacijų rezultatai patvirtino būtinybę imtis priemonių Bendrijos lygiu. Pasiūlyme priimti Tarybos rekomendaciją daugiausia dėmesio skiriama trim sritims:

- retųjų ligų apibrėžtims ir kodavimui bei Europos retųjų ligų kodavimo ir klasifikavimo sistemos sukūrimui. Tai būtų labai naudinga įvairių ligų pripažinimui. Rengdama naują Tarptautinės ligų klasifikacijos redakciją, Komisija bendradarbiauja su PSO, nes, palyginti su kitais pasaulio kraštais, būtent Europos Sąjungoje yra daugiausia galimybių nustatyti įvairias retųjų ligų rūšis,
- pagrindinių principų ir gairių nustatymui šioje srityje siekiant parengti nacionalinius veiksmų planus, paramai ir pagalbai valstybėms narėms kuriant nacionalinę retųjų ligų sveikatos politiką, kuria siekiama užtikrinti jomis sergantiems žmonėms vienodas galimybes pasinaudoti prevencijos, diagnostikos, gydymo ir reabilitacijos paslaugomis ir apskritai prieigą prie šių paslaugų.
- Remiantis Tarybos rekomendacija, dėl kurios parengtas šis komunikatas:
 - valstybės narės turi parengti nacionalinius retųjų ligų planus,
 - jos taip pat turėtų numatyti tvarką retosioms ligoms apibrėžti, koduoti ir klasifikuoti,
 - reikia skatinti mokslinius tyrimus retųjų ligų srityje, pavyzdžiui, bendradarbiaujant su kitomis valstybėmis, maksimaliai išnaudojant Europos Sąjungos bendradarbiavimo potencialą mokslinių tyrimų srityje,
 - reikia nustatyti pavyzdinius centrus ir skatinti jų dalyvavimą Europos informacijos tinkluose,
 - valstybėse narėse reikėtų rinkti specialistų sukaupus statistinius duomenis apie retąsias ligas,
 - reikėtų parengti priemones, skirtas užtikrinti ligonių ir jiems atstovaujančių organizacijų aktyvią veiklą,
 - reikia glaudžiau bendradarbiauti visose srityse, kuriose veiksmams Bendrijos lygiu galėtų suteikti papildomos naudos rengiant bendras politikos gaires ir užtikrinant jų abipusį pripažinimą Europos mastu. Tai galėtų apimti ir konkrečias priemones mokslinių tyrimų, informacijos centrų, informacijos prieinamumo, paskatų kurti retuosius vaistus, diagnostikos ir kt. srityse, kadangi visa tai sudaro minimalią bendrąją retųjų ligų strategiją (pavyzdžiui, bandomosios programos, mokslinių tyrimų ir

technologinės plėtros programos, Reglamento (EB) Nr. 141/2000 dėl retųjų vaistų įgyvendinimo stebėsenai).

3.3.10 Komunikatu siekiama sudaryti sąlygas parengti kompleksiską bendrąją Europos strategiją dėl veiksmingo retųjų ligų pripažinimo, prevencijos, diagnostavimo, gydymo ir rezultatų mokslinių tyrimų šioje srityje. Jos tikslas taip pat būtų stiprinti valstybių narių bendradarbiavimą ir remti Europos informacijos tinklų ir ligonių asociacijų veiklą. Rengiant ir įgyvendinant kiekvieną Bendrijos politiką ar veiklą reikia užtikrinti aukštą žmonių sveikatos apsaugos lygį. Visos šios pastangos padės pasiekti bendrą tikslą – pagerinti visuomenės sveikatos būklę ir prailginti sveiko gyvenimo amžių, kuris yra vienas pagrindinių Lisabonos strategijos rodiklių. Vis dėlto šiuo tikslu reikės užtikrinti didesnę įvairių Bendrijos programų ir iniciatyvų (pavyzdžiui, ES visuomenės sveikatos programų, bendrųjų mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros programų, retųjų vaistų strategijos, direktyvos dėl sveikatos priežiūros paslaugų kitose valstybėse narėse ir kitos veiklos, kuri yra ar bus vykdoma Sąjungoje ar jos valstybėse narėse) nuoseklumą.

3.3.11 Tarybos rekomendacijos projekte manoma, kad būtina, jog valstybės narės iki 2011 m. pabaigos parengtų išsamias, integruotas nacionalines retųjų ligų strategijas ir kad ligoniniai ir jiems atstovaujančios organizacijos dalyvautų kiekviename politikos rengimo ir sprendimų priėmimo proceso etape. Jų veiklą reikėtų aktyviai skatinti ir remti, ypač finansiškai.

3.3.12 Nors EESRK ir remia išsamių, integruotų nacionalinių strategijų rengimą, jo nuomone, būtina apsvarstyti galimybę pakeisti datą, jeigu norime, kad bendrojoje strategijoje būtų atsižvelgiama į pacientų interesus. Šiuo tikslu reikėtų valstybių narių lygiu įsteigti specializuotus retųjų ligų centrus, kurie atliktų užduotis, susijusias su metodikos rengimu, duomenų rinkimu, akreditavimu ir koordinavimu.

3.3.13 Siekiant užtikrinti informacijos teikimą Europos Sąjungos lygiu, skatinti mokslinius tyrimus, informacijos centrų steigimą ir vystymą, reikia nustatyti ir patvirtinti techninę terminiją ir bendrus diagnostikos ir terapijos protokolus. Jų pripažinimas būtų naudingas ne tik pacientams, bet ir sveikatos sektoriaus specialistams ir paslaugų teikėjams. Dėl šios priežasties būtų naudinga parengti praktinį sektoriaus vadovą, kuris padėtų bendrauti įvairių kultūrų specialistams retųjų ligų, jų diagnostikos ir gydymo klausimais.

3.3.14 Europos informacijos tinklui sukurti ir vystyti, taip pat „mobiliesioms paslaugoms“ teikti reikia vykdyti specialią komunikaciją ir įdiegti pranešimo sistemą, kad kiekvienas žmogus tikrai galėtų susipažinti su informacija.

3.3.15 Kadangi įdiegiant tokią naują mokslinių tyrimų ir paslaugų teikimo struktūrą greičiausiai bus sukurti intelektinės nuosavybės produktai, būtina imtis reikiamų priemonių siekiant užtikrinti teisinę apsaugą šioje srityje.

3.3.16 EESRK palankiai vertina 2008 m. vasario 29 d. surengtą pirmąją Europos retųjų ligų dieną ir remia iniciatyvą įvesti Pasaulinę retųjų ligų dieną. Ši iniciatyva sudarytų sąlygas inicijuoti tarptautinį judėjimą, kuris labai padėtų padidinti mokslinių tyrimų ir gydymo veiksmingumą. EESRK nuomone, nepaprastai svarbu užtikrinti veiksmingą komunikaciją, skatinti kultūrų dialogą, įveikti kalbos barjerus, šalinti techninių sąlygų trūkumus, kad suinteresuoti asmenys (pacientai, jų artimieji, sveikatos paslaugų teikėjai, pilietinės visuomenės organizacijos ir socialiniai partneriai) galėtų gauti pakankamos ir teisingos informacijos.

3.3.17 Daugelyje ankstesnių nuomonių Komitetas atkreipė dėmesį į esminį pilietinės visuomenės ir socialinių partnerių vaidmenį saugant bendrąsias vertybes ir jas pritaikant praktiškai, kad būtų gaunama tikra papildoma nauda. Dėl šios priežasties, jo nuomone, svarbu, kad organizuotos pilietinės visuomenės dalyviai ir socialiniai partneriai galėtų atlikti tinkamą vaidmenį įgyvendinant komunikate dėl retųjų ligų nustatytus tikslus. Kadangi visuomenė ir socialiniai partneriai generuoja išteklius, būtinas sveikatos apsaugos sistemai finansuoti, jiems turėtų būti suteikta galimybė atlikti strateginį vaidmenį juos skirstant.

3.3.18 Kad būtų galima sumažinti skirtumus sveikatos apsaugos srityje, EESRK, atsižvelgdamas į šios srities išlaidų išskirtinį pobūdį, rekomenduoja išnagrinėti galimybę proporcingai naudoti išteklius, kadangi svarstoma rekomendacija siekiama suteikti galimybę naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis visiems pacientams, sergantiems retosiomis ligomis. Turimi išteklių skirtingose valstybėse narėse skiriasi, labai skiriasi ir asmenų, kurie teoriškai turi galimybę gydytis ir kurie realiai tokia galimybe naudojasi, skaičius.

3.3.19 EESRK pritaria koordinuotų mokslinių tyrimų organizavimui ir informacijos centrų steigimui bei nustatymui, kadangi tai gali būti išskirtinė proga Europos Sąjungai padėti spręsti tarptautines sveikatos problemas. Tai vienas iš tikslų, numatytų baltojoje knygoje „Kartu sveikatos labui. 2008–2013 m. ES strateginis požiūris“.

3.3.20 Europos Sąjungos retųjų ligų patarimojo komiteto (EUACRD) įsteigimas yra svarbus žingsnis į priekį siekiant įgyvendinti šį tikslą. EESRK rekomenduoja, kad greta valstybių narių atstovų, ekspertų, pacientams atstovaujančių organizacijų ir pramonės dalyvių būtų pakviesti pilietinės visuomenės atstovus bei socialinius partnerius nuolat dalyvauti patarimojo komiteto darbe. Juk be jų bendradarbiavimo nebus įmanoma parengti nacionalinės strategijos, kuri yra viena pagrindinių sąlygų svarstomai rekomendacijai įgyvendinti.

Briuselis, 2009 m. vasario 25 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2006/112/EB dėl lengvatinių pridėtinės vertės mokesčio tarifų

COM(2008) 428 galutinis – 2008/0143 (CNS)

(2009/C 218/19)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 93 straipsniu, 2008 m. rugpjūčio 28 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2006/112/EB dėl lengvatinių pridėtinės vertės mokesčio tarifų“

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. vasario 2 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Sergio Ernesto SANTILLÁN CABEZA.

451-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. vasario 25–26 d. (2009 m. vasario 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 171 nariui balsavus už ir 7 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK pritaria techniniams pakeitimams (daugelis jų yra esminiai), kurie pasiūlymu priimti direktyvą daromi Direktyvai 2006/112/EB. Tačiau jis apgailestauja, kad pasiūlymo taikymo sritis yra ribota dėl nepakankamo politinio sutarimo.

1.2 Kaip jau buvo pasakyta anksčiau, PVM taikymas energiją taupančioms ir ekologiškoms paslaugoms ir prekėms yra aspektas, kurį būtina apvarstyti.

1.3 Kalbant apie mažesnio PVM taikymą būsto renovacijos, remonto, perstatymo, išlaikymo ir valymo paslaugų teikimui, EESRK abejoja, ar verta išbraukti nuorodą į „socialinių“ būstą. Bet kuriuo atveju, kadangi taikyti lengvatinius tarifus nėra privaloma, šis sprendimas yra kiekvienos valstybės narės reikalas.

1.4 Suteikiant galimybę visoms valstybėms narėms taikyti lengvatinius PVM tarifus restoranų ir viešojo maitinimo paslaugoms (kai kurios valstybės narės jų atsisakė), siekiama sudaryti vienodas sąlygas, kadangi pagal esamą tvarką konkurencijos iškraipymo galimybė yra nedidelė. EESRK pritaria nuostatai, kad alkoholiniams gėrimams lengvatiniai tarifai netaikomi.

1.5 Kalbant apie „materialaus kilnojamojo turto nedidelį remontą“ ir atsižvelgiant į plačias vartojamas sąvokas, valstybės narės savo įstatymuose nustatys paslaugas, kurioms bus taikomi lengvatiniai tarifai.

1.6 EESRK siūlo dietiniams produktams, kurie skirti sergantiems tam tikromis ligomis, netaikyti PVM (žr. šios nuomonės 4.8.6 punktą).

1.7 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas siūlo pasiūlymo kriterijų pakeisti ir III priede įrašyti automobilių remonto ir priežiūros paslaugas, kaip nurodyta šios nuomonės 4.8.5.1 punkte.

1.8 EESRK pritaria nuostatai lengvatinius tarifus taikyti platesnei prekių ir paslaugų kategorijai, jeigu tai suderinama su valstybių narių konkrečiais biudžeto ištekliais, ekonomine padėtimi ir Europos Sąjungos valstybių narių vidaus rinkos interesais.

1.9 EESRK teigiamai vertina Komisijos pastangas siekti visiško PVM tarifų suderinimo, tačiau apgailestauja, kad ES Taryba nepriima politinio sprendimo.

2. Įžanga

2.1 Pasiūlymą priimti direktyvą, apie kurią kalbama šioje nuomonėje, sudaro 2006 m. direktyvos, toliau vadinamos „PVM direktyva“, **papildymai ir techniniai pritaikymai** ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (OL L 347, 2006 12 11).

2.2 Komisija teigia, kad siekiama įgyvendinti nemažai neatidėliotinių reformų spręsti teises ir politines problemas „dėl skirtingo direktyvos aiškinimo arba nevienodų sąlygų valstybėms narėms taikyti lengvatinius tarifus tose srityse, kur šis taikymas neturi poveikio tinkamam vidaus rinkos veikimui“.

2.3 Šiuo pasiūlymu siekiama valstybėms narėms suteikti daugiau savarankiškumo ir tikrumo, taip pat ir vienodą sąlygų taikymą.

2.3.1 Nors pasiūlymas nėra skirtas tik MVĮ (pagal Lisabonos strategiją MVĮ yra prioritetinga veiksmų sritis), joms jis turės teigiamą poveikį, kadangi reglamentuojamuose sektoriuose veikia daug MVĮ ir pasiūlymas suteiks joms teisinio aiškumo dėl tolesnio lengvatinių PVM tarifų taikymo šiuose sektoriuose.

2.4 PVM direktyvos pakeitimai yra keturių tipų:

- įtraukiamos vietoje teikiamos paslaugos, įskaitant nuolatines atnaujintas nuostatas dėl IV priede nurodytų darbui imlių paslaugų, kurios nustos galioti 2010 m. gruodžio 31 d. Dėl to IV priedas bus išbrauktas,
- išbraukiami straipsniai ar pastraipos, kurie yra laikino pobūdžio arba susiję su ankstesne konkrečia padėtimi valstybėse narėse,
- redakciniai patobulinimai,
- III priedo redakcijos pakeitimai; tarp jų „prekių ir paslaugų, kurias tiekiant ir teikiant gali būti taikomi 98 straipsnyje nurodyti lengvatiniai tarifai, sąrašas“.

3. Naujasis III priedas

3.1 Redakciniai pakeitimai ar konkrečių kategorijų papildymai.

3.1.1 3 kategorija: **farmacijos produktai**. Įrašoma „absorbuojantys higienos gaminiai“; jie apima moterų higienines priemones ir vaikų sauskelnes.

3.1.2 4 kategorija: **įranga neįgaliesiems**. Įrašoma „aparatai bei elektrinė, elektroninė ar kitokia įranga, transporto priemonės (...), taip pat tokių prekių išperkamoji nuoma ar nuoma (...)“. Į pasiūlymą dabar įrašyta specialiai neįgaliesiems suprojektuota ar pritaikyta įranga ar aparatai (pvz., Brailio klaviatūros, specialiai pritaikyti automobiliai).

3.1.3 6 kategorija: **knygos**. Įrašoma „garsines knygas, CD, CD-ROM ar panašias priemones (...)“. Kategorija išplečiama įrašant CD, CD-ROM ar kitas panašias priemones, kuriose iš esmės atkuriamas tokio pat turinio informacija, kaip ir spausdintose knygose.

3.1.4 8 kategorija: **radijo ir televizijos transliavimo paslaugos**. Paaiškinama, kad apmokestinamas paslaugų teikimas, o ne jų gavimas.

3.1.5 9 kategorija: **rašytojų, kt., teikiamos paslaugos**. Paaiškinama, kad ši kategorija apima ir tas paslaugas, „už kurias jiems sumokėtas honoraras už autorines teises“. Pakeitimas padarytas, nes honoraras už autorines teises nėra apmokestinamosios paslaugos, bet atlyginimas už tam tikras paslaugas.

3.1.6 16 kategorija: **laidojimo ar kremavimo paslaugos**. Nauja formuluote siekiama apibrėžties objektą atskirti nuo paslaugų teikėjo kategorijos.

3.1.7 18 kategorija: **gatvių valymas, atliekų tvarkymas, kt.** Leidžiant taikyti lengvatinį tarifą trims papildomoms paslaugoms, kurios nėra įrašytos į šią redakciją, panaikinami neatitikimai: „nuotekų valymas ir perdirbimas“, „nuotekos“, „atliekų perdirbimas bei paslaugos, susijusios su atliekų pakartotiniu naudojimu“.

3.2 Paslaugų, susijusių su **būsto sektoriumi ir kai kuriais nekomercinės paskirties pastatais**, sąrašo išplėtimas.

3.2.1 10 kategorija iš dalies pakeičiama ir nauja 10a kategorija įrašoma siekiant:

- suteikti valstybėms narėms daugiau veiksmų laisvės išbraukiant nuorodą į būsto paslaugas, kurios yra „socialinės politikos dalis“,
- įrašyti būsto renovaciją, remontą ir valymą (šiuo metu IV priede), taip pat jo išlaikymą,
- maldos vietų, kultūros paveldo ir istorinių paminklų renovacijos, remonto, perstatymo, išlaikymo ir valymo paslaugoms taikyti lengvatinius tarifus.

3.3 Dviejų naujų kategorijų įrašymas

3.3.1 Restoranų ir viešojo maitinimo paslaugos

3.3.2 Šiuo metu galiojančio III priedo 12 kategorija (kuri nėra iš dalies pakeista) apima:

„viešbučių ir panašių įstaigų teikiamas apgyvendinimo paslaugas, įskaitant apgyvendinimą per atostogas ir stovyklaviečių ar namelių- autopriekabų stovėjimo vietų nuomą“.

3.3.3 Naujoji 12a kategorija apima:

„restoranų ir viešojo maitinimo paslaugų teikimą, išskyrus alkoholinių gėrimų tiekimą“.

3.3.3.1 Tokia papildoma nuostata įrašyta dėl dviejų priežasčių: a) būtinybės visas valstybės nares vertinti vienodai; b) todėl, kad šios paslaugos atitinka tuos pačius kriterijus, kaip ir kitos į pasiūlymą įtrauktos vietoje teikiamos paslaugos.

3.3.4 Vietoje teikiamos paslaugos

3.3.4.1 Šios naujos kategorijos apima penkias paslaugų rūšis:

„19) sodininkystės ar landšafto tvarkymo paslaugų teikimas ir sodų priežiūra;

20) materialaus kilnojamojo turto, įskaitant visų tipų dviračius ir triračius, išskyrus visas kitas transporto priemones, nedidelis remontas;

21) materialaus kilnojamojo turto valymo ir priežiūros paslaugos;

22) priežiūros paslaugos namuose, pvz., pagalba namuose ir vaikų, pagyvenusių, ligotų ar neįgalių žmonių priežiūra;

23) asmens priežiūros tipo paslaugos, teikiamos kirpyklose ir asmens priežiūros įstaigose“.

3.3.4.2 Į šias kategorijas įtrauktos ne tik paslaugos, įrašytos į šiuo metu galiojančių IV priedą, kuriuo iki 2010 m. gruodžio 31 d. nustatoma laikina tvarka, bet ir kai kurios naujos panašaus pobūdžio paslaugos.

4. Pastabos

4.1 EESRK šios nuomonės temą išsamiai apsvairstė nagrinėdama 2007 m. liepos 5 d. komunikatą dėl kitų nei standartiniai PVM tarifų ⁽¹⁾, kuris savo ruožtu buvo pagrįstas įmonės „Copenhagen Economics“ pateiktu tyrimu.

⁽¹⁾ COM(2007) 380 galutinis, 2007 m. liepos 5 d.

4.2 Savo nuomonėje ⁽²⁾ EESRK pabrėžė šiuos aspektus:

— valstybės narės PVM tarifus taiko siekdamos tik fiskalinių tikslų,

— lengvatinais tarifais atsižvelgiama į politinius ir socialinius kriterijus,

— PVM suderinimas lieka neįgyvendinama svajone; Komisijos nuomone, tai pateisina pastangas suderinti tarpvalstybinių poveikį turinčią arba **priimtus politinius Bendrijos kriterijus atitinkančią** veiklą,

— būtina užtikrinti, kad visi lengvatiniai PVM tarifai būtų **iš tikrųjų** pagrįsti socialiniais kriterijais,

— supaprastinimas ir skaidrumas palengvina verslo subjektų veiklą ir valdžios institucijų vykdomą kontrolę,

— atidedant galutinės sistemos taikymą, valstybėms narėms reikia suteikti daugiau savarankiškumo nustatyti vietos lygmeniu teikiamoms paslaugoms mažesnius tarifus.

4.2.1 Toje nuomonėje pateiktos pastabos vis dar tinka ir šiuo atveju.

4.3 Pasiūlyme priimti direktyvą pateikti tik daliniai ir patys aktualiausi šiuo metu galiojančios tvarkos pakeitimai. Komisija aiškina, kad ji nesiekia išsamios šiuo metu galiojančios direktyvos peržiūros, dėl kurios diskusijos „tik prasidėjo“. Tačiau šiuo pasiūlymu sprendžiami socialiniu ir ekonominiu požiūriu svarbūs klausimai, pavyzdžiui, restoranams, darbui imliems sektoriams ir vietoje teikiamoms paslaugoms taikomų PVM tarifų klausimas.

4.4 Techniniai pakeitimai

EESRK iš esmės pritaria visiškai techninio pobūdžio pakeitimams, jei jie būtini, patobulina redakciją ir paaiškina prieštarų aspektus.

4.5 Su būsto sektoriumi susiję pakeitimai

⁽²⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai ir Europos Parlamentui dėl kitų nei standartiniai PVM tarifų, OL C 211, 2008 8 19, p. 67.

4.5.1 Būsto suteikimas ir statyba

4.5.1.1 Nuolatinis PVM lengvatų taikymas visoms būsto rūšims, ne tik toms, kurios susijusios su „socialine politika“, kaip numatyta šiuo metu galiojančioje 10 kategorijoje, labai išplėstų jų taikymo sritį. Šį pakeitimą pagrindžia tai, kad valstybės narės skirtingai interpretavo sąvoką „socialinė politika“, taip pat ir dėl galiojančių šių paslaugų apmokestinimo taisyklių, pagal kurias turtas apmokestinamas ten, kur jis yra.

4.5.1.2 Nors šiomis nuostatomis pasiekiamas suderinimas, galima nusistebėti, ar, atsižvelgiant į reformos poveikį, šie išsamūs principai nėra kraštutiniai⁽¹⁾. Ar lengvatinių tarifų taikymas visoms būsto paslaugoms, nepaisant to, kokia paslaugų kaina ir paskirtis, padeda pasiekti socialiniu ir ekonominiu požiūriu pageidaujamą tikslą?

4.6 Būsto ir kitų pastatų remontas

4.6.1 Būsto renovacija ir perstatymas, kai jie vykdomi kaip socialinės politikos dalis, jau buvo įtraukti į III priedą; į IV priedą jau buvo įtraukta privačių namų renovacija ir remontas, taip pat privačių namų ūkių valymas. Visiškai pagrįstai į dokumentą įtraukti „maldos vietos, kultūros paveldas ir istoriniai paminklai“.

4.6.2 Be to, išbraukta išimtis medžiagoms, „kurios sudaro didelę suteiktos paslaugos vertės dalį“. Taigi pasiūlymu siekiama, kad tais atvejais, kai prekės yra dalis teikiamų paslaugų, jų teikimui būtų taikomas lengvatinis tarifas.

4.6.2.1 EESRK mano, kad abu pakeitimai yra pagrįsti.

4.7 Lengvatinio PVM tarifo taikymas restoranų ir viešojo maitinimo paslaugoms

4.7.1 Lengvatinio PVM tarifo taikymas restoranų ir viešojo maitinimo paslaugoms yra opus, daug kartų svarstytas klausimas; šiam taikymui vis dar prieštarauja keletas valstybių narių.

4.7.2 Pagal Komisijos paskelbtą poveikio vertinimą⁽²⁾ barų, restoranų ir viešojo maitinimo paslaugos sudaro 6,1 proc. asmeninio vartojimo⁽³⁾ ir 1,9 proc. pridėtinės vertės. Jos taip pat

(1) Iš viso statybos sektorius pagamina 6,2 proc. pridėtinės vertės (27 ES valstybių narių duomenys); namų statyba sudaro pusę šios dalies, t. y. – 3,1 proc.

(2) SEC(2008) 2190. 2008 m. liepos 7 d., Briuselis.

(3) 25 ES valstybių narių duomenys (visos valstybės narės, išskyrus Bulgariją ir Rumuniją).

sudaro 3,3 proc. bendro užimtumo⁽⁴⁾. HOTREC prekybos asociacija nurodė, kad šiame sektoriuje veikia 1 600 000 įmonių⁽⁵⁾.

4.7.3 EESRK jau pabrėžė, kad šiam sektoriui taikomi tarifai turi įtakos ne tik vietoje teikiamoms paslaugoms, bet ir turizmo plėtrai tarp valstybių narių. Tokia padėtis, taip pat tai, kad restoranams taikomas PVM tarifas yra pagrindinis pajamų šaltinis, apsunkina bendro ES kriterijaus nustatymą; ir šis tikslas dar nepasiektas⁽⁶⁾.

4.7.3.1 Poveikis valstybių narių turizmo sektoriams skirtingas. Komisija nežino su PVM susijusių rinkos iškraipymo atvejų viešbučių paslaugų sektoriuje (kuris vadaus rinkos požiūriu yra panašus į restoranų paslaugų sektorių), kuriam šiuo metu taikomi lengvatiniai PVM tarifai. Be to, išlaidos restoranuose nėra pagrindinė atostogų išlaidų dalis.

4.7.4 Dėl šiuo metu galiojančios tvarkos, pagrįstos laikinomis Direktyvos 2006/112/EB nuostatomis, atsiranda didelių skirtumų: 11 valstybių narių, remdamosi specialiomis leidžiančiomis nukrypti nuostatomis⁽⁷⁾, taiko žemesnius tarifus, o kitoms 16 valstybių narių ši galimybė nesuteikta. Taigi siūlomu pakeitimu siekiama suvienodinti sąlygas šioje srityje.

4.7.5 Siekiant suderinimo su šiuo metu galiojančiomis nuostatomis dėl alkoholinių gėrimų išsigijimo įstaigose, kuriose jis vartojamas, būtina išbraukti alkoholinius gėrimus⁽⁸⁾.

4.7.6 Bet kuriuo atveju būtina prisiminti, kad lengvatinių tarifų taikymas yra ne būtinybė, bet valstybėms narėms suteikta galimybė.

4.8 Vietoje teikiamos paslaugos⁽⁹⁾

4.8.1 Naujosios 19–23 kategorijos apima daug paslaugų; kai kurios jų jau įtrauktos į šiuo metu galiojančios direktyvos laikinas nuostatas. Todėl, jei dokumentas nebūtų iš dalies pakeistas, nuo 2011 m. sausio 1 d. joms būtų taikomas normalus PVM tarifas.

(4) 27 ES valstybių narių duomenys. Jei skaičiuojami ir viešbučiai, jos sudaro 4,4 proc. bendro užimtumo.

(5) Europos viešbučiai, restoranai ir kavinės. Visų trijų sektorių duomenys. HOTREC skelbiamas juose dirbančių darbuotojų skaičius – mažiausiai 9 000 000.

(6) Nors kai kurios valstybės narės, pvz., Prancūzija, pritaria kitose šalyse taikomo lengvatinio tarifo taikymui, kitos šalys, pvz., Vokietija, tam priešinasi; Vokietija priešinasi bet kokiam lengvatinių PVM tarifų taikymo srities išplėtimui.

(7) Tai Graikija, Ispanija, Airija, Italija, Kipras, Liuksemburgas, Nyderlandai, Austrija, Lenkija, Portugalija ir Slovėnija.

(8) Direktyvos 2006/112/EB III priedo 1 kategorija apima: „Maisto produktai (įskaitant gėrimus, išskyrus alkoholinius gėrimus) (...)“.

(9) Vietoje teikiamos paslaugos, įskaitant didelę dalį darbui imlių paslaugų, sudaro 4,8 proc. asmeninio vartojimo (25 ES valstybių narių duomenys, išskyrus Bulgariją ir Rumuniją) ir 2,1 proc. pridėtinės vertės. Manoma, kad jų ekonominė svarba nedidelė, išskyrus pastatų remonto sektorių.

4.8.2 Apskritai nėra pavojaus, kad šiame paslaugų sektoriuje, kuriame dirba daug žmonių, bus iškraipyta konkurencija.

4.8.3 Sodininkystės ir su ja susijusių paslaugų įrašymas yra pagrįstas, nes jų pobūdis toks pats, kaip ir kitų paslaugų.

4.8.4 „Materialaus kilnojamojo turto“ remontas:

- a) paliekamas „nedidelio“ remonto apibrėžties kriterijus;
- b) tačiau yra svarbus konceptualus pakeitimas – vietoje konkrečių prekių (dviračių, avalynės ir kt.) išvardijimo įrašoma bendra apibrėžtis. **Kilnojamasis** turtas yra toks turtas, kurį galima vežti iš vienos vietos į kitą (pagal Ispanijos civiliniame kodekse pateiktą apibrėžtį), o **materialaus** turto apibrėžtis yra nustatyta kelete Europos teisinių sistemų. Naujoji kategorija yra labai plati, taigi valstybių narių teisės aktuose turės būti nurodytos turto rūšys, kurioms direktyva taikoma remiantis kiekvienos šalies teisine sistema, nors EESRK siūlo netaikyti apribojimų skirtingų rūšių paslaugoms.

4.8.5 Automobilių remontas ir priežiūra:

— Atsižvelgiant į Europos Sąjungos ir valstybių narių finansines pastangas remti automobilių pramonę, atrodo, vertėtų aiškiai įtraukti automobilių remonto ir priežiūros paslaugas į vietoje teikiamų paslaugų sąrašą, kad padidėtų Europos automobилиstų perkamoji galia, pagerėtų automobilių keliuose kokybė ir sauga bei būtų užtikrintas užimtumas šiame sektoriuje.

4.8.5.1 Todėl siūlomi šie pasiūlyme pateikto III priedo pakeitimai:

— (8)(20) po „(...) visų tipų (...) triračius (...)“ pakeisti „išskyrus visas kitas transporto priemones“ žodžiais „privaciai ir pramonines variklines transporto priemones“;

— (8)(21) po „kilnojamojo turto“ įrašyti „įskaitant privačias ir pramonines variklines transporto priemones“.

4.8.6 Specialūs maisto produktai, skirti sergantiems tam tikromis ligomis:

— dietiniai maisto produktai, skirti sergantiems tam tikromis ligomis, pavyzdžiui, fenilketonurija ar celiakija, turėtų būti atleisti nuo PVM.

4.9 Darbai imlios paslaugos

4.9.1 Šios paslaugos jau įtrauktos į vietoje teikiamų paslaugų kategoriją (4.8 skirsnis).

4.9.2 Iš esmės ši kategorija apima darbus, kuriuos (palyginti su visa ekonomika) dirba didžioji dalis mažai kvalifikuotų vyrų ir laikinai dirbančių moterų. Palankesnis mokesčių režimas jiems gali suteikti daugiau stabilumo.

4.9.3 Kalbant apie poveikį, „Copenhagen Economics“ paskelbė duomenų, kad vietoje teikiamoms ir restoranų paslaugoms nustačius lengvatinius PVM tarifus padidėjo BVP dėl to, kad atsisakoma „pasidaryk pats“ pobūdžio ir šešėlinės ekonominės veiklos ir pereinama prie oficialios ekonominės veiklos.

Briuselis, 2009 m. vasario 25 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Spręsti padidėjusių naftos kainų problemą“

COM(2008) 384 galutinis

(2009/C 218/20)

Europos Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 93 straipsniu, 2008 m. birželio 13 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Spręsti padidėjusių naftos kainų problemą““

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. vasario 2 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Carmelo CEDRONE.

451-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. vasario 25–26 d. (2009 m. vasario 25 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 162 nariams balsavus už, 6 – prieš ir 12 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas kaip ir Komisija yra susirūpinęs dėl staigaus ir nerimą keliančio infliacinio naftos kainų poveikio tam tikriems sektoriams ir pačioms pažeidžiamiausioms visuomenės grupėms. Kylančios naftos kainos daro tiesioginį poveikį šildymo ir transporto kainoms, o netiesioginį – maisto kainoms: šiems poreikiams neturtingesni namų ūkiai išleidžia daugiausiai.

1.2 Norint išspręsti svarstomą problemą, reikia ryžtingų ir skubių veiksmų. Ši problema taip pat iškelia opų platesnio masto klausimą. Parama neturtingiems namų ūkiams būtina turi būti teikiama tiesioginiu pajamų rėmimu, o ne, pavyzdžiui, taikant mokestines priemones (pavyzdžiui, mažinant mokesčius už naftos produktus), kurios sušvelnindamos augančių naftos kainų poveikį turėtų įtakos rinkos kainoms.

1.3 EESRK nuomone, ypač svarbu, kad rinka galėtų atlikti savo tikrąją funkciją, t. y. būtų atsižvelgiama į naftos kainų augimą ir nustatomos tinkamos priemonės problemai spręsti.

1.4 Kainų augimas turėtų paskatinti visus subjektus atitinkamai taupiau naudoti pabrangusį produktą, pakeičiant brangesnes prekes pigesnėmis bei derinant gamybą ir vartojimą taip, kad būtų galima taupyti, kai tik tai techniškai įmanoma. Kaip pirmiau minėta, reikia apsaugoti neturtingesnes šeimas, tačiau tik tiesioginės finansinės paramos priemonėmis, neiškrei-

piant rinkos signalų, kuriems turi būti palikta galimybė laisvai atlikti savo pusiausvyros atstatymo funkciją.

1.5 Kaip teigia Komisija, taip pat reikėtų taikyti panašias strategijas siekiant padėti tiems ekonomikos sektoriams, kuriems naftos kainų augimas padarė didžiausią poveikį. Tai visų pirma taikytina žuvininkystės sektoriui, o plačiau – visiems su maisto produktų poreikio tenkinimu susijusiems sektoriams ir transportui.

1.6 Šioje srityje taipogi visos reikalingos priemonės, kuriomis siekiama išvengti pernelyg žalingos ekonominės reakcijos, turėtų būti tiesioginės pagalbos, o ne mokestinės priemonės (mokesčių sumažinimas), nes jos dirbtinai sumažintų kainas, kurios kaip tik turi atspindėti tai, kad vis labiau senka naftos ištekliai.

1.7 Kalbant apie makroekonominį poveikį besivystančioms šalims, reikėtų parengti nuoseklius paramos planus, skirtus visų pirma silpniausios ekonomikos šalims, dažniausiai taikant finansines priemones energijos taupymo politikos įgyvendinimui remti. Vėlgi reikalingos paramos priemonės (įskaitant plataus užmojo priemones), tačiau jos negali užgožti signalų, kuriuos rinkos visada turi turėti galimybę laisvai sekti.

1.8 Komitetas yra įsitikinęs, kad Europos Sąjunga turi imtis ryžtingų politinių veiksmų.

1.9 Pirma, šiuo ir kitais atvejais tokio subjekto kaip Europos Sąjunga, kuriai priklauso penktadalis pasaulio gamybos, vieningas dalyvavimas gali turėti reikiamos įtakos ir atlikti labai svarbų vaidmenį. Negalima numoti ranka į tokio pasaulio lygiu įtakingo subjekto parengtus konkrečius, bendru sutarimu pagrįstus pasiūlymus. Visiškai kita padėtis, kai Europos iniciatyvos vykdomos atskirai. Kartais jos net viena kitai prieštarauja.

1.10 Susiklosčius dabartinėms aplinkybėms, kai galimas spartus pagrindinių žaliavų kainų augimas, kaip būtina sąlyga tolesnėms iniciatyvoms kurti siūlytume vykdyti konsultacijas ir dialogą su visais pagrindiniais suinteresuotaisiais subjektais pasauliniu lygiu. Būtų galima numatyti pasaulinę šalių gamintojų ir šalių vartotojų konferenciją.

1.11 Antra, reikalingas aiškus įsipareigojimas sukurti bendrą Europos energetikos rinką. Europa buvo sukurta remiantis stambiais bendros rinkos projektais: anglies ir plieno, atominės energijos ir žemės ūkio, o vėliau, nuo 1993 m. sausio mėn. – prekių, paslaugų ir kapitalo. Galiausiai 1999 m. buvo sukurta pinigų sąjunga. Atėjo laikas imtis konkrečių veiksmų kuriant energetikos rinką.

1.12 Be to, tai padėtų išlaisvinti šį svarbų sektorių nuo žalingo spekuliacijos spaudimo, kuris, kaip visuotinai pripažįstama, atlieka esminę rinkos reguliavimo funkciją neperžengiant tam tikrų ribų. Tačiau peržengus šias ribas jis prisideda prie visiškos sumaišties ir absoliutaus nesaugumo.

1.13 Europos energetikos rinka turi tapti skaidri ir būti kontroliuojama atitinkamų institucijų. Privaloma iš esmės sumažinti kainų svyravimą. Šį tikslą galima iš dalies pasiekti naudojantis tiksline informacija ir reguliuojant strategines atsargas. Tinkamas tokios svarbios rinkos kaip Europos rinka reguliavimas tikrai turėtų didelės įtakos pasaulio lygiu.

2. Pasiūlymai

2.1 ES turėtų prisiminti savo ištakas (Europos anglių ir plieno bendrijos ir Euratomo sutartis) ir galiausiai sukurti *vidaus energetikos rinką*. Šiuo metu jos poreikis yra aktualesnis nei bet kada anksčiau norint išvengti, be kitų dalykų, ekonominės ir socialinės rizikos bei padarinių.

2.2 ES turėtų pasirūpinti tinkamomis sprendimų priėmimo priemonėmis (pirmininkavusiosios Prancūzijos neseniai nustatyti finansų krizės įveikimo tvarkai suteikti institucinį pagrindą), kad ji galėtų vykdyti vidaus energetikos politiką ir

tarptautiniuose susitikimuose, kuriuose priimami šios politikos sprendimai, įskaitant su nafta susijusią politiką, išreikšti vieningą nuomonę. Vertėtų pradėti nuo tiekimo kainos, kad jos nebe-kontroliuotų spekuliantai.

2.3 Sąjunga turi atskirų šalių nacionalinę naftos išteklių politiką paversti bendra, skaidria politika, taip užtikrindama didesnę tiekimo politikos saugumą.

2.4 Ji turi imtis bendrų veiksmų, pavyzdžiui, naftos produktams taikyti suderintas mokestines priemones, kad sumažintų labiausiai nukentėjusių ekonomikos sektorių nuostolius ir susitartų dėl vartotojų, ypač pačių pažeidžiamiausių, tiesioginio pajamų rėmimo. Šiuo tikslu būtų galima panaudoti dalį įmonių pelno.

2.5 ES turi imtis ryžtingesnių veiksmų reguliuoti konkurenciją šiame sektoriuje (šiuo metu jos beveik nėra, nes tiekimo rinka veikia kaip oligopolija) ir apvarstyti galimybę taikyti reguliuojamų kainų politiką bent jau pačiais sunkiausiais laikotarpiais arba taikyti priemones dažnai nepagrįstam gamybos ir vartojimo kainų atotrūkiui sumažinti. Tokiomis aplinkybėmis vartotojai yra bejėgiai ir neginami.

2.6 Turėtų būti naudojamas bendras fondas moksliniams tyrimams ir alternatyvių energijos šaltinių vystymui remti, siek-dama sumažinti priklausomybę nuo naftos, visų pirma trans-porto sektoriaus (pradedant automobilių sektoriumi), ir gerokai padidinti investicijas į šią sritį. Investicijoms būtų galima taikyti, pavyzdžiui, mokesčių lengvatas arba net įpareigoti naftos įmones šiam tikslui atidėti dalį pelno.

2.7 Reikia užtikrinti, kad staigaus žalios naftos kainų kritimo paskatinta defliacija ir ekonomikos nuosmukis nepadarėtų didesnės žalos nei infliacija. Net ir kritus žalios naftos kainai infliacija išliko iš inercijos (ar galbūt dėl rinkos trūkumų), taip paslėpdama galimą defliaciją.

3. Įvadas

3.1 Komisija galiausiai ėmėsi spręsti didesnių (tiksliau svyruo-jančių) naftos kainų klausimą atsižvelgdama į pastarųjų mėnesių įvykius, susijusius su finansine spekuliacija ir vertybinių popierių biržų nuosmukiu. Didesnės kainos Europos Sąjungoje paskatino infliacijos spaudimą. Europos centrinis bankas ir Federaliniai rezervai greitai sureagavo į šį spaudimą. Jų atsakomosios prie-monės sušvelnino infliacijos spaudimą, tačiau sumažino ekono-mikos augimą.

3.2 Siekiant susidoroti su pasauline finansų krize tik neseniai buvo peržiūrėtos tokioms krizėms išvengti skirtos pinigų politikos strategijos. Vis dėlto finansų krizė sukėlė didelio ekonomikos nuosmukio aplinką, kuri neturi nieko bendra su nafta, todėl dėl naftos atsiradęs infliacijos spaudimas buvo labai sušvelnintas. Galiausiai naftos kainų augimo įgytas pagreitis išnyks.

3.3 Kitas labai svarbus padarinys – perkamosios galios perėjimas iš šalių vartotojų į šalių gamintojų rankas. Šį pasikeitimą galima atsverti padidinus importą iš šalių vartotojų (2002–2007 m. šis importas per metus vidutiniškai augo 26 proc. – daug daugiau nei bendras pasaulio importas).

3.4 Kaip bus aiškiau išdėstyta santraukoje, Komisija nagrinėja keletą šio klausimo aspektų, o kiti iš esmės pamirštami arba neįvertinami (pavyzdžiui, spekuliacijos poveikis, skirtingų tipų oligopolijų veikimas šiame sektoriuje, sudarantis palankias sąlygas karteliams su visais jiems būdingais padariniais ir kt.).

3.5 Todėl EESRK turi nuodugniai ir objektyviai įvertinti komunikatą, nurodydamas jo pranašumus ir trūkumus, kad galėtų pateikti rekomendacijas ir pasiūlymus, kaip sumažinti infliacijos poveikį kainoms ir gamybos sąnaudoms.

3.6 Be to, komunikate taip pat turėtų būti nurodyti ES politikos trūkumai, jos silpnosios vietos tarptautiniu lygiu, nesutarimai dėl pagrindinių priežasčių, kodėl stinga naftos rinkos kontrolės, ir į šią rinką besikėsianti spekuliacija.

3.7 Turėtų būti paminėtas dar vienas dalykas: atsižvelgiant į naftos kainų tendencijas (staigų kritimą palyginti su 2008 m. liepos mėn.), reikėtų iš dalies pakeisti Komisijos komunikato pavadinimą. Bet koku atveju šioje nuomonėje atsižvelgiama į vis įprastesniais tampa naftos kainų svyravimus, o ne tik į aukščiausią kainų lygį.

4. Pagrindinių komunikato nuostatų santrauka

4.1 Didesnių kainų priežastys

4.1.1 Komisija teigia, kad **naftos kainų šuolį** pastaraisiais mėnesiais galima lyginti tik su jų šuoliu aštuntąjį dešimtmetį, kad mažmeninės kainos svyruoja kartu su žalios naftos kainomis ir kad šiuo metu pasiektas lygis yra aukštesnis nei devintojo dešimtmečio pradžioje pasiekta aukščiausia riba.

4.1.2 Komisija taip pat mano, kad dabartinių **didelių naftos kainų** priežastis – visų pirma struktūriniai pasiūlos ir paklausos pokyčiai, atsiradę dėl didėjančio vartojimo (ypač Kinijoje ir Indi-

joje), senkančių naftos telkinių, valstybinių įmonių pasyvumo OPEC šalyse, riboto naftos perdirbimo įmonių pajėgumo kai kuriose šalyse, silpnėjančio JAV dolerio ir kt.

4.2 Poveikis ES ekonomikai

4.2.1 Rimčiausi padariniai – infliacijos augimas ir šalutinis poveikis energijos kainoms. Net kai žaliavų kainos krinta, mažmeninės kainos dažniausiai nemažėja.

4.2.2 Didžiausią poveikį jaučia namų ūkiai, ypač gaunantys mažas pajamas, nors ir nevienodu mastu įvairiose Europos valstybėse. Todėl didėja ekonominis disbalansas ir prarandama perkamoji galia, dėl kurios galiausiai didėja skurdas.

4.2.3 Verslo ir ekonomikos augimo srityje taip pat susiduriama su sunkiomis pasekmėmis. Komisija nurodo, kad daugiausiai nuostolių patyrė žemės ūkio, transporto ir žuvininkystės sektoriai. Tikimasi, kad tai paskatins daugiau dėmesio skirti moksliniams tyrimams ir atnaujinančių energijos šaltinių plėtojimui.

4.3 Makroekonominis poveikis besivystančioms šalims

4.3.1 Naftą importuojančių besivystančių šalių plačioji visuomenė ir įmonės nukentės nuo vis rimtesnių augančios infliacijos padarinių.

4.3.2 Padėtį šiose šalyse apsunkina poveikis maisto kainoms, viešiesiems finansams ir kt., o naftą eksportuojančiose mažiausiai išsivysčiusiose šalyse kaupiamas kapitalas, todėl kyla tam tikrų makroekonomikos politikos sunkumų, nes už naftą gautos pajamos dažnai administruojamos netinkamai.

4.4 ES politiniai sprendimai

4.4.1 ES sprendimai yra pagrįsti prielaida, kad šios kainos vidutinės trukmės ir ilgalaikiu laikotarpiu išliks didelės. Reikalingi tinkami sprendimai, pavyzdžiui, klimato kaitai ir atsinaujinančiai energijai skirtų priemonių rinkinyje nurodytos priemonės ir kitos priemonės visavertei vidaus energetikos rinkai sukurti.

4.4.2 Reikia kuo skubiau mažinti poveikį vartotojams, ypač neturtingiausiems namų ūkiams. Pasiūlymų spektras platus – pradedant mokestinėmis lengvatomis naftos produktams ir baigiant šalių gamintojų ir šalių vartotojų aukščiausio lygio susitikimu ir tiekimo didinimu naftą importuojančioms šalims.

4.4.3 Pasiūlymuose dėl **vidutinės trukmės** struktūrinių sprendimų daugiausiai dėmesio skiriama dialogo su pagrindinėmis šalimis gamintojomis stiprinimui, konkurencijos lygio stebėsenai šiame sektoriuje, atsargų valdymo skaidrumo įvertinimui, šios srities (atsargų) Bendrijos teisės aktų peržiūrai, nedidelį anglies dioksido kiekį išmetantiems energijos šaltiniams palankių mokesčių priemonių nagrinėjimui, naftos gavybos pramonės įmonių pelno skyrimui investicijoms, galimybės apmokestinti tokį pelną apsvaistymui ir ES bei besivystančių šalių dialogo stiprinimui.

4.4.4 Pasiūlymai dėl ilgalaikių struktūrinių sprendimų apima: ES šalių politinį susitarimą dėl klimato kaitos ir atsinaujinančių energijos šaltinių, energijos naudojimo efektyvumo didinimą, struktūrinius pokyčius, kad transporto ir žuvininkystės sektoriai dirbtų veiksmingiau, tiesioginių mokesčių lengvatų arba subsidijų teikimą siekiant paskatinti namų ūkius taupyti energiją ir daug didesnę ES energijos tiekimo įvairinimą.

5. Pastabos

5.1 Komisijos komunikatas buvo parengtas po nerimą sukėlusio naftos kainų šuolio praėjusių metų vasaros pradžioje. Vis dėlto reikėtų nurodyti, kad šiandienos ekonomika yra pripratusi prie staigaus, didelio ir neretai greitai pasikartojančio perspektyvų pasikeitimo.

5.2 Priešingai nei prieš keletą mėnesių, pasaulio ekonomikai šiuo metu didžiausią susirūpinimą kelia nuosmukio perspektyva. Be to, pagal Tarptautinio valiutos fondo (TVF) prognozes tikėtina, kad jis turės poveikio visoms sparčiai augančios ekonomikos šalims, kuriose dabartiniais laikais (apytikriai pastaruosius trisdešimt metų, po vadinamojo šiuolaikinio kapitalizmo „aukso amžiaus“ pabaigos) prasidėjo aiškiai ir stabiliai spartesnio augimo laikotarpis palyginti su išsivysčiusiomis šalimis.

5.3 Atsižvelgiant į šias aplinkybes, naftos kainų kritimas nuo aukščiausios ribos 2008 m. liepos mėn. (kuri buvo visiškai beprecedentė tiek nominalios, tiek realiosios vertės požiūriu) iki žemesnio lygio 2008 m. lapkričio mėn., kuris, be infliacijos, prilygsta kainų lygiui prieš 25 metus, gali būti ne vienkartinis atvejis. Šiuo metu ekonomistams didžiausią susirūpinimą kelia tai, kad gali būti paskatintas defliacijos procesas, kuris, savime suprantama, neaplenktų ir naftos rinkos.

5.4 Patartina nesiimti ilgalaikių prognozių dėl galimo žemėje esančių išteklių išekvojimo. Tai jau keletą dešimtmečių reiškiamas nuogaštavimas, kuris gali būti nepagrįstas. Neseniai

išleistame *The Economist* žurnalo numeryje (2008 m. birželio 21 d.) teigiama, kad atsižvelgiant į esamą gamybos lygį naftos atsargų turėtų užtekti dar 42 metams (tai netrumpas laikotarpis – niekas nežino, kas gali atsitikti, ypač mokslinių ir technologinių inovacijų srityje, per ateinančius 42 metus). Tačiau jame taip pat pažymima, kad Artimuosiuose Rytuose rasti naftos išteklių išliko nepakitę daugelį metų: kaip nurodoma žurnale, tai galėtų reikšti, kad atrandami nauji telkiniai dažniausiai kompensuoja išgaunamą ir suvartojamą naftos kiekį arba kad likusios atsargos nelabai tiksliai įvertinamos. Vis dėlto reikėtų pabrėžti, kad skaičiavimai atlikti remiantis dabartinėmis gamybos apimtėmis. Tačiau problema išskyla ne tiek dėl išteklių, kurie ilgainiui bus išekvoti, o veikiau dėl tikėtinos būsimos krizės, kurią gali sukelti trumpalaikiai paklausos ir pasiūlos neatitikimai, visų pirma dėl galimų produkcijos tiekimo pertrūkių strateginėse teritorijose.

5.5 Naujų išteklių ir šaltinių tyrimas yra ir turi būti tęstinis procesas. Dabartinėmis aplinkybėmis aštuntojo dešimtmečio naftos kainų šuoliai – vieni svarbiausių praėjusio šimtmečio įvykių – yra ypač pamokantys ir svarbūs. Šiuos kainų šuolius paskatino šalių gamintojų taikomi tiekimo apribojimai, o ne spontaniški rinkos reiškiniai, koku laikomas dabartinis disbalansas. Bet kuriuo atveju, tuometinis dramatiškas kainų augimas paskatino ieškoti naujų energijos šaltinių naudojant labai novatoriškus gamybos metodus.

5.6 Reikėtų nuolat atidžiai stebėti rinkos pokyčius, atsirandančius dėl kokio nors pasiūlos ir paklausos neatitikimo.

5.7 Nuo devintojo dešimtmečio pradžios pradėjus taikyti griežtą pinigų politiką, ypač R. Reagan (JAV) ir M. Thatcher (JK) vyriausybės politiką, ir remiantis Milton Friedman monetarizmo „Čikagos mokyklos“ idėjomis, stipriai išaugo palūkanų normos, paskatindamos naftos atsargų turinčias šalis persvarstyti savo prioritetus. Jos manė, kad jų interesams labai pakenktų turimas naftos atsargas laikyti žemėje, nes atitinkamai būtų prarastas pelnas. Augančios palūkanų normos labai prisidėjo prie naftos kartelio žlugimo devintojo dešimtmečio viduryje.

5.8 Atliekant išsamią analizę reikėtų apskritai atsižvelgti ne tik į geologinius ir technologinius duomenis, bet ir į ekonominės analizės rezultatus. Tuo remiantis, jei dėl išteklių trūkumo ir už pasiūlą didesnės paklausos auga kainos, toks augimas taip pat darys poveikį turimiems ištekliams, neretai padėdamas atstatyti pusiausvyrą. Derėtų nepamiršti, kad tokiais atvejais naujų naftos telkinių paieška gali paveikti ekologiniu požiūriu itin pažeidžiamas teritorijas ir vietas (pavyzdžiui, Šiaurės ašigali). Siekiant to išvengti reikėtų ieškoti alternatyvių energijos šaltinių.

5.9 Kol bus atskleistos dabartinio kainų augimo priežastys, galima pateikti kitą metodinio pobūdžio pastabą. Būtina sąlyga imtis bet kokių strateginių veiksnių – kiek įmanoma tikslesnė informacija apie padėtį, kurią reikia taisyti. Garsus Italijos ekonomistas Luigi Einaudi įspėjo, kad „turime žinoti, kad nuspręstume“.

5.10 EESRK taip pat ragina geriau išsiaiškinti, kaip veikia naftos rinka. Baimė dėl didelio naftos kainų svyravimo yra pagrįsta statistika, kurios duomenys dažniausiai yra grindžiami kasdieniai kainų stebėjimu rinkose. Pavyzdžiui, vienas iš populiariausių metodų yra IVF naudojamas būdas apskaičiuoti ASPS (vidutinę neatidėliotųjų sandorių naftos kainą), nesvertinį Brento, Dubajaus ir WTI (kaina Amerikoje) kainų vidurkį.

5.11 Gali būti naudinga nurodyti vidutinę žalios naftos importo kainą, kurią galima sužinoti iš užsienio prekybos statistikos (bent jau pagrindinių importuojančių šalių). Labai tikėtina, kad žinios apie žalios naftos tiekimo sąlygas bus patikimesnės nei kasdieniai duomenys apie rinkos kainas.

5.12 EESRK manymu, išsami pastarojo staigaus naftos kainų šuolio ir vėlesnio ryškaus jų kritimo priežasčių analizė turi būti pagrįsta faktinėmis pagrindinėmis pasaulio ekonomikos tendencijomis.

5.13 Tačiau jis pažymi, kad komunikate neminama galingo spekuliacijos spaudimo svarba nekontroliuojam naftos kainų augimui. Mažai tikėtina, kad be spekuliacijos 2008 m. liepos mėn. užfiksuota 147 JAV dolerių kaina būtų nukritusi iki 60 JAV dolerių spalio mėn.

5.14 Tačiau nagrinėjant susijusių struktūrinių duomenų kitimą galima teigti, kad pasaulinis energijos suvartojimas jau kuris laikas yra peržengęs 10 mln. tonų naftos ekvivalento ribą ir ši augimą paspartino padidėjęs pasaulinis BVP, kuris neturi precedento absoliučios apimtys, o galbūt ir santykinio intensyvumo požiūriu.

5.15 Todėl reikia įvertinti krizės pasaulio finansų rinkose sukulto ekonomikos nuosmukio galimybę. Nederėtų nuvertinti fakto, kad ketverius metus iš eilės (nuo 2004 iki 2007 m.) pasaulinė gamyba kasmet išaugdavo 5 proc., daugiausia dėl sparčiai augančios ekonomikos šalių iškilimo. Lyderių pozicijas užima Kinija ir Indija, tačiau jos nėra vienintelės: atsigauna ir

auga net Afrika (jos metinis augimo lygis sudaro 6–7 proc.). Rusija planuoja vėl tapti pasaulio galiūne. Tarptautinė arena nuolat keičiasi visur.

5.16 Pasaulio BVP, apskaičiuotas realiąja išraiška remiantis 2007 m. kainomis, išaugo nuo 53 trilijonų JAV dolerių 2003 m. (mūsų nuomone, apskaičiuota gana teisingai, remiantis perkamosios galios paritetu, o ne rinkos valiutos keitimo kursais) iki 65 trilijonų 2007 m., t. y. iš viso 12 trilijonų JAV dolerių. Tai JAV dydžio ekonomikos ekvivalentas, kuris prie pasaulio ekonomikos prisidėjo vos per ketverius metus.

5.17 Kasmetinis 5 proc. augimas reiškia, kad jei bus išlaikytas šis augimo lygis (tai nėra visiškai neįmanoma), per dešimt metų pasaulinė gamyba išaugtų du kartus, o per dvidešimt metų (kitai tariant vieną kartą pasikeitus kartai) – keturis kartus. Ši perspektyva gali atrodyti nereali, bet ji parodo, kaip įžengiamieji visiškai naują ekonomikos istorijos tarpinį.

5.18 Komunikate teisingai prisimenama, kad, kaip ir kiekvienu istorijos laikotarpiu, energija yra būtinas augimo elementas. Taigi vienas iš esamo labai spartaus ekonomikos augimo padarinių – didelis spaudimas energijos šaltiniams.

5.19 Kaip pirmiau minėta, reiktų atkreipti dėmesį į didelio masto spekuliacijos naftos rinkoje poveikį. Ji sustiprina pokyčius, kurių esminės priežastys yra neabejotinai struktūrinės.

5.20 Norint suprasti kainų svyravimus, verta prisiminti, kad trečdalis šiuo metu sunaudojamos energijos šaltinis – nafta.

5.21 Atlikta nuodugnesnė turimų naftos rinkos kainų duomenų analizė davė keletą netikėtų rezultatų, kurie neatitinka Komisijos teiginių (šaltinis: http://inflationdata.com/inflation/inflation_Rate/Historical_Oil_Prices_Table.asp, Finansų tendencijų prognozės).

5.22 Duomenų analizė rodo, kad nuo penktojo dešimtmečio iki aštuntojo dešimtmečio vidurio naftos kainos realiąja išraiška (t. y. atmetus bendrą infliaciją, kuri daro poveikį kainų tendencijoms apskritai) išliko iš esmės nepakitusios ir sudarė truputį daugiau nei 20 JAV dolerių už barelį. Taip patvirtina visi atitinkami šaltiniai.

5.23 Beveik trisdešimt metų (laikotarpis, kuris vadinamas šiuolaikinio kapitalizmo „aukso amžiumi“ ir kurį garsus istorikas Eric Hobsbawm apibūdino kaip iki šiol žmonijos tokiu dideliu mastu patirtą aktyviausią ekonomikos vystymosi etapą) didžiulio pasaulio ekonomikos augimo neribojo menki energijos išteklių – pasiūla aiškiai galėjo patenkinti sparčiai augančią paklausą.

5.24 Aštuntojo dešimtmečio naftos kainų šuoliai (pirmasis – dėl 1973 m. spalio mėn. Yom Kippur karo, o antrasis – dėl Ayatollah Khomeini revoliucijos Irane) paskatino staigų kainų augimą, kurį, Komisijos nuomone, galima priskirti sėkmingam OPEC kartelio bandymui kontroliuoti naftos gamybą.

5.25 Tačiau EESRK nuomone, krizei ir staigiam kainų augimui įtakos turėjo ir kiti veiksniai. Pirmiausia – didelių piniginių sunkumų laikotarpis, kuris pasiekė kulminaciją, kai 1971 m. rugpjūčio mėn. JAV doleris buvo paskelbtas nekonvertuojamu. Šie sunkumai kilo dėl perteklinio JAV mokėjimų balanso deficito. Todėl nebebuvo įmanoma išlaikyti Bretton Woods fiksuotų valiutos kursų sistemos. JAV dolerio krizę atspindėjo stiprus infliacijos spaudimas, kuris galiausiai pradėjo stipriai veikti naftos rinką. Galiausiai vertėtų prisiminti, kad aštuntojo dešimtmečio pradžioje pasaulio ekonomikos padėčiai įtakos turėjo stiprus gamybos augimas, sukėlęs didelį paklausą pagrįstą spaudimą visai žaliavų rinkai.

5.26 Manome, kad palyginti su dabartine padėtimi, yra daugiau skirtumų nei panašumų. Paprasčiausiai tai yra tik labai didelis pasaulio ekonomikos augimas. Nepastebima jokių didelio masto rinkos manipuliacijų, išskyrus spekuliacinę veiklą, nors ji labai skiriasi nuo OPEC naftos kartelio (kuris oficialiai dalyvavo atitinkamose tarptautinėse konferencijose) veiklos.

5.27 EESRK mano, kad net dabartinės JAV dolerių atsargos, ypač Kinijoje ir Japonijoje, kažin ar turi ką nors bendra su panašios valiutos atsargų proliferacija septintojo dešimtmečio pabaigoje ir aštuntojo dešimtmečio pradžioje. Kinija ir Japonija visiškai nelinkusios staigiai ar neapgalvotai į rinką išleisti savo didžiulių JAV dolerių atsargų.

5.28 Labai griežta pagrindinių Vakarų valstybių pinigų politika, ypač po 1986 m., paskatino kainų kritimą. Reikėtų nurodyti, kad po spartaus pasaulio ekonomikos ir naftos paklausos augimo vidutinė kaina realiąja išraiška septynerius metus 1993–1997 m. buvo 23 JAV doleriai už barelį – lygiai tokia pat kaip ir prieš 40 metų (1953–1959 m.).

5.29 EESRK pritaria Komisijos nuomonei, kad pasaulio ekonomikos augimo spartėjimas yra ne mažiau svarbus, net jei jis būdingas sparčiai augančios ekonomikos, o ne išsivysčiusioms šalims. Šis pokytis, atrodo, paskatino esminę nominalių ir realių kainų augimo tendenciją nuo saikingų 30 JAV dolerių už barelį 2003 m. (kai prasidėjo „stiprios“ pasaulio ekonomikos etapas) iki šiandieninio, praktiškai dvigubai didesnio 60 JAV dolerių lygio. Tiesa, kad 2003–2007 m. JAV doleris prarado ketvirtadalį savo vertės palyginti su euru, todėl naftos kainos eurais nepadvigubėjo, nors ir išaugo 50 proc.

5.30 Šis teiginys yra teisingas, net jei 2008 m. liepos mėn. iki 147 JAV dolerių išaugusi naftos kaina tikriausiai tebuvo spekuliacijos išpūstas burbulas. Jei šį šuolį paskatino spekuliacija, tai artimiausiu metu vėl galima tikėtis kainų augimo, kai spekuliantai pradės pirkti naftą už jų nuomone, gerą kainą. Pasaulio naftos pramonės atstovai, kurių galingą įtaką reikėtų bent jau apriboti ir padaryti skaidresnę, dabar mano, kad apytikriai 80 JAV dolerių už barelį naftos kainų lygis yra normalus, kitais žodžiais tariant, tai daug aukštesnis lygis nei augimo etapo pradžioje (apytikriai 30 JAV dolerių 2002–2003 m.).

Bruselis, 2009 m. vasario 25 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Reglamentą (EB) Nr. 1083/2006, nustatančio bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo, tam tikras finansų valdymo nuostatas

COM(2008) 803 galutinis – 2008/0233(AVC)

Pasiūlymo priimti Reglamentą (EB) Nr. 1080/2006 dėl Europos regioninės plėtros fondo nuostatų dėl investicijų į energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančiosios energijos naudojimą būstuose tinkamumo finansuoti

COM(2008) 838 galutinis – 2008/0245 (COD)

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 1081/2006 dėl Europos socialinio fondo, į jį įtraukiant naujus iš ESF tinkamų finansuoti išlaidų tipus

COM(2008) 813 galutinis – 2008/0232 (COD)

(2009/C 218/21)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2008 m. gruodžio 9 ir 15 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Pasiūlymo priimti Reglamentą (EB) Nr. 1083/2006, nustatančio bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo, tam tikras finansų valdymo nuostatas“

„Pasiūlymas priimti Reglamentą (EB) Nr. 1080/2006 dėl Europos regioninės plėtros fondo nuostatų dėl investicijų į energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančiosios energijos naudojimą būstuose tinkamumo finansuoti“

„Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 1081/2006 dėl Europos socialinio fondo, į jį įtraukiant naujus iš ESF tinkamų finansuoti sąnaudų tipus“

Ekonominės ir pinigų sąjungos bei ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu rengimą, 2009 m. vasario 2 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Edgardo CEDRONE.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 451-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. vasario 25–26 d. (2009 m. vasario 25 d. posėdyje), priėmė šią nuomonę 164 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 14 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK susipažino su trimis pasiūlymais, kuriuos Komisija pateikė atsižvelgdama į dabartinę finansų krizę ir siekdama šiuo ekonomikos nuosmukio laikotarpiu paskatinti realiąją ekonomiką pritaikydama ir supaprastindama tam tikras struktūrinių fondų nuostatas.

1.2 Komitetas toliau pateikiamomis pastabomis reiškia pritarimą minėtiems pasiūlymams.

2. Pagrindimas

2.1 Jau keletą metų EESRK tvirtai remia administracinį Bendrijos teisės aktų supaprastinimą ir jų pritaikymą prie susidariusios padėties ir konkrečių poreikių. Todėl Komitetas palankiai

vertina Komisijos pateiktus pasiūlymus, kurie suteiks galimybę Europos Sąjungos struktūriniams fondams tinkamiau reaguoti į dėl dabartinės finansų ir ekonomikos krizės iškilusius iššūkius.

2.2 EESRK primena ir kitas administravimo ir finansines problemas, su kuriomis susiduriama valdant struktūrinius fondus; jis ragina Komisiją pateikti pasiūlymus ir spręsti šias su projektų išankstiniu finansavimu susijusias problemas, t. y. pernelyg ilgi mokėjimo terminai, siūlomų projektų ilgalaikiškumas ir *de minimis* taisyklės.

2.3 Komitetas pabrėžia būtinybę, kad atidžiai atliktas administracinis supaprastinimas iš tiesų leistų nedelsiant panaudoti esamas fondų lėšas greitam ir veiksmingam gamybos ekonomikos atkūrimui.

2.4 EESRK taip pat reiškia pageidavimą, kad taikant šias priemones laisvomis lėšomis kiek įmanoma (ir pirmiausia) galėtų pasinaudoti MVĮ (pavyzdžiui, statybų sektoriaus MVĮ, kalbant apie pasiūlymą dėl efektyvaus energijos naudojimo būstuose) ir socialinės ekonomikos organizacijos.

2.5 Galiausiai, EESRK prašo Komisijos nedelsiant išplėsti svarstymus dėl struktūrinių fondų supaprastinimo ir paskatinti spartesnę sanglaudos politikos atsaką į dabartinę ekonomikos krizę ir kitas ne tik su krize susijusias problemas.

Briuselis, 2009 m. vasario 25 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

<u>Pranešimo Nr.</u>	Turinys (tęsinys)	Puslapis
2009/C 218/12	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl prekybos produktais iš ruonių	55
2009/C 218/13	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl organizacijų savanoriško Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos (AVAS) taikymo	59
2009/C 218/14	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos reglamentą dėl gyvūnų apsaugos juos žudant	65
2009/C 218/15	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Bendra Europos imigracijos politika. Principai, veiksmai ir priemonės“	69
2009/C 218/16	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Prieglobsčio politikos planas. Kompleksinis požiūris į apsaugą Europos Sąjungoje“	78
2009/C 218/17	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl žaliosios knygos „migracija ir judumas. ES švietimo sistemų uždaviniai ir galimybės“	85
2009/C 218/18	Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyriaus nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos rekomendaciją dėl Europos retųjų ligų srities veiksmų	91
2009/C 218/19	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2006/112/EB dėl lengvatinių pridėtinės vertės mokesčio tarifų	96
2009/C 218/20	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Spręsti padidėjusių naftos kainų problemą“	101
2009/C 218/21	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Reglamentą (EB) Nr. 1083/2006, nustatančio bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo, tam tikras finansų valdymo nuostatas — Pasiūlymo priimti Reglamentą (EB) Nr. 1080/2006 dėl Europos regioninės plėtros fondo nuostatų dėl investicijų į energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujančiosios energijos naudojimą būstuose tinkamumo finansuoti — Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 1081/2006 dėl Europos socialinio fondo, į jį įtraukiant naujus iš ESF tinkamų finansuoti išlaidų tipus	107

2009 m. prenumeratos kainos (be PVM, įskaitant paprastosios siuntos išlaidas)

<i>ES oficialusis leidinys</i> , L ir C serijos, tik spausdintinė versija	22 oficialiosiomis ES kalbomis	1 000 EUR per metus (*)
<i>ES oficialusis leidinys</i> , L ir C serijos, tik spausdintinė versija	22 oficialiosiomis ES kalbomis	100 EUR per mėnesį (*)
<i>ES oficialusis leidinys</i> , L ir C serijos, spausdintinė versija ir metinis kompaktinis diskas	22 oficialiosiomis ES kalbomis	1 200 EUR per metus
<i>ES oficialusis leidinys</i> , L serija, tik spausdintinė versija	22 oficialiosiomis ES kalbomis	700 EUR per metus
<i>ES oficialusis leidinys</i> , L serija, tik spausdintinė versija	22 oficialiosiomis ES kalbomis	70 EUR per mėnesį
<i>ES oficialusis leidinys</i> , C serija, tik spausdintinė versija	22 oficialiosiomis ES kalbomis	400 EUR per metus
<i>ES oficialusis leidinys</i> , C serija, tik spausdintinė versija	22 oficialiosiomis ES kalbomis	40 EUR per mėnesį
<i>ES oficialusis leidinys</i> , L ir C serijos, mėnesinis kaupiamasis kompaktinis diskas	22 oficialiosiomis ES kalbomis	500 EUR per metus
Oficialiojo leidinio priedas, S serija (Konkursai ir viešieji pirkimai), kompaktinis diskas, leidžiamas du kartus per savaitę	daugiakalbis: 23 oficialiosiomis ES kalbomis	360 EUR per metus (30 EUR per mėnesį)
<i>ES oficialusis leidinys</i> , C serija. Konkursai	konkursų kalbomis	50 EUR per metus

(*) Egzempliorių kainos: iki 32 puslapių: 6 EUR,
33–64 puslapiai: 12 EUR,
daugiau nei 64 puslapiai: kaina nustatoma kiekvienu atveju.

Europos Sąjungos oficialųjį leidinį, leidžiamą oficialiosiomis Europos Sąjungos kalbomis, galima prenumeruoti bet kuria iš 22 kalbų. Jį sudaro L (teisės aktai) ir C (informacija ir pranešimai) serijos.

Kiekviena kalba leidžiamas leidinys prenumeruojamas atskirai.

Oficialieji leidiniai airių kalba parduodami atskirai, remiantis 2005 m. birželio 18 d. Oficialiajame leidinyje L 156 paskelbtu Tarybos reglamentu (EB) Nr. 920/2005, nurodančiu, kad Europos Sąjungos institucijos laikinai neįpareigojamos rengti ir skelbti visų aktų airių kalba.

Oficialiojo leidinio priedas (S serija. Konkursai ir viešieji pirkimai) skelbiamas viename daugiakalbiame kompaktiniame diske visomis 23 oficialiosiomis kalbomis.

Pateikę paprastą prašymą *Europos Sąjungos oficialiojo leidinio* prenumeratoriai gali gauti įvairius Oficialiojo leidinio priedus. Apie priedų išleidimą prenumeratoriai informuojami pranešime skaitytojui, kuris skelbiamas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Pardavimas ir prenumerata

Leidinių biuro leidžiamų mokamų leidinių galima įsigyti mūsų pardavimo biuruose. Pardavimo biurų sąrašą galima rasti internete adresu

http://publications.europa.eu/others/agents/index_lt.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) – tai tiesioginė ir nemokama prieiga prie Europos Sąjungos teisės aktų. Šiame tinklalapyje galima skaityti *Europos Sąjungos oficialųjį leidinį*, susipažinti su sutartimis, teisės aktais, precedentine teise bei parengiamaisiais teisės aktais.

Išsamesnės informacijos apie Europos Sąjungą rasite <http://europa.eu>

